Ant

...virtù della vita meritarono in m... se...

...riam publiche, e religiose iscrizi...

...ipsa Conservatore di Roma l'anno ...

...e al Signore l'anno di nostra sa...

...dici anni prima che nascesse alla luce la Beata sua
consanguinea Ludovica: e su la lapide di lui glorioso
sepolcro nella Chiesa di Santa Maria in Campitelli fu
di commun consento de' Prencipi inciso il seguente Distichon.

Hoc Albertonius Tumulo iacet ossa Philippus,
qui Romae et Patriae gloria magna fuit.

DIVI
ANTONII
DE PADVA
MINORITAE,

SERMONES SVPER EVANGELIIS TOTIVS QVADRAGESIMAE.

Ad christianæ pietatis augumentum utiles, & necessarij, multoq; illustriores, & castigatiores redditi.

Cum Indice rerum memorabilium, ac Sermonum.

Pertinet ad Bibliothecam S[ti] Fran[cisci] Romæ

VENETIIS, MDLXXV.

Apud Ioan. Antonium Bertanum.

AMPLISSIMO

DOMINICO PARVTAE

PATRICIO

VENETO,

ABBATI SANCTI GREGORII

VENETIARVM.

F. Raffael Maffeus, Theologus. S. D.

A SEMPER apud me fuit opinio, (uir spectatissime) illos homines esse magnifaciendos, & amplissimis laudibus honestandos, qui genere, diuitijs, ingenio, doctrina, alijsq; præclaris, uirtutibus, sunt conspicui. Quæ omnia, in te nota habeo iamdiu, ea quæ in oculis gero. Nam tu, in patria, orbis terrę clarissima, natus, ex PARVTA familia, tot præstantissimis Senatoribus, Abbatibus, Archiepiscopis, Religionis fundatoribus amplissima, diuitijs, & opibus iure optimo ornatus, & Abbatis dignitate decoratus, in eam uirtutis pulchritudinē, (quā & Auunculus tuus Marcus, & ille Abbas summè semper adamauerat, oculos diligenter intendens, ita liberalissimam in omnes uoluntatem, & excellens in Christianam religionē stu

dium,complexus es,ut,ab eo,nullo modo diuelli posſis. Illud etiam admiror,& obſtupeſco,quod ea es mente prædítus,ut,humanarum rerum ſtudia, præter Diuinam ſcientiam,nihil eſſe putes. Qua eruditus,non eſt mirum, quod iuſtitiam maxime colas, quod in Dei cultu vigilantiam obſerues, quod in miſerorum caſibus ſubleuandis,preſtò adſis, & quod in utriuſque fortunę moderationem ſingularem te exhibeas,atque opibus,ad uitæ neceſsitatem non adlibidinem utaris. Quas ob cauſas, ego, iá pridem inuitatus ad te amandum,ſic,te animo cõplexus ſum, ut nihil potius in uotis habuerim, quam, ut, meam in te ſingularem beneuolentiam, oſtenderem,& apertis aliquando declararem ſignificationibus. Quæ cum animo reuoluerem, opportunè ſeſe mihi obtulit(quem ad te mitterem)Liber Sermonum Quadrageſimalium a D. Antonio De Padua, Ordinis Minorum æditus. Hunc ſub tuo nomine (exquiſita correctione præmiſſa) imprimendum curaui, ut ſic, poſſet eum, uiris Chriſtianam pietatem ſectantibus,communicari. Accipe igitur (ornatisſime Abbas) tui Maffei munuſculum,licet (mea ex parte) exiguum, (in ſe uerò abdita profundæ Theologiæ complectens maximum, & amplisſimum) cum nihil aliud mihi,aut maius,aut illuſtrius liceat offerre. Vale, mei memor. Ex Muſęo noſtro Sancti Iacobi a Iudecca. Pridie kal. Decemb. 1574.

INDEX RERVM MEMORABILIUM, quæ in sequentibus Sermonibus Quadragesimalium Sancti Antonij de Padua continentur.

A

Chri-

iudicii

Mer-

FINIS.

INDEX SERMONVM, SVPER Euangelijs totius Quadragesimæ, Sancti Antonij de Padua, Ordinis Minorum.

Feria

SERMONES SVPER EVANGELIIS TOTIVS QVADRAGESIMAE.

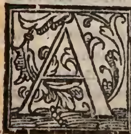
DIVI ANTONII DE PADVA

fr. Bernardinus à lequilis reformatus de obs.^o

FERVENTISSIMI DIVINI VERBI DECLAMATORIS SACRI ORDINIS MINORVM.

loci Leq. Applicatus

Dominica Quinquagesimæ, De mira Christi pietate, se morti uoluntariè exhibendo, & cęcum mendicum illuminando.

ASSVMPSIT *Iesus duodecim disci pulos suos secreto, & ait illis. Ecce ascēdimus Hierosolymam &c.*] Lucæ. 18. Secūdum quòd ait Beatus Gregorius 25. lib. Moralium. c. 7. sicut non sentimus quomodo crescunt membra, proficit corpus, mutatur species, nigredo capillorum transit in canos, ita mens nostra per momenta uiuendi ipsarum curarum usu a semetipsa permutatur, & dum indiscussa mens relinquitur, in quodam senio corporis sopitur. Vnde bene Osee dici *Osee 7.*

tur. Comederunt alieni robur eius, & ipse nesciuit, sed & cani effusi sunt in eo, & ipse ignorauit. Continet autem hoc dictum Gregorij ueritatem consonam rationi naturali. Naturaliter enim uidemus, q unaquæq; res suæ naturæ exposita, seu relicta, ex quodam naturæ instinctu, suo primordiali origini conformatur. Vnde & hinc uoluerunt aliqui dicere, quòd si homo a principio nullius audiret loquelam, per seipsum linguam Hebraicam loqueretur, quasi ad hanc eum incitarent natura, tanquam ad illam quæ naturalis est origo omnium aliarum. Videmus insuper, quòd quia alia flumina amari trahunt originem, idcirco ad ipsum ut iterum fluant, continuè reuertuntur, & sic de alijs, ut quæ de terra fiunt, & oriuntur, in terram finaliter conuertuntur seu resoluuntur. Nunc autem homo (Gene. 1.) de terra formatus est, & ideo sibi relictus terræ ut plurimum proprietatem imitatur. Sicut enim terra inculta quantumcunq; de se bona statim syluestris efficitur & infructuosa, sic natura humana, nisi diligenter fuerit culta &c. sic ad peccati maculam prope ramus. Hæc igitur omnia sancta mater ecclesia considerans & attendens, pœnitentiæ nobis tēpus instituit, scilicet Quadragesimalis obseruantiæ, quæ nunc innuitur, ut nostram conscientiam discutiamus, & terrā cordis nostri operemur, & disponamus ad fructum saluificum proferendum, & ad corporis maculam abstergendam, quam contrahimus dum circa terrena continue occupamur. Et quia (teste Chrysostomo super Matth. Hom. 9. in minori) magis exempla incitant q̃ sermones, idcirco in hodierno euangelio exemplū nobis proponitur Saluatoris, qui ut nobis fructum salutis acquireret, acerbo supplicio seipsum deputauit, quod nobis innuitur in euangelio memorato cum dicit, [*Assumpsit Iesus.*] In quo uerbo quatuor ostenduntur, quæ omnia ad pœnitentiam nos disponunt siue inducunt, uidelicet

Con-

Contemplanda pœnalitas Christi redemptoris. [*Assump. Iesus &c.*
Miseranda calamitas cæci peccatoris. [*Factum est, &c.*
Implorãda benignitas pii saluatoris. [*Stãs aũt Iesus etc.*
Imitanda fidelitas iusti professoris. [*Et seq. eum &c.*

Et de hoc, figura. Ecce occurret uobis homo amphoram aquæ baiulans, sequimini eum. Aliter possumus dicere ꝙ in euangelio hodierno duo generaliter tãguntur, scilicet Luminosum spectaculũ mirandæ pietatis, qđ nobis proponitur in Christi immolatione in principio. Virtuosum miraculum siue prodigium supernæ potestatis, quod nobis ostenditur in cæci illuminatione, ibi. [*Factum est autem.*] Luc. 22.

Præmittitur igitur luminosum spectaculum pietatis, ubi consideremus quattuor, uidelicet
Benignitatem diuini præcordii. [*Assumpsit.*
Familiaritatem secreti colloquii. [*Et ait illis.*
Pœnalitaté acerbi siue horrendi supplicii. [*Tradetur.*
Stoliditatem subiecti collegii. [*Et ipsi nihil horum.*

Narra quantũ ad has partes historiam euangelii, & assigna causam quare Christus frequẽter suis discipulis prædixit passionem suã, uidelicet, ut fidẽ ipsorũ cõfirmaret, ut qui morienté uiderent resurrecturum nõ dubitarent, ut dolorem eorum mitigaret, quia minus iacula feriunt quæ præuidentur, ut suam libertaté eis insinuaret. Vnde dicit. [*Ecce ascendimus sponte.*] Vbi ait Glos. Vt sciant, qm̃ passioné suam prænouit, & spontaneus accessit, & etiam ut dicta legis & prophetarum adimplere se ostenderet. Vel prædixit suam passioné discipulis ad errorem amouendum, ne crederent eum ui & non uoluntarie esse passum, ad dolorem mitigandum, quia minus feriunt &c. ad timorem excludendũ, ut qñ hoc uiderent non timerent, ad fidem confirmãdam ut resurrecturum crederent. Sed dicitur quòd discipuli eius nihil horum intellexerunt, tum propter excessum passionis uel dilectionis quã habebãt ad Christum

ſtum propter quam uitam eius deſiderabant, tum propter Chriſti immenſam bonitatem, propter quam non uidebatur eis, quòd aliquis contra ipſum deberet aliquid attentare, tum propter eius potentiam, tum etiam quia credebant ipſum loqui parabolicè ſicut frequentius loquebatur, & ideo dicitur quòd erat abſconditum hoc uerbum ab eis. Moraliter 12. iſti diſcipuli Chriſti quibus dominicæ paſſionis anguſtia dominatur, & dominicæ reſurrectionis gloria reuelatur, uniuerſitatem ſignificant ſaluandorum (ut uult Auguſtinus. 2. de ciuita. Dei c. 5.) Conſurgit enim iſte numerus ex ductu partium ſeptenarii, qui eſt numerus uniuerſitatis, & creſcit ſuis partibus aliquotis in numerum alium, qui & duplicem reſurrectionem ſignant, ſcilicet animę & corporis. Huius enim numeri ſaluandorum figura præceſſit in Noe in quo ſaluata eſt Chriſti generatio cum duribus filiis, tertio reprobato, ideo dicit Dñs ipſis apoſtolis. Iudicabitis duodecim tribus Iſrael, ideſt uniuerſitatem iudicandorum. His igitur dominus dicit [*Ecce aſcendimus Hieroſolymam &c.*] ubi duo dicit. uidelicet.

Gen. 8.

Aſcenſionis locum, quia [*Hieroſolymam*

Aſcenſionis modum, quia [*Filius hominis tradetur*

Attendite igitur aſcenſionis locum, quia Hieroſolymam ideſt ad pacem conſcientiæ, & ad pacem Patriæ. Pſalm. Rogate quæ ad pacem ſunt Hieruſalem. Leuit. Dabo pacem in finibus ueſtris. Et hic aduerte quòd omnes nuncios quos tibi dominus mittit, ſiue proſperitatis, ſiue aduerſitatis &c. ad pacem huiuſmodi te perducunt. Prouerb. 3. Viæ illius pulchræ, & omnes ſemitæ illius pacificæ. Viæ ſcilicet proſperitatis quæ ſunt latæ, & ſemitæ aduerſitatis quæ ſunt ſtrictæ, tamen ſunt breuiores uel ad terminum te adducunt citius. Pſal. Multiplicatę ſunt infirmitates eorũ poſtea accelerauerunt. Non certe ſic mundus, non demon,

Pax tibi Marie Pſal. Leui. 26 Pſal.

mon, non sic caro, quia primo Machab.1.cap. loquuntur tibi uerba pacifica in dolum ut credas te eis. De hoc nota figuram.1.Reg. quòd Ioab, qui nuncius interpretatur, occurrit Amassæ, idest homini peccatori, cui uoce idest suggestione blanditur, dat ipsi osculum, pacem promittendo, manu dextera tangit mentum id est falsum spondet prosperitatis obsequiū quo sic facto gladio ferali cor uulnerat peccatoris, dum ipsum trahit ad consensnm, idest interitum uel aliter. Vir cor id est eius uerecundiam parauit, ut signum peccati ab hominibus uideatur. Vnde bene dicitur ibidem, quòd profecturi ad bellum ibidem persistebant, sic malum exemplum multos facit persistere, & multos retrahit a spirituali pugna, sic certe hunc gladium in lingua portant hodie multi habentes ad modum serpentis linguas bifurcatas, Psal. Labiā dolosa corde, & corde locuti sunt, uana locuti sunt (inquit) ad proximum suum. Vana uero dicit natura, quia diminutæ sunt ueritates a filiis hominum, hoc est monstruosum quòd homo habeat duo corda, quia nunquam est auditum nec possibile per naturam, & ideo dicitur Ecclesiastic.20. Væh duplici corde & labiis scelestis, & manibus malefacientibus, & peccatori ingredienti duabus uiis. Tales sunt duplici contritione conterendi. Hierem. 17. [*Ascendimus igitur Hierosolymam.*] Ecce locus ascensionis, sed hic aduerte quòd homo per seipsum ascendere non potest, nedum ad gloriam obtinendam, uerum etiam ad gratiam promerendam. Baruch. Quis ascendit in cœlum, & assumpsit eam scilicet gratiam, & eduxit illam de nubibus stillantibus, scilicet rorem cœlestem? quasi dicat nullus. Nullus igitur per seipsum ascendere potest. Vt igitur te non ualeas excusare, ecce quod dicit tibi Deus. Ascendimus, quia tecum ascendam, aliter ascendere non uales. Isaiæ. 52. Præcedet igitur dominus uos, & congregabit uos

1.Re. 29

Psal.

Bar.4

Deus Israel, immo quod plus est semper quandiũ uolueris ipse exhibebit se præsentem,& ideo dicitur,ecce Isai.ut supra.ego ipse assum. Sequitur [*ascensionis*] modus quia [*filius hominis tradetur &c.*] Vbi aduerte ꝙ homo potest dupliciter considerari. Vno modo quantum ad esse naturæ,& sic continet in se duo,s.animam secũdum quam est filius dei, quia secundum illam factus est ad imaginē dei, & secundum illam est a deo præcise:& continet ipsum corpus secundum ꝙ est ab homine ꝑ propagationē. Alio modo q̃tum ad esse meriti, & sic continet duo, uidelicet opus meritorium & secũdũ illud est á deo, quia non sumus sufficientes cogitare &c.& opus peccati.& illud est ab homine.a nobis.n. est(vt ait Anselmus de libero arbitrio)ꝑ possumus deficere & peccare. Igitur si uis ascēdere oportet ut filius hominis tradatur secundum utrunq; intellectum. Traditur.n.primo in contritione:quia ibi pertractas expellere ignominiosè & uerecundè quod cum delectatione suscepisti. Iudicũ.3.In manu mulieris Iezabel.i. animę ascendentis in deum,tradere Sisarã: qui exclusio gladii conscientiæ interpretatur. Secundo traditur in confessione:dum publica uoce detegitur secretum,quod ante in domum tuam uocaueras nunc eiiciendo accusas. Psal. Subsannatio & illusio ijs qui in circuitu uestro sunt.3.Reg.18. Illudebat ei Helias, qui ascendens dominus uel robustus dominator interpretatur. Tertio flagellatur in fatigatione, dum.s. delectatio in pœnam conuertitur:& quod fuerat in solatiũ fit in onus & põdus.Exod.v.Flagellati sunt qui præerant opibus.Quarto conspuitur,dum. s.continue detestatur. Quotiēs.n. ad memoriam reuocatur, totiens deo aut sibi ipsi debet exprobrare peccator scelus cõmissum detestando & horrendo. De hoc habetur figura Deutero.25.Tollet mulier calceamentum.i.uelamē de pedibus eius, id est de inordinata affectione, & spuet in faciem eius, & dicet,sic fiet homini qui non vult ędificare domum fra

tris

tris sui in Israel. Hoc fit homini qui conscientiam noluit accipere coniugem, ut ex ea filios legitimos procrearet fratri suo id est Christo. Quinto occiditur quãdo omnis occasio amputatur, & quando ex toto omnis inclinatio & incitatio amouetur. Eze. 9. Transite per ciuitatem. s. conscientiæ, sequentes eũ, & percutite. Vbi nota ꝙ Christus nihil vult in sua camera de alio retinere. Oia autem sua signata sunt suo sigillo, quia ad pœnitentiam inducunt uel in ea fundantur. hoc est qđ sequitur. Non parcat oculus uester, neque misereamini senem. i. inueteratã consuetudinem, adolescentulum. i. magis nouã, virginẽ. i. quæ possit esse occasio pariendi peccatum, paruulum. i. opus inceptũ, mulierem. i opus diminutum & imperfectum, interficite usque ad internicionem. & tunc sequitur. Tertia die resurget. Prima dies est uiuificatio fidei quæ antea mortua fuerat &c. Secunda dies resurrectio spei, quæ prius erat præsumptio sine meritis. Tertia reuocatio charitatis, quę fuerat per peccatum expulsa. Hę sunt tres dies, quia nunc manent spes, fides, charitas, tria hęc &c. in Epistola. Iosue. 8. Præparate uobis cibaria, quoniam post diem tertium transibitis Iordanem, id est riuum mortalitatis culpę perueniendo ad lumen gratiæ. Sequitur.

Et factum est cum appropinquaret Hiericho.] vbi ponitur uirtuosum prodigium prodigiũ supernæ potestatis in cęci illuminatione. Narra historiã. Vbi attende huius cæci miserabiliter detestati mirã commendationẽ. Nã priuatus spirituali lumine. ideo ecce ambulauerunt ut cęci, quia domino peccauerunt. Priuatus sociali fœdere uel protectione, quia unus est, & secundum non habet &c. Priuatus temporalis munere, quia mendicus. Ego autem mendicus sum & pauper. Priuatus corporali robore, ideo sedebat solus. Trenorum. j. Quomodo sedet sola ciuitas. Priuatus regali itinere, quia extra uiam & in Hiericho quæ defectus interpretatur, & tamen his non obstantibus uiriliter & prudenter re- *Psalm.*

currit ad Christum.
Ipse enim auscultauit solerter. *Et cum uideret turbam.*
Id quæsiuit instanter. *Et interrogabat quid hoc esset.*
Exclamauit feruenter. *Et cla. dicens.*
Postulauit fidenter. *Fili Dauid, miserere mei.*
Perseuerauit constanter. Ipse uero magis cla. O quot quot sunt hodie qui sunt cæci, qui priuati lumine cognitionis ambulant ut cæci. Psal. Lumen oculorũ meorum & ipsum nõ est mecum. & sic de aliis supradictis, & tamen sedent in fęcibus peccatorum transeunte Iesu. i. tempore salutis. Ecce nunc dies salutis. Hinc salus opportuna transit & ipsi non auscultant, sed hi quia sunt cæci aures obturare contendunt. Infelix peccator audi transeuntes creaturas, audi creatorem in ipsis per transeuntem, & in eis suę diuinitatis uestigia relinquentem, interroga ab eis de ipso, quia tibi ueritatem proculdubio respondebunt. Iob. Interroga quemlibet de maioribus. & c. 12. Interroga iumenta & docebunt te, & uolatilia cęli, & indicabunt tibi. Loquere terrę & respondebit tibi & narrabunt ea pisces maris. Quis ignorat quin omnia ista manus domini fecerit. Igitur illa sunt transeuntia cum tempore opportunæ salutis. Ecclesiastes primo. Omnia tempus habent, & suis spatiis transeunt uniuersa sub sole. Ideo Lucæ. 21. Cœlum & terra transibunt. Et ut dicit Fortunatus. Omnia prætereunt præter amare deum, quia charitas nunquam excidit, ut dicitur in epistola hodierna. Ista tibi si ea interrogaueris proculdubio respondebunt, & Saluatorẽ tibi indicabunt, quia omnia clamant diuinam æternitatem & propriam nihilitatem, quæ continue uertuntur. ad Rom. Primo. Inuisibilia dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur. Et cum interrogaueris clamabis, [*Miserere mei fiij Dauid.*] Allega propriam calamitatem, & implora diuinam benignitatem, & quia tibi non sufficit, pete subsidium aliorum. Vnde de hoc dicitur ꝙ [*erat mendicans,*] id est quasi manu indicans.

Psalm. *Iob.* 21. *Luc.* 21.

dicans. antiquitus enim non erant pauperes ita impor tuni sicut modo sunt, quia solum manu indicabāt suā paupertatem. sed nunc facti sunt importuni clamoribus quia refriguit charitas subuenire debentium. igitur tu mendica. i. manuali opere aut exercitio indica tuam miseriam, quia sola lingua non sufficit nisi assit conformitas operis, quæ simul clamet cū lingua Threnorum. ij. Leua ad eum manus tuas. Sed proh dolor Osee. 7. dicitur; Non est qui clamet ad me in eis, quia non uult peccator misericordiam implorare, cum tamen uulnerata & saucia conscientia clamet contra peccatorem. Gen. 4. Vox sanguinis fratris tui, id est spiritus quem extinxisti, clamat ad me de terra. i. de consciētia tua. Sed aduertendum ꝙ hunc cæcum increpant prætereuntes, s. culpæ uel temporalia transeuntia, quæ faciunt tumultum in conscientia ipsa. n. semper hominem increpant ne loquatur. Vide circa Glos. Osee. 8. Multi morientur, proiicietur silentium. Demum aduerte prudentem postulationem, [*Domine*,] inquit, [*ut uideam*.] Ratio enim quare sic miser peccator inuoluitur in tenebris peccatorum est carentia cognitionis. Igitur neque scierunt neque intellexerunt, & ideo in tenebris ambulant. Nota ꝙ cæcus accipit falsam monetam, comedit immunda, pro mundis, & sic de aliis, incedit per cœnum & in foueam cadit, & ideo cæcus nō petit diuitias, non delitias, non honores, non uitā pro lixam, sed uisum quo regnum animæ suæ inspicere & dirigere ualeat. Multum placet hęc postulatio deo, sicut bene docuit. 3. Reg. de Salomone qui non celebritatem uictoriæ, non multitudinem diuitiarum, non uitæ prolixitatem a domino postulauit, sed sapientiam & cæt. 3. Reg. 3.

FERIA IIII. CINERVM,
De humanæ conſcientiæ ornatu.

Matt. 6. CVm ieiunatis &c.] Sententia eſt Boetij.3. de Cõſolatione, ꝙ oportet eſſe ſermones loquentiũ conformes ijs de quibus loquuntur. Nunc autem hæc, Quadrageſima eſt ad pęnitentiã inſtituta, ad quam ordinatur totum officium quod iſtis temporibus in eccleſia legitur, ideo de pęnitentia prædicare intendo, & hanc materiam proſequi domino cõcedente ut tam tempori q̃ officio me conformẽ. Et qa (teſte Anſelmo ſuper Matth. Homilia.4. in minori) Pœnitentia eſt conſtructio templi conſcientiæ quod per peccatum deſtruitur, ad ſuſceptionẽ Chriſti pręparãs humana præcordia, idcirco prouide ordinauit eccleſia, ut ſicut materiale templum.xl. annis ædificatũ fuit, Ioan. 2. ut dicitur Ioã. ſic templum conſcientiæ noſtræ. xl. die- Ezech. bus ædificari debeat, diẽ pro anno, ut in Ezech. dicitur, computando. Item ſicut templum habebat ſex partes diſtinctas, quarum una alteram pręcedebat ubi ad ſextam ubi per quintam ingredi poterat, & ſic de aliis per ordinem, eodem modo hæc quadrageſima ſex habet hebdomadas ordinatas &c. Nota hic modum templi, uide in hiſtorijs &c. Secundo nunc atrium mulierum. Tertio atrium hominum, quarto atrium ſacerdotum, quinto atrium quod dicitur ſancta. ſ. Sancta ſanctorum. Hæ ſunt ſex conſiderationes quibus debemus ad pœnitentiam introduci. Conſiderare namq; debemus; Primo quid commiſimus, quia malitiæ fœditatẽ, & iſtud eſt atrium immundorum quod erat primum. Secundo quid omiſimus quia conſtantiæ firmitatẽ, & hoc eſt atrium mulierum quod erat ſecundum. Tertio quid dimiſimus quia notitiæ claritatẽ, & hoc atrium hominem quod erat tertium. Quarto quid deſeruimus

quia

quia diuinam inſpirationem, & hoc eſt atrium ſacerdotum quod eſt quartum ſacerdotibus dicatum. Vnde ibi erant columnæ, ubi erant ſcripta diuina mandata literis hebræis, græcis, & latinis, ut referamus hebræã ad illa quæ ſunt ſcripta in libro creaturarum, græcam ad illa quæ ſunt ſcripta in libro ſcripturarum, latinam ad reuelationes quæ fiunt in cordibus. Quintò quid cõtempſimus, quia ſtupendã Chriſti exhibitionem quæ Chriſtus pro nobis ſe tradidit. Sexto quid neglexìmus, quia ſupernam repromiſſionem, & hæc eſt ſancta ſanctorum, & hic locus qui dicitur ſancta. Hodie igitur quod eſt principium quadrageſimæ ſancta mater eccleſia ponit nos in opere, ut hoc templum noſtrę conſcientiæ ædificare ualeamus. Et quia operãtibus datur regula & forma, idcirco ut ordinate procedamus dat nobis regulam quam debemus tenere. Et oſtendit nobis quid promittendum, quia humilitatem abiectionis, ad quam nos inducit in primo cinerum aſperſione, unge caput. ſ. intentionem humilitatis. Quid attendendum, quia deformitatem infectionis quam facit peccatũ in anima noſtra, & hoc oſtendit nobis in euangelio craſtino, filius meus iacet in domo &c. Quid obſeruãdum, quia intimitaté dilectionis. Debemus enim non ſolum amicos diligere, uerum etiam inimicos, & hoc oſtenditur nobis in euangelio ſextę feriæ. Quid præſtolandum, quia ſeueritatem defenſionis & protectionis, & hoc oſtendit nobis in euangelio diei ſabbati, ubi Chriſtus aſſiſtit laborantibus in mari.

Debemus igitur prędmittere humilitatem ſicut inſtruimur in euangelio hodierno in quo breuiter Saluator facit duo. Primo enim aliquid ſupponit, quia actum meritorium ad quem obligamur: [*Cum ieiunatis nolite fieri ſicut hypo. &c.*] Secundo aliquid imponit, quia modum directiuum per quem obligati regulamur. Tangitur primo actus ad quem, & hic eſt actus ieiunii, quem utique Chriſtus ſupponit illo tempore

debere seruari &c. Secũdo ponit nobis modum. Vult enim quòd hoc ieiunium aliquo modo dirigatur quia intentione· ideo [*nolite fieri &c.*] aliquo liniatur, quia plena subiectione, ideo [*unge caput.*] s. humilitate: aliquo abluatur, quia pura confessione, [*& faciem tuam lauas*] aliquo fulciatur, quia pia subiectione scilicet eleemosyna.

Vnge caput tuum. Tria facit inter alia diuina gratia. Est enim incitatiua deuotionis, quia habet dulcorare cor, ideo unge ad tuam vtilitatem. Inchoatiua perfectionis, quia sine illa nil possumus facere. Condonatiua retributionis & præmiationis, ideo dicit tuum, id est proprium pro ea obtinenda &c. Caput istud mens est, in qua oẽs sensus sunt mirabiliter constituti, quia uisus cognitionis, auditus attentionis, gustus affectionis, odoratus discretionis. Istud caput debet ungi humilitate, quia facit in eo deuotionem, & gratiam scaturire, quia Deus humilibus dat gratiam: De hac un-
1.Pet.4. ctione Ecclesiastici. 9. Oleum de capite tuo non deficiat, & faciem tuam laua, id est conscientiam quæ est principalior & maior pars capitis, quæ si munda fuerit diuinam imaginem repræsentat. Prouerb. [*In facie prudentis*] relucet sapientia. s. increata quæ deus est. Hæc facies in peccatoribus est nimium tenebrosa. Ge-
Pro. 17. ne. 1. Tenebræ erant super faciem abyssi. [*Aliqui enim*] habent ipsam per malitiam, sanguinolentam per iram & odium, liuidam per inuidiam, pulueribus plenã per auaritiam, lutosam per lasciuiam. & sic de aliis. Et nũc lauanda est aqua confessionis. Hiere. 4. Laua a malitia cor tuum. Et Isai. 1. Lauamini, & mundi estote. Notá hic ꝙ aliqui non solum habent malitiam & immunditiam interius, uerum etiam portant signa exterius, unus signo odii armatus, alius superbię, alius luxuriæ &c. quasi ita appetant esse noti exterius mundo, sicut sunt noti interius deo. Igitur [*laua faciem tuam*] aqua confessionis pura, quæ non solum habet conscié-

tiam

ciam expirare, uerum etiam & illuminare intellectum, conuertere te ad deum qui a te auersus fuerat, & inflammare affectum: præsentare deo sacrificium tuum, scilicet ieiunium &c. De hoc habemus figuram. 2. Machа. de aqua crassa de qua aspersum fuit sacrificium. Narra historiam. Moraliter euntes in transmigrationem Babylonis signant peccatores, qui a diabolo captiuantur & uinculantur per culpam, & in confusionē Babylonicam adducuntur. Threno. 1. Migrauit propter afflictionē & multitudinem seruitutis. Nota uero quō homo fuit impugnatus tentatione, expugnatus consensu, captiuatus opere, ligatus delectatione, abductus cōsuetudine. Puteus peccati profunditas. Psal. Neque urgeat super me puteus os suum. Hic est puteus in quo Bachides qui uetusta interpretatur, id est antiquus hostis quosdam de populo mactans. s. per culpam in puteum magnum id est peccati profunditatem proiecit. Ignis factus est charitas de quo præceptum fuerat. Leuiti, ꝙ non deberet diuino altari. s. cordis iusti deficere. Hic ignis in puteum ponitur. dum. s. charitas per peccatum extinguitur, & etiam sepelitur. Redeuntes de Babylonia sunt pœnitentes qui deo & ecclesiæ reconciliantur: & isti uadunt ad puteum commissorum delictorum per considerationem & pœnitudinem & detestationem, hauriunt inde aquas, s. confessionis. Hæc est aqua expiationis, de qua Nume. Quicunq; tetigerit humanæ animæ morticinum, & aqua aspersus non fuerit, peribit de populo Israel. Sed hoc non dicit propter peccata uenialia & propter pueros qui pœnitentia non indigent, nubes peccati intelligentiam offuscabat, & diuinam lucem siue radium diuinum expellebat, siue effugabat. Igitur dum ex aqua aspergitur sacratum altare, sol refulget qui prius erat in nubilo, quia Christus suæ clementiæ oculos ad te conuertit, quos propter peccatum a te auerterat. Itē sol Iustitiæ, ubi oritur ignis charitatis accenditur, quia prius extinctus

2. Ma. 2
Psal.
1. Ma. 8
Leuit. 6.
Nu. 19.

extinctus fuerat sacrificium coram domino etiam per hunc ignem deportatur. Laua faciem tuam sed nō alienam. Confitere peccata tua & non aliena, & hoc detractoribus exprobratur qui crimina falsa aliis imponūt. Sequitur. [*Nolite thesaurizare.*] Hoc potest referri tam ad ieiunium quàm ad omne opus de genere bonorū, quod non debet fieri pro commodo temporali principaliter, nisi secundariò diuino beneplacito supposito. Alio modo ad eleemosynam faciendam & diuitias cōtemnendas. ubi tangit tria quæ diuitias consumunt.s. ærugmem.i.auaritiam. Nota ærugo de ære nascitur & ei inhæret, sic auaritia pecuniam quantum ad utilitatem possidentis, & quia non permittit capere fructum nec temporalem nec spiritualem. Secundo tangit tineam hoc est lasciuiam, quæ sicut diuitias, personam, & animam consumit, sic lasciuia gratiam. Tertio tangit fures, id est uanam gloriam quę furatur simul cum superbia, ut enim homo appareat gloriosus super alios consumit pecuniam in palatiis & ornamentis &c. ita ꝙ furantur & nulla pauperibus portio reseruatur, [*Thesaurizate nobis*] & nō mihi, quia deo nihil prodest.

Iob. 12. Iob. Quid prodest ei si iustus fueris? aut quid confert
Psal. ei si immaculata fuerit uita tua? Psal. Bonorum meorum non indiget. Thesauros, id est multitudinem meritorum in cœlo, quia locus uerus & proprius thesauri non est terra, sed cœlum. Chrysostomus. Ibi sapientiā tuam colloca ubi patriam. Nam in terra corrumpitur.
Eccl. 14. Eccl. Omne opus corruptibile in fine deficiet, & qui illud operabitur ibit cum illo. Vnde hic ubi est thesaurus tuus ibi est cor tuū sepultum, id est meditatio tua intenta. Ecclesiastes decimo. Cor sapientis in dextera eius, id est in æternis, cor stulti in sinistra illius. id est in bonis transitoriis quibus occidimur, uel nobis deficiunt. Et persæpe nocuere diuitiæ eas possidentibus, econtrario, Cantabit uacuus coram latrone uiator.

FERIA V. DE SPIRITVALI infirmitate.

Xenkekor animans

SAnatus est puer ex illa hora. Mat. 8.] Gratia diuina tria habet facere in anima. Culpam expiare. iō sanatus. Vitam renouare, ideo puer. Mentem cōfirmare, ideo ex illa hora. Sed attende quod ait beatus Augustinus super Psalm. 58. Nemo est insanatior illo qui sibi sanus esse uidetur. Et potest hoc dictum beati Augustini exemplo idoneo declarari. Sicut. n. eo teste malum incognitum non euitatur, sic etiam habitum nisi cognitum non curatur. Item uidemus ꝙ ille solus doceri aspernatur, qui sapientem se reputat. Vix. n. aut nunquam corrigitur talis. Prouer. Non respicit stultus uerba prudentiæ. Et Prouer. j. Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. Igitur qui uult curari spiritualiter, necesse est ut suam infirmitatem agnoscat. Et ideo dictum est superius ꝙ sicut præmitti debeat synceritas intentionis ita ꝑnosci ut euitētur uulnus & iacula quæ faciunt peccatum in cordibus peccatorum. De hac igitur infirmitate sub figura pueri Centurionis solliciti, Aug. loquitur in Euangelio hodierno, & de ipsius curatione. In quo quidem euangelio tria ponuntur, uidelicet. Supplicatio miræ deuotionis uel discretionis. [*Cum intraret Iesus Capharnaum.*] Commendatio summæ perfectionis: [*Audiens autem Iesus.*] Exauditio iustæ petitionis. [*Et dixit Iesus Centurioni.*] Pro. 18

Quantum ad primum narra historiam, nam quācito Iesus intrauit Capharnaum tam cito hic Centurio nuncios destinauit. Habuit diligentiam in exquirendo subsidium, quia cum Iesus introisset. i. cum primum Iesus intrauit. Sapientiam in cognoscendo piaculum, quia puer meus &c. Cogitabat enim Centurio infirmitates corporales ex peccatis prouenire tanqnam pœ-

nas

nas ipsorum, & quia ætas infirmior aliqualiter excusat, noluit uocare seruum, sed puerum, ideo dicit meus id est dilectus mihi. Eccl. Si est tibi seruus fidelis, sit tibi quasi anima tua. Iacet, & non potest uenire ad te ad salutem poscendam, in domo contra illos qui seruos in hospitali ponunt, & dum infirmantur non faciunt differentiam inter ipsos & canes. Nam statim de domo abiiciunt eos. 1. Reg. Dereliquit me dominus meus ex quo ægrotari cœpi. Per hoc etiam ꝙ dicit in domo intendit alleuiare culpam, quæ minor est quando est in proposito quàm quando est in opere. [*Ego ueniam &c.*] Vnde Beda. Ad filium Reguli sanandum ire noluit ne diuitias honorare uideretur, ad seruum autē Centurionis uadit non rogatus. Cum enim honor secundum Tullium sit exhibitio reuerentiæ uirtutis, & diuitiæ non sint uirtutes nec faciant hominem uirtuosum, ideo diuites non sunt honorandi ratione diuitiarum. [*Non sum dignus &c.*] Nota ꝙ domus animæ habet fidem pro fundamento, spem pro parietibus, sed adhuc non est apta ad habitandum nisi bestiis & est locus immundorum, ubi deus habitare non potest. Voluit igitur dicere iste Centurio, domine non sunt tanti meriti ꝙ tu debeas a mea charitate includi, quia nihil est, nec istud beneficium ex meis meritis peto, quia non sum dignus arbitrarus uenire ad te. i. aliquod meriti uel minimi anteponere, sed dic uerbo, id est ute e tua humilitate, & benignitate, qua humiliter uoluisti carnem assumere, & sanabitur &c. Nota ꝙ uerbum uocale Christi non reputauit necessarium ad sanandū, sed propterea dixit solum dic uerbum, ut aliis fieret notum suum puerum Christi uirtute sanatum. [*Nam & ego &c.*] Arguit per locum a minori. Nota in uerbis Centurionis primo profundam humilitatem, [*Domine non sum dignus.*] Secundo modestam urbanitatem, [*tectum meum,*] non palatia, non castra, sed tectum a tegēdo nuncupatum. Eccl. 29. Initium uitæ hominis panis

& aqua

Eccl. 33. (margin, beside "bi quasi anima tua")
1. Reg. 4 (margin, beside "meus ex quo ægrotari")
Eccl. 14 (margin, beside "do nuncupatum")

& aqua, & domus protegens turpitudines. Isa. 5. Væh qui coniungitis domum ad domum. Dicit ergo tectũ, ad declinandum uanitatis iactantiæ fastum. [*Sed tantumdic uerbo,*] ostẽdens perfectam credulitatem, credẽs ꝙ diuinum dicere sit facere. Ioan. primo. Omnia per ipsum facta sunt. non dicit, dic verbo, quasi potestatem attribueret incantatoribus, sed simplici uerbo quo cũcta facta sunt, quia dixit & facta sunt. [*Nam & ego sum homo,*] sed tu deus [*sub potestate constitutus,*] Romanorũ, scilicet sed tu super omnem potestatẽ angelorum, [*habens sub me milites,*] tu uero uniuersam creaturam & cũctorum naturam, sanitatem & uitam & omnia. [*& dico huic, uade &c.*] igitur tu multo fortius potes dicere morbo, uade, & recedet, & sanitati ueni, & ueniet. uel diabolo torquenti (ut aliqui opinantur) istum uexatũ a dæmone potes dicere, uade, & recedet, & alio, id est angelo tibi obsequenti ut ueniat. s. & assistat, tuum ministerium erga infirmum implendo, & ueniet. [*Audiens autem Iesus*] fidem Centurionis, ad modum ammirantis se habens. Est enim ammiratio stupefacti per turbatio ex rerũ nouitate prius incognita proueniens, & per consequens cum Christus omnia sciret, de nullo ammirabatur. Sequentibus dicit. [*Amen dico uobis &c.*] Vbi nota ꝙ sicut charitas est uirtutum regina, sic humilitas est ipsarum mensura, & ideo tanta est unaquæque quanta est humilitas. [*Multi uenient ab oriente,*] isti sunt innocentes qui occasum culpæ nesciunt. [*Et ab occidente,*] isti sunt pœnitentes qui occasum culpæ corrigunt & ueniunt per fidem & sanctam operationem. Vel multi uenient. s. per fidem, quia accessum habemus ad Iesum per fidem ad literam, ab oriente & occidentẽ, id est relinquunt temporales prosperitates quæ occidunt & oriunt, [*& recumbent &c.*] Abraham enim uitæ longitudo, Isaac gaudium siue risus, Iacob idem est quod Israel uidens deum. Ergo uera fides meretur cum Iacob notitiæ longitudinem.

Ioan. I.

cum Ysaac notitiæ pulchritudinem cum Abraham vitæ longitudinem, quæ securitas tentionis spei succedit. Vel per hos tres intelligitur vniuersitas fidelium, qui in tribus habitibus saluantur theologicis, filii autem regni, qui scilicet deberent hāc hæreditare terram, propter peccatum suum eijcientur in tenebras exteriores, quia sunt conscientiis & operibus tenebrosi. Gen. j. Tenebrę erant super faciem abyssi. Psal. *Psal.* In tenebris ambulant. Exteriores, quia ad modum fęcis quę foras iacitur, &c. Vel quia sunt extra spem salutis & consolationis & remedij &c. non enim fide mortua & operibus non uiuificata, sed charitate uiua & approbata humilitate sic sanabitur puer & uitam recipiet. Moraliter. Centurio peccatorem significat, quia est sub potestate constitutus. Omnis enim qui facit peccatum, seruus est peccati. Centurio idest multiplicatus in peccato, & in transgressione habet sub se milites, id est carnalia desideria quæ militant aduersus animam, & isti sunt prompti ad obsequendum uoluntati corporis. Puer eius, id est cor
Eccl. 4. puerile infirmatur. Ecclesiast. Væh terræ cuius rex
Pro. 22 puer est. Prouer. Stultitia colligata est in corde pueri, id est multiplicatur in culpa. Huius pueri infirmitas est in Capharnaum. i. in consolationibus huius mundi infirmatur. Væh vobis diuitibus qui habetis cōsolationem vestram. In prosperis non recordatur homo interitus sui. Iacebat puer per immundam delectationem in domo, nondum. n. consummata est dum uita manet temporalis, mors animæ &c.

FERIA VI. DE DILIGENDIS inimicis.

Solem suum oriri facit super bonos & malos &c. Matthæi. 5.] Gratia diuina habet mentem & animam nostrā illu-

illuſtrare quo ad cognitionem, ideo dicitur[*ſolē.*] Colligare quo ad contextionem, quia unit animam deo, ideo dicit [*ſuū*] Fœcundare quo ad operationem, ideo dicit [*ſuper bonos & malos.*] Sicut enim præſente ſole terra fœcundatur & germinatur, ſic pręſente gratia diuina, anima fœcundatur. Pro ipſa ergo &c. [*Audiſtis quia dictum eſt antiquis &c.*] Secundum beatum Gregorium lib.28. Moral.ca. 19. Charitas dicitur uinculum perfectionis, quia omne bonum quod agitur nimirū per illam ligatur ne pereat. A tentatione namque citius quodlibet opus euellitur ubi ſolutum uinculo charitatis inuenitur. Et ideo licet omnes virtutes ſimul cōgregaremus, nunquam poſſent ſine charitate noſtram conſcientiam reparare, quia lapides & ligna ſine aliquo ligamento componi non poſſunt immo (quod plus eſt) charitas non ſolum unit & ligat partes huius ſpiritualis ędificij, verum etiam eas aptat vt modo debito diſponantur, puta oculus ad pudicitiam, corpus ad caſtimoniam, auris ad obedientiam, & ſic de alijs omnibus. Et hæc ratio eſt, quia ſenſualitas naturaliter eſt fragilis velut vitrum, nihil tamen tractabilius illo in quo ſuccenſus eſt ignis charitatis, ſic uitrū ſuccenſum eſt tractabile plus quàm omne aliud quod ingeri poteſt. Efficitur namq; tenax & tractabile propter ignem, qui eſt charitas. Igitur ſi volumus membra noſtra diſponere, vt templum efficiantur ſpiritus ſancti, per pœnitentiam neceſſarium eſt ipſa diſponere. Et ideo ad hanc charitatem habendam ſaluator nos inducit in euangelio hodierno. In quo duo facit. Aliquid namq; ſuadet, videlicet incendium vt hoſtes diligamus. Aliquid diſſuadet, videlicet uanitatis ludibrium, ut laudes fugiamus. Primum ibi.[*Audiſtis.*] Secundum ibi. [*Attendite.*]

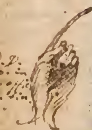
Suadet inquam incendium &c. & dicit ſic. [*Audiſtis &c.*] Odire inimicum, nullum mandatum inuenitur, vt dicit Glo. in corpore legis poſitum ſed ſolum ap

positum scribarum traditionibus. Mouebantur tamen ad hoc tenendum ex quatuor: uidelicet. Primo quidem ex diuina impositione. Exod. Non inibis cum eis
Exo. 23. fœdus. s. Chananęis & Amalechitis. i. Reg. 15. de quib. deus præceperat ꝙ nec bestia reseruaretur. Et quia Saul contra hoc præceptum fecerat, idcirco fuerat a domino reprobatus. Sęcundo ex acerba dei flagellatione, sicut patuit de Sennacherib, & eius populo. Isa. 37. Sunt interfecti ab angelo. 185. millia. Tertio ex prophetica imprecatione ibi. Confundantur qui me persequuntur. & Dauid. Fiat habitatio eorum deserta.
Psal. Quarto ex logica argumentatione per locum ab oppositis. si amici sunt diligendi, ergo inimici odiendi. Sed hæ rationes non concludunt. Prima quidem non, quia particularis dei sententia & particulare præceptum non est vniuersaliter accipiendum. immo econtrario lex uniuersalis capit instantiam in particulari, & propter hoc licitum est uti epikeia. Vnde non obstāte lege uniuersaliter data de non ineundo fędus, nihilominus tamen fędus inierunt cum Gabaonitis sicut Iosue. Dedit tñ deus leges de transgressionibus & istę
Iosu. 9. sunt seruandæ, nec tamen puniuntur ut hostes. Secunda etiam ratio non concludit, quia deus est iudex iustus, & sic quantum, & quando, & ubi & qualiter quis puniri debeat, non scit homo, & ideo dicit, mihi soli uindictam tribuo &c. Tertia item non concludit, ad illam enim dicunt beatus Gregorius in libro j. mora. & beatus Augustinus de sermone domini in monte, ꝙ prophetæ dixerunt non præceptiuè sed præmiatiuè. Quarta insuper non ualet, quia argumentum ex oppositis in lege nedum diuina uerumetiam humana nunquam tenet: procedendo. s. a gratia ad pęnam quia gratiæ semper sunt ampliandæ, pęnæ vero restringendæ: & hoc trahunt leges a lege diuina, quæ semper punit citra, & præmiat vltra modum vel meritum. Item inimici nostri sunt per creationem filij dei, sed insani,

ni, item fratres nostri, sed ægyptii. Item sunt instrumẽtum dei, quia sunt lima amouens rubiginem siue malum. Vnde Chrysostomus super Psal. 137. Inimici nobis frequenter talia præstant qualia dulcissimi amici præstare non possunt. Item iuxta dictum apostoli, hñt nobiscum corpus suum in Christo. Nunc autem si mẽbro sano est bonum faciendũ, non tamen propter hoc malo aut infirmo est malefaciendũ, sed potius est subueniendum & medicinæ remedium apponendũ: immo quod plus est, interdum alia mẽbra sunt affligenda ꝓ membri infirmi salute, sicut patet ꝙ infirmitate existẽte in oculo fit in ore minutio: procuratur euacuatio in stomacho & interdum cauterium in capite. Item debet diligere opus dei inquantum eius opus, licet ꝑ aliud, non inquantum deformetur. Similiter dei imaginem. Exemplum de vexillo domini quem diligis, si ipsum uideres infectum immunditia, immunditiam odires in ipso, uexillum vero diuinæ iustitiæ odire nẽ debes. Huiusmodi autem est inimicus tuus qui tibi molestiam facit. Vult enim deus cor tuum a terrenis leuari, vel facere te crescere in meritum: & flagellat te per manum alterius. Exemplum. Non comburitur domus in qua mortuus est & fundus, consanguineus tuus: sic nec deberes perimere illum in quo deus moritur per culpam, maxime quia spem habere potes vt resurgat ꝑ gloriam, & dato ꝙ esses certus de obstinatione, tolera tamen quem deus tolerat, tolera quia tibi vtilis est ad cautelam. Nota quatuor virtutes nos faciunt dei filios. s. fides, charitas, misericordia, pax. Ratio est quia per fidem regeneramur: per charitatem cõfiguramur, per misericordiam confirmamur, per pacem similationem dei noscimus. Nota vt dicit Chrysostomus, Carnales filij non sunt culpabiles si non sunt suis parentibus similes, quia non est in potestate eorum corpus figurare, sed spiritualium culpa est nisi domino similes fuerint, quia patris similitudinem perdiderunt. Vnde

Eph. 5. ad Ephe. Estote imitatores dei sicut filii charissimi. p
Luc. 6. charitate. Et Lucæ. Estote misericordes, vt sitis filii pa-
Ioan. 1. tris uestri pro misericordia. Ioan. Quotquot autem re
Matt. 5. ceperunt eum &c. pro fide. Item Matth. Beati pacifici, quoniam filij dei uocabuntur, pro pace &c. Fecit deus hominem ad imaginem & similitudinem suam, ideo non ualet argumentum ab oppositis.

Diligite &c.] vbi duo saluator facit, quia primo suadet dilectionem inimici. Secundo adducit ad hanc rationē commotiuum. Quantum ad locutionem oris. [*Orate &c.*] Dilectionem autem suadet quantum ad tria, quantum ad affectionem cordis ibi [*Diligite*] quātum ab subiectionem operis, [*Benefacite.*] & quantum ad locutionem oris. [*Orate &c.*] Amicitia enim in corde radicatur, ore reuelatur, sed opere comprobatur. Et est aduertendum ꝙ sapiens homo non statim plantat amicitiā in corde sed prius diligenter considerat, signum enim leuitatis est amorem faciliter inserere, & est signum cordis puerilis. sed in veritate leuitatis maioris est signum amorem impressum faciliter & agiliter amouere, quia qui amicus est, diligit omni tempore, vt ait sapientia. Et addunt triplicem rationem. & beneficentiam inimici ostendere. videlicet propter paternam imitationem, ut sitis filij, propter supernam retributionem. per gloriam sicut estis. propter perfectā conformationem. [*Estote igitur perfecti.*] Primo per imitatationē. Si enim diligitis vt sitis filij &c. Deus.n. nunquam desinit esse pater, sed bene homo cum peccat desinit esse filius. Deutero. Nunquid non ipse est
Deut. 3. dominus Deus tuus, qui &c. qui in cœlis est. Augustin. Deus est in seipso, Vt Alpha & ω: in mundo ut auctor & rector: in angelis vt sapor & dulcor, in electis ut redemptor & ductor, in reprobis ut horror & terror. [*Qui solem suum.*] id est filium suum secundum Augustinum: vel solem, id est lumen fidei, & pluuiam, id est aduersitatem [*oriri facit super iustos & iniustos,*] vt sicut

iusti

iusti pœnas sustinent propter peccatores, sic peccatores bona suscipiant propter iustos, vt ait Augustinus. j. de Ciuitate dei. Dicit autem quòd ideo uoluit deus hæc omnibus esse communia vt bona non auidius appetantur cum possint malis esse communia, nec mala turpius fugiantur quibus etiam boni afficiantur. Vel aliter inimici sunt diligendi, quia de mundo nos exire compellunt. Exod. Cogebant Aegyptii populum exire uelociter. Psal. Eripe me de inimicis meis domine ad te confugi. Gregorius. Mala quæ nos premunt hic, citius ire ad deum compellunt, quia nos efficiunt vasa cultui diuino sicut faber. Isa. 54. Ego creaui fabrum flantem in igne prunas, proferētem uas in opus suum. Augustinus. Quod auro ignis, quod lima ferro, hoc facit tribulatio homini iusto, quia dapiferi nostri ministrant nobis fercula patientiæ, & mansuetudinis: vnde filii dei efficiamur. Vnde aduertendum ꝙ homo potest tripliciter considerari, vel quantum ad beneficium conuiuendi, & sic ciuis vel patriota vel consanguineus potest vocari proximus. Illud præceptum diliges proximum, est iudiciale vel politicum, & sic carnales Iudæi diligebant. Alio modo potest considerari ad naturę participationem, & sic proximus dicitur omnis homo, & tunc diligere proximum est præceptum naturæ. Eccl. 13. Omne animal diligit sibi simile. Vnde. Quod fieri non vis alijs fecisse cauebis. Tertio modo quantum ad figuram siue imaginem quam gerit, & tunc omnis homo est proximus, quia consignatus imagine eadem, redemptus prætio eodem, & commercio productus ab eodem patre, & tunc est præceptum gratiæ: diligens proximum. Item si salutaueritis. Salutare est salutem alteri implorare. Vnde Glo. dicit ꝙ salutatio est species orationis. Item si diligitis amicos &c. nam ex amicorum dilectione nullam homo consequitur mercedem, inquantum diligit, licet posset consequi ex causa propter quam diligit, puta

Exod. 7.
Psalm.

propter deũ ex dilectione meritorum, tales enim non possunt diligi nisi ex charitate. Glossa. Et aduerte ꝙ duo sunt opera iustitiæ perfectæ, scilicet declinare a
Psal. malo, & facere bonum, vt dicitur in Psal. Gregorius. Minus est mala non agere nisi quisque studeat bonis operibus insudare. Vnde de illis qui bona non faciũt, disceptabitur in iudicio. Matth. 25. Esuriui, & non dedistis mihi &c. Est tamen aduertendum ꝙ nos quadruplicem habemus inimicum, & quilibet illorum odiendus est in gradu suo. videlicet peccatorem qui est declinandus sagaciter. Eccl. 12. Non credas inimico tuo in æternum. Prouer. 1. Fili mi si te lactauerint peccatores &c. Inter hos computantur parentes & fratres, Lucæ. Si quis uenit ad me, & non odit patrem &c. nõ põt
Luc. 14. meus esse discipulus. Nota. Gregorius ibi. Quasi per odium amatur &c. Diabolum qui est impugnandus viriliter, videlicet quia nunquam cum eos debes inire fœdus. 1. Petr. 5. Aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens &c. cui resistite fortes in fide. Hoc dicit, quia vt ait Ioannes. j. Ioan. 4. Nolite omni spiritui credere. Mundum qui est contemnendus & spernendus totaliter. Iacobi 4. Si quis vult amicus esse seculi huius, inimicus dei constituitur. Carnem seu corpus, & iste inimicus est opprimendus & salubriter macerandus
Hest. 7. & pœnaliter. Hester. Inimicus noster pessimus ipse est Aman &c. Narra historiam. Aman est corpus vel caro nostra. Interpretatur enim opprimens vel coangustans.
Rom. 7. Apostolus. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius &c. Mardocheus est spiritus, interpretatur. enim amara contritio, & ipse amare debet conteri & conteritur propter peccatum. Psalm. Anxiatus est super me spiritus meus. Hunc igitur spiritum Aman id est caro extinguere nititur, accipit lignum, id est perniciosam peccati delectationem, quæ non facit fructum vitæ, sed solum est esca ignis. Hiere. 2. Sub omni liguo frondoso tu prosternebaris meretrix.

trix. Nota lignum non dicitur nisi quando est præcisum,& hoc bene accipitur de domo Aman, quia tentatio de carne & delectatio,sed quid faciendum est? Hester quæ interpretatur præparata, intelligitur anima, quæ se preparat vt sit sponsa Christi. Apoc. Vxor agni præparauit se, debet etiam duci ad Assuerum,qui beatitudo interpretatur, id est ad deum, quia hæc est vita æterna, ideo debet ad eum ire per humilem supplicationem: mitigare eum per deuotionem, præparare se per confessionem, implorare eum per orationem, & ab eo petere hostis extinctionem qui est inimicus gentis Iudæorum. Ad Galat. v. Caro concupiscit aduersus spiritum. & tunc debet suspendi per macerationē pœnalem in ligno.s.pœnitentię, ut quod fuit sibi causa delectationis sit sibi flagellatio castigationis, & tūc Aman id est corpus moritur peccato: & Mardocheus id est spiritus viuificatur. ad Rom. 4. Si spiritu facta carnis mortificaueritis uiuetis. Sequitur. [*Attendite ne iustitiam uestram faciatis &c.*] vbi Saluator aliquid supponit, scilicet quòd debemus opera iustitiæ exercere,sed imponit nobis modum. Est autem iustitia qua redditur vnicuique quod suum est, & ideo nomine iustitię potest intelligi omnis actus uirtutis,maxime qui se extendit ad alterum. Et ideo ieiunium est actus iustitiæ, quia per ipsum homo impendit corpori castigationem ut menti non resistat. Similiter eleemosyna est actus iustitiæ, quia imploranti est debitum subuenire. Similiter debet proximo dilectionem etiam inimico, sicut superius dictum est,&c. Specialiter autem facit mentionem de eleemosyna, ad quam faciendam nedū diuinum præceptum, verumetiam naturalis ratio nos inducit. Similiter etiam commodum temporale. Eleemosyna enim non solum animæ confert medicinam, verumetiam temporale lucrum procurat. vt de hoc habemus exemplum naturale. Videmus em̄ quòd aqua putei si frequenter hauriatur suauior efficitur quo ad. gustum,

gustum, similiter pulchrior redditur, ulterius uiuacius scaturit, nec ex tali haustu minuitur, sed augetur. Qui si nō hauriatur sordescit, & quodammodo marcescit, venarum etiam fluxus præpeditur, sic eleemosyna cū de puteo diuitiarū hauritur, reddit ipsas puriores quo ad conscientiam, sapidiores quo ad interiorem gustū, facit ipsas diuitias multiplicari, q̄ a mari diuinæ exuberantiæ sunt plenæ, & per occultam dei prouidentiā quasi per absconditas uenas hominibus largiuntur. Sed aliqui sunt de genere uulturis, cuius natura est a lōge odorare cibum & odorem velocius imitari, & quanto plus senescit, tanto plus eius rostrum amplius obliquatur. Prædam insuper quam accipit aliis auibus nō communicat, sed quod comedere non potest reponit in nido, intantùm vt idem cibus putrefiat, sicut facit auarus. Odoratus enim procul lucra & odorem lucri festinat, & quæ lucratur aliis non communicat, sed reponit in nido, quia filiis ea reseruat, & interdum corrūpuntur, dum. s. per filios inutiliter consumuntur quæ caute fuerant conquisitæ per patrem.

SABBATO POST CINERES. De pœnitentia, ad instar nauis.

CONfidite, ego sum, nolite timere. *Marc. 6.*] Gratia dei habet confortare & animare contra tepiditatem ibi. [*Confide.*] roborare contra debilitatem. [*ego sum.*] securare contra timiditatem. [*Nolite timere.*] [*Cum sero factum esset erat nauis &c.*] secūdum q̄ ait beatus Gregorius. 8. Moral. c. 44. exponens illud Iob 7. Visitans eum diluculo &c. Si post virtutum munera animus nulla tentatione concuteretur has habere a seipso gloriaretur. Visitat igitur eum dominus suæ beneficio gratiæ, & subito in certamine ipsum ꝓbat,

bat,nec tamen tentatum, sic eum exponit ut in tentatoris manibus derelinquat, quinimmo ut ibidem dicit lib. 2. statim post commissionem molestiæ seu pugnæ comitatur pro tentationis custodia. Et licet de hoc habeamus exempla in scriptura q̃ plurima,hoc tñ protestatur euangelium hodiernum, quemadmodum superius dictum est. In ipso nanq; instruimur sub figura laborantium in mari, quibus affuit dominus cõfortans eos,& de periculis erués,qualiter nobis in exercitio & labore pœnitentiæ positis debemus sperare p̃sidium & tutamen. Et tanguntur quatuor in serie præsentis euangelij. Primo ortum periculum imminentis naufragij. [*Cum sero.*] Secundo gratum solatium assistẽtis præsidij. [*Et circa quartam uigiliam*.] Tertio celsum prodigium euidentis miraculi. [*Et cessauit uentus.*]Quarto diuinum irriguum conferentis suffragij. [*Et percurrentes*.

Tangitur primo periculum in quo fuerunt discipuli,& ponit euangelista 6. quæ erant causa magni periculi,uidelicet aeris obscuritatem,quia sero.Maris tempestatem quia mare uentis turbatum.Portus distantiã quia in medio mari. Ducis absentiam, quia Christus qui est ductor in terra remansit. Laborum pęnalitatẽ, quia erant laborantes in remigando. Ventorum improbitatem,quia erat eis uentus contrarius.

Moraliter mare est mundus. Nota sicut in mari sunt infinita monstra,sic mundus producit multa monstra dum in eo homines turpiter formantur, ut quidã tantum manum.i. opus in eo amittunt, multi oculum id est intentionem ad temporalia conuertentes, quidã sunt sine capite scilicet Christo nequiter uiuentes. Itẽ sicut in mari continue est motus, sic in mundo vana gloria, & sicut mare corpus mortuum reijcit sic illos qui sunt in mundo mortui mundus non recipit sed abijcit & repellit. Vnda est persecutio siue variabilis status mundi,quo nunc deprimitur, nunc erigitur,nũc

illidi-

illiditur hic,nunc ibi &c. Psal. Mirabiles elationes maris. Ventus tentatio. Iob. Ventus vehemens irruit &c. Nauis duplex etiam inuenitur. Lucæ. 5. Vna Ioannis, & hæc signat innocentiæ uitam quæ accipitur in baptizante. Alia est Simonis Petri, & hæc est pęnitentia. Petrus enim agnoscens, Simon obediens, illum signat qui se obnoxium domino recognoscens ad obedientiam dicit cum Paulo. Actuum. Domine quid me vis facere? Istis duabus nauibus vel altera oportet omnem hominem transfretare ad pœnitentiam nisi uelit sub mergi. Psal. Illic naues pertransibunt. s. hæ duæ necessariæ nobis in sero id est in tenebris huius mundi. De prima quæ est Ioannis. Psal. Non priuabit eos qui ambulant in innocentia. Nam nauis Simonis Petri facit ad portum propinquare. Mat. 3. Pœnitentiam agite, appropinquat enim regnum cœlorum. De hac igitur naui pœnitentiæ Sap. 14. Exiguo ligno credunt homines animas suas. Nota exiguo, quia parua est pęnitentia respectu peccatorum quæ commisimus, tormentorum quæ meruimus, laborum quæ pro mundo toleramus, præmiorum quæ expectamus. Sunt igitur duæ naues. s. innocentiæ & pœnitentiæ. Et aduertendum quod ex secunda peruenitur ad primam. Sapien. Spes orbis terrarum ad ratem confugiens (id est ad pęnitentiam) si remisit seculo semen natiuitatis suæ. i. innocentiæ in qua creati sunt, ad hanc redeunt & reuertuntur. Per hanc igitur nauem pœnitentiam debemus intelligere, quę omnino nobis necessaria est, sero id est in obscuritate huius mundi si a mari peccatorum nolumus absorberi. Actuum penultimo. Nisi in naui manseritis salui fieri nō potestis. Et ideo Sap. 10. Cum aqua (id est uana delectatio) deleret terram, id est subuerteret habentes terrenos affectus, sanauit iterum sapientia. s. increata quæ nobis de salute uoluit prouidere, per contemptibile lignum, id est per pęnitentiam quæ a multis contemnitur.

Psalm. Iob. 1. Act. 9. Psal. Psal. Sap. 14. Sap. 10.

Sed

Sed aduertendum quod ista nauis quandoque ducitur.
Aura diuinæ inspirationis,
Impellitur vnda mundanæ persecutionis.
Graditur remo meritoriæ operationis.
Trahitur per exempla ædificatoriæ informationis.

Erant igitur discipuli pœnitentes in hac uia & laborabant in remigando, quia opus pœnitentiæ laboriosum est, sic omnis virtus est circa difficile. Ratio autem laboris erat, quia uentus id est dæmonis tentatio erat eis contrarius, sed sic laborantibus diuinum subsidium non defuit: ideo dicit euangelista ꝙ quarta vigilia noctis venit ad eos. Quattuor vigiliæ noctis quattuor sunt tentationum modi, in quibus debet homo sollicite uigilare, quas tangit Gloss. super Psa. A sagitta uolante in tenebris &c. Omnis enim tentatio vel est parua uel est magna. Iterum uel est occulta vel est manifesta. Si parua, & occulta, sic est sagitta uolans, negotium perambulans in tenebris, si parua & manifesta, sic est sagitta uolans in die: uolat quidem quia leuiter trāsit in die, nota quia manifesta, si magna & occulta sic est incursus: si magna & publica sic est dæmonium. Vel aliter: quatuor uigiliæ, quatuor sunt cōsiderationes cōtra quatuor dæmonis tētationes. Tentat. n. per uiā amoris, laboris, torporis, pudoris, ut homo experiatur in expertus. Hieronymus, Dulcius esse putat, quod nescit: & hæc est sagitta. Secundo tētat, ut homo dimittat bonum inceptum. Vel tentat quasi sit difficile cōtinuare, uel apponit impedimentum. Tertio ne seipsum affligat humilitate uel ieiunio, immittit talibus timorem ne in oculis aliorum uilescant. Quarto ut bonum differant, spem uitæ proponit. His igitur pœnitens laborat, sed si uigil permanserit subsidium sibi conspiciet aduenire diuinum. Nota quod anchoræ huius nauis sunt spes quæ firmat nauem nostram ne agitemur fluctibus. Ad Hæb. Firmissimum solatium habemus qui cōfugimus Heb. 9

ad te-

ad tenendam propositam spem. Has anchoras debemus ponere tempore tentationis. Actuum penultimo. Timentes ne in aspera loca incideramus de puppi mittentes anchoras quatuor optabant diem fieri. Aspera sunt loca inferni, puppis est finis uitæ ad quam debet homo accedere, quattuor anchoræ quadruplex spes, diuina misericordia præueniente, concomitante, subsequente, & glorificante. [*Quotquot autem tangebant fimbriam &c*] Nota Christi duplex vestimentum. s. humanitatis, quod primo fuit candidum per puritatem & innocentiam. Matthæi. Vestimenta eius facta sunt alba
Mat. 17. ut nix. Postea fuit purpureum quo. s. regnauit a ligno. Isa, 63. Quare ergo rubrum est indumentum tuum?
Apo. 1. Aliud uestimentum virtutum. Apocalypsis. Vestitum podere. Prima uestimenta non possumus tangere, quia ad eius innocentiam vel patientiam non possumus peruenire. Vnde non dicitur hic quod tangeret Christi ossa. i. fortitudinem, patientiam, & constantiam in passione, nec eius carnem, id est munditiam natiuitatis & conceptionis, quia impossibile est ad has peruenire. Similiter uestimenta virtutum & conuersationis eius non potest aliquis attingere, sed solum aliquid de extremitate, & illud optime sufficit ad vitam æternam. Circa huius euangelij moralitatem debemus. 5. attendere.

Quis iussit hoc mari quod sic perturbatur.
Quis sit iste motus qui sic tranquillatur.
Quæ sit ista nauis quæ sic agitatur.
Quis & ille portus ad quem applicatur.
Quisnamq; sit tactus quo quisq; sanatur, Mare mun-
Eccl. 43. dus est & periculosum, quia Ecclesiastici. Qui nauigant mare, narrent pericula eius, Nauis duplex, s. Ioannis & Petri. i. innocentia & pœnitentia. Vnde deponendæ sunt & abijciendæ merces, pro quibus homines submerguntur.

DOMI-

DOMINICA I. QVADRAGE-simæ. De pœnitentia. Ser. I.

Dominum deum tuum adorabis. Matth.4.] Quoniã tam auditoribus quàm prędicatoribus uerbi diuini est necessarium subsidium diuinæ gratiæ, idcirco ad ipsam implorandam in uerbo proposito dominus nos hortatur ostẽdens ꝙ ad ipsam implorandam & postulandam tria singulariter nos inducunt, quæ sunt gratiæ largitiua, videlicet.

Eminentia potestatis, & excellentiæ. ibi. dominum.

Refulgentia claritatis & sapientiæ, ibid. deum, id est clarum.

Affluentia bonitatis & complacentiæ, tuum adorabilis.

Ductus est Iesus in desertum a spiritu &c.] Teste Chrysostomo super Matth. Homilia. 3. in minori, pœnitentia, cuius typus, est uoluntatis emendatio nõ naturę. Istud autem dictum potest probari ex hoc ꝙ saluator noster qui hanc pœnitentiam docere uenit exemplo ac uerbo, naturam infirmam assumpsit, nec ipsam pœnitentiam quam tenuit arctam emendauit. Nota Petrum Damianum in Sermone sanctæ Columbæ, qui dicit ꝙ huius mundi homines qui victorias appetunt, cum bellum ingrediuntur, mollem carnem & qđ debile est, tegunt armorum duritie, econtrario Saluator fortitudinem suæ diuinitatis intus occultauit & circũ uelauit, carnem infirmam quam assumpsit, induit congressurus cum hoste. Est igitur pœnitentia vt dictum est, voluntatis emendatio non naturæ, licet sit naturæ transmutatio de morte ad immortalitatem. Qui si per ipsam voluntas non emendatur, non est defectus ex parte ipsius pœnitentiæ, sed potius quia debito modo nõ seruatur, ut sibi debitum fructum afferat. Modus qui circa ipsam tenendus est, ostenditur in euangelio hodierno,

dierno, ubi ostenditur ꝙ est necessarium ꝙ ipsa radicetur in cordis synceritate, [*ut tunc*] quando Iesus fuit baptizatus. Roboretur carnis asperitate. ibi. [*ductus.*] Comprobetur ingressus synceritate ibi. [*& accedens ad eum.*] cœpit dicere. Consumetur in gustus suauitate, ibi. [*& accedentes angeli.*] Dic historiam hoc ordine. Primo de baptismo Christi qui cõfessionem signat Lauamini. Secundo de introitu in desertum ubi ieiunauit. Isa.1. Et assigna rationes de ieiunio, quare tanto tempore. Nota ꝙ primus homo fuerat a deo separatus in loco amœnitatis & affluentiæ, quia in horto deliciarum. ideo Christus intrare uoluit locum asperitatis, sterilitatis, & indigentiæ. s. desertum. Nota si uis intrare desertum, laua conscientiam tuam, & statim spiritus ducet te per Iordanem. Dic ergo ꝙ duo sunt aduertenda, uidelicet primo quid faciendum, quia baptizari & ablui. Secundo ubi, quia in Iordanis aqua, i. in confessione. Congrue aũt per Iordanem accipitur cõfessio. Est enim Iordanis fluuius qui diuidit terram promissionis & populum dei ab Arabia, quæ occidentalis & insidiatrix interpretatur, & sunt dæmones. Itẽ præbuit iter filiis Israel, vnde aquæ superiores steterunt, & inferiores non fluxerunt, quia peccata præterita rapientia hominem confessio fugat, & futura sistit. Item ferrum quod dilapsum in profundum fuerat, potuit retinere, sed noluit, quia ad verbum Helisei supernatauit. 4. Reg. Sic hominem crudelem & durum confessio, & pœnitentia de profundo iniquitatis ad verbum sacerdotis, quod est verbum dei, eripit & ad superiora perducit. Item componitur ex duobus fontibus, quorum unus dicitur Ior, & alter Dan: sic pœnitentia a duabus naturis in Christo sumit exordium, i. efficaciam & virtutem, videlicet a diuinitate & humanitate eius, ab vna effectiuè, & ab altera meritoriè,

IN

IN EADEM DOMINICA, etiam de pœnitentia. Ser. II.

DVctus est Iesus in desertum a spiritu. Matth. 4.] Prædicatio diuini verbi requirit scientiam & sapientiam. Eccl. Antequam loquaris disce. Sapientia autem & scientia requirunt meditationé. Est enim meditatio mater scientiæ, ut ait Hugo de arca mystica. Meditatio autem solitudinem requirit. Sedebit solitarius & tacebit, quia leuauit se super se. vt dicitur Thren. 3. Vnde Philosophus. 7. physic. Sedendo & quiescendo fit aïa & sciens & prudens. Ad hanc autem sollicitudinem sine gratia diuina homo peruenire non potest. Nam & ipse Saluator ductus est in desertum a spiritu. id circo pro gratia impetranda &c. [Ductus est Iesus in desertum à spiritu.] Quanti fructus & quantæ vtilitatis sit pęnitentia quæ hodie inchoatur, satis innuit beatus Augustinus in libro de pęnitentia sic dicens. Pœnitentia languores sanat, leprosos curat, mortuos suscitat, sanitatem auget, gratiam conseruat. Claudis gressum, surdis auditus copiam, cœcis restituit uisum, uitia fugat, uirtutes exornat, mentem nutrit & roborat. Et intelligi debent uerba præmissa moraliter, Nam homo incurrit per peccatum lãguorem quantum ad intemperiem virium, lepram quantum ad deformationem naturæ, mortem quantum ad extinctionem gratiæ, infirmitatem quantum ad inclinationem ad peccatum, obliquitatem quantũ ad effectum, ariditatem quantum ad carentiam deuotionis, cuius humorem exsiccauit ardor mali desiderij, qui tanquam calor febris consumit humidum radicale, cæcitatem quantum ad intellectum, in quo peccatũ generat uitiorum monstra, virtutum confusionem, mentis instabilitatem. Ideo dicit Augustinus pœnitẽtia. Eccl. 18.

tia, ut supra &c. Est enim pœnitentia tanquam spiritualis medicina, & salubris remedii fructus ac radix. Attamen sicut medicina debito priuatur effectu, nisi præmissa dispositione sumatur & diligenter custodiatur: sic recte pœnitentia fructum non affert nisi debite assumatur. Oportet namque ipsam habere quatuor conditiones quantum ad præsens sicut superius dictũ est. Nam oportet quòd inchoetur & radicetur in cordis synceritate. Isa. 53. Exite de medio eius, i. peccati,
Isa. 53. & mundamini qui fertis uasa dei. Ambrosius de arca Noe, Principium medicinę est causam doloris & languoris incidere, ne diutius ea quæ nocent ad incremẽtum ægritudinis ministrentur, cessante enim incentiuo culpę atque delicti, simul tutus atque indefessus uigor animæ se transfundit.

Nota, qui apponit unguentum supra uulnus, prius ipsum vulnus abluit & stringit, sic tamen in proposito ut roboretur in carnis asperitate. Ad Hebrę. In di
Heb. 12. sciplina perseuerate. Vobis enim tanquam filiis offert se deus, quòd si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes, ergo adulteri & non filij estis. Vt approbetur in sensus sagacitate. Prouerb. Sicut in igne
Pro. 17. probatur argentum, & aurum in camino, ita corda ꝓbat deus. Vt consumetur in gustus suauitate. Ad hanc
Mat. 11. nos Saluator inuitat. Matth. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam uos. Deuter. 12. Lętaberis & reficieris coram domino deo tuo in cũctis ad [*quæ extenderis*] manum tuam. i. quæ opere imple re studuisti. Volens igitur beatus Euangelista ad salubrem pœnitentiam quemlibet inducere, hortatur ad sui Saluatoris exemplar ex quatuor premissis in euangelio hodierno, uidelicet ad diligenter expiandum laboris inquinationem. ibi. [*Ductus est Iesus.*] Ad patienter portandum carnis castigationem. ibi. [*Et cum ieiunasset.*] Ad prudenter ferendum hostis impugnationẽ, ibi. [*Tunc accessit ad eum.*] Ad effluenter impetrandum

mentis

mentis recreationem,ibi. [*Et ecce angeli minist.*] Dicit igitur tunc Euangelista,tunc. s.cum primum extitit a Ioanne baptizatur,præmisit enim ad literam eius ieiunio,baptismum Christi. Sic moraliter debemus pœnitentiæ nostræ,mentis ablutionem præmittere,quæ fit per confessionem, in qua homo noster interior baptizatur a Ioanne.i.a diuina gratia.Hiere.4. Laua a malitia cor tuum Hierusalem, ut salua fias. Vsquequo morabuntur in te cogitationes noxię: Stultum quippe est hospitio eos retinere qui omnia furentur, dissipet, & extermínent :tales autem sunt noxiæ cogitationes. Sap.1.Peruersę enim cogitationes separant a deo. Purgata autem per confessionem conscientia,offerre debemus deo in ieiunio & fletu de corpore nostro sponte oblationem mundam & acceptabilem. Hanc autem oblationem & lotionem pręceperat deus.Leuit.ubi sic dicitur. Homo (.s.qui ratione & notitia illustratur) q obtulerit(scilicet libere & sponte, non uendiderit intuitu alicuius cõmodi temporalis. Psal.Voluntarie sacrificabo tibi.Deute.16. Oblationem spontaneam offeres iuxta benedictionem dei tui.)ex uobis hostiam.i. carnis & corporis macerationem,pro æternis.Apostolus. Obsecro uos ut exhibeatis corpora uestra hostiã sanctam &c.Nota hostiam,quia ab hostibus usurpatã. uocabatur namq; antiquitus apud gentiles hostia, qa dabatur & immolabatur ut daretur & immolaretur de hostibus uictoria. Victima autem offerebatur post uictoriam,nã Victima quæ cecidit dextra uictrice uocatur. Sed apud Iudęos uocata est hostia quia ad ostiũ atrii sacerdotis deducebatur, ut primo de illa iudicaret sacerdos utrum esset idonea ad immolandum. Secundo quia ad ostiũ tabernaculi immolabatur uictima.Nota ꝙ uictima inducebatur deo, nõ mũdo ut hypochritæ vel dæmoni. Iohe.2.Sacrificium & libamen dño deo nostro. De bobus in quibus opera misericordiæ,& ouibus in quibus opera innocẽtiæ si fuerit ho-

Leui. 10.

Psal. 118

Rom. 12.

locaustum,i.si ex integro feruore fiat.Holocaustum.n. dicitur ab holon quod est totum & cauma quod est incendium quasi totum incendium. Erit masculum.i.nihil fœmineæ mollitei habens & fragilitatis,immaculatum, quia non cæcū sinistra intentione, non claudū, curua affectione,non scabiosum, non permixta transgressione. Item sine macula.s.hypocrisis & uanæ gloriæ offeret ad ostium tabernaculi testimonii. Primo quidem offerebatur ad ostium atrij sacerdotii,& tunc sacerdos iudicabat,utrum esset idonea hostia. Ostium atrii sacerdotum est conscientia,quæ dat testimonium operibus, nam sacerdos & filii eius sunt secundū Originem mens & sensus eius. Ad placandū dñm, ad literam. Ponetq; super hostiæ caput manus. i.initium bonæ cogitationis, ut statim sequatur perfectio operis, apponet similiter qui offeret illud holocaustū. s.sacerdos & filij,mens & sensus, ad ostinm tabernaculi.i.immunitatem ecclesiæ quæ est ostium pœnitentiæ,& hoc, detracta pelle. i. amota quacunq; peccati palliatione uel uelamine excusationis, artus ostiæ in frusta concident.i.oēs sensus subtiliter discutientur. Caput aūt.i. mentē & cuncta,quæ iecori adhærent,i.interna deside ria igne. s.contritionis cōburent, intestinis. i.in abditis cogitationibus in quibus fęces includuntur,& pedibus.i actionib. siue gressibus quib. pulueres adhærēt, lotis aqua,pœnitentiæ.s. & lachrymarū, in holocaustū & suauem odorē dño.i. tunc erit odor suauissimus domino.Gen.Odoratus est dñs odorē suauitatis. Igitur

Gen. 8. hanc oblationem & lotionem præceperat deus. Hanc insuper in figura Susanna sancta illa seruauerat Da-

Dan.13. niel.Quæ uoluit castitatis præseruatiua.s. pœnitentiā apponere nisi prius præmissa lotione. Vbi attende ꝙ hæc Susanna deuotam animam nobis significat multiplici ratione, quadruplici tñ quātum ad præsens. Primo quia desponsata generosa arra dñali uel subarra, quia nata generose, & ideo dicitur ꝙ erat uxor Ioachim.

chim. Expone quomodo Ioachim. i. domino præparatus, uel domini resurrectio, signat Christum. Venusta tā gratiose, & decorata speciose forma singulari. Et iō dicitur ꝙ erat pulchra nimis. Et hic dicas quomodo hanc pulchritudinem cum honestate uiro suo cui illā dicauerat studebat obseruare, & idcirco ingrediebatur pomarium pœnitentiæ, ubi plantantur bonæ plantæ, & unde extirpantur herbæ malæ, & inseruntur herbæ bonæ & fructiferæ. In herbis imbecilles, in arboribus fortes ad pœnitentiam intellige. Licet per hoc pomarium possit intelligi diuina prædicatio, utrunque tamen est uicinum domui, quia coniunctū ecclesiæ. Ingrediebatur aūt istud pomarium cum duabus puellis claudens super se ostium ut lauaretur & inungeretur contra æstum &c. Impugnata bellicose sine noxa criminali, & ideo duo iniqui senes. ecce uir. Liberata uirtuose palma triumphali, ideo dicitur, Erat uir habitās in Babylone, ad literam in confusione mundi habitās, attamen electus, cui nomen Ioachim, i. Christus præparatus domino. Psal. Paratum cor meum deus &c. Itē resurrectio domini, quia ipse est quem deus suscitauit a mortuis solutis doloribus inferni. Et accepit uxorē, animam quam in fide desponsauit; ut ex illa filios, id est meritorum opera procrearet, quæ notant gloriam & hæreditatem cælestem nomine Susannam, quæ obtentus lilij interpretatur quæ scilicet optime nitet candore puritatis, decore honestatis, honore sanctitatis ad domum lilij. Canticorum. Sicut lilium inter spinas candet, redolet, & floret, sic &c. filiam Helchiæ, id est a sancto proposito genitam, quæ nihil præter sponsum desiderat habere. Helchia pars domini uel uendicatus domino dicitur. Threno. 3. Pars mea dominus dicit anima mea. Nume. Ego dominus ero pars eorum. Pulchra nimis, tam in naturalibus quam in gratuitis. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Canticorum. 4.

Psalm.

Cant. 2.

Num. 18

Et timentem Deũ,& ideo præcauens omne malum, quia in timore declinat omnis a malo, ut dicitur in Psal.Iterũ procurans merita. Eccl.Qui timent dñm præparabunt corda sua dño,& in conspectu ipsius san ctificabũt animas suas.Prou.ulti.Mulier timẽs Deum ipsa laudabitur.Erat aũt Ioachim diues ualde,ad lite rã,mecũ sunt diuitiæ & gloria dicit Christus,Ps. Glo ria & diuitiæ in domo eius.Et erat ei pomariũ,uidelicet ecclesia militãs tanq̃ paradisus uoluptatis, uicinũ domui suæ, quia ecclesia militans uicina est ecclesiæ triumphanti.Et ad ipsum confluebãt Iudæi.i. Christum fide,opere,& ore confitentes.Ps.Introite portas eius in cõfessione.Eo ꝙ esset honorabilior oĩm:uidelicet cui præcise debetur honor.Tim.1.Soli Deo honor & gloria.Apoc.7.Benedictio & claritas & sapien tia & gratiarum actio &c.Hæc igitur Susanna ingressa est cũ duabus puellis ut lauaret se in pomario. Pomariũ est conscientia propria, quæ debet esse ortus cõclusus.Vñ istud pomariũ ẽ paradisus uoluptatis.Nã in ipso ponit deus hominem &c.Hæ duæ puellæ sunt duæ considerationes quas debet habere aĩa secundũ Bernardũ.Debet.n.in se cogitare q̃ uilis sit in seipsa & q̃ præciosa in conspectu dñi.Vilis siquidem est ex seipsa,quia ad nihilũ iã reducta.Est.n.orta peccatis, offuscata tenebris,irretita illecebris,pruriens concupiscentijs,obnoxia passionibus,impleta illusionibus, prona semper ad malũ.Itẽ debet cogitare q̃ sit præcio sa in conspectu dñi.Licet.n.uilis sit in seipsa,est tamẽ magni præcii apud Deũ,q̃a præcioso Christi precio & cõmercio redẽpta.Iob.7.Quid est homo quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum? Vnde Bernard. Scio domine quia ubi est thesaurus tuus,ibi est cor tuũ.& addit.Quomodo o domine nihil sumus, si thesaurus tuus sumus? Sic igitur cum his duabus puellis, ideſt cum hic duplici consideratione ingredi debet Susanna, ideſt anima pœnitens,

Eccle. 2.

Nota +

pomarium,ideſt conſcientiam, ad lauandum ſe, ſcilicet per confeſſionem,& ungendum per pœnitentiã, contra æſtum uitiorum,& contra culparum incendiũ. Et ſequitur,quòd ingreſſa dicit puellis quòd afferrent unguentum,& oſtia pomarii clauderent. Conſideratio propriæ fœditatis & nihilitatis,eſt illa quæ parat & adducit unguentum pœnitentiæ, quæ ſanat uulnus peccatorum,ſed conſideratio præcioſitatis,quàm ſcilicet ſit pręcioſa anima in conſpectu Dei, eſt illa quæ claudit oſtia ſenſuum,ne theſaurus domini ſurripiatur.Et ſic dicitur quòd prius hæc ſancta anima lauit ſe,& poſtea unxit.Præmittendum igitur baptiſma & ablutio per confeſſionem antequam ponatur unguentum pœnitentiæ.Hoc igitur præmiſſo debet duci in deſertum, & hoc eſt quod dicitur, [*Ductus eſt Ieſus.*] Ad literam Chriſtus ductus eſt in deſertum a ſpiritu ſancto. Vnde alius Euangeliſta,ſcilicet Lucas dicit.Agebatur compulſus, ſcilicet multipliciter. *Luc. 4.* Hæc quidem ad inducendum,quære inferius. Sed moraliter nobis figuratur quòd ad iſtud deſertum eſt

Aliquid propulſiuum.

Aliquid allectiuum.

Aliquid inductiuum. Propellit autem nos fugienda pœnalitas tormentorum, Allicit appetenda iocunditas gaudiorum, ſed inducit & conducit nos intuenda proprietas creatorum & conditorum. De primo. Luca.ubi dicitur quòd diſcipuli compellebantur fluctibus & tempeſtate,& idcirco clamauerunt ad Chriſtum qui dormiebat.& Lucæ. 14. Debiles & claudos compellite intrare.Vbi Gregorius. Qui huius mundi aduerſitatibus fracti ad amorem trahuntur Dei, redeunt & compelluntur intrare. Mala enim quæ nos hic premunt ad Deum accedere nos compellunt. Nota, fluctus maris piſces allidunt, & ex ſuo motu reddunt maiores, & ſic tribulatio amara, dum non finit in uoluptatibus uitam quietam ducere,ſed con *Luc. 8.* Pazienza

Et timentem Deũ,& ideo præcauens omne malum, quia in timore declinat omnis a malo, ut dicitur in Psal.Iterũ procurans merita. Eccl.Qui timent dñm præparabunt corda sua dño,& in conspectu ipsius san ctificabũt animas suas.Prou.ulti.Mulier timẽs Deum ipsa laudabitur.Erat aũt Ioachim diues ualde,ad lite rã,mecũ sunt diuitiæ & gloria dicit Christus,Ps. Gloria & diuitiæ in domo eius.Et erat ei pomariũ,uidelicet ecclesia militãs tanq̃ paradisus uoluptatis, uicinũ domui suæ, quia ecclesia militans uicina est ecclesiæ triumphanti.Et ad ipsum confluebãt Iudæi.i. Christum fide,opere,& ore confitentes.Ps.Introite portas eius in cõfessione.Eo ꝙ esset honorabilior oĩm:uidelicet cui præcise debetur honor.Tim.1.Soli Deo honor & gloria.Apoc.7.Benedictio & claritas & sapientia & gratiarum actio &c.Hæc igitur Susanna ingressa est cũ duabus puellis ut lauaret se in pomario. Pomariũ est conscientia propria, quæ debet esse ortus cõclusus.Vñ istud pomariũ ẽ paradisus uoluptatis.Nã in ipso ponit deus hominem &c.Hæ duæ puellæ sunt duæ considerationes quas debet habere aĩa secundũ Bernardũ.Debet.n.in se cogitare q̃ uilis sit in seipsa & q̃ præciosa in conspectu dñi.Vilis siquidem est ex seipsa,quia ad nihilũ iã reducta.Est.n.orta peccatis, offuscata tenebris,irretita illecebris,pruriens concupiscentijs,obnoxia passionibus,impleta illusionibus, prona semper ad malũ.Itẽ debet cogitare q̃ sit præciosa in conspectu dñi.Licet.n.uilis sit in seipsa,est tamẽ magni præcii apud Deũ,qa præcioso Christi precio & cõmercio redẽpta.Iob.7.Quid est homo quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum? Vnde Bernard. Scio domine quia ubi est thesaurus tuus,ibi est cor tuũ.& addit .Quomodo o domine nihil sumus, si thesaurus tuus sumus? Sic igitur cum his duabus puellis, idest cum hic duplici consideratione ingredi debet Susanna, idest anima pœnitens,

Eccle. 2.

Nota +

poma-

pomarium,ideſt conſcientiam, ad lauandum ſe, ſcilicet per confeſſionem,& ungendum per pœnitentiā, contra æſtum uitiorum,& contra culparum incendiū. Et ſequitur,quòd ingreſſa dicit puellis quòd afferrent unguentum,& oſtia pomarii clauderent. Conſideratio propriæ fœditatis & nihilitatis,eſt illa quæ parat & adducit unguentum pœnitentiæ, quæ ſanat uulnus peccatorum,ſed conſideratio præcioſitatis,quàm ſcilicet ſit pręcioſa anima in conſpectu Dei, eſt illa quæ claudit oſtia ſenſuum,ne theſaurus domini ſurripiatur.Et ſic dicitur quòd prius hæc ſancta anima lauit ſe,& poſtea unxit.Præmittendum igitur baptiſma & ablutio per confeſſionem antequam ponatur unguentum pœnitentiæ.Hoc igitur præmiſſo debet duci in deſertum, & hoc eſt quod dicitur, [*Ductus eſt Ieſus.*]Ad literam Chriſtus ductus eſt in deſertum a ſpiritu ſancto. Vnde alius Euangeliſta,ſcilicet Lucas dicit.Agebatur compulſus, ſcilicet multipliciter. *Luc. 4.* Hæc quidem ad inducendum,quære inferius. Sed moraliter nobis figuratur quòd ad iſtud deſertum eſt

Aliquid propulſiuum.

Aliquid allectiuum.

Aliquid inductiuum. Propellit autem nos fugienda pœnalitas tormentorum, Allicit appetenda iocunditas gaudiorum, ſed inducit & conducit nos intuenda proprietas creatorum & conditorum. De primo. Luca.ubi dicitur quòd diſcipuli compellebantur fluctibus & tempeſtate,& idcirco clamauerunt ad Chriſtum qui dormiebat.& Lucæ. 14. Debiles & claudos compellite intrare.Vbi Gregorius. Qui huius mundi aduerſitatibus fracti ad amorem trahuntur Dei, redeunt & compelluntur intrare. Mala enim quæ nos hic premunt ad Deum accedere nos compellunt. Nota, fluctus maris piſces allidunt, & ex ſuo motu reddunt maiores, & ſic tribulatio amara, dum non ſinit in uoluptatibus uitam quietam ducere,ſed con-

Luc. 8.

Pazienza

tinue agitat,& affligit, puriorem reddit hominem a peccatis,& perfectiorem per patientiam, quam tribulatio operatur. Vel aliter, nota multiplicitatem tribulationis, affectum bonum in uento. Ventus enim borealis licet sit asper & frigidus, attamen indurat corpora, ita patientiam acquirere facit tribulatio, poros claudit, deinde sensus exteriores frenat, humores purificat,& interiores affectus puriores reddit, & spiritus & sensus subtiliat, deinde ad cognoscendum diuina confert, uiã degestiuã adunat, dum charitatem inflammat, uirtutem retentiuã confortat, dum ad memorandum beneficia recepta excitat, uapores, idest tẽtationis fugat, mentem obnubilat, aeris pestilentiam sanat, id est mala exempla corrumpentia destruit. De hac autem propulsione habemus figuram. Apocal. ubi dicitur ꝙ Ioannes uidit mulierem quæ clamabat parturiens & cruciabatur ut pareret, & draco magnus stetit ante mulierem, quæ erat paritura, ut cum peperisset filium eius deuoraret,& mulier peperit filium masculum qui recturus erat omnes gentes in uirga ferrea. Et raptus est filius eius ad Deum, & persecutus est mulierem quæ pepe rat, & datæ sunt ei duæ alæ aquilæ ut uolaret in desertum in locum suũ, ubi alitur per tempus & tempora & dimidium temporis a facie serpentis. Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam tanquam flumen ut eam faceret trahi a flumine. Et audiuit terra mulierem, & absorbuit flumen. Mulier hæc est anima, quæ debet esse fœcunda, & sedula, & gratiosa. Prouer. Mulier gratiosa inueniet requiem. Hæc clamat parturiens dum ingemiscit pro culpa commissa ad gratiam Isai. 26. Ad faciem tuam domine, quã. scilicet ad nos clementem uertis. Psal. Ostende faciem tuam & saluierimus. Concepimus per uoluntatem,& quasi parturiuimus per delectationem,& peperimus spiritum salutis spiritum uidelicet timoris, qui est initium sapientiæ. Vide

Apoc. 12

Prou. 11.

de bene dicitur hic, quod peperit masculum quia timorem sanctum & perfectum. Draco iste deuorare cupiens est ille de quo 1.Pet. Aduersarius uester diabolus &c. Sed rapitur usque ad Deum filius per tempus, idest usque ad diuinam ꝓtectionem & defensionem. Mulieri dantur duæ alæ.s.ieiunium quo corpus subleuatur nè animā deprimat, & oratio qua mens siue anima ascendit in Deū. Hæ duæ alæ uocantur aquilæ ꝓpter sublimitatē perfectionis. Iob.39. Nūquid ad præceptum tuum eleuabitur aquila? &c. propter agilitatem incessionis, propter extétionem dilectionis. Aquila grandis magnarum alarum propter ostensionem dilectionis. Deuter.31. Sicut aquila prouocans ad uolandum pullos suos, expandit alas suas &c. Dicuntur quandoque alæ columbæ propter puritatem. Psal. Quis dabit mihi pennas sicut columbæ? Item propter donum spiritus sancti quod consecratur, aquila nos inducit, & hæ sunt proprietates creaturarum quæ nos ad pœnitentiam dirigunt & inducunt Isa.35. Hęc erit uobis directa uia, ita ut stulti non errent per illam. Attendam ergo proprietatem rerum, sed quantum ad præsens proprietates serpentis, de quo saluator. Estote prudentes sicut serpentes. Nota eius proprietates secundum philosophum & secundū Auicenā.s. de aīalibus & libro phisicorū, ꝙ serpēs se sentiens morbo uel senio aggrauatū, pluribus diebus abstinet a cibo, sic peccator aduertens pondus nequitiæ, & peccati debet actum peccati relinquere, & a necessariis delectationibus abstinere. Hoc facit serpens ut pellis a carne facilius relaxetur. i. conuersatio uetus peccati separetur ab animæ effectu. Deinde gustat hærbam quandam amaram, & per hanc prouocatus ad uomitum eiicit uenenum, quod fuit causa infirmitatis, sic ex amaritudine contritionis tangente gustu, idest affectu interiori, debet per confessionem uirus peccati emanare, Madefacit se sic pec-

1.Pet.5.

cator lachrymis &c.Vel debet aſpicere diuinam miſeri cordiam mollitiem contra rigorem timoris, deinde tranſit per foramen arctum, id eſt per aſperam macerationem carnis, & ſic deponit pellem, ideſt maledictionem culpæ, quam induerat ſicut ueſtimentum, uel conuerſationem culpabilem impendendo quæ incipit ab ore, quia debet homo deteſtari delectationẽ quam habuit in peccato, deinde ad oculos in quibus intentionis peruerſitas, deinde caput, id eſt affectione, ideſt delectationem quam habuit in peccando, uel in capite in primo motu, uidelicet peccati. Deinde diſtẽditur per corpus, in qua prolixitas oſtenditur. Deinde poſtremo in cauda, in qua nota ſequelam, quando ſcilicet propter peccatum inde alia mala ſecuta ſunt, uel propter malum exemplum datum, uel propter aliam cauſam. Completur autem (ut ait Auicenna) hæc excoriatio una nocte, in qua expulſio culpæ, & una die, in qua reſtitutio gratiæ. Et nota quòd præmittit diẽ, & poſtea noctem, deinde ponit ſe ad ſolem ut uirtute eius deſiccetur, & noua pellis oriatur, ſic debet anima ardorem diuinæ dilectionis attendere, & ex hoc ſe fortificare, & bonam & nouam conuerſationem ſuper induere, ut expoliando ueterem hominem &c. Sic debet quilibet renouare uetuſtatem ſuam. Dirigit inſuper te amygdalus. Eccleſiaſt. Florebit amygdalus, impinguabitur locuſta &c. Quanto antiquior eſt amygdalus tanto citius florebit, ſic peccator quanto magis eſt in culpa tanto magis deberet florere in pœnitentia &c.

Eccl. 21.

Capus auis a capiendo dicitur, quia cibum capit & in cibum conuertitur, ſic peccator uel auarus debet ſe in eleemoſynam conuertere, & ſe omni potenti tribuere.

EODEM DIE DE MVLTIPLICI Deserto, ac Ieiunio.

Sermo. III.

D*Uctus est Iesus in desertum a spiritu.*]Matt.4.Tempus quadragesimæ est tempus belli, ut siqui hucusque fuerint sub seruitute peccati & hostis, hoc sacro tempore excutiant iugum seruitutis, & hoste prostrato in pristinam redeant libertatem. Vnde & Apostolus in hodierna epistola commemorans irriguum infundendum, scilicet diuinæ gratiæ, Ne inquit in uacuum gratiam Dei recipiatis, annuncians præsidium assistendi. Ait enim. Tempore accepto exaudiui te & in die salutis adiuui te, notificans exilium fugiendum siue opprobrium excludendum. Vnde ecce nunc tempus acceptabile, ecce dies salutis est, tandem insinuans cauterium adhibendum dicens. Nemini dantes ullam offensionem. Verum quia teste Vegetio de re militari, hostis melius dogmate, id est cautela quam uiribus superatur, incauta enim multitudo ad cædem exponitur, ubi docta paucitas superat & triumphat, idcirco sancta mater ecclesia congressionis pericula cogitans, & attendens nihilominus hostium sæuissimorum astutiam, & sagacitatem, potentiam & ferocitatem, suos bellatores, & milites diligenter nititur præmonere illa quæ ad bellum faciunt. Vnde adertendum quod septé inter alia consueuerunt ordinate in bellis corporalibus obseruari uel ordinari. Primo namque eligitur dux siue capitaneus qui est ductor exercitus contra hostes. Est enim (ut ait Philosophus.12.Meta.) totius exercitus principium & ordinis directio. Nam ordo totius exercitus a duce dependet, & duce subtracto omnia inordinate manent & confu-

2.Cor.6.

se. Vnde dicit Iosephus de captiuitate iudaica quod ne
fas apud Romanos uincere sine præcepto ducis est.
Attenditur autem in duce ꝙ sit gratiosus, generosus,
animosus cautelosus, & uictoriosus. Gratiosus inquam
ut sic milites alliciat & ex hoc diligatur. Generosus ut
reuereatur ne alij uerecundentur qui militant sub ip
so, animosus ne sit pauidus, sed in repentinis sit persi-
stens, & sciat populum confortare. Cautelosus, quia sa
pientia ducis acies ordinando, uictoriam administrat.
Victoriosus, & expertus, ut scilicet sit in bello bene for
tunatus &c. Hoc facit ecclesia in prima dominica qua-
dragesimæ. Producit enim & proponit ducem gratio-
sissimum Christum dominum, qui cum esset innocens
uoluit adhuc baptizari. Item altissimum, & nobilem,
quoniam Iesum. Item cautissimum, quia nouit hostiũ
uersutijs optime obuiare, nam ut occideret mortem
uestitus est morte. Item probatissimum, quia inuasor
est hostium. Vnde exiuit in desertum. Item uictoriosis-
simum, quia nũquam succubuit, sed semper hostes sub
iugauit & prostrauit. Secundo proponunt donatiua si-
ue stipendia pugnaturis, sicut hactenus obseruabant
Romani, ut patet in legenda beati Martini. Ista stipen-
2 dia producit Ecclesia in ij. Domi. Quadragesimæ, quã
do Christum transfiguratum inducit, corpus discipu-
lis, thesauros eis referantem, donum supernorum. Ter
tio uero excluduntur hostes siqui casu aduenissent.
3 Nam quando una ciuitas uel unum regnum bellum su
scipit contra alios, omnes hostes expellũtur de regno.
Hoc facit ecclesia in tertia dominica quando introdu
4 cit Iesum eijcientem dæmonium. Quarto uictualia
præparantur ne bellatores fame deficiant. Hoc facit ec
clesia in quarta dominica, quando introducit escę co-
piam multitudini præparatam. Tunc enim pasti sunt
5 illi qui bellare debebant. Quinto explicatur uox seu
tessera & eriguntur uexilla, & acies ordinatur. Hoc fa-
cit ecclesia in dominica de passione, quando Vexilla re

gis

gis prodeunt, fulget crucis mysterium &c. Sextò sic armati, & ordinati, & accincti procedunt ad bellum. Hoc facit ecclesia quando in festo Palmarum introducit Christum ducem armatum paupertate, humanitate, & mansuetudine, & hoc in equo suo, id est, super asinam & pullum eius. Septimo, tandem obtenta uictoria, hostibus effugatis, cum spolijs & triumpho reuertitur. Hoc facit ecclesia quando Christus uictor ab inferis resurrexit. Vnde considerans ordinem hunc in Ecclesia Salomon ille diuina sapientia superfusus, dicebat Canticorum. Quæ est illa quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis, ut castrorum acies ordinata. Verè, ut castrorum acies ordinata, quia in ordine prouido cuncta disponit. Primo igitur proponit nobis ducem gratiosum, quia baptizatum, & ideo tunc generosum quia Iesum, animosum, quia hostes inuadentem, quia intrauit in desertum, ut tentaretur a diabolo, cautelosum, quia cum accessisset tentator cautelis sciuit optimis obstinere, & tandem uictoriosum, quia uictoriam obtinuit de omnibus bellis. Hunc autem ducem uidit Ioannes in Apocalyp. Vidi & ecce equus albus. Ecce formositas equi, secundum Glossam fuit Christi humanitas, cui diuinitas insidebat, quæ fuit alba, quia baptizata, non ut mundiciam in ea faceret, sed ut doceret. Et qui sedebat super eum, ecce nobilitas, hæc refertur ad diuinitatem. Dicitur autem super, ratione transcendentiç, sed hoc dicit super quod tangit, ad figurandum unionem. Exiuit uincens, ut uinceret. Ecce animositas siue uirilitas, & strenuitas. Exiuit in desertum huius mundi, ad quod ducit eum spiritus pietatis, ut quæreret ouem perditam. Et habebat arcum in manu, idest scientiam & doctrinam, & scripturā in potestate & opere, ut prius faceret q̄ doceret, ecce sagacitas. Nota hic quomodo ille arcus emittebat sagittas, id est, sententiam

scripturarum contra inimicum,& semper in omni ictu hoste enormiter uerberabat uel uulnerabat quãdo dixit, Non in solo pane uiuit homo &c. Sed aduerte quod hodie prædicatores non uincunt, quia arcum id est scripturam non portant in manibus, id est in operibus, sed in ore. Antiqui autem philosophi, portabant eam solum in pectore, sicut Venus demonstrauit Aeneę in Africa, prope Carthaginem &c. Et data est corona, ecce uictoria &c. [*Ductus est Iesus in Desertum à spiritu &c. Ad literam*] illud est desertum quod est in-

Luc. 10. ter Hierusalem, & Hiericho, ubi ille, incidit in latrones, & ubi Adam mystice uulneratus fuerat, ut hostis ille uinceretur. Moraliter uidendum est quid est illud desertum, & a quo spiritu illuc duci debeamus. Desertum autem in sacra scriptuta multipliciter, tamen septupliciter quantum ad præsens dicitur. Primo desertum cœlum, eo quòd ab angelis apostaticis extitit derelictum, & istud est illud desertum in quo cælicus ille pastor. 909. uniuersitatem angelorum reliquit, ut agniculam perditam, scilicet humanam naturam perquire-

Luc. 15. ret, ipsamque suis humeris reportaret. Dum scilicet languores nostros ipse pertulit in corpore suo super lignum crucis &c. Secundo dicitur desertum cor humanum, quia derelictum est ab angelis, & a bestijs, idest bestialibus cogitationibus inhabitatum, & istud est desertum Cades quod interpretatur fons iudicij, uel translata, quia in corde fit translatio de culpa in gratiam, uel econuerso. Item ibi est fons, idest principiũ

Psal. iudicandi actiue uel passiue, de hoc in Psal. Vox domini concutientis desertum, & commouebit dominus desertum Cades. Hæc concussio & commotio fit per uerbum prædicationis, quando ex prædicatione compungitur, & compunctum conteritur. Tertium desertũ dicitur pœnitentia, tum quia in ipso deseruntur peccata, tum quia ad instar deserti debet ibi esse quies a tumultuantibus cogitationibus, asperitas uestitus,

ariditas uictus,&c.Istud est desertum in quo Ioannes, idest existens in gratia commoratur, uestitus pilis camelorum, ut intelligamus in pilis austeritatem uitę, in camelis notemus secundum Gregorium. 1. & 15. Moral.humilitatem conuersationis.Camelus enim ad onera ferenda se sponte subijcit, & signat illum qui onus dominicum sponte sumit. Huic camelo insidens Rebecca, id est anima Christiana,de Aram, idest de mundana conuersatione ad sponsum suum Ysaac, idest ad Christum accessit.Gen.Præcinctus zona pellicea,idest carnis mortificatione seipsum castificans, comedens locustas & mel syluestre, ut intelligamus in melle dulcedinem deuotionis,in locusta autem quæ aliquando uolat alis,aliquãdo pedibus graditur,secundum Gregorium Moral.33.sublimitatem contemplationis & sedulitatem.Quartũ desertum est religio, in qua deseritur mundus per uotũ paupertatis, caro per uotum castitatis,uoluntas actionis per uotum obediẽtiæ.De hoc deserto Cant.8.Quæ est ista quę ascendit, scilicet de uirtute in uirtutem, per desertum delitijs affluens,idest uirtutibus & internis cogitationibus,innixa super dilectum suum,quia mundum perfectè relinquens,soli Deo innititur.Quintum desertum dicitur crux Christi,in qua eo derelicto omnes fugerunt, immo & hodie fugiunt.Videmus eum in cruce pendentem,& quasi subsannando pertransimus.In hoc deserto uisus est & pater eum dereliquisse quando clamauit Christus Matt. Deus Deus Deus meus cur dereliquisti me?Istud est desertum Ziph,quod interpretatur florens,ferens scilicet corpus floridum Christi Nazareni,idest floridi.Nulla enim sylua talem profert fronde,flore,germine,Vnde hic desertum floruit florido Christi & roseo sanguine tanquam rosis,Christi humanitate tanquam uiolis,munditia & puritate eius tanquã lilio.In hoc deserto Ziph latuit Dauid.1.Reg. idest Christi potentia,quia Baruch secundo,abscondi

Gen.23. Mat.27 1.Reg.23

ta est fortitudo eius. Sextũ desertum est mundus, ab omni bono derelictus, in quo peregrinantur & affligũtur filii Israel, quia draco est adurens flatu superbiæ, Scorpio luxuriæ, dipsas auaritiæ. Deuter. 8. Quicquid enim est in mundo aut est concupiscentia carnis &c. j. Ioannis secundo. Septimum desertum est infernus, ab omni spe liberationis derelictus, quia in inferno nulla est redemptio. De hoc deserto dicit Iob. 1. Ventus uehemens ruit de regione deserti. Ventus uehemens. i. fortis tentatio secundum Gregorium, a malignis spiritib. suscitata, quæ concutit angulos domus. i. stabilitatem conscientiæ in quatuor uirtutum dispositione, & ipsam subuertit. Tot igitur modis potest accipi desertũ in sacra scriptura. Nunc ad propositum, a quo spiritu debet homo duci, & in quod desertum istorum debet homo intrare? utrum in unum an in plura? Respondeo & dico ꝙ primo est distinguendum de spiritu, sicut distinguit Isa. propheta. xlj. ubi ipsum accipit septiformiter. Est enim spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilii & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & spiritus timoris domini, a quolibet autem istorũ debet homo duci in unum desertum præmissorum, nã in primum desertum, id est cœlum debet homo duci a spiritu sapientiæ, per contemplationem cœlestium,

Exod. 3. ut nobis figuratum est Exo. ubi dicitur ꝙ Moyses minabat oues, id est sensus & synceras cogitationes ad interiora deserti, id est ad contemplationem gaudiorum paradisi, ibique uidit diuinam apparitionem, ibi audiuit supernam allocutionem, ibi aspexit diuinam incarnationem, ibique accepit sui populi diuinam liberationem. In secundum debet homo duci a spiritu intellectus, per considerationem & peccatorum discussionem. Sic dicitur intelligere quasi intus legere. Hiere-

Hier. 2. miæ. Vide uias tuas in conualle, id est in culpabili deiectione tui, scito quid feceris, scilicet per diligentem discussionem, & intus in corde tuo & in libro conscien-

tiæ

etiæ tuæ omnem uide iniustitiam quam tibi conscripsisti. Psal. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. De isto deserto habemus figuram Gen. ubi dicitur quòd Hismaeli erranti apparuit in solitudine angelus Dei, aperuitq; ibi fontem ut biberet, quo recreatus factus est sagitarius, & habitauit in deserto Pharan. Hismael enim uir adiutus interpretatur uel assumens exauditionem domini, & signat peccatorem qui a Deo exauditur, & a diuina gratia adiutus. Psal. Cum clamarem ad dominum exaudiuit me, & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Huic Deus fontem misericordiæ aperit, & tandem habitat in deserto Pharan, id est in corde frugifero, quia fruges meritorum a corde oriuntur. Pharan frugifer interpretatur, & efficitur uir sagittarius, dum uidelicet motus bestiales insurgentes in corde uenatur, & insequitur, ipsosq; iaculat & perimit, sagitta Dei salutis contra Syriam, uidelicet contritione, & detestatione. Tertium desertum est pœnitentia, in hoc debet homo duci a spiritu consilij, quia pœnitentia de sacerdotis consilio est habenda. Matthæi octauo. Ite, & ostendite uos sacerdotibus. Et dicit uos non alios. Homo enim sola peccata propria non aliena cõfiteri debet. De hoc deserto Nu. dicit Moyses ad Heliab, aut Obab filium Raguel: Veni nobiscum, & noli nos relinquere, tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeamus, & eris ductor noster. Heliab interpretatur diuina paternitas, & sacerdotem merito præfigurat, qui pater est spiritualis. Raguel uero pastor. Est enim sacerdos pater populi, sed filius illius pastoris, qui dicit Ioan. 10. Ego sum pastor bonus. Ad hunc spectat ducere populum per desertum pęnitentiæ, & designare loca ubi populus castra. i. stationes debeat collocare, puta superbi in ualle humilitatis, desperati in monte fiduciæ, lasciui in loco aspero, & austero, & sic de alijs. Quartum desertũ, idest religionis professionem ardua uita aggreditur, ideo

Gen. 21.

Num. 10

talibus professoribus dictum est. Estote fortes in bello, nam nemo mittens manum ad aratrum &c. De hoc deserto primi Machabæorum secundo. Exclamauit Matathias uoce magna in ciuitate, dicens. Omnis qui zelum habet legis statuens testamentum, ueniat post me. Et fugit ipse & filij eius in montes, & reliquerunt quecunque habebāt in ciuitate. Tunc descendebant multi quærentes iudicium & iustitiā in desertum, & sederunt ibi ipsi & filii, & mulieres, & pecora eorum. Matathias interpretatur donatus a domino uel donum, & signat uirum iustum & religiosum, specialiter tamen religionis fundatorem ut beatum Fraciscum, talis nanque ex speciali dono Dei datus est Christianis ad liberandum de manibus inimicorum. Vnde humilis Franciscus intellexit se ad hoc missum a Deo, ut animas lucraretur quas diabolus conabatur auferre, propter quod ipse tanquam alter Matahias destruxit aras mundanæ uanitatis in quibus peccatores dęmonibus immolabant, circuncidit per reuocationem ad uitæ ueritatem & puritatem illos qui habebant præputium peccatorum. Legē insuper abolitam operibus instaurauit. Hic igitur Matathias uirū religiosum signat, qui habebat filios quinque, idest sensus, quos mundum fugiens ad montem perfectionis euangelicæ secum ducit. Reliquit in ciuitate huius mundi, quæ iniquitate & contradictione plena est omnia quæ uidebatur temporaliter possidere. Hunc igitur tanq̄ iustum & robustū pastorem & principem multi sequuntur descendentes per humilitatē uitæ, statuentes testamentum quod in mortuis. i. in abdicatione temporalium & abnegatione propriæ uoluntatis ex quibus homo moritur, suum firmantes propositum, in desertum, idest. in religionē, querētes iudiciū. s. mundi corporis & mentis facere, & iustitiā, & uitę consequi perfectionem. In quītū desertum. i. in crucem debet homo duci a spiritu pietatis & compassionis.

paſſionis. Nam ad ipſam curialiter inuitat nos. Thr. 1. O uos omnes qui tranſitis per uiam &c. & Pſal. Reſpice in faciē Chriſti tui. 2. Mach. 3. Iā uero q uiderat uultū mente ſacerdos uulnerabatur. Facies enim & color immutatus declarabat internū animi dolorē. Circunfuſa. n. erat mæſtitia quædam uiro, & horror corporis, p quē manifeſtus aſpicientibus dolor cordis efficiebatur, Iſtud eſt deſertum Sur. Exod. 15. quod anguſtia ſiue acerbitas interpretatur. Vbi erant aquæ penalitatis amariſſimæ, de quibus filii Iſrael bibere non potuerunt quouſque uerus Moyſes lignū miſiſſet in eas & tunc in dulcedinem ſunt conuerſæ, ſicut patet in beato Andrea dicente. O bona crux diu deſiderata &c. In ſextum deſertum, i. mundū debet homo duci a ſpiritu ſciētiæ, ut. ſ. uideat qūo oporteat eū caute ambulare in medio nauis prauæ & peruerſæ. Ephe. 5. Videte quomodo caute ambuletis. Nam quaſi uulpes in deſerto prophetæ tui Iſrael. Ezech. 13. Et bene quaſi uulpes, quia omnia quæ ſunt in mundo tibi fraudulenter prophetāt, uidelicet caro falſas delitias, mundus altas ſiue denſas potentias, oculus uanas diuitias. In ſeptimum deſertum & ultimum, ſcilicet in infernum debet homo duci a ſpiritu timoris, ut conſideret ꝙ ibi (ut Matth. 22.) erit fletus & ſtridor dentium. Sic contremiſcat pauore. Pſal. Timor. ſ. animi & tremor. ſ. cordis, uenerunt ſuper me. Malach. 1. Poſui montes eius. i. ſuperbiam rectorum & uanam fiduciam in ſolitudinem, & hæreditatem eius. i. portionem eius in draconem deſerti. A quo igitur ſpiritu & ad quod deſertum debeat quilibet duci, iam patet [*Ductus igitur Ieſus*] id eſt homo ſalutem ſuam ſitiens, [*in deſertum a ſpiritu, ut temtaretur a diabolo.*] Vbi ut, non tenetur cauſaliter ſed conſecutiue.

Chryſoſtomus. Si poſt baptiſmum ſuſtines tentationes non terrearis. Etenim non propter aliud accepiſti ſpiritum, non ut uaces ſed ut prælieris. No-

tat insuper hæc Chrysostomus, Homilia. 6. quòd spiritus quancito homo apprehendit ipsum non permittit vllatenus otiosum, quin ipsum secum ad pugnam excitat contra hostes. Vnde hæc est differentia, secundum ipsum, inter filios dei & filios diaboli, quoniam filij diaboli non exeunt ad eum ut tententur sed potius econuerso: sed ad filios dei dæmon venire non potest, ideo contra diabolum Christus ipse processit. Nota
Mat. 4. hic multa circa hęc. Aduertendum quod ubi Matth. dicit
Luc. 4. ductus est, Lucas ponit agitabatur. Marcus uero, com-
Mat. 1. pulit eum spiritus, ad designandum opera trinitatis. Aliter & moraliter: expulsio ad calamitates pertinet. Isa. 26. Domine in angustia quæsierunt te, in tribulatione murmuris doctrina tua eis, id est in afflictione
Osee. 6. quæ cogit hominem clamare. Osee. In tribulatione sua mane consurgent ad me, Mane, id est cito agi ad spiritum pertinet quem dominus inspirat homini. Ad Roma. 8. Qui spiritu dei aguntur &c. Sequitur. [*Cum ieiunasset &c.*] ubi ponit macerantem carnis asperitatem, circa quam est aduertendum quod sicut dicit Gloss. Lucæ. 25. Duplex est ieiunium, scilicet speciale & generale. Speciale inquam quo a cibis corporalibus abstinemus, & illud secundum Gregorium. 25. Moral. debet condiri obedientia, aliter nihil valet. Istud autem ieiunium, teste Ambrosio de ieiunio, est uita angelorum, culpæ mors, excidium delictorum, radix gratiæ, fundamentum castitatis. Et ideo ad idem ieiunium Ambrosius nos hortatur in Hexamero sic inquiens. Quæris medicinam & ieiunium fugis, quasi maius a deo remedium inuenire possis? Sputum hominis ieiuni si serpens gustauerit, moritur, vide quanta uis ieiunij, vt sputo suo terrenum serpentem inficiat, & multo magis spiritualem. Hæc Ambrosius. Hoc igitur ieiunio Christus ieiunare voluit quadraginta diebus &c. In hoc numero, tempore isto est ab ecclesia institu-

tum, sed quare in hoc tempore, in die Cinerum dictum est, quære ibi. Restat igitur quærere quare in tanto numero, scilicet quadragenario. Vbi aduertendum quòd triplex est ieiunium generale ab ecclesia institutum, uidelicet uigiliarum, & hoc correspondet vigiliis præcipuarum solennitatum quas populus offerre Hierosolymis tenebatur, quando debebant ad templum ascendere, nec ante conspectum domini uacui apparere. Istud autem ieiunium ecclesia statuit ad signandum ꝙ ad festiuitates quæ in superna patria celebrantur, non nisi per abstinentiam & afflictionem debemus ascendere, quia per multas tribulationes &c. Secundum est quatuor temporum, & istud correspondet primitiis quas populus Israel tenebatur offerre. Has primitias ecclesia non solum ad fructus, sed etiam ad tempus voluit ampliare, & ideo statuit quòd iuxta quatuor tempora anni, videlicet ver, æstatem, hyemem, & autumnum, quatuor temporibus homines ieiunarent, & in qualibet vice tribus diebus iuxta numerum trium mensium in quolibet præmissorum temporum contentorum, & sic sunt duodecim ieiunia iuxta numerum tot mensium &c. Hæc Innocentius in sermone, Tu cum ieiunas &c. Vbi hæc sunt verba eius. Præceptum fuit & mandatum in lege ut de omnibus primitiæ deo darentur. Habet igitur quatuor tempora annus, & vnumquodque tempus tres menses, quod nos quatuor vicibus in anno sub ternario ieiunamus, uidelicet tribus diebus in unaquaque vice ad gloriam trinitatis, quasi primitias temporum deo reddentes, quod ieiunium in veteri lege preceptum fuit sicut diximus, & obseruari iubetur. Zach. Ieiunium quarti, & ieiunium quinti, & ieiuninm septimi, & ieiunium decimi erit domui Iudæ in gaudium & in lætitiam, & in solennitates præclaras. Et ita erit nobis in sanctificationem & in dies solemnes. Vnde nos eodem modo in Martio,

Matt. 6.

Zach. 8.

in Iunio, in Septembri, in Decembri cõgrue sub ternario ieiunamus. Licet tamen antiqui primitias ieiunauerunt, attamen illa ieiunia non fuerunt illa quę allegat Innocentius, nec illa erant ieiunia legis, sed introducta ex diuersis euentibus, ut ait Hieronymus super Zach. puta ieiunium quarti, scilicet Iulij, quia quartus est apud Hebræos, ieiunant. 17. die illius mensis propter uictoriam sacrarum tabularum a Moyse, propter peccatum idololatriæ commissum a populo, & sic de aliis &c. Ieiunabant etiam Iudæi in Kal. quę a colendo nuncupatæ sunt, quia illas colebant Iudæi, & tunc ieiunabant primitias. Quod igitur dicit Innocentius de ieiunio quattuor temporum, nunquam inuenitur in lege positum. Item tunc non fuisset quæstio prudens Sarusar & Raguelis, & aliorum proselytorum Persarum, qui ob deuotionem perfecta ieiunia obseruabant, quærentium, utrum post urbium reædificationem & populi cum Deo reconciliationē essent memorata ieiunia obseruanda; nam ieiunia legalia sicut & alia non erant soluenda, sed ad implenda. Aduertendum tamen quòd ecclesia tradidit hęc quattuor ieiunia quattuor temporum ad quattuor humores, quibus in quattuor prolabimur uitia, temperandos. Nam in uere dominatur sanguis quo homines ad luxuriam stimulantur. In ęstate cholera, qua ad iracundiam excitantur. In autumno melãcholia, qua ad acediam siue mœstitiam inclinãtur. In hyeme phlegma, quo ad pigritiam applicantur. Ad horum quattuor humorum effectum comprimendum spirituali medicina uoluit in anno ecclesia hęc quattuor tempora ieiunari. Hęc Innocentius, Statuit insuper ieiunium quattuor temporum debere fieri semper in ternario dierum propter peccatum delendum, quo quattuor modis sub ternario peccamus. Nam peccamus primo in patrem per impotentiam & fragilitatem. Secundo in filium per ignorantiam & stoliditatem

uiditatem. Tertiò in spiritum sanctum per duritiam & malignitatem. Secundò peccamus contra legem naturę, contra legem scripturę, contra legē grat ię. Tertiò peccamus corde, ore, & opere. Quartò peccamus originaliter, uenialiter, mortaliter. Et tria quę peccant, ut ait Innocentius, sunt serpens mulier, & uir. Serpens, idest concupiscentia, quæ surgit originaliter. Mulier, idest sensualitas, quę comedit uenialiter. Vir, idest synderesis uel ratio, quę comedit mortaliter Hæc Innocentius. Quadragesimale autem hoc ieiunium sub tanto numero multiplici de causa legitur ordinatum, uidelicet propter exēplum nobis datum, tres enim soli secundum statutum triplicis legis hoc ieiunium obseruarunt, uidelicet Moyses ante legem. Helias in medio legis. Christus in fine legis. Propter præceptum nobis factum. Deus enim præcepit ex omnibus decimas solui, quòd etiam ad decimas temporis debet extendi. Habet autem annus 365. dies, cuius decima pars. 37. superant tres dies temporum quæ fiunt in Martio, & sunt. 40. tot igitur dies ieiunabiles quadragesima continet. Propter mysterium designatum. Quadragenarius enim numerus est abundans, cuius partes aliquotæ simul iunctæ ad quinquagenarium Iubilei qui requiē & remissionem signat, peruenunt. Hęc Innocentius in Sermone de. 40. Potest ulterius alia ratio assignari, uidelicet quattuor affectiones ex quibus. 10. præceptorum multiplicatur transgressio, qua multitudine ad quadragenarium peruenitur, & ideo ad huiusmodi transgressionem reprimendam est ieiunium in tanto numero institutum. Potest etiam alia ratio assignari pro eo quòd numerus. 40. est numerus pœnitentiæ & laboris, in cuius figuram fuit populus Israel. 40. annis in deserto, in cuius signum puer statim natus plorat, non tamen ridet citra. 40. diem, ut dicit Philosophus in libro de animalibus, designans quòd est uita pœnitētię,

nō gaudij,ſed mœroris. Aliud eſt ieiuniū generale, in quo homo abſtinet a quibuslibet nociuis,de quo ieiunio loquitur Bern. in Sermone de quadrageſima ſic dicens. Sigula ſola peccauit,ſola quoque ad ieiunium ſufficit. Si uero peccauerunt & cætera membra,quare non ieiunant? Ieiunet igitur oculus qui, deprædatus eſt animam,ieiunet aures,quæ ad ſalutem non pertinent audire fugiendo,ieiunet lingua a detractione & falſitatibus abſtinendo,ieiunet manus ab illicitis abſtinendo,ieiunet anima a uitiis cogitando. Hieronymus ad Seleuciam. Quid prodeſt attenuari corpus abſtinentia,ſi animus intumeſcit ſuperbia? Quid uirtutis habet uinum non bibere,& ira & odio inebtiari? Hoc igitur ieiunium proculdubio Chriſtus uoluit obſeruare. Si enim ſolum ieiunium corporale obſeruare uoluiſſet,non oportebat conſortium hominum fugere. Hoc ieiunio ieiunauerunt Moyſes & Helias. De hoc igitur dicit euangeliſta [*Et cum ieiunaſſet. quadraginta diebus & quadraginta noctibus &c.*] Multi autem

Ezec. 8. ſunt qui in die non in nocte ieiunant. Nolunt enim in luce malefacere:ne opera eorum arguantur,ſed in occulto malitias operantur,de quibus dicitur Ezech. Ecce uides filii hominis quæ ſeniores Iſrael faciunt in tenebris,unuſquiſque in abſcondito cubilis ſui,dicūt enim. Non uidet dominus nos. Non ſic Chriſtus, ſed ieiunauit quadraginta diebus & quadraginta noctibus,& poſtea eſuriit. Hæc eſuries chariſſimi, eſt illa quæ ordinatur ad ſanitatem, de quibus dominus Matth. 5. Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam,&c. Sequitur. [*Tunc accedens ad eum tentator &c.*] Vbi ponit comprobantem tentationem &c. & ponitur hic gradus tentationis ex parte diaboli, & modus ſuperationis,& euaſionis ex parte Chriſti, litera plana eſt. Sed hic quæritur quare diabolus lapides appoſuit Chriſto,dicens, [*Si filius Dei es,dic ut lapides iſti panes fiant.*] Reſpondeo quòd hoc factum eſt ad de-

ſignandum

signandum peccati gulæ qualitatem. Lapis enim est frigidus, aridus, & ponderosus & durus. Sic recte peccatum gulæ primo infrigidat feruorem dilectionis; quia teste Hieronymo, nemo potest hic implere uentrem & ibi mentem. Secundo desiccat humorem gratiæ. Vnde Gregorius secundo libro Moraliũ. Durante gulæ uitio, omne quod homines egerant fortiter, perdunt, & dum uenter restringitur, cunctæ uirtutes. Tertio reddit hominem ponderosum quantũ ad corpus & quantum ad animam. Vnde Isidorus libro primo de Summo bono. Gulæ satietas nimia aciem mentis obtundit, ingeniumque euertere facit, & tandem immobilem & insensibilem ad omne bonum. Vnde Hieronymus in Epistola ad Paulinam. Dicit Galenus, animas nimio sanguine & adipibus quasi luto inuolutas nihil diuinum uel cœleste, sed de carnibus eructare, & de uentris ingluuie. Sequitur [*Dic ut lapides isti panes fiant.*] Hic dæmon conatus est dominum de gula tẽtare, & eius diuinitatem insuper experiri. Tentare quidem de gula in comestionis acceleratione, ex quo credebat eum trahere ad ingluuiem, & semper ex uno uitio credit hominem ad aliud trahere. Experiri autem diuinitatem in mirabili operatione, si de lapide panem faceret. Moraliter hæc uerba dæmoniis possunt multipliciter accipi. Primo quidẽ ut sint uerba ipsius feruorem & austeritatem pœnitentiæ remittere satagentis, quæ quidem austeritas lapidum nomine designatur, quos dominus Isaiæ. 62. quẽlibet. uult Christianum assumere, dicens. Eligite lapides & eleuate signum ad populum. Quoniam ex pœnitentia homo redditur aliis exemplaris. Isti sunt illi lapides preciosi, de quibus 3. Reg. dicitur quòd præceperat rex. s. Christus, ut tollerent lapides grandes. i. altitudinẽ pœnitentiæ, lapides preciosos, quorum preciũ uita æterna, in fundamẽtum templi, scilicet in quo idem Christus habitare desiderat. Hoc autem præceptum 3. Reg. 5.

ipse

ipſe rex fecit quando dixit.Matth.3.Pœnitentiam agite &c.Iſti ſunt lapides illi quos prouidus Dauid elegit de torrente tranſitoriæ pœnæ contra Goliam, id
1.Reg.17 eſt diabolum pugnaturus, qui dicuntur quinque pro eo quòd quinque ſenſuum uoluntas eſt per pęnitentiam reſtringenda.De his igitur lapidibus loquitur in propoſito inimicus tentator,diſſuadens homini uacãti pęnitentiæ auſteritatis rigorem dicens,Dic ut lapides iſti panes fiant &c.id eſt fac ut duritie pęnitentiæ conuertatur in mollitiem,& ſuauitatem conſolationis,quæ per panes in propoſito deſignatur.Iſti ſunt
Pro.20. illi panes de quibus dicitur Prouerb. quòd ſuauis homini panis mendacii,eo quòd non ſatiat,& tandem ho
Iob.20. minem ducit ad pœnam.Vnde Iob.Panis eius in utero illius uertetur in fel aſpidum intrinſecus. Vnde Grego.15.lib.Moraliter.ca.9.dicit ſic. Panis in utero eſt ſatietas temporalis delectationis in mente, quo nutritur hypocrita,& in aliena laude delectatur honoribus,quia ſatietas temporalis delectationis in retributionis amaritudinem conuertetur. De hoc pane di-
Dan.4. citur Dan.Panem deſiderabilem non comedi. Hic eſt panis carnalis & mundanæ conuerſationis,de quo Prouer.23.Ne deſideres de cibis eius in quibus eſt panis mendacij.Hoc igitur lapides dæmon in panes iam dictos ſuadet conuerti, dicendo homo iam ſatis feciſti, non eſt bonum ut tantum facias quòd non poſſis ſuſtinere. Exemplum de beato Franciſco cui diabolus ita dixit,Sed proh dolor multi hodie iſtam uocem audiũt tentatoris, qui pœnitentiam deſerentes ad carnalem mollitiem conuertuntur. De quibus dicitur Threnor. 4. Quomodo obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus,diſperſi ſunt lapides in ſanctuarij in capite omnium platearum? In quibus mundi uita aggerantur.Tales enim ſunt pœnitentiæ lapides diſpergentes,& panis mendacij mollitiem affectantes, & eligen-
Oſee.2. tes.In quorum perſona loquitur Oſee.2. Vadam poſt amato-

amatores meos, post mundum scilicet, & miserabile corpus, qui dant panes meos mihi. Meos dicit quia non domini, & aquas meas fluxibilium uoluptatum, & lanam meam non ouinam, id est simplicis, sed bestialis conuersationis, & lumen meum, carnis scilicet mollitiem, oleum scilicet quod l nit, & blanditur, & potum, id est quæ inebriant me mundanæ diuitiæ, & delitiæ. Sed tales non aduertunt illud quòd dominus dicit, & subdit propheta. Propter hoc ecce ego sepiam uias tuas, quibus tuos sequeris amatores, spinis, doloris tibi aculeos immittendo, & sepiam eas maceria, obstaculum tuis operibus opponendo. Et semitas suas non inueniet, ut posset incedere iuxta uota quo intendit, quia sequitur. Et intendet amatores suos, & non apprehendendet eos: quia laborabit ad mũdi gaudia obtinenda nec continere poterit. Similiter uerbũ præfatum introduci potest, ut sit uerbum ipsius diaboli peccatores nutu diuino increpantis. Vbi aduertentendum quòd sicut ait Greg. lib. 7. moraliter. c. 22. per lapides miserabilium hominum corda signantur, qui sæpe supernos ictus accipiunt & nulla persecutione disciplinæ mollescunt, immo (quod plus est) ut idem Grego. subdit, intantum aliquando indurescunt, ut cum eos rigor supernæ animaduersionis examinat, nequicquam sonitus humilis confessionis reddant. Et de talibus habetur figura Machab. ubi dicitur: quòd qui erant in ciuitate obstruxerunt portas lapidibus, & incluserunt se in ea, neque permiserunt Iudam (qui confessio interpretatur) transire. De quibus dicitur Iob. Cor eius indurabitur quasi lapis, & stringetur quasi malleatoris ictus. Talibus enim ad modum lapidum induratis loquitur Deus Ezech. dicens. Auferam cor lapideum, & dabo cor carneum. Per panem, teste Gregorio. 23. lib. Moral. c. 34. speciale donum diuinæ gratiæ designatur. De quo pane loquitur Isa. 33. dicens quòd obturat aures suas ne audiat sanguinem.

1. Ma. 4

Iob 41.

Ezec. 11. & 36.

Id est qui peccatis suadentibus non præbet cōsensum & claudit oculos suos ne uideat malum, id est illud q̄d renitenti aduersum est, non approbat, iste in excelsis habitabit secundum uirtutem, licet secūdum carnem inferius teneatur. Munimēta saxorum sublimitas eius, idest operis stabilimentum, quia iam terrena deside- ria uitæ calcauit. Panis ei datus est, id est refectiua spi- ritualis, immo specialis gratiæ. Hæc Gregorius ubi su pra. Ad propositum applicando sensus uerbi, dic ut la- pides, scilicet tui cordis auaritia, panes fiant, id est in donum diuinæ gratiæ conuertantur. Potest insuper ali ter introduci dicendo quòd diabolus peccatori suadet ut lapides ædificiorum & lapides ornamentorum, scili cet preciosi lapides, in panem conuertantur, id est ob- lectamentum diuitum, & non in usus pauperum. Hic dic quomodo ieiunium non ualet sine eleemosyna. De

Abac. 2. primis lapidibus loquitur Abachuc. Lapis de pariete clamabit, & lignum quod inter iuncturas ædificiorum est, respondebit. Clamabit inquam pro pauperibus in necessitatibus positis, apud Deum querimoniam fa- ciendo. Et ideò Ecclesiast. 29. dicitur. Perde pecuniam propter fratrem, & amicum, & non abscondes illam sub lapide in perditionem. Perde inquam, id est di- stribue. Vnde subdit. Conclude eleemosynam in cor- de, idest in sinu pauperis, & hæc pro te exorabit ab om ni malo. De secundis lapidibus loquitur exprobrato- rie. Ezechielis. 28. dicens sic. Omnis lapis preciosus operimentum tuum, sardinis, topazius & iaspis, Chry- solitus, & onyx, & berillus, sapphyrus, & carbunculus, & smaragdus. Aurum quoque opus decoris tui. Et se- quitur. In multitudine negotiationis tuæ repleta sunt interiora tua iniquitate, & peccasti. Et uere peccasti, quia proximi necessitate non es emotus. Etiam audi uindictā a dño faciendā. Isa. 14. Subter te sternetur ti- nea, & operimentum tuum erunt uermes. Vide mirabi lē commutationē, opertus hic preciosis lapidibus tūc

operieris horrendis uermib. Hos igitur lapides suadet diabolus in panes conuerti.i.in mollem ornatũ ne den tur pauperibus, dicens. Dic ut lapides isti panes fiant, cũ tamen dicatur Isa.58. Frange panem tuum esurien ti &c. Sed quid dicitur Thre. Adhæsit lingua lactentis (id est illius qui deberet lac suggere) ad palatum eius in siti; paruuli petierunt panem, & erat qui frangeret eis. Et ideo audi quid talibus dicetur finaliter. *Thren.4.* Iob. Abstulisti pignus fratrum tuorum sine causa, & nudos expoliasti uestibus. Aliquam lasso non dedisti, & esurienti subtraxisti panem. Viduas dimisisti uacuas, & lacertos pupillorum comminuisti. Propterea circundatus es laqueis, & conturbat te formido subita. At putabas te tenebras non uisurum, scilicet interiores, & impetu aquarũ inundãtium (idest tribulationũ) non oppressum iri. Sic igitur dicit diabolus peccatori. *Iob.22.* Sequitur quid responderit Christus dicens. [*Scriptum est, quia non in solo pane uiuit homo &c. sed in omni uerbo &c.*] Deuteron.8. Hoc autem uerbum Christi continet ueritatem. Patet de Magdalena. Patet de Moyse cui dominus loquebatur in monte. Et quodammodo est naturale, nam uirtus animalis est obediens phantasiæ scd̃m Auicẽnã, intãtũ ꝙ phantasia facit operationes mirabiles. Multo magis erit obediens rationi quando perfecte se subiicit Deo, & ita fit intenta fruitioni uel contemplationi diuinæ ꝙ modicam resolutionem facit, siue faciet circa humidum radicale. Est insuper uerum quòd ex uerbo diuino anima spiritualiter generatur in fide, quia fides est ex auditu, auditus autem per uerbum Christi. Iustus autem ex fide uiuit. Vnde Iacobus. Voluntarie enim genuit nos uerbo ueritatis suæ. Ex uerbo etiam anima uiuificatur. Ioan. *Iacob.1.* Verba uitæ æternæ habes. Mystice autem Christus re- *Ioann.6* spondit ostendendo quòd pa ne materiali non indigebat, pro eo quòd homo, idest eius humanitas, non solum uiuebat ex pane materiali, sed ex eo quòd erat di

uino uerbo hypostatice unita, & ideo in omni uerbo, quia in uerbo diuino, quia ex ore Dei, idest ex patre procedit uis omnis uerbi, cum secundum Augustinum super Io. sit ars plena omnium rationum uiuentium. Insuper os Dei dicitur prædicatio. Hiere. 15. Si separa ueris preciosum a uili, quasi os meum eris. Item diuina scriptura, quia per illam loquitur nobis Deus. Isa. 30. Os meum non interrogasti. Sequitur. [*Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem*,] quia Hierusalē habebat tres partes, scilicet habitationem uulgi, & nobilium, & habitationem regiam, ubi erat templum, & hæc dicebatur ciuitas. [*Si filius Dei es, mitte te deorsum.*] Hieronymus. Debilis est hostis qui non potest uincere nisi uolentem. Et ideo non potuit Christum proijcere. Sic nullum fidelem facere cadere potest in peccatum nisi eo uolente, & hæc fuit tentatio de uana gloria. Sed quare non dicit ipsi: Ascende superius, & tunc fuisset signum maioris uirtutis, & per consequens maior posset esse uana gloria? Respondeo: Dæmon de paradiso semel delapsus nunquam ascensum alicui potest uadere, & ideo non dicit ipsi ascendere in cęlum uel sursum. Moraliter. Si filius Dei es, & Christianus uis nuncupari, mitte te deorsum, id est humilia te, & non ascende per superbiam, sed humilitate, & pęnitentia inclina te, inferius, & saluberis quemadmodum Iacob in Aegyptum descendendo, de quo habetur figura Gen. Descende a me, non moreris, & habitabis

Gen. 45. in terra Iessen, erisq; iuxta me. Et sequitur cap. 46. Profectus est Israel cum omnibus quæ habebat, & uenit ad puteum iuramenti, & mactatis ibi uictimis Deo patris sui Ysaac, audiuit eum per uisionem nocte uocantem, & dicentem sibi. Iacob, Iacob, Ego sum fortissimus Deus patris tui, noli timere, descende in Aegyptum, quia in gentem magnam te faciam ibi. Ego descendam tecum illuc, & ego inde adducam te reuertentem. [*Ioseph quoque*] ponet manum suam super ocu

los

los tuos.Tangit autem in ista figura prouidum consilium quod est adimplendum, ideo dicit, descende ad me,ne moreris,& habitabis in terra Iessen, &c. Vbi. 8.dicit uidelicet,Motum, seu nutum uirtuosum, quia descende non dicit cade,quia est pręcipitium; sed descende,nam si per superbiam & per diuinum contemptum ascendisti,per humilitatem & satisfactionem descende.Primo mente & humilitate.Secundo, carne,& austeritate,sede in puluere, quòd puluis es, cogita, in puluerem te orna uirgo;quia sine fructu, filia Babylonis,idest confusionis Psal. Operuit confusio faciem meam,sede in terra,idest quiesce aspectu propriæ miseriæ.Signum luminosum.Ad me. Matth. 11. Discite a me, [*quia mitis sum &c.*] Modum studiosum. Ne moreris.Nota quòd quando uia est periculosa,non est mora adhibenda. O quot prędones, quot homicidæ, ideo non moreris. 2.Reg.21.Non moreris hac nocte in campestribus,idest in spatiosa uia mundi quę lata est, sed absque dilatione transgredere.4.Reg.4.Mina,& propera ne moram facias in eundo. Locum fructuosum. Et habitabis in terra Iessen, quę terra compluta, id est conscientia stillicidio gratię irrigata & fœcundata, & ideo propinqua plasmationi. Leuiti. Si in præceptis meis ambulaueritis dabo uobis pluuiam temporibus suis. Et Deuterono.28.Aperiet dominus thesaurum suum optimum cęlum, ut tribuat pluuiam terrę tuæ in tempore suo.Gradum gratiosum. Eritq; iuxta me. Magna nobilitas stare iuxta regem regum. Vnde Dauid gerens typum hominis iusti dicebat. Ego ex more sedere soleo iuxta regem.Psalm. Non habitabit iuxta te malignus,neque permanebunt iniusti &c.Debitum iudicium,quod est inferendum,& ideo sequitur: Profectus est Israel,scilicet qui Deum uidere procurat,desiderat,& affectat,cum omnibus quæ habebat, quia cum cogitatione corde,& mente,& animo. Non enim oportet hominem in duas partes claudicare.Si quæritis

Psal. 68

Leui. 16.

1.Reg.20

Psal.5

tis quærite, conuertimini & credite. Si quæritis quærite in toto corde. Sapientiæ. 1. In simplicitate quærite illum, quoniam inuenitur ab his qui non tentant eum, apparet eis qui fidem habent in illo. Igitur in simplicitate non in duplicitate. Ecclesiast. 1. Ne accesseris ad eum duplici corde, quia in eodem. 2. cap. Væh duplici corde, & labijs scelestis, & manibus malefacientibus, & peccatori terram ingredienti duabus uijs. Nota quòd natura non patitur monstra in corde, quia est membrum quod est uitæ principium, & ideo sicut homo non potest habere duas uitas corporales eiusdē speciei, sic nec duo corda potest habere. Et tamen peccator, ut fictus hypocrita qui confitetur cum proposito redeundi ad uomitum, uel qui mentitur in confessione, uel peccata partim dicit, partim celat, hic gemi nat cor. Psa. Labia dolosa in corde, & corde locuti sunt &c. & ideo duplici contritione conteretur. Quare Iacob bene uenit cum omnibus quæ habebat, sed quo? Ad puteum iuramenti, id est ad pęnitentiam. Nota pęnitentia puteus est. Canticorum. Fons hortorum, pu-

Cant. 4. teus aquarum uiuentium &c. Viuæ sunt aquæ pęnitentiæ, quia uiuificant plantas uirtutū emortuas, immo statim producunt flores & fructus, emittunt radices, stipitem dilatant &c. Hæ sunt aquæ quæ sitim auferunt. Ioan. Qui biberit ex hac aqua non sitiet in

Ioan. 4 æternum. Nota, aquæ temporalium delitiarum uel diuitiarum sitim non extinguunt, immo ardorem multiplicant, sicut ligna lignis apposita ignē nō extinguunt, sed augent. Sic autem in proposito &c. Hic igitur puteus est, sed iuramēti. Isa. 54. Sicut in diebus Noe istud mihi est, cui iuraui ne inducerem aquas diluuij ultra super terram, sic iuraui ut non irascat tibi. Sequitur quod mactauit uictimas ibi. Hæc uictima est carnis maceratio. Isa. 56. Victimæ eorum placebunt mihi. Dicit uictimas in plurali, quia hæc debet esse duplex. Interior. Psalm. Cor contritum, & humiliatum Deus &c. Exterior

rior, scilicet carnis. Ad Romanos secundo. Obsecro vos per misericordiam dei ut exhibeatis corda uestra hostiam sanctam &c. Viuent, quia mortui peccato sunt uiui iustitiæ. Sed proh dolor. Gen. 22. Ecce ignis, ligna, & gladius, ubi uictima holocausti? scilicet patris tui. Ignis, [quia in Psal. Ignitum eloquium tuum uehementer. Vnde erat cor ardens discipulorum. Lucę ultimo. Gladius, quia Heb. 4. Viuus est sermo dei, & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti. Ephe. 6. Assumite gladium spiritus quod est uerbum dei. Ecce igitur prędicatores, ecce ligna, quæ. suerus Ysaac baiulabat, ubi est victima? ubi est qui uere pœniteat, aut qui pœnitentiam plene sumat? Sed has uictimas debemus deo Ysaac, qui gaudium interpretatur: nam pœnitentia cum hilaritate est facienda. Psal. Seruite domino in lætitia. Hilarem enim datorem diligit deus, dicit Matth. 6. Cum ieiunas, unge caput tuum. Solidum cōsilium quod est perqui rendum, & ideo dicit. Quod audiuit per uisionē nocte. Nota, pęnitentia aperit auditū & uisum, nā peccatores os hñt & non loquūtur, oculos habent & non uidebunt, aures habent & non audient, nares habent & nō odorabūt, quia non sentiunt fętorē peccati in quo sunt, vulneratæ sunt conscientię eorū & nō reclamant, secant & nō pcipiūt, uocant & stimulantur sicut lethargici, nō audiūt sed sopore detinentur, sed pęnitentia sensum restituit & oīa ista cura. Vñ bene de muto dicitur ꝙ erat cęcus & surdus quem dñs curauit. Nocte surgit & dicit, quia secreta est diuina inspiratio, & audit dicētē sibi Iacob Iacob. ex noīe uocat eū, quia pęnitentē ex noie deus nouit. Iacob supplātator dicitur. uel quia dēt hostē superare in duob. vc3 in corrigendo in se p̄terita & p̄cauendo futura. Noli timere, sed descēde in Aegyptū. Noli timere Iacob, qa redemi te, & uocaui te noie tuo. Ego sum fortissimus deus. Psal. Dñs fortis & potēs, dñs potens in prælio. In gentē magnam faciam te ibi, id est in affectione

Rom. 1

Psal. 118

& morte. Ibi pro peccatis proles meritorum multipli catur & mutatur & gignitur. Gene. Descendit Abra-
Gen.12. ham in Aegyptum ut peregrinaretur ibi. In Aegypto fuerunt oues & boues & asinæ, & asini, & cameli, & serui,& famulæ. Et ego descendam tecum &c. semper dominus est cum pœnitentię. Placidum delinimen quod est consequendum, quia Ioseph ponet manus super oculos tuos, quoniam scilicet mens peccatoris illuminatur tunc. Tobiæ. Et cœpit albugo ex oculis eius qua
Tob. 2. si membrana oui egredi. Et Actuum. Ceciderunt tanquam squamę ab oculis eius. s. Pauli. & finaliter Apocalyp. 7. Absterget deus omnem lachrymam ab oculis
Act.9. eorum, scilicet sanctorum &c.

IN EADEM DOMINICA.

De his quæ pro temporis opportunitate agenda sunt.

Ser. 4.

Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. ij. ad Corinth.6.] Quia sermo prædicatoris & uerbum debet esse apertus euidentia claritatis, ideo præmittitur ecce, quod est aduerbium de
Ioan.1 5 monstrandi. j.Reg. Ecce videtis. & Ioan Ecce nunc palam loqueris. Debet esse succinctus continentia breuitatis, & ideo subditur, [*nunc tempus*] quod est modicum. j.Petr. Modicum nunc si oportet contristari &c. Acce-
1.Pet. 2. ptus elegantia qualitatis. & ideo concluditur [*acceptabile.*] Nunc illa sine præsidio diuinæ gratiæ non possumus habere, idcirco &c. [*Ecce nunc tempus acceptabile,*]
1.Reg. 10 vt supra. Licet iuxta sententiam Gregorij lib.9. Mora. cap.84. sacræ scripturæ uim inducentis: totum huius vitæ labilis tempus sit indultum ad meritorum opera cumulanda, quibus malorum vltricia fugere valeamus

tor-

tormenta,& supernæ patriæ possimus acquirere stipēdia repromissa, tamen a multis negligitur. Et ob hanc temporis amissionem, otiosumq; defluxum qui sic parui penditur, deuotus quidam in epistola ad scholares altius lamentatur dicens. Fuit olim nihil preciosius tēpore,& heu nil hodie vilius reperitur. Transeunt dies salutis & nemo recogitat: nemo sibi perire diem nunquam rediturum curat. Et specialiter quadragesimæ quod nos exhibitionibus promptis sic allicit, eruditionibus claris sic instruit, operationibus miris sic concutit, repromissionibus altis sic concurrit, tempus est saluberrimum & acceptabile, nostræq; saluti singulariter deputatum, ut de ipso merito dici possit. Ecce tempus acceptabile, quia tempus,

Salutaris promissionis, prouisis remedijs.
Singularis ostensionis, ostensis spetaculis.
Regularis dilectionis, productis oraculis.
Virtualis erectionis, promissis stipendijs.

Diuus igitur Apostolus considerans & attendens finalem permutationem, conterentem scoriam, id est virulentam infectionem maculantem animam dignationem, profluentem gratiam & promittentem gloriam, regalem promissionem disponentem patriam siue cōferentem substantiam, torporem miseri peccatoris in fœcibus tabescentem excitare nititur in his verbis di. [*Ecce nunc tempus acceptabile.*] quasi dicens eidem peccatori.

Cur extractam frameam non curas fugere?
Cur contractam maculam non curas abstergere?
Cur oblatam veniam non curas abnectere?
Cur promissam gloriam non curas acquirere?

Ecce enim tempus acceptabile.] In quibus verbis idem Apostolus triplici ratione tempus istud ostendens ad omnia opportunum, ad sumendam pœnitentiam fructiferam nobis, hortatur. uidelicet ex facultate succurrentis termini. Ex qualitate succedentis spatij. Ex di-

gnitate ſubſequentis commodi. Primum probat diſcreta ſignatio principalis,[*Ecce nunc.*] Secundum adiuncta protractio pecularis,[*Tempus.*] Tertium accepta conditio imperialis,[*Acceptabile.*] Inducit igitur nos primo Apoſtolus ad pœnitentiam ex facultate qđ bene declarat hora principalis. Secundo inducit nos ad pœnitentiam aſſumendam ex qualitate ſuccedentis ſpatij,& ideo dicit tempus.Ecce(inquit) nunc tem-
Eccl.4. pus.Licet enim Eccleſiaſtes omnia tempus habent & ſuis ſpatijs tranſeunt uniuerſa,iſtud tamen tempus tã rõne ſingularis proprietatis quã ratione naturalis humilitatis tẽpus eſt pœnitentiæ aſſumende,qđ ratione
Dan. 4. proprietatum multipliciter.Dan.nobis exciterat figuratum,ubi ſic dicitur.Fænũ ut bos comedes , & rore cæli perfunderis.Septem quoque tempora mutabuntur ſuper te,donec ſcias quòd dominus excelſus ſit ſuper regnum hominum.In quibus uerbis ſanctus ille Daniel inducit in iſto tempore quemlibet peccatorẽ ad delẽdam maculam carnis quam commiſit.Fænum inquit ut bos comedes Iſa.4.Dicitur q̃ omnis caro fęnum & omnis gloria eius quaſi flos agri.Iſtud enim fænũ eſt quod apud illam myſticam Rebeccam nondũ
Gen. 45. a uero Iſaac aſſumptam in connubium,copioſius habebatur Gen.Palearum & fœni(ait ipſa) eſt plurimũ apud nos & locus ſpatioſus ad manendum .Vere lo-
Matth.7 cus ſpatioſus,quia lata eſt uia quæ ducit ad perditionẽ Matthæi.Multũque eſt in ea operum carnalium ac mundanorum quæ uelut fęnum & paleę æternis concreamantur ignibus. Igitur fęnum ut bos comedes ideſt deteſtationẽ commiſſorum carnalium operum ſpirituale ſuſcipiens nutrimẽtum.Vnde bene dicitur. Matthæi decimoquarto,ꝙ Deus præcipit turbæ diſcũbere ſuper fænũ.Ad reuocãdã gratiã lucis quã ꝑdidit, & ideo dicitur,rore cęli perfunderis. Iſaiæ uigeſimò ſexto.Ros lucis ros tuus &c.Ros ſcilicet diuinæ gratiæ humectantis , illuſtrantis , fæcundantis , & dul-

corantis internam mētē. Genesis uigesimoseptimo. In rore cæli desuper erit benedictio tua, & idem paulo ante. Det tibi Deus de rore cæli &c. Ad resumēda opera artis quam amisit, ideo dicit. Septem quoque tēpora mutabantur super te. Per siquidem septem tempora artes liberales intelligo, liberales iniquio ab effectu non illas quæ liberales communiter nuncupantur sed illas quæ liberare habent hominem a seruitute peccati & eum propriæ tradere libertati. Quæ utique licet possint uniuersitatē perfectorū operū designare ī uniuersitatis numero signatorum & in septenario, significant, tñ specialiter septē opera mīæ. Atque ad literā tempus istud, tēpus. s. uernale quod nūc imminet, deputatur, siue ad septem dicitur aptū fore. Sicut eñ sūt septē hora priuilegiatæ quæ ad imminēs nūc cōcurrūt ut dictū est supra, sic istud tēpus ad septē opera est singulariter aptū. Est eñ tēpus istud principibus aptū ad dimicādū. Ad literā eñ istud est tēpus, quo (ut dicitur. 2. Reg.) solēt reges ad bella procedere, ut rex noster Christus prius baptismate uelut armis cælestibus præmunitus a spiritu sancto ductus est hodie in cāpū certaminis in desertū, ut. s. a diabolo tentaretur, ibique obtēta uictoria hostē psterneret, ubi mystice humanū genus ab Hierusalē in Hierico. i. in miseriæ defectū descēdēs nudatū gratuitis, cec iderat uulnera tū. Igit bene est tps aptū ad dimicādū. Propter qd Apostolus in suæ epistolæ exordio, ne sinistra diuina arma susciperemus ad dimicādū nos hortatur, dicēs, [*Hortamur uos ne in uacuum gratiā Dei recipiatis &c*] De quo tēpore Ecc. 3. Tēpus belli. s. cū hoste, & tepus pacis. s. cum Deo reformandæ. Cultoribus aptum ad amputandum Tēpus enim putationis aduenit, ut dicitur Cāticorum. 2. Vnde Ecclesiastes. 3. Tempus plātandi. s. uirtutes, & tēpus euellendi quod plantatū est. i. amputandi uitia & peccata per confessionem & pænitentiā. Mercatoribus aptum ad cumulandum. Ibidem. Tēpus 2. Re. 11

 acquirendi,

acquirendi,& tempus perdendi. Perdendi inquam pecuniam & eleemosynam pro proximo. Eccl. 29. Perde pecuniam propter fratrem & amicum tuum, & non abscondas eam sub lapide in perditionem. Vnde hodie dicitur in Euangelio. Dic ut lapides isti panes flant.i. fructuosa ædificia in vsum & cibum pauperum conuertantur. Igitur tempus perdendi, sed istud perdere est acquirere thesaurum indeficientem in cœlo, vbi nec ærugo,nec tinea demolitur. Matth. 6.&c. Languentibus aptum ad liberandum quia Ecclesiastes. 3. ut supra. Tẽpus occidendi.s. concupiscentias insurgentes, & tempus sanandi.s. languores & febres & vlcera maculantiũ peccatorum. Stillantibus aptum ad lachrymandum. Lachrymantibus enim congruunt montes & arbores. Sic re uera tempus est lachrymationis peccatorũ amputatione præmissa confessionis. Est enim pœnitentia (ut ait Augustinus) præterita mala plangere, & plangenda ulterius non committere. De cuiusmodi utique planctu dicitur vt supra Ecclesiast. 3. Tempus flendi,& tempus ridendi, quia secundum eundem Augustinũ, debemus de peccato dolere, & de dolore gaudere. Viuentibus aptum ad generandum. Sole enim ad nostrũ centrum aliqualiter appropinquante, omnia uiuentia, arbores, homines, volucres, & bestiæ, incipiunt ad generationem disponi. Ecclesiastes. 3. Tempus nascendi, scilicet per gratiam, & tempus moriendi. s. mundo & ininstitiæ, vt mortui mundo & peccato iuste uiuamus. j. Petri. Volucribus aptum ad cantandum. Repressо enim humore melancholico & incipiente sanguineo dominari, aues ad alacritatem & cantum singulariter disponuntur, sic aues. i. contemplatiui ad alta. s. conuolantes nunc ab illicitis abstinentes colloquijs debent continuo diuinis laudibus occupari. Ecclesiastes. 3. Tẽpus tacendi & tempus loquendi. Ergo bene præmissa tempora super quemlibet virum iustum debent isto tẽpore quadragesimæ, immutari. Dum igitur tempus ha-

Matt. 6.

1. Pet. 2.

habemus operemur bonum ad omnes. Gal. Sic enim & ille ſanctus Ionathas Machabæus j.Machab.12.qui columba ueniens interpretatur, myſtice uoluit obſeruare. Videns.n.ꝙ tempus ipſum iuuabat,ad Romanos qui excelſa interpretantur tonitrua. i. ad ſupernas virtutes quæ ſuper peccatores in extremo iudicio tonantes diuinam ſententiam fulminabunt,electos nũcios.i. electa opera deſtinauit. Sed proh dolor hodie conqueritur de nobis dominus Hiere. ſic dicens Miluus in cœlo cognouit tempus ſuum, turtur & hirũdo & ciconia cuſtodierunt. i. obſeruauerunt aduentus ſui tempus, populus autem meus non cognouit iudicium domini. Quod. ſ.nunc imminet, quia vt dictum eſt, nunc iudicium eſt mundi. Sed in veritate non eſt mirandum ſi populus domini iudicium non cognouit, quia vt ait Pſal. Oculos ſtatuerunt declinare in terram. Sed non ſic miluus,immo oculos ſuos in cœlum leuauit,& ideo in cœlo cognouit tempus ſuum ad obtinendum gloriã dotis quam quæſiuit.& ideo dicit Daniel. Donec ſcias ꝙ excelſus dominetur ſuper regnum hominum. Exod. 16.Veſpere,i.in fine vitæ,uel veſpere. i. lucæ mundanæ gloriæ tendente in noſtris cordibus ad occaſum, ſcietis ꝙ dominus uox eduxerit de terra ęgypti, i. de tenebris culpæ,& mane videbitis gloriam eius.Mane.ſ.oriẽte luce gratiæ. Tertio & vltimo ad pœnitentiam nos inducit Apoſtolus ex dignitate commodi cum dicit [*Acceptabile.*] vere enim tempus acceptabile & placitũ ſcilicet in quo exaudimur plene, in quo liberamur grate,in quo ſeruamur tute,in quo præmiamur alte. Pro quibus omnibus occurrit nobis auctoritas in præſenti epiſtola.Iſa.20. Hæc di.dominus. In tempore placito exaudiui te (Apoſtolus dicit tempore accepto) Et in die ſalutis auxiliatus ſum tibi. Et ſeruaui te. Et dedi te in fœdus populi vt ſuſcitares terram, & poſſideres hæreditates diſſipatas &c.

Gal. 6.
Hier. 8.
Pſalm.16
Dan. 4.

FERIA SECVNDA DOMINICAE primæ Quadragesimæ, De Iudicio.

STatuet oues quidem à dextris, hædos autem à sinistris.] Matthæi.25. Ad hoc fiunt prædicationes, ut per ipsas homo ad perceptionem diuinæ gratiæ præparetur, & ideo gratia Dei tria inter alia habet facere in uerbis propositis designata. Habet enim inducere cordis stabilitatem. [*Statuet.*] Mentis synceritatem, Oues. Roboris stabilitatem. [*A dextris.*] Secundũ q̃ dicit beatus Gregorius. 21. lib. Moral. cap. ultimo, ponens illud Iob. Semper enim quasi tumentes super me fluctus, timui Deum, & pondus eius ferre non potui. Qui (inquit Gregorius) extremi iudicij aduentũ, intenta mente considerat, profectò uidet quòd tantus pauor imminet quantum non solum tunc uidere, sed etiam nunc præuidere pertimescat. Consideratione namque tanti terroris metu animus palpitat, & intentionis suæ oculos declinans intueri quod præuidet recusat. Et ideo bene dicit: Ferre pondus eius, nõ potui. Subdit autem ibidem Gregorius paucis adiectis. Sed inter hæc pensandum est, quòd beatus Iob, ista de se loquitur laudatus, & flagellatus. Si igitur saltem ad meritorum profectum ita percussus est, qui sic timuerit, quomodo flagellandus est qui contemnit? Licet autem omnia ad iudicium memoratum concurrentia nobis uehemẽtiã timoris incutiãt, singulariter tñ qñ quatuor circa ipsum attendimus. Quæ sunt generalis citatio, oẽs.n. peremptorie citantur, nec ullus poterit se ulterius absentare. Ad Ro. Oẽs stabimus ante tribunal Christi. Situalis locatio, quia nullus malus inter bonos poterit locari, ut ibi saluetur. Dan. 13. Separate eos ab inuicem, & iudicabo eos &c. Singularis discussio, quia uniuſ-

Iob.20. *Rom.14.*

uniuscuiusq; merita discutientur. Tunc.n.aperientur libri cōsciētię. Da. Iudiciū sedit, aperti sunt libri eius. Dan.
Tunc illuminabit Deus abscondita tenebrarū, & manifesta erunt consilia cordiū.1.ad Corin. De hac igitur di 1.Corin.
scussione. Iohel.2. Congregabo oēs gentes, & deducam in uallē Iosaphat, & ibi disceptabo cū eis. Integralis punitio siue reprehēsio. Tūc.n.recipiēt peccatores duplicia de manu dñi pro iniquitatibus suis. Isa.40. Tūc in anima & corpore punientur, nec impunitus aliquis remanebit. Volens igitur Saluator ad timorē æterni iudicii nos inducere ex rōne quarta memorata nos inducit in euāgelio hodierno. [*Cum ueneris filius hominis.*] Vbi quatuor iuxta præmissa tanguntur, uidelicet Conuocatio singulorū ad cōparendū citius: [*Cum uenerit.*] Situatio citatorū ad distinguendū aptius. [*Et separabit &c.*] Disquisitio meritorū ad iudicandū rectius. [*Tunc dicet ijs.*] Retributio præmiorū ad persoluendū largius. [*Et ibūt hi in supplicium æternum, iusti autem in uitam æternam.*] Ponitur ergo primo cōuocatio singulorū dū præmittitur, [*Cum uenerit filius hominis &c.*] Vbi aduerte incertitudinem iudicij quantū ad diem uel horā.s.cū dicit. [*Cum ueneris.*] Certum est ꝙ erit iudiciū, non.n.est Deus quasi homo ut mentiatur, ut dicitur Nume. Sed Nu. 23.
dies, uel hora incerta est. Sicut.n. teste Bern. in quodā sermone, nihil in rebus humanis certius est morte, ita nil incertius hora mortis. Voluit.n. nobis Deus occultare illā horā, ut suspectā haberemus oēm horā. Vnde dicit Saluator. Diem aūt illam nemo nouit. Matth. Vn Mat. 24
de propter hanc incertitudinem debet homo amplius fortificari in timore & præparari. Gre. in homilia. Horam ultimam idcirco dominus noster uoluit esse ignotam, ut semper possit esse suspecta, ut dū illā uidere nō possumus, ad illā sine intermissione præparemur. Incertitudo igitur præmittitur tēporis iudicij, & ideo qui illud tempus uoluerit determinare breuiter, errabit &c. Nota de Ioachim & alijs multis. Sed hic cadit quæ

stio

ſtio utrum aliquo modo poſſit ſciri dies. Reſpondeo breuiter ꝙ neſcitur dies, nec ſciri poteſt,niſi per diuinam reuelationem. Vnde etiam angeli nſeire poſſunt. Cuius ratio,quia dies non ueniet niſi impleto numero prius ſaluandorum,qui debet æquari numero illorum angelorum, qui in patria remanſerunt,ut perficiantur ordines angelorum, & cum hoc ſtat decimus ordo ſcilicet illorum qui non erant perfecti ut ad angelorum ordines aſſumi poſſint,ſed facient decimam drachmā, ſicut uidetur ſentire Anſelmus, cur deus homo.ſecundo 18.& Rabanus.j.cap.ultimo,ubi ſic dicit. Ad ſupernam illam ciuitatem tantos credimus aſcenſuros homines quantos illic electos angelos remāſiſſe. Hoc idē uidetur ſentire beatus Auguſtinus.22.de ciui.dei. c. j. Sed quid de hora? Reſpondeo,ſcriptura uidetur de hoc diuerſimode loqui,nam Matth.uidetur dicere ꝙ de nocte. Media aūt nocte clamor factus eſt. Idem. 24. uidetur dicere,ꝙ de die De die autem illa &c. Idem.20. cap.uidetur dicere ꝙ de ſero. Cum ſero inquit factum eſſet dixit dominus uineæ &c. Sophonias uidetur dicere ꝙ de mane. Mane inquit dominus dabit iudicium. Sed ꝗdꝗd ſit de facto,tamen myſtice intelligendo,hæc omnia uerificantur, quia ipſe ueniet de nocte quantū ad peccatorum improuiſionem.De die quantum ad occultorum reſerationem. De ſero quantum ad meritorum terminationem. De mane quantum ad præmiorū inchoationem. Attende ſecundo plenitudinem imperij ſeu dominii,quia filius hominis. Ioan. 5. Pater omne iudicium dedit filio,& ibidem. Dedit ei poteſtatem iudicium facere, quia filius hominis eſt. Nota, Chriſtus deus eſt & homo,ſecundum diuinitatem habet poteſtatem & iuriſdictionem ordinariam, quia ſecundum illam & creator eſt. Secundum uero humanitatem habet poteſtatem delegatam,& ſibi a tota trinitate commiſſam, ut qui fuit redemptor ipſe ſit iudex. Vnde ad hoc apparebit in humanitate, ut oſtendat ele-

Mat.25.

Soph.

ctis

ctis quomodo beneficium incarnationis ad ipsorum non sufficiebat salutem, nisi quibus adhuc esset beneficium redemptionis, & ut ostendat reprobis quomodo digne reprobandi sunt qui tantum beneficium cõtempserunt. Aliter possumus dicere quòd ipse in forma hominis iudicabit triplici ratione, uidelicet ad cõuincendum laxam familiã, ipse enim in forma hominis ostendit, & docuit formam uiuendi, & ideo in tali ueniet ad iudicandum, ut ipse sit iudex & testis. Ad ostendendum celsam potẽtiam, quia enim in forma hominis iudicatus est, ne uideretur hoc passus ex impotentia, idcirco in tali forma iudicabit. iuxta illud. Vt uincas cum iudicaris. Ad exhibendum, & exercendum gratam clementiam, ut sit manifestum quòd in misericordia iudicabit puniendo citra condignum, idcirco ueniet in humana forma, ut ex his quæ passus est, discat misereri. Attende tertio celsitudinem fastigij, quia in maiestate sua, id est in gloria sua, & in claritate sua. Gregorius super illud Matthæi uigesimoquarto. In nubibus cœli ueniet cum potestate magna, & maiestate. In maiestate, uisuri sunt quem in humilitate uidere noluerunt, ut tanto strictius uirtutem sentiat quanto ceruicem cordis ad eius præsentiam non inclinant. Vel in sede maiestatis, id est iudiciariæ potestatis, quam meruit in passione, accepit in resurrectione, & quæ manifestabitur in iudicio, & cætera. Attende quarto pulchritudinem consortij, quia omnes angeli eius cum eo, scilicet ut sint ministri resurrectionis, præcones, & executores condemnationis, & erunt etiam assessores iudicij. Vbi attende quinto altitudinem triclinij, quia sedebit in sede maiestatis suæ, id est in electis quiescet, & simul leuabitur, ut appareat omnibus manifeste in maiestate. Augustinus de Ciuitate Dei. Tunc manifestus ueniet inter iustos, & iniustos iudicaturus iuste, qui occulte uenit iudicandus ab iniustis iniuste. Attende tandem sexto, & ultimo

Psal. 50

mo multitudinem collegii aduocati & citati peremptoriè coram ipso, cum dicitur. [*Et congregabuntur omnes gentes*]. Omnes enim ut dictum est, stabimus ante tribunal Christi. Qualiter autem ista fient dubium est. Dicunt communiter doctores q̃ primo uenient illa signa mirabilia quæ Christus dicit in Marco. Tũc enim erit tanta siccitas, & per consequens sterilitas, q̃ maior pars hominum & animalium peste & pœnuria morientur. Nam per multa tempora nihil uel modicum pluet, scilicet per annos quattuor ut tradunt sancti, & ideo illis temporibus arcus cælestis minime apparebit, causa huius apparitionis desinente, & tunc erit certum iudicium affuturum. Hæc autem siccitas ut dicunt sancti disponet citius ad inflammandum & comburendum. Illo insuper tempore tot, erunt inflationes uaporum siccorum, quòd uidebuntur omnes stellæ cadere de cælo, & tunc fiet illa quindecim signa quæ dicit Hieronymus se in hebræorum annalibus reperisse, quæ sunt ista, uidelicet Prima die eleuabitur mare tanq̃ murus sup altitudinem montium, non. 40. cubitus, ut aliqui dicunt, sed tm̃. 15. quod patet, quia nec tẽpore diluuii fuerunt aquæ amplius subleuatæ, sicut dicit beatus Augustinus. 20. de Ciui. dei. ca. 18. Iste aũt ascẽsus maris significat ascensum abominationis & peccatorũ cõmissorum. Secũda die intãtũ descendent q̃ uideri nõ poterunt, ad significandũ quòd peccatores in profundũ sunt cumulãdi penarum, ubi amplius ipsorum non habebitur memoria. Tertia die beluæ marinæ mari reuertente ad locum suum, stabũt in maris superficie, & dabũt cõtra ipsam naturam mugitus & clamores horribiles, ad signãdũ quasi uelint de peccatoribus postulare uindictã, quæ ẽt in primi hominis transgressione euaserũt maledictionẽ, q̃a sola terra tũc fuit maledicta. Quarta die ignis cõburet mare & aquas, & tũc oĩa quæ erũt in illis morientur, & ex hoc peccatores aduertant qualiter & ipsi sũt

sententia inuoluēdi.Quinta die omnia uolatilia cæli cōgregabūtur,nec præ timore & dolore amplius uolare poterūt,sed morabuntur in cāpis, & flebunt & lachrymabuntur,ut homines faciunt,& nil bibent aut comedant.Sexta die erunt fulgura discurrētia ab oriēte in occidentē,& oēs stellę tā fixæ,quā erraticæ emittent miras coras comas.Septima die erunt horrendi terræmotus & generales,p quos omnia ædificia alta ruent.Octaua die lapides se abinuicem collident in aere,& quilibet ipsorū separabitur in quattuor partes tā paruus quā magnus,figurans resolutionem in quattuor elementa omniū mixtorū firmorū & solidorū futurā.Nona die omnes plantæ & folia stillabunt guttas sanguineas ostendentes terrā sanguinea crudelitate infectā & irrigatā. His aūt flentibus homines occultabūt se in cauernis,tantusq; erit timor φ se ibi cōprimant,& multi ex tali suffocatione opprimētur & suffocabuntur.Decima die oīa alta.s.montes & colles explanabuntur quasi in cinerē,ad significandū humiliationē superbientiū.Vndecima die uenient omnia animalia de syluis ad campos dātia clamores ualidos,& nihil penitus gustantia,& tunc egredientur homines de cauernis,& ibunt sicut amentes, nihil sibi mutuo loquētes,sed præ furore & phrenesi mutuo se mordentes ut canes.Duodecima die ossa mortuorū & cineres,angelorum ministerio recollecta stabunt se parata ad corporum reintegrationem. Decimatertia die aperientur sepulturæ,& patefient ad resurrectionē futuram,& eodem die omnes homines morientur. Decimaquarta die ignis conflagrationis purgabit totum mundum,tum ad purificandum aerem,s.ne sit locus contaminatus ubi Christus cum toto cœtu bonorum debeat esse,tum etiam ut colligant oēs mundi fęces & secum portent in infernum. Decimaquinta die omnia renouabuntur,& tunc mortui audient uocem filij dei,& eius imperio resurgēt tā boni quam mali.

Boni

Boni quidem resurgēt scđm ætatē plenitudinis Christi, mali uero ut puto non. Item mali cū suis deformitatibus. Et qđ dicit Richardus, non credo ꝙ qui amisit oculum unū antequā aliquid cum illo offenderet, ipsum non resumet ut cū illo crucietur. Morabitur quilibet in loco suo, ubi.s.eius corpus iacuerat. Et sic uoce Archangelorū qui præsunt prouinciis oēs peremptorie citabūtur. O uox formidanda a peccatoribus, qui piā uocē correctionis in hoc mundo, recusa ueruen audire. Hanc aūt uocem continue formidabat beatus Hieronymus super Matth. dicens. Quotiēs diē illam considero toto corpore contremisco, siue enim comedo, siue bibo siue aliquid aliud facio semper mihi uidetur illa tuba terribilis sonare in auribus meis, surgite mortui uenite ad iudicium.

Facta aūt conuocatione tunc fiet eorū situatio localis (quod est secundū quod tangitur in euangelio) uaria inter reprobos & electos quātū ad duo Primo quia oēs reprobi situabūtur ad sinistrā dei, electi uero ponentur a dextris. O dura distinctio situs, quot nanque putas sunt qui mō uidentur sub diuina dextera constituti, qui nō solū habent in hoc mundo prosperitatē, uerū ēt qui uidentur tanq̄ electi sanctitate fulgere, qui tunc flebiliter ad sinistram pellentur & ecōuerso? O durū diuortiū quando pater uidebit se a filio separari & ecōuerso, & frater a fratre. Hæc igitur prima differentia quo ad situm, & hāc innuit Saluator cum dicit [*Et separabit eos abinuicem, sicut pastor segregat oues ab hædis. Et statuet oues quidem a dextris, hædos autem a sinistris.*] Oues inquam quæ pastoris uocem audierunt fidem suscipiendo & legem perficiendo. Ioan.

Ioan.10. Oues meæ uocem meam audient. Separabit eos ab-
Osee.13. inuicem &c. patrem separando a filio &c. Osee. Con-
Hiere.12 solatio abscondita est ab oculis meis, quia ipse inter fratres diuidet. Sicut pastor namimpii in iudicio mactandi sunt. Hierem. Congrega eos quasi gregem ad

uictimam,sanctifica,(id est sacrifica) eos in die occisionis.Nam impij in giudicio mactandi, liberius in mundi pascuis impinguntur,Greg.21.Moral. cap. 4. Dantur reprobis bona quæ in hac uita appetũt,quia desperatis ægris omne quod desiderant non negatur. Perpendant igitur iusti quæ sunt mala quæ iniquis imminent,& nequaquam eorum felicitati inuideant quæ percurrit.Quid est enim quòd de eorum gaudiis admirantur,quando & ipsi per iter asperum in salutis patriam, & illi quasi per amœna prata ad foueam tendunt infernalem?Igitur separabit eos ab inuicem qui sicut pastor pro ouibus sui tradidit se, & tunc pingues mactabit illos autem qui in afflictione fuerũt, ducet ad pascua æterna. Nota quòd per hœdos signat peccatores,per bonas oues & fœtosas,bonos. Ratio autem similitudinis est argumentum medicorum, dicunt enim quòd omnis fœtus de humida matre natus,quanto est uentri propinquior,tanto est deterior & econuerso natus de sicca, & ideo hœdus in iuuenta sua est melior,quanto autem plus crescit, tanto deterior efficitur,sic recte peccatores &c.Nota quòd peccatores conculcabunt seipsos,& inter ipsos erit mutua pressura & mira propter arctitudinem loci,Iusti uero erunt subleuati a terra.Nota si scis exprimere ordinẽ quo unusquisque in sua excellentia,& in suo ordine apparebit,licet sit in margine inferius,& tamen nihilo minus unus erit gradus excellentioris & magioris beatitudinis,licet participet unus in gradu perfectionis quam alius.Hic potes notare (si uis)ordinem iudicandorum quem ponit Gregorius.26.lib.Mora.c.39. exponẽs illud Iob.36.Sed nõ saluat impios & iudiciũ pauperibus tribuit &c.

Facta autem iudicandorum situatione debita, iuxta exigentiam meritorum,tunc implebitur quod dicitur Dan. Iudicium sedit,& libri aperti sunt, scilicet libri conscientiæ. O quid dicent, aut quid facient Dan. 7.

se culpas cernere & ante se iustum iudicem uidere?Hæc Grego. Vel aliter dicere possumus, quòd sicut ebrij ex oculorum infectione uident res aliter q̃ sint, uel sicut febricitantibus apparent dulcia, & sapida, insipida & amara ex infectione gustus, sic peccato res in tantum erunt infecti ex maculis peccatorum, quòd splendidum iudicabunt tenebrosum.

Sequitur tertium, s. post situationem meritorum disceptatio, & sic prius dominus incipiet a bonis, quos, scilicet disponit, & hoc duplici ratione Primo quidem quia ipse semper pronior est ad misericordiam quam ad iudicium, & ideo de operibus misericordiæ disceptaturus, ab operibus misericordiæ incipiet, & non ab operibus iustitiæ inferendæ dannandis. Secundo ut mali iustorum beatitudinem uideant & tristentur dicentes intra se pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes. Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum & in similitudinem improperij, nos insensati uitam illorum existimabamus insaniam & finem eorum sine honore. Ecce quo modo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est. Hanc rationem assignat Bernar. super Qui habitat. Alia ratio posset assignari, scilicet ut ostendat se inuitum dannare reprobos. Threno. 3. Non enim ex corde Deus humiliauit & abiecit filios hominum. Item ne boni ex dilatione affligerentur, quia spes quæ differtur affligit animam. Prouerbio. 13. Fiet igitur ut dictum ē, *[& tũc dicet rex his q a dextris sunt. Venite benedicti &c.]* Vbi aduerte. Gratiosam, imitationem. Venite inquit Prouerbio. Venite & comedite panem meũ, & bibite uinum &c. Viscerosam suppositionem seu colligationē uel adoptionē. Benedicti patris mei cuius, s. fuistis plasma p creationem, serui per subiectionem, filij per dilectionem, eritis hæredes per regni cælestis possessionē, ut benedictio domini sit super caput iusti: Eccle. 44.

Sap. 5.

Pro. 9.

Quilibet enim talis inter benedictos benedicetur. Eccl.47.Gloriosam præmitionem,Percipite regnũ. Vos eritis reges Apoc.primo.Fecisti nos regnũ Deo uestro. Studiosam ordinationem, quia hoc regnum non est casuale,sed præparatum uobis ab origine mũdi.De qua præparatione studiosa & copiosa loquitur Apostolus primæ ad Corinth.2.& accepit de Isa.64. Nec oculus uidit,& nec auris audiuit,nec in cor hominis ascendit quæ præparauit Deus iis qui diligunt eum.Et statim subiungit dominus causam tanti beneficii a se collati,inquiens.Esuriui enim & dedistis mihi manducare &c. Hæc omnia possunt non tantum literaliter,sed etiam moraliter exponi.Christus enim sitit fidem nostram.Ioan.4.Mulier,da mihi bibere.

Ioan. 19 Et in cruce positus dixit, Sitio.Ioan.Matth. Cum exi-

Mat. 12. ret a Bethania esuriit.Et hoc considerans sapiens Ecclesiasticus dicebat cap.4.Animam esurientem ne despexeris.Isa.58.Cum effuderis esurienti animam tuã & animam afflictiuam repleueris,orietur in tenebris lux tua. Est etiam hospes, quia non inuenit ubi caput suum reclinet, & ipse continue pulsat ad ostium conscientiæ nostræ,& nullus uult eum intra domum recipere conscientiæ, immo siquando suscipiatur nimis cito ignominiose inde expellitur.Mirum est quod anima Deo tam sit ingrata cum sit omnibus quibuscunque uilibus mundi & carnis nunciis aperta, & ipsos tam diligenter & sollicite introducat, foueat, & conseruet.Iudicum.1.Omnes uno animo regis mandato contradixerunt & remiserunt eius nuncios uacuos,ac sine honore abiecerunt. Nudus insuper est, quia ipsum non operimus charitate, cum dicat Isa. 58.Cum uideris nudum, operi eum,& carnem tuam ne despexeris, scilicet illum qui propter te similem carnem tibi sumpsit.Infirmus est dum, scilicet nostram infirmitatem assumpsit, & uult uisitari gratitu-

Eccle. 7. dine ac tanti beneficij recognitione. Ecclesiastici

Non

Non te pigeat uisitare infirmum. Ex his enim in dilectione firmaberis. Est tandē incarceratus ad Ro.1. Veritatem Dei in iniustitia detinent. A quibus uult liberari per ipsorum ad pœnitētiā cōuersionē, uel per ipsorū correctionē Eccl.4. Libera qui iniuriam patitur de manu superbi & nō acide feras in anima tua, s. laborare pro eius liberatione. Sequitur, [*Et dicunt domine quando uidimus te &c. & respondet.*] Quā diu fecistis uni de his fratribus meis minimis mihi fecistis. Nō simpliciter minimis, quia non ei qui nequiter se humiliat & cuius interiora plena sunt dolo, sed dicit minimis meis quos mihi charitas copulauit. Sequitur tandem. [*Tunc dicet & ijs qui a sinistris erunt &c.*] Vbi ponit dānatio reproborum, & damnationis causa subiungitur [*Discedite &c.*] Vbi aduertendum est amarum repudium quo sic expelluntur. Discedite a me. Clamabunt siquidem damnandi dicentes. Domine aperi nobis; ostium uidelicet tuæ misericordiæ, ne patiaris a patre filios miseros separari uel elongari. Sed dominus respondebit. Recedite, qui scilicet ad me uenire & accedere pertinaciter recusastis dum quotidie uocarem uos, & dicerem, uenite fili audite me. Post illatum conuitium quo sic confundentur, maledicti. audientes damnandi amarum repudium seu diuortium quo cogentur a domino separari, clamabunt & dicent. Heu domine si omnes nos a teipso cogis recedere, saltem nobis beneficium tuæ benedictionis impende. Sed econtrario dominus clamabit. Recedite maledicti. Psalm. Benedictio elongabitur ab eis. Acerbum supplicium ad quod transmittuntur in ignem, scilicet, Vociferabuntur enim dicentes, domine transmitte nos saltem ad locum alicuius refrigerij ex quo tuam benedictionem non possumus obtinere. Ad quos dominus. Ite in ignem, qui in mundo positi prauis concupiscentiis exarsistis. Ignis grando nix spiritus procellarum erit pars cali-

Psal.50 cis eorum.Psal.O quàm amara potio erit bibẽtium eam.Dicitur Isai.21.Protensum exilium quo sic pro scribuntur,quia æternum. Plorantes enim acclamabunt,Domine,fac ut hoc acerbum supplicium celerius finiatur.Quibus dominus . Non , sed immo erit
2.Thess.1 æternum.2.Thessa. Pœnas dabit in interitu æterno. Temendus cui submittuntur,scilicet diabolus. Paratum diabolo qui erit princeps uester. Clamabunt siquidem ululantes & dicentes. Saltem domine præsta nobis pacificũ & tranquillum rectorem, qui paterno affectu nostræ calamitati compatiatur, quibus dominus respondebit,nunquã fiet,sed eritis subditi patris uestri,quia ex patre diabolo estis.Horrendum consortium cui annectuntur,quia additur [*Et angelis eius.*] Heu siquidem domine clamabũt, saltem da nobis solatiũ gratæ societatis,ut possimus respirare aliqualiter,sed econuerso dominus clamabit, non,sed eritis cum angelis spiritibus reprobis qui esse cum sanctis in tribulationibus noluistis . Inquietum hospitiũ in quo recludũtur.[*Et ibunt hi in supplicium æternum.*]Heu miserabiles peccatores,qui tunc nullũ remedium poterunt inuenire.Stabunt tunc iusti in magna constantia aduersus eos,qui se angustiauerunt.Iudicium (ut dicit Gregorius ubi supra) pauperibus tribuetur,quia qui nunc nequiter comprimuntur ipsi tũc super oppressores suos iudices erunt.O infelix peccator quid facies quãdo sic compræhensus nec ipse te poteris adiuuare uel excusare?Audi quod dicit Hieronymus super Matth.In iudicio(inquit)extremo opera singulorum loquentur & ora tacebunt,ne alter pro altero interueniat,sed singuli ibi timebunt.O lignum aridum (ait Anselmus in orationibus)& inutile,æternis ignibus dignum,qui respondebit in illa die qua exigetur á te usque ad ictum oculi omne tempus uiuendi tibi impensum qualiter fuerit a te expensum?tunc examinabitur quicquid operis,& otii,& silentij usque ad mi

nimam

nimam cogitationem, & hoc quod uixisti, si non ad Dei uoluntatem fuerit directum. Væh quot peccata prorumpent ibi ex improuiso, quasi ex insidijs, quæ modo non uidentur? Certe forte plura terribiliora iis quæ nunc uides, nunc esse mala putas, quæ nunc esse bona credis, nudata facie apparebunt in nigerrima. Hæc Anselmus. Ibunt igitur peccatores in supplicium æternum, supplicia quæ non possunt uerbis exprimi. Erit ibi duplex generalis pœna, s. pœna sensus, & pœna dammi. Pœna sensus erit ad omnes quinque sensus, nam quantum ad aures siue auditum, erunt ibi clamores cruciantium, & mutuo exhortantium. Item blasphemiæ exprobrantium, & sibi mutuo maledicentium, patris filio & econuerso. Item gemitus lamentantium, & præ dolore ibi ululatus horrendos dantium, Ad oculos uero tenebræ palpabiles, excæcantes uisum, fumus turbulentissimus & suffocatiuus, lachrymæ obruentes oculos & faciem, aspectus pœnarum, tortorum, & tormentorũ. Dicit enim beatus Gregorius 9. lib. Moral. cap. 49. super illud Iob. Et sempiter nus horror inhabitat. Gehennæ flamma nequaquam reprobis lucet ad consolationis gratiam, & tamen lucet ad pœnam, ut damnatorum oculis supplicij ignis & nulla claritate candeat, & ad doloris cumulum detenti qualiter crucientur ostendat. Ad odoratum fœtor intolerabilis ex feris illis quas inussit ille ignis conflagrationis. Item ex sulphure horrendo. Item conscientia marcida generabit fœtorem maximum. Item uermes qui scaturient in carne & similiter tinea. Isai. 14. Subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt uermes. Ad gustum, quia amaritudo peccati redundabit in gustum. Item fel draconum uinum eorum. Item serpentes horrendi qui ingredientur per os. Item fames perpetua. Item sitit cruciatum. Ad tactum, uermis, ignis, frigus, ulcera, tortores, tinea. Pœna damni erit de absentia diuina,

Iob. 10.

vt ostendit Aug. in libro de triplici habitaculo modicū ultra principium sic inquiens. Principalia sunt duo tormenta in inferno, frigus intolerabile, & calor ignis inextinguibilis, de quibus duobus innumera pendet tormentorum genera. Sed quæri potest quis sit modus hanc tam acerbam sententiam declinandi. Respondeo, & dico quòd modum tradit sacra scriptura in plerisque locis, dum scilicet te docet hœdos huiusmodi immolare. Potes de hoc accipere figuram si uis. Iudi-
Iud.6. cum, ubi dicitur, quòd dum Geroboal qui alio nomine Gedeon dicitur a paleis frumenta excuteret, angelum uidit, ad cuius imperium coxit hœdum, carnem supra petram posuit, ius carnium desuper fudit. Geroboal qui alio nomine Gedeon dicitur habens iudicium
Ps.105. interpretatur. Psal. Beati qui custodiunt iudicium & faciunt iustitiam omni tempore. Iudicium enim determinat causas, dicitur Prou. 26. Cogitationes iustorū, iustitia. Vbi debet homo continuè commorari, quia ibi legitur constitutus. Gene. 2. Plantauerat autem dominus Deus paradisum uoluptatis a principio, id est in oriente, in quo posuit hominem quem &c. Paradisus
Prou.8. locus deliciarum animæ est. Prouerb. Deliciæ meæ esse cum filijs hominum. Dati sunt cibi inusitati, & delicati quibus dominus ab anima uult pasci, & non cibis communibus, id est operationibus mundanis, quia illis dominus fastiditur. Ponitur igitur paradisus in oriente, per orientem intellige aduentum ad iudicium.
Luc.17. Lucæ. Et erit aduentus filij hominis quasi fulgor qui exijt ab oriente. Vel per orientem Christum, quia uir
Zach.3. oriens nomen eius. Zacha. Ita igitur debet plantari mens fidelis ad orientem, ut semper habeat diuinum iudicium præ oculis, semperq; formidet, & timeat, quia Isa. 3. Popule meus qui beatum te dicunt, ipsi te
Leuit. 1. decipiunt. Et Leuit. præceptum est, ut uesicula ouiculę poneretur in oriente altaris in loco ubi erant cineres, innuens ad memoriam iudicii motus elationis reprimere.

mere. Item quando motus elationis surgit in te, & inflaris ad modum uesicę quæ nihil continet, nisi uentum, pone te ad orientem, ideſt ad Christum, unde talia oriuntur de quibus te exaltas, uel cogita quòd nulla sint respectu illorum, quæ pro te Christus passus est, puta si de sanctitate gloriatus fueris. Igitur iudicium Geroboal summitatem uirgę cœdit cum rectitudine iudicij, quia ut ait Gregorius, uirtutum gratia separat a paleis uitiorum. Hœdum occidere est carnis appetitum mortificare. Carnes eius supra petram ponere est corpus nostrum ad Christi imitationem cruciare. Ius carnium est etiam carnales delectationes exsiccare, siquidem in te natant, sic cor in cogitationibus. Et tunc quasi ius in petram funditur ex carne liquida, quando mens a cogitationi carnali fluxum euacuat, sicque accenditur sacrificium, & in flamma dilectionis ad Deum angelo perducente transuolat, & sic sui & populi liberatio impetratur. Si autem de hoc uis aliam figuram accipere potes historiam de Iacob. Gene. ubi dicit Rebecca ad Iacob. Affer mihi duos hœdos optimos &c. Narra historiam. Nota Rebecca ecclesia. *Gen. 27.*

Iacob uir simplex, qui mundum nititur supplantare. Hœdi appetitus inordinati ex fœditate capræ, ideſt peccati exorti. Sed optimi dicuntur si mactentur, quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Mactantur igitur per detestationem peccatorum, & confessionem &c.

FERIA III. DOMINICAE prime Quadragesimæ, De multiplici commotione animæ cum Diuina gratia eam ingreditur.

Sermo Primus.

DOcebat eos de regno Dei.] Matthæi 21. Qui diuina gratia habeat informare statim, protestatur diuina scriptura in pluribus locis. 1. Ioan.
1. Ioan. 2 Vnctio docebit uos de omnibus, & in euang.
Ioan. 16. Cum uenerit ille spiritus docebit uos omnem ueritatem. Vt igitur hanc appetamus propter tria ad hoc inducit nos Saluator in uerbo proposito, uidelicet quòd uerbum eius est instructio clarioris euidentiæ, dignioris excellentiæ, dulcioris complacentiæ. Primum ibi. [De regno Dei.] Tertium, quòd de Deo. [Cum intrasset Iesus Hierosolymam commota est, &c.] Secundum quòd dicit beatus Amb. super Luc. lib. 5. cap. 24. Studia uirtutum sine gratia torpescunt. Et ideo beatus Bernar. super Cant. sermone 51. Diligenter inquit cõsidera quæ apponuntur, ut nulla uidelicet Dei dona debita actione gratiarum frustrentur, non grandia, nón mediocria, non pusilla. Deniq; fragmenta colligere iubemur ne pereant, idest nec minima beneficia obliuisci. Nũquid non perit quod donatur ingrato? Hæc Bernar. Vt igitur uirtus in nobis gratitudinis debitæ obseruetur oportet, ut de his, quæ Deus nobis dedit debitæ ei recognitionis munera afferamus, nisi uolumus argui sceleris ut ingrati. Vere saluator noster ad pietatis opera heri nos induxit, uerum hæc pietatis opera aliqui uolunt uendere non donare, contra saluatoris præcepum. Matth. dicentis. Gratis accepistis, gratis date. Id-
Mat. 10

circo ad ea offerenda liberaliter admonemur in euangelio hodierno: in quo quattuor innuuntur, uidelicet Stupor admirationis ex concursu populorum. [*Cum intrasset.*] Rigor castigationis pro defectu commissorum. [*Et intrauit Iesus in templum Dei, & eijciebat &c.*] Liuor indignationis ex antiactu inuidorum. [*Et accesserunt.*] Tenor confutationis ex processu conscriptorum. [*Nunquam legistis.*]

Quantum ad primum narrat euangelista, quòd ueniente Iesu facta est propter famam ipsius magna commotio in populo dicente. [*Quis est hic?*] Reuera nunquàm Deus ciuitatem animæ nostræ ingreditur, quin magna commotio subsequatur. Qui si quæris quænã sit hæc commotio: Respondeo quòd secundum diuersitatem aduentus hæc ciuitas diuersimodè commouetur. Venit enim Deus ad ciuitatem quandoq; per mortem, ad quam sequitur gloria, sicut heri patuit in beatis, & tunc fit magna commotio. Matth. ultim. Et ecce terræmotus factus est magnus. Angelus autem domini descendit de cœlo. Angelus domini est nuncius, qui eũ citat in morte coram Deo. Terræmotus magnus est quando homo terrenus transcendit scilicet usque ad cęlum empyreum. Hæc uero est muta tio dexteræ excelsi. Quandoque per damnationem, sicut patet in reprobis, ibi fit commutatio magna, dum. s. conturbantur interius, deformantur exterius, relegantur inferius, ubi debent perpetuo cruciari & tormentari. Psalm. Conturbati sunt omnes & moti sunt, quoniam iratus est eis &c. Quandoque per inspirationem, siue fiat per flagella, siue per beneficia, siue per prædicationem, & tunc fit in hac ciuitate, de qua loquitur euangelista, id est in anima commotio, quia memoria turbatur de commissis, intellectiua illustratur, uoluntas inflammatur ad peccata detestanda. Ecclesiastici. Commouit eos quasi fluctus maris, & Threnorum quarto. Magna est uelut mare contritio

Psal. 1.

tua.

tua. Ponit autem exemplum de mari, quia mare quatuor facit. Habet enim generare dolores capitis, immittere turbationem in ſtomachum, prouocare uomitum, auferre appetitum. Sic certe ſignum eſt quòd Deus ciuitatem animæ noſtræ intrauit quando eſt dolor in mente, conturbatio in conſcientia, quæ, uult reijcere peccatum, uomitus confeſſionis, & nauſea, ſiue extinctio appetitus inordinati. De huiuſmodi ciuitatis commotione & commutatione habetur figura Ezech. ubi dicitur quòd Ezechias muniuit ciuitatem ſuam &c. Vbi attende Diuinam excellentiam exiſtentem. Ezechi. mu. ci. ſuam. Supernam influētiam imbuentem. Et induxit in medio eius aquam, id eſt, gratiam in cor. Internam diſplicentiam conterentem. Et fodit ferro rupem. Perfectam obſeruantiam defendentem. Et ædificauit in ea puteum. Ezechias interpretatur auxilium domini, uel confortatus a domino Pſal. Manus enim mea auxiliabitur illi &c. & inducit in medio eius aquas, ſcilicet deuotionis uel ſpiritualis doctrinæ & conſilij, quæ facit ſalire in uitā æternā. Ioan 10. & fodit fero, id eſt, pœnali contritionem pertranſiuit animam eius, rupem, id eſt, cordis duritiam, & ædificauit in ea puteum profundæ humilitatis, ut ibi aquæ gratię ulterius ſcaturirent, quia Deus humilibus dat gratiam. Hic eſt puteus iuramenti. Gen. 46. quia iureiurando facit Creſcere ipſos per meritum in plebem ſuam, quia ſe humiliat exaltabitur.

Ezec. 28.

Sequitur ſecundum, ſcilicet eiectio uendentium & ementium &c. Narra hiſtoriam quomodo in Hieruſalem poſt aduentnm ſuum intrauit templum &c. Moraliter quid per oues, quid per boues &c. Nudanda eſt, una expoſitio. Oues ſignant opera miſericordiæ, quia cibant carne, potant lacte, induunt lana, & breuiter ouis ſecundum ſe totam utilis eſt. Pſal. Oues eorum fœtoſæ &c. Boues ſignant, ſtatum pœnitentium,

tentium, qui uomere proſcindunt terram proprij corporis ut radificent ſcientias uirtutum &c. Iſa. 1. Cognouit bos poſſeſſorem ſuum. Columbæ ſignant illos qui per contemplationem ad Deum uolant non inuenientes in diluuio huius mūdi ubi pes ſuus, id eſt, affectus quieſcat, quia nihil inueniunt niſi cadauera putrida, peccatorum. Hæ tres differentiæ ſunt quibus reſpondent tres fructus. Bobus, id eſt, coniugatis triceſimus quia implent præcepta in fine trinitatis. Ouibus, id eſt, uiduis ſexageſimus, quia multiplicant opera præceptorum per opera miſericordiæ in quibus inſiſtunt. Columbis quæ ſunt pueri, id eſt uirgines, debetur fructus centeſimus, Nota de bobus, quibus imponitur iugum, ſcilicet obligatio præceptorū, quia uinculum ſignat charitatem quæ ligat membra cum capite Chriſto, & ex charitate unitur & coniungitur homo cum proximo. Sed ſi hæc iſta ſignant cur Saluator expellit ea de templo? Reſponſio, iſta ſint diuinæ oblationi deputata. Non enim in templo uendi debent ſed liber offerri. Leuiti. Omnis oblatio quæ offertur domino abſque fermento, ſcilicet inordinatę intentionis, fiet. Vnde & Auguſtinus. Sine macula & ſimila ſine furfure ſibi præcepit offerri. Menſa mercatorum eſt fiducia cōmodi temporalis. Ad hoc ieiunas ut Deus dirigat mercationes tuas &c. Funis eſt amor quo mūdo puta diuitijs uel conſanguineis ligaris. Prouerb. Texui funibus lectulum meum, id eſt, cordis mei quietem. Iudicum. 15. Si ſeptem nerueis funibus necdum ſiccis ligatus fuero, tunc infirmus ero ut cæteri homines. Nota nerui a carne procedunt ſic amor tēporalis. Sed quid facit Deus? de iſto amore & de iſtis funibus te flagellat, quia ibi te percutit ubi tumebas. Sicut enim Deus uirga indignationis ſuæ percutit iniquos, ſic flagello caſtigationis ſuæ percutit filios diſſolutionis. Pſalm. Viſitabo in uirga iniquitates eorum, quantum ad iniquos, & in uerberibus

Iſa. 1.
Leui. 20
Pro. 7.
Pſ.

bus peccata eorum, quantum ad illos qui suum amorem nimis in temporalibus ponunt. Nota quantum ad pœnitentiam quòd homo quantuncunque sapiens debet requirere consilium sacardotis. Sicut enim oculus omnia uidet, & tamen seipsum uidere non potest, sic sapiens facta aliena potest & non propria intueri. Officium autem confessoris est discernere inter leprã & lepram. De quibus Leui. Sicut autem species lepræ

Leuit. 13 assignantur, sic gradus peccati. Gregorius. In capillis, id est in cogitationibus, quæ a capite, id est, a mente defluunt. In capite, idest in delectatione. In barba, id est in fragilitate animi quando inclinatus fuerit. In cute, id est opere exteriori quãdo actu commisit. In uiua carne. i. si frequenter incipit crescere. In ulcere. i. in consuetudine quãdo homo est infamis. In uulnere. i. in corrosione quando exesit est alterius consortio. Omnia ista debet confessor diligenter attendere &c.

IN EADEM FERIA,
De connexione uirtutum
Ser. 2.

Cum intrasset Iesus Hierosolymam &c.] Matth. 21. Beatus Gregorius. 1. lib. Moral. cap. 32. pertractans illud Iob. 1. Ibant filijs eius & faciebant conuiuia per domos, unusquisque in die suo, dicit. Filij p domos conuiuiũ faciũt dũ uirtutes singulæ iuxta modũ ꝓpriũ mẽtẽ pascũt. Vnde bene dicitur Vnusquisque in die suo. Dies enim uniuscuiusque filii est illuminatio & illustratio uniuscuiusque uirtutis. Et præmissa dictione donorum siue uirtutum, & ostẽso quo modo unũquodque donum siue unaqueꝗ uirtus celebrat diẽ suũ, subiũgit sic. Sed illud in hoc filiorum conuiuio perscrutandum uideo quòd semetipsos inuicẽ pascunt. Valde enim singula quelibet destituitur

tuitur si non una alij uirtus uirtuti suffragetur. Minor quippe est si intellectu careat, & ualde inutilis intellectus est si ex sapientia non subsistat. Et post multa cap.subsequenti, scilicet.33. adiungit quòd uirtutes naturales nõ solũ mutuo se inuitant, sed etiã uocant sorores suas tres, scilicet fidem, spem, & charitatem. Ex his igitur Gregorij uerbis illud colligitur, videlicet ꝙ una uirtus nõ possit sine alia conseruari, immo sine alia inutilis est & uana. Illa autem inter alias quę magis habeat ufficium cõseruãdi, est illa quæ respicit diuinũ cultũ, & ad illã uidentur cæteræ ordinari. Quia igitur frequenter & plurimum errant homines circa illam, & per consequens cõnexionẽ dirimit aliarum, idcirco ad illam debitè acquirendã nos inducit Saluator in Euangelio hodierno, dicens. [*Cum intrasset Iesus.*] In quo quidem quatuor īnnuntur. uidelicet Stupor ammirationis ex concursu populorum.
Rigor castigationis, pro abusu diuinorum.
Liuor indignationis, in conflictu inuidiorum.
Tenor confutationis, ex processu conscriptorum.
Colligitur autem ammirationis stupor ex insolita cõmotione, [*Cum intrasset Iesus.*] Castigationes rigor ex authentica expulsione. Indignationis rancor ex maliuola obiectione, Confutationis tenor ex prophetica protestatione, Iesus dicit &c.

Præmittitur ergo stupor ammirationis ex cõcursu populorum. Vbi aduertere possumus.4. uidelicet.
Gratiosam uisitationem accedentis domini.
Gaudiosam excitationem occurrentis populis.
Seriosam percunctationem diligentis studij.
Luculentiam illuminationem excellentis tituli.
Commẽdabant autem ipsum de quattuor. s. de clemẽtiã miserantis dulcoris. [*Hic est Iesus.*] De notitia dirigentis splendoris. [*Propheta*] De mũditia excellentis pudoris. [*Nazarenus.*] De iustitia exercentis rigoris, Quia [*Galileus,*] id est rotans, s. peccatores. 1. Re, 25

Anima inimicorum tuorum rotabitur. Ergo si es plenus peccatis,[*hic est Iesus*] miserans uiscerosè. Si ignoras, hic est propheta radians luminosè. Si debilis aut fragilis, hic est[*Nazarenus*] recreans copiosè. Si obstinatus, hic est[*Galilæus*] conterens dolose, de qua rotatione patuit in euangalio hesterno. Aduerte autem ꝙ iste benedictus flos recreat, quia odore, quia decore, quia pudore, quia sapore. Sic enim est flos ꝙ cum hoc simul est fructus. Nota de ingressu Christi quando ipse ingressus est ciuitatem huius mundi ad assumendum carnis cilicium, tunc mutatio magna fuit facta, quia fuit tunc uirginitas fœcundata, diuinitas infirmata, infirmitas subleuata, sublimitas inclinata, immensitas coarctata, æternitas temporata, & sic per ordinem. Nota de fructu, quia secundum Damasce. in paradiso deliciarum semper sunt flores & fructus. Vnde Ecclesiast. 24. Flores mei fructus honoris & honestatis, & hoc uidemus in quibusdam arboribus quæ habent fructus pro floribus sicut patet in ficulnea. Secundo subiungitur rigor castigationis &c. prosequere euangelium.

FERIA IIII. DOMINICAE primæ Quadragesimæ. De signo Ionæ prophetæ, in quo Dei misericordia experitur.

D*Abitur ei signum Ionæ prophetæ. Matth. 12.*] Diuinam gratiam debet homo omni tempore implorare, triplici ratione, uidelicet quia homo ad ipsam benigniter inuitatur, Dabitur ei. Ad ipsam utiliter regulatur. Signum. Etiam mentaliter excipiatur uel consecratur. Ionæ, qui interpretatur columba &c.[*Dabitur &c.*] Quærit Chrysostomus

super

super Matth.Homil.13.in minori,quæ mereatur oratio,siue petitio exaudiri, & respondet ꝙ illa sola quæ est ad reuerentiam non ad contumeliam concedentis. Vnde & ipse Saluator dando nobis formam in unaquaque petitione tenenda, ut idem Chrysostomus dicit, nomen amoris & reuerentiæ præmittere uoluit, & non timoris dicendo,Pater noster qui es in cęlis. Petitio nanque quæ diuinæ derogat bonitati, pro eo ꝙ ipsa sit ad peccatum, condemnationem meretur non gratiam. Et licet de hoc exempla quamplurima possent poni, sufficiat tamen exemplum quod in Euangelio hodierno recitatur. In quo quattuor innuuntur, uidelicet.

Petitio deceptionis. [*Accesserunt ad Iesum.*]

Responsio directionis uel instructionis. [*Generatio mala.*]

Prædicto damnationis. [*Cum immundus.*]

Perscriptio cognitionis. [*Adhuc loquente.*]

Aliter potest dictum euangelium introduci sic. Licet cuncta opera conditoris sint eius diuinitatis & excellentiæ ostensiua, quia Sapien. A magnitudine speciei & creaturę cognoscibiliter potest creator horum uideri, illud tamen quod eius excellentem præsidentiam manifestat est misericordia. Ratio autem est, quia quādo res in seipsa non potest uideri, oportet ꝙ ex sua proprietate cognoscatur. Exemplum de ferro,quod cognoscitur utrum sit ignitum, quia uehementer est calidū &c. Vel utrum hoc sit uerum aurum &c. quia est igne examinatum. Nunc autem uisa est diuina proprietas, quæ omnes alias antecedit. Deus cui proprium est misereri & parcere.cantat ecclesia.Igitur &c. Vnde si queris,quid est misericordia? Respondeo. Nihil aliud est quàm misero cordis impensio, non solum per dilectionem, uerum etiam per compassionem & ostensionem subuentionis si fieri potest.In hoc igitur ꝙ dei filius se ipsum obtulit pro humana natura, exuberantiam suæ mi-

misericordiæ & pietatis ostendit,& per consequens ex cellentiam diuinitatis. Quotiens igitur ad contemplationem diuinitatis ascendere cupis, præponitur tibi uia & signum directiuum,scilicet inspectio inexplicabilis pietatis,quòd si per illud signum eius diuinitaté aspicere nolueris,erit tibi signum,s.iustitiæ futuræ cōdemnationis sicut patuit in iudæis.Et ꝙ hoc sit uerū tibi declarat euangelium hodiernum , in quo Christus signum petentibus suæ diuinitatis,nullū aliud dedit nisi signum Ionæ prophetæ,idest per quod figuratur ueritas eius mortis & immolationis,Deinde ut supra,narra historiam primæ partis,& cuius signum petebat,& qua intentione.Sequitur.[*Respondens ait illis. Generatio mala.*](per inuidiam & nequitiam)& adultera per idololatriā.super adde usque Sic erit filius hominis in corde, terræ.Ionas.i.columba signat cor hominis,in quo debet esse simplicitas columbina. Psal.
Psa. 50. Cor mundum crea in me &c.Niniue germen pulchritudinis pulchrā animam præfigurat,de qua Canti.4. Tota pulchra es amica mea hoc animæ canitur iustę, sed peccatum fœdat , ideo ad eam mittitur Ionas per diuinā inspirationem,ad cor,s.hominis,ut ipsi interitū nunciet,si non agat pœnitentiā.Vnde dixit.Adhuc quadraginta dies &c.ubi ducitur uicenarius in uicenarium,malum culpæ in malum pænæ , ideo dicitur
Ion.2. Niniue subuertetur.Nuncium Deus mittit miserabilem,quia fuit transgressor diuini præcepti , & diuinæ inspirationis,fugit,facie Dei in Tarsis.Quomodo ibit in Niniuem,idest in animam,s.quæ non uult esse cum ipso?Tarsis quæ dissipans speculum interpretatur,gaudium mundanum signat,quod dissipat speculū fidei, quia uidemus nunc per speculum in ænigmatæ, dissipat inquam operibus fœdis.Mare est mundus per quē ad illud gaudium peruenitur,sed frequenter antequā perueniat homo ad gaudium quod affectat,a marina belua idest dæmone deuoratur. Nauis ista caro est ,ppria

pria quæ semper te ducit in Tarsis.i.in mūdanā lætitiā.Hanc ascendit Ionas ut fugiat a facie dñi., nō attēdens q dñs in spiritu dñi conteret naues Tarsis.Psa.In hac naui graui sopore iacet,Ionas colūba seducta,idest miserabile cor peccatoris sopitū.Surge qui dormis dicit Apostolus &c.Nota q clausæ sunt fenestræ p quas deberet lux ingredi, & dies apparere, & ideo dormis uertendo te de latere in latus.i.de peccato in peccatū, usquequo piger dormis? Tempestas mundi aduersitasque non sinit hominē frequenter in Tarsis.i.ad gaudiū peruenire qđ optat.O infelix peccator quō potes dormire in tam ualida tēpestate?Nautæ corporis tui excitant te,& excitare conantur,ut inuoces Deū tuum.An non excitat te dolor capitis?An non cæcuties oculorū? An non debilitas membrorum?Inuoca deū tuum.Sed quid debet excitare,& dicere?Mitte te in mare,scilicet amaræ contritionis,quia Thren. Magna est uelut mare contritio tua. Sis in corde cæti, idest dæmonis qui deuorauerat,sis inquam non per habitationē sed per considerationem,& meditationem,tribus diebus,quia consideres Diuinam potentiam quæ ad pœnitentiam te adducit,quæ dies prima.Hostis fraudulentiā quę te decipit,& a iustitia abducit quæ dies secunda.Amicitiā Dei quam gratis contempsisti,& hæc est tertia dies. Vel sic,Nequitiam hostis cui te commisisti. Gaudia a quibus excludebaris. Et tormenta quibus deputabaris.Et tunc piscis euomet de ore suo, & ad littus proijciet.[*Sic erit filius hominis,*] hoc uoluit dicere Christus, quòd haberent suæ damnationis, & reprobationis nō signum saluationis. Petierunt enim signum in profundum inferni, & non in excelsum supra.Isa.7. Hoc signum impressum est eis quando dixerunt. Sanguis eius super nos, & super filios nostros &c. Tunc facta est oratio eorū in peccatum, Habuerunt signum, quia Christi mortē pertractauerunt, sed non eius resurrectionem crediderunt, & ideo dicit [*& signum non*

Psal.47.

Thre.2.

dabitur ei nisi signum Ionę prophetę, sicut enim[Ionas fuit in uentre cęti tribus diebus, & trib.noctibus *hominis in corde terræ,*] scilicet peccatoris, stat mortuus, nec uis ei aperire cum continue clamet. Iob. x. Terra ne operiaris sanguinem meũ. Stat mortuus tribus diebus, quia triplicem radium immittit tibi boni, scilicet temporalis, corporalis, & spiritualis, & tribus noctibus, scilicet triplicis punitionis, scilicet in propria persona, in temporalibus bonis, & in consanguineis. Sicut fuit Ionas tribus diebus, quia in pueritia, iuuentute, & senectute. Sed aduerte quòd nisi nunc resurgat in te per gratiam, his diebus transactis, resurget per horrendam iustitiam. [*Cum immundus spiritus*,] immundus est tam formaliter quàm effectiuè. Fœdat enim omnem locum, id est conscientiam per quam

Mal. 2. transit. Malach. Contaminauit sanctificationem dei quam dilexit. [*Ambulat per loca arida.*] i. per cõscientias sanctorum, quæ sunt instinctu spiritus sancti exiccatæ.

Gen. 8. Gen. Adduxit dominus spiritum super terram & imminutę sunt aquæ, scilicet mundanarum uoluptatum. & infra. Aspexit Noe uiditque, quòd exiccata esset superficies terrę. Ambulat inquam per suggestionem &c. Aliter expulsus per pœnitentiam reuertitur per recidiuum, cum septem spiritibus nequioribus, quia recidiuans septem transgressiones committit, uidelicet.

Ingratitudinem ueniæ sibi factæ.

Fracturam fęderis quo deo promiserat non peccare mortaliter.

Subsannationem misericordiæ cui illusit.

Contumeliam sacramenti confessionis & matrimonij per eam contracti inter deum & inter se, & tradidit se in manus inimici.

Iniquitatem retributionis eijciendo dominum.

Perditionem dei castri, quod peccando tradidit in manus inimici. Et iniquitatem transgressionis &c.

FERIA. V. DOMINICAE primæ Quadragesimæ. De cananea.

E *Gressus Iesus secessit in partes Tyri & Sidonis &c.* *Matthæi.* 15.] Scriptura diuina quæ teste Augustino. 2. de doctrina christiana, utitur magis in sua significatione proprietatibus rerum quàm in uerbis, dummodo cõsonam proprietatem accipiat, a uocis significatione non curat dissonare. Exemplum patet in multis. Nam quia per cor siue per affectum ad animam ingreditur spirituale nutrimentum, idcirco uocat frequenter ipsum os, ut Psal. Os iusti meditabitur sapientiam. & alibi. Aperi os tuum & adimplebo illud, eo ꝙ hæc dilatatio fit ad formam uasis, quod profundatione & distentione fit capacius. Hæc distentio est bonæ uitæ continuatio. Hæc profunditas est humilitas. Greg. lib. 20. Mora. cap. 25. Affectus siue cor ad promerenda cęlestia tantum fit capax quantum fuerit in expectando longanimis. Et ideo alto consilio omnipotens deus, cum sancti eius, aduersariorum persecutionibus comprimuntur, cumque assiduis ut liberẽtur interpellationibus clamant, differre solet uoces seu uota petentium, ut merita patientium crescãt, quatenus eo magis exaudiantur ad meritum, quo citius non exaudiuntur ad uotum. Ipse reuera dicit per prophetam. Dilata os tuum (siue affectum, quod fit per lõganimitatem patientiæ expectantis) & ego implebo illud &c. vt supra. Quam patientiam quia ista sancta mulier habuit, idcirco a domino excellenter meruit exaudiri, sicut euangelium protestatur. Igitur [*egressus &c.*] in quo quattuor notantur, videlicet Clangor implorationis pulsantis diuinitatem. [*Egressus Iesus.*] Rigor exprobrationis probantis humilitatem, [*quia non respondit ei uerbum.*] Vigor perdurationis

Psal. 36.

Psa. 8.

mostratis stabilitatem.[*At illa &c.*]Tenor exauditionis donãtis salubritatem.[*tunc respondens Iesus ait. O mulier.*]

Quantum ad primum attendere debemus dulcorosam dignationem uenientis,[*Egressus Iesus.*] Virtuosam conditionẽ accurrẽtis.[*Ecce mulier.*]Lachrymosam petitionẽ indigentis]*Filia mea.*]Vnde nota quare uenit,quia Saluator,quia sole adueniẽte fit salus.1.Reg. Erit uobis salus cum incaluerit sol.Et unde uenit, qa de Nazareth,quę interpretatur orta natiuitas, siue ortum principium.Miche. Egressus Iesus a principio dierum æternitatis eius. Psalm. A summo cœlo egressio eius &c.Alio modo interpretatur generans dura:& significat diuinam iustitiam, quæ concutit & conturbat mare, id est, peccatores, uel inducit super eos fluctus punitionum & undas pœnarum, Flauit spiritus tuus,& operuit eos mare &c. Quid est motus per quẽ incessit,quia quia secessit, idest seorsũ sua æterna natiuitate & a sua iustitia ꝓcul recessit. Quis locus ad quem accessit,quia [*in partes Tyri & Sydonis.*]Nota,non dicit simpliciter in Tyrum & Sidonẽ sed in partes Tyri & Sidonis.Si enim loquamur de primo Christi aduentu ipse uenit in partes. Tyri. Tyrus enim interpretatur angustia.Hæc aũt habet duas partes,una est culpæ,alia pœnæ.Secundã Deus Dei filius assumpsit,primã uero nõ,nisi secũdũ similitudinẽ pro quanto pœna uidetur.Ecce punitio culpæ. Vnde nec peccatũ,nec ignorantiam,nec difficultatem ad bonũ, nec pronitatem ad malũ Deus assumpsit,quia isti nil nobis contulissent.Sidon uero interpretatur uenatio, & hæc similiter habet duas partes.f. ad animã,nã si es in angustia culpæ ipse uenit in partes,quia intellectũ inspirando,quia intellectus est uoluntati propinquus in qua est culpa.Venit etiam corpus flagellando &c. Si es in angustia pœnę,ipse similiter uenit in pa rtes

1.Re.11 Miche.5

pœna. s. mitigando, tolerantiam siue patientiam cõferendo. Si uero es in Sidone, id est in uenatione gratiæ ipse uenit ad partes, dũ. s. tibi accendit desideriũ ut augeat meritum &c. De isto successo Christi, habemus figuram. 2. Machab. Vbi sic dicitur. Iudas 2.Mat.5 Machabæus qui decimus fuerat, secessit in desertum locum, ibique inter feras uitam in montibus cum suis agebat, & fœni cibo uescentes demorabantur ne participes essent coinquinationis. Vbi attende sublimitatem fastigij eminentis, quia Iudas qui glorificans uel confidens interpretatur illo qui dicit. Matth. Confitebor tibi pater &c. Et alibi, Qui Matt.11. me confessus fuerit &c. & Ioan. 8. Ego gloriam meam non quæro. Sed certe quærebat gloriam patris. Sed Machabæus, id est protegens, adiutor enim meus & protector factus est mihi in salutem, qui fuerat decimus, quia finis limes & terminus omnium entium quæ ab ipso ad instar numeri processerunt, uel decimus, quia supremus ad nouem ordines angelorum. Benignitatem præcordij miserantis, quia secesserat, id est abierat. Papias, id est singulariter abscedere. Sed benedictus Dei filius non potuit magis abscedere quã assumendo omnes nostras miserias præter culpabiles, ideo bene in desertum. Isa. primo. Terra nostra deserta, regionem nostram corã nobis alieni deuorãt. Tranquilitatem sacrarij patientis, quia humiliter demoratus est inter feras quę crudeliter suum medicum peremerunt, immo quæ seipsas spiritualiter perimũt telis mortalibus se libere exponentes, sic enim prædictum ipsi fuerat. Dan. 4. Cum bestijs ferisque erit habitatio tua. Sed quòd demorabatur in montibus cũ suis, ipse enim demoratus est ad literã in montibus, quia in culmine uirtutũ & perfectionum, sed demoratur nunc in monte uberrimo misericordiæ suæ, in mõte. s. Oliueti, in monte. s. ubi fluenta gratiarum scaturiunt. Hic est mons Dei, mons pinguis. Sedulitatem

armarii recondentis,siue connubii annectentis, quia fœni cibo uescebatur,quia peccatores uult sibi anne-
Ps.91. ctere & eos sibi incorporare.Dani.10. Fœnum ut bos comedes, fœnum de quo Psalm. Cum exorti fue-
rint peccatores sicut fœnum, & apparuerit omnes &c.& alibi.Homo sicut fœnum. Attenditur etiam mótus celeritas.[*Et ecce*,]idest statim, non enim tardauit,sed statim[*egressa est.*]

Quantum ad secundum,ubi ponitur sexus fragilitas, quia mulier. Cultus disparitas, a [*finibus illis egressa.*] Nota de hoc figuram. 4. Regum. 8. ubi dicitur. Cum finiti essent septem anni, scilicet famis præteritæ, reuersa est de terra Phylistijm mulier, & ingressa est ut interpellaret regem pro domo sua & pro agris suis. In quibus uerbis attende. Deuastitatem designari, animam destituentem, quia septem anni, id est, uniuersa peccata quibus anima fuerat peregrina a Deo. Sanitatem inchoari maculam abijcientem, & ideo reuer-
Hier. 3. sa est cum finiti anni essent.Hiere. Reuertere peccatrix Israel ait dominus,& nõ auertã faciẽ meã a uobis, & alibi Reuertere uirgo Israel, reuertere ad ciuitatẽ tuam.Maiestatem implorari ueniam elargientem, & ideo ingressa est.s.peccati uincula,ut imterpellaret regem.s.Christum.Libertatem postulari, pœnitentiam restituentem,quia pro domo sua & agris,idest consciẽtia & sensualitate.Threno.ultimo. Hæreditas nostra uersa est ad alienos,domus nostræ ad extraneos. Petit enim ut a seruitute peccati eripiatur, & sibi tradatur propria conscientia,uenit & adorauit eum dicens,domine adiuua.Hæc sancta mulier tribuit nobis formã, diuinã gratiã impetrandi.Debemus enim ad amorem eius properare per dilectionem,quia [*uenit.*]
Supplicare per deuotionem,&[*adorauit.*]
Explicare destitutionem,ideo[*adiuua me.*]
Ma. 1. Diuina scriptura Christum solem cõmemorat. Mala.

&

& hæc rationabiliter propter multa, specialiter tamē quia sicut latio solis in curriculo obliquo, ut dicunt tam doctores catholici quam etiam mundi sapientes, facit mutationem in rebus per suum recessum, humiditas arborum cōgelatur ne fluat, & ideo in hyeme uidentur quasi mortuæ, non solum priuatæ floribus & fructibus, uerum etiam frondibus, per eius autem accessum humor congelatus liquescit & fluit in folia flores & ramos, & fructus, sic recte ille sol iustitiæ quādo per culpam a mente hominis elongatur humor deuotionis constringitur & tepescit, & in gelu acediæ conuertitur, intantum quòd rami charitatis arescūt, folia honestæ ecōuersationis seu locutionis defluunt, flores odoriferæ cunuersationis uel orationis perimuntur, & fructus meritoriæ operationis misericordiæ perduntur. Et forte ista est causa quare hodie uerba prædicationis nō fructificant, quia semen aliud cecidit in terram bonam, aliud inter spinas &c. Ad uero hoc sole iustitiæ appropinquante, anima uirescere incipit ac etiam pullulare, quod utique ad sensum licet quodam modo appareat manifeste. exemplum tamen proponitur in Euangelio hodierno sub figura Chananeæ, quæ nunquam accessit ad Christum pro filia, pro salute petenda, nec salutem eius per consequens impetrauit, nisi Christo prius appropinquante ad ipsam, quemadmodum series euangelii manifestat. In quo quidem Euangelio tria breuiter innuntur.

Benigna uisitatio medicantis. [*Egressus Iesus*].
Deuota supplicatio postulantis, [*Domine.*]
Perfecta restitutio ægrotantis. [*O mulier.*]

Quantum ad primum, narra historiam. Nota per filiam, animam. Sapientiæ primo. Sapienter fecit deus nationes orbis terrarum, & tamen non est illis medicamentum, & hoc de illis qui nolunt recipere medicinam, ob quam rem anima seu filia infirmatur. Orbis terrarum, idest terrenorum peccatorum, qui ter-

rena cogitatione in terrenis affectibus nutriuntur. Gen.2.Terram comedes & supra pectus tuum gradieris.Gradiens super terram cor habet in solo.Nota de muliere.Hieronymus contra Iouinianum lib.1. Hæc norma scripturarum,ut deficientibus sanctis uiris,mulieres in uirorum laudentur opprobria. Si quæratur quare noluit exaudire eam tam cito, respondeo propter mulieris confidentiam approbandam, ut tu infelix homo qui non confidis erubescas &c.Propter approbatam constantiam diuulgandam, ut ualeas cõstantiam mulieris imitari. Propter orationis necessitatem declarandam,ut,scilicet discipuli orarent pro ea,quo datur intelligi orationis necessitas. Has rationes assignat Glos.Propter eius gratiam exaltandam, ut diligenter custodiant quod cum labore acquisitũ est.Ch.ysostomus.Propter uberiorem gratiam conferendam [*Non sum missus nisi ad oues quæ perierunt &c.*] quia non ad hœdos qui sunt in sinistra finaliter collocandi,non ad lupos,quia uolebat hãc escam in ouem conuerti,quod factum est.O quot sunt canes in mundo qui non sanguinem bestiarum,sed pupillorum lambunt.4.Reg.Linxerunt canes sanguinem.

4.Re.22. Nota ꝙ canis habet linguam medicinalem, sed tales sunt peiores canibus qui habent linguam serpentinam.Psalm. Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso,s.malignitatis & detractionis uitio &c.

Etiam domine,Nam & catelli &c.]O stupenda & humilitas & constantia mulieris. Christus eam uocauit canem & ipsa sibi hoc nomen noluit arrogare, quia canis aliquid habet industrię,quia cognoscit dominũ suum,sed ipsa nõ præsumpsit hoc dicere.Item domũ custodit,& furis ingressum arcet,& etiã matrẽ tegit. Hæc non sic de se dicit,quia nec domum conscientiæ custodire se fateri uoluit, nec latratum confessionis habere quo hostis depellitur,sed se nominauit catellum qui indifferenter cum omnibus ludit,quia omni

uitio adhærebat, quia dominum non cognoſcit qui indifferenter contra quemlibet latrat. Item humilitas, quia quos Christus uocat filios ipſa uocat dominos, dicens. [*Edunt de micis quæ cadunt de menſa dominorum ſuorum*,] & ideo uidit mulier prudens quòd ex hoc aliquid honeſti a domino reportaret, quod & factum eſt.

Sequitur tertium. [*O mulier &c.*] Moraliter mulier iſta tam prouida anima eſt, in qua timor Dei qui ſapientiæ principium, collocatur. Prouer. ultimo. Mulier timens Deum ipſa laudabitur. & 14. Mulier ſapiens ædificat domum ſuam. Et bene dicitur Chananæa, quia de ſua ſalute zelotypa. Ij. Zelatus ſum bonū, & non confundar. Filia conſcientia. Eccleſi. 36. Filia eſt melior. filia, ideſt conſcientia quando eſt proba eſt melior corde uago. Item de ſponſo ſuo Chriſto. 3. Regum. 19. Zelo zelatus ſum pro domino de filia. Deutero. 7. Filiam tuam non dabis filio eius, ideſt peccato quod eſt filius diaboli. Hæc uexatur, dum a dæmonis tentatione concutitur. 2. Macha. 14. Prauitate uniuerſum genus noſtrum non minimum uexatur. Pſal. Vexati ſunt a tribulatione malorum. Sed quid dicitur Iſa. 28. Sola uexatio intellectum dabit auditui. Hoc enim debet conſiderare anima prudens & hæc uexatio ab onere commiſſæ culpæ procedit, & ideo ad dominum pro ſalute conſequenda confidentius debet accedere, maxime quia egreditur eius iuſtitiam relinquēdo, ſcilicet Chriſti, cum ipſe ſit iuſtitia. Abacuch. Egreſſus es in ſalutem cum Chriſto tuo, ideſt cum chriſmate & dulcedine pietatis & clementiæ, non rigore auſteritatis & iuſtitiæ. [*Et uenit in partes Tyri*,] ideſt anguſtiæ culpæ, [*& Sidonis*,] ideſt illorum qui ſunt uexati a dæmone. Threnor. 3. Venatione ceperunt me quaſi auem inimici mei gratis. Nota quòd oportet hanc mulierem, ideſt animam, non ſolum egredi a peccato, ſed a finibus peccati. Frequenter. n.

Pſ. 106.

Abac. 3.

dimittit

dimittit diabolus uſque ad confeſſionem peccatorum ſed tamen in confinijs peccatorum retinere nititur,ſicut habemus exemplum Exodi, quòd Pharao filios Iſrael bene permittebat,ut irent in deſertum ad ſacrificandum Deo ſuo,ſed non patiebatur eos procul abire,ne terminis egreſſi Aegypti ab eo fugerent. Ab iſtis finibus debet anima fugere,& egredi,ſi non uult in ęternum cruciari. Geneſis. Non ſtes in omni circa regione. Et 12. Egredere de cognatione tua, & de terra tua, & de domo patris tui,ideſt diaboli. Vnde. Vos ex patre diabolo eſtis. Ioan. 8. De generatione, id eſt de omni opportunitate peccandi,quod ſi non feciſti, non effugiſti laqueos inimici. Sufficit enim,quòd te liget per pedem affectionis,& tamen dimittit tibi gutur confeſſionis. De hoc egreſſu habetur figura. 1. Machab. vbi dicitur, quòd Iudas Machabæus cum tribus ordinibus bellatorum Timotheum inuaſit, qui terram inuaſerat Iudæorum, & populum peremerat, & captiuauerat, multiſque de populo Timothei interemptis,ipſum fugauit,quo facto Timotheus iterum populum congregauit,aſſumens ſibi Arabes, & ſic contra Iudam proceſſit. Deditque populo ſuæ uictoriæ uel ruinę ſignum dicens, ſi Machabæus tranſierit torrentem potens poterit aduerſum nos, quòd ſi non fuerit auſus tranſire,ſed timuerit, tradetur Iudas in manus noſtras. Iudas confeſſor interpretatur. Machabæus protegens, uel percutiens nuncium. Tres ordines, tres partes pęnitentiæ, ſcilicet deteſtationis in corde, accuſationis in ore, & caſtigationis in opere. His enim tribus perimitur populus peccatorum uſque ad octo milia. Octonarius eſt numerus ſolidarius, millenarius eſt ultra quem egredi non poteſt, niſi per replicationem. In octo, peccati firmitatem, in millia multitudinem, quæ omnis per tres ordines perimitur, qui ſunt iteratio, exercitatio, tentatio poſt confeſſionem. Ad quam aſſumis arabes, quæ regio interpre-

Exodi.8.

Gen. 19.

1 Mac.5.

terpretatur humilis, ideſt occultæ ſuggeſtionis. Item interpretatur inſidiatores, & occidentales, & ſignat mundana ſolatia quæ cito occidunt, & animæ inſidiantur, uel faciunt animam occidere a lumine gratiæ. Hierem. Occidit ſol cum eſſet dies. Iudicum 19. Occubuit enim ſol cum eſſet iuxta Gabaa. quæ procliuis eſt, interpretatur torrens, peccati terminus; quem ſi tranſierit Iudas habet uictoriam in manu, ſi non tradetur in manum inimici. Nota quòd Timotheus beneficium interpretatur, & ſignificat dæmonem, per contrarium ſic eſt dictus, quia promittit tibi beneficia facere, uel quia eſt occaſio beneficij quo homines excitantur, ut mereantur uitam æternam. Amen. *Hier.15*

FERIA SEXTA DOMINICAE Primæ Quadrageſimæ, De languido ad piſcinam ſanato.

S*Anus factus eſt homo, & ſuſtulit grabatum ſuum &c.*] Ioan.5. Sicut peccatum habet, eneruare uigorẽ, effugare ſplendorem, generare torporem, ſic diuina gratia habet ſanitatẽ inducere. Ecce ſanus factus eſt. Claritatem imittere. Homo in quo. Fœtidã tepiditatem excludere. Et ſuſtulit grabatuum ſuũ &c. Pro ipſa ergo &c. [*Erat dies feſtus Iudæorum &c.*] Ioan. 5. Secundum, quòd ait Iſidorus de ſummo bono lib.1. cap.33. de cauſis infirmitatis, infirmitates accidunt videlicet ex peccato ex tentatione & complexionis intemperantia, & ideo licet huic nouiſſimæ poſſit humana medicina ſuccurrere, alijs poteſt ſola ſubuenire pietas diuinæ miſericordiæ, hæc Iſidorus. Et quia infirmitas ſciri non poteſt, idcirco præcipit medicus decretalis, ut ſemper medicus curam animæ præmittere debeat.

Hunc modum proculdubio Saluator in suis curationibus noluit obseruare, quia quos post sanabat corpore prius sanabat mente, sicut Euangelium hodiernum nobis manifestat: quia prius Saluator noster ad curãdum noluntantem accessit cum dixit, Vis sanus fieri? &c. deinde corpus restituit sanitati. Tanguntur autem in Euangelio hodierno quattuor, uidelicet calamitas languoris qua peccato affligitur ex parte peccatoris. [*Erat enim dies festum.*] Benignitas dulcoris ex parte redemptoris quia Saluator compatitur. [*Hunc enim.*] Malignitas rancoris ex parte detractoris qua detractor confunditur. [*Dicebat enim..*] Vtilitas sermonis ex parte correctionis qua transgressor corripitur. [*Ecce sanus factus.*]

Quantum ad primum narrat Euangelista, quòd existente festo Iudæorum (ponitur Iudæorum calamitas quia illæ festiuitates licet essent ad diuinam reuerentiam tamen Deus modicum de ipsis curabat, quia mul totiens in festis ad ea quæ sunt mundi, plerique conuertuntur) [*ascendit Hierosolymam.*] Erat autẽ ibi piscina probatica, quæ est ouis, quasi ouina, quia ibi sacrificia lauabantur, nullo enim tempore nec uasa contaminata, idest conscientiæ sordidæ, nec sacrificia immunda Deo placuerunt. Vnde Apostolus. Sciat vnusquisque uas suum possidere in sanctificatione, non in fœtore, & immunditia. Vnde [*Hebraice cognominatur Bethsaida,*] idest domus pecudum. Etiam habebat in circuitu quinque porticus in quibus poterant homines commorari, in quibus iacebat magna multitudo languentium, cęcorum, claudorum, & aridorum expectantium posse consequi sanitatem. Vnde autem habuerit illam uirtutem piscina, posset esse quęstio, sed circa hoc aliquid est certum, aliquid dubium. Certum quòd hanc uirtutem non habeat ex sua naturali proprietate, tum quia natura determinatur ad certos effectus, etiam circa illud quod operatur a tota specie, ut aiunt

Ephe. 4.

aiunt

giunt medici, hæc autē erat ad omnes infirmitates, tum quia hæc uirtus non inhærebat ipsi in omni tēpore, sed solum dum mouebatur ab angelo, & ideo dicit, [*Cum angelus domini &c.*] tum quia solus primus qui ingrediebatur post motū sanabatur, & non aliud, tum quia hæc aqua erat pluuialis, ut sancti ponūnt, & non scaturiebat, & per consequens ab aliis distinguebatur specie. Hoc est certum. Sed dubium est unde hoc habuit, unde hic dicūt quòd a ligno dominicæ crucis quod tunc cæpit supernatare, quod a Salomone fuerat positum sub terra, & nullus præter beatum Ioannem facit mentionē de huiusmodi. Ex quo uerisimile uidetur quòd ante Christum hanc uirtutem non habuit, sed post Christum cito cessauit. Ali qui dicunt quòd habuit ex tactu mundissime carnis Christi aquam in suo baptismate consecrantis. Aliqui, quòd ex diuino imperio & angeli ministerio qui ipsam aquam mouebat. Quicquid fuerit, illa uirtus erat ex Deo, & ad hoc fuit congruitas, quia semper Deus in suis operibus procedit ordinate, ut ab extremo per medium transeat ad extremum, quia aqua primo sacrificia exteriora purificabat, & debeat purificare animam interiorem, sicut nunc facit in uiuo baptismate. Prosequere historiam. [*Vis sanus fieri?*] hoc dicit ad curam suam. A causa infirmitatis incœpit sicut bonus medicus, quia peccatum erat eius causa sicut innuitur, & ideo primo uoluit uoluntatē eius ordinare, quia cura spiritualis nō fit nisi uolūtate. Vnde Augustinus. Qui creauit te, sine te non iustificabit te sine te. [*Hominem non habeo,*] quasi dicat. Bene uolo domine, Sed quid mihi prodest hæc misera uoluntas &c. [*Surge,*] restitutio sanitatis. [*Tolle grabatum,*] restitutio fortitudinis, non sic facit curatio medici, & uade, restitutio debiti. Præcepit ipsi tollere lectum ad miraculi confirmationem diuulgationem.

De tertio, nota historiam, & quòd recidiuum est periculosius, quàm transgressio &c. Moraliter pro diuersis officijs diuersas piscinas construxit. Ecclesiastes. Extruxi mihi piscinas aquarum ut irrigarem syluam lignorum germinantium in horto, scilicet ecclesiæ plantatorum, uel in pomario pœnitentiæ. Et secundum hoc dicitur piscina uno modo ueritas legis diuinæ. Quę porticus quinque habuit, quia in quinque libris tradita est. Angelus mouens est Christus de cœlo descendens, languidus, populus iudaicus qui reuera in solis porticibus morabatur, nec piscinam, idest legis spiritualis intellectum ingredi ualuit. Alio modo piscina est baptismus, porticus quinque, damna quæ faciebat nobis originale peccatum, languidus, genus humanum, angelus domini uirtus baptismi. Alio modo piscina est passio Christi, porticus quinque, uulnera eius. Alio modo fons diuinæ pietatis piscina est, quæ continue ad susceptionem gratiæ inuitat. Sed omnibus prætermissis dicitur, quòd probatica piscina quę est in Hierusalem est pęnitentia, per quam homo pacificatur Deo, de qua loquitur Neem. Piscinã quæ grandi opere constructa est, scilicet a filio Dei. Vere grandi, quia grandia tollit, scilicet culpam & pœnam infinitam, & grandia confert, scilicet gloriam sempiternam. Tactus huius piscinæ est opus pęnitentię, latitudo eius charitas excessiua, profunditas est humilitas, quæ tanta est quanta fuerit terra, idest terreni, & temporalis affectus amotio, & ideo qui habent cor plenum rancore, uel odio, qui habent affectum terrenis alligatum, nullam possunt habere piscinam pęnitentię. Piscina humilitatis est quę ex abiectione temporalium fit, & fluit aqua in hac piscina quę abluit animam a peccato, & conuersationem a macula. 3. Reg. Lauerunt currum eius in piscina Samarię. i. in custodia pęnitentię. Sicut enim currus uehit, sic conuersatio portat. Et ideo hęc piscina extitit nobis figurata. Exodi

Eccle. 2.

Neem. 3

Exodi. Facies labium & mare æneum cum basi sua ad lauandum, ponesque illud inter tabernaculum testimonij & altaris, & missa aqua lauabunt in ea Aron & filii eius manus & pedes, quando ingressuri sunt tabernacula, & incessuri sunt ad altare, ut offerat thimiamata ne forte moriatur. Nota hic per mare amaritudinem contritionis, per labium æneum quod sonitum facit confessionem, per basim quæ sustentat, satisfactionem, per altare ubi fiunt oblationes, præsentem ecclesiam, per tabernaculum quod secundū Isa. 33. nequaquam transferri poterit, illud de quo Psal. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo. Expone. Aaron qui montanus interpretatur, hominem signat qui de ualle miseriæ & culpę ascendit in montem gratiæ inde ascensurus ad montem gloriæ, lauat manus id est opera. & pedes, id est affectiones ipse & filij eius, id est cor & spiritus & animus, siue ad altare accedere debeat, id est aggregari numero fidelium, siue introire in tabernaculum patriæ. Sed quid? aliqui faciunt sibi mare ænium, id est amaritudinem culpæ cū obstinatione quæ est culpæ basis. Vel labium æneum id est infamiam, qui gloriantur cum male fecerint. Isti tales bene signantur per mare assalti, ubi non aqua expiationis, sed infectionis, & contaminationis continetur. de quo narrat Isidorus tria. Primo quòd nullum uiuum recipit, sic peccator, nec aliquod opus uiuificat, sed uel reijcit uel perimit. Secundo quòd nullis uētis concutitur, & hoc propter comparationem aquę bituminosæ, sic nec concutitur peccator, nec flatu inspirationis deuotæ, nec uento prædicationis, nec turbine comminationis. Tertio quia lucerna accēsa super natat ibi, extincta uero statim mergitur, sic cor peccatoris splendorem sapientiæ & notitiæ non potest sibi imprimere, sed solum tenebras fraudis & malitiæ. Quot sunt mundi sapientes qui sciunt inuenire uersutias infinitas, & tamē de diuina notitia nihil sciunt?

Exod. 30

Psal. 14.

+ Asphalti

Hæc

Hæc reuera est piscina diaboli, ubi eius sacrificia adhibentur, ne aliquid retineant boni uel meriti, quã Isa. 22. testatur dicens. Congregastis aquas piscinæ inferioris, & domos Hierusalem numerastis, & destruxistis domos ad muniendum murum, & lacum fecistis inter duos muros (scilicet odium dei, & dilectionem sui) & aquam piscinæ ueteris, & non suspexistis ad eum qui fecerat eam. Diaboli autem non est talis piscina qualis est in Hierusalem. i. uirtutibus constituta domino in ecclesia &c. Quinque porticus sunt quinque considerationes quas debet habere peccator. Debet enim considerare Maiestatem quam offendit. Si peccauerit uir in uirum placari potest ei deus. Si autem in deum

1. Reg. 2. peccauerit quis orabit pro eo? primi Reg. Maculã quã cõtraxit, quid est tam fœdum quàm peccatum? Hiere. 3. Leua oculos tuos in directum, & uide ubi nunc prostrata sis, &c. Bonitatem quam contempsit. Rom. 2. An diuitias bonitatis & patientiæ & longanimitatis illius contemnis? Gloriam quam amisit. Psal. 108. Qui noluerit benedictionem elongabitur ab eo. Pœnam quã promeruerit æternam. Matth. 25. Ite maledicti in ignẽ æternum &c. Sed in ueritate multi iacent & pigritant sub istis porticibus, qui uidelicet languent per torporem. Languor autem prolixior grauat medicum. Ecclesiastic. x. Cæcutiunt per ignorantiam. Esdr. Quis populus meus cadens, apertos habens oculos? Claudicant ꝑ inconstantiam, faciam, non faciam. Arescunt per cordis ariditatem. Psal. Aruit cor meum. Vere si talibus dicatur, [*uis sanus fieri?*] protinus respondebunt: [*domine hominem non habeo.*] non quia non habent cor hominis uel spiritum in quo sit prudentia, sed cor bestiæ. Dan. cor eius ab humano commutetur, & cor feræ detur ei. Fera a feriendo dicta eo ꝙ crudeliter feriat, sic peccator non potest ferire crudelibus quàm ferire seipsum & perimere in anima. Tales utinam essent in porticibus memoratis, & non diaboli, quæ sunt quin-

que

que sensus uoluptatio. Spes veniæ, credulitas diu uiuendi, delectatio seu amor peccati, labor satisfactionis maxime in lucro illicito, timor continendi, quia non sperant posse a libidine abstinere. Hæ figurantur per quinque reges Gen. pugnantes contra uirtutes, ubi capitur Loth qui declinans uel uacans uel uinctus & conclusus interpretatur. Sed quid debes facere? [*Surge, tolle lectum tuum.*] id est fac ut delectatio peccati ubi primo iacebas, quæ sustentabat te & portabat, fiat tibi in pœnam satisfactionis. Nota homo iste sic infirmus significat peccatorem per quattuor quæ hic tanguntur, quia ei defecit superna dilectio quæ notatur in annis. 38. infirmitatis. Quadragenarius enim secundum Augustinum signat numerum perfectum, quoniam ex quattuor euangeliorum doctrina, & ex decem præceptorum obseruantia consurgit, uel significat statum pœnitentiæ. Tricenarius octonarius in duobus deficit a quadragenario, & significat illos in quibus deficit geminata charitas, ex quo ad uitæ perfectionem non possunt nec ad statum pœnitentię peruenire, uel ad obseruantiam legis euangelii cui conuenit syncera confessio uel affectio. Vnde inquit, [*uis sanus fieri?*] Respondit quia ei decidit interna perfectio, & ideo suam miseriam recognouit, domine hominem non habeo, id est nec etiam uelle nec etiam posse, nec merita suppetunt. Venit Angelus, mouet aquā, tangit cor, monstrat gratiam, sed hominem non habeo. Clamat angelus, pœnitentiam inducit, lachrymas &c. cui subuenit diuina compassio quia dicit, Surge surge qui dormis, & surge a mortuis, illuminabit te Christus &c. Gen. 14

SABBATO DOMINICAE primæ. De his quæ spiritum excitant, & deuotionem augent, super Epist.

Ser. I.

SEmper autem gaudete &c. 1. Thessa. 5.] Rectus uero processus nunquam fallit, cum procedat secundum ordinem ab infallibili regula constitutum. Hic docet ꝙ inde est accipiendus & inchoandus regressus ubi accessus fuerit terminatus. Nunc autem ex sententia beati Augustini super Canonica prima Ioan. in Homilia ultima, & penultima, non potest qs a proximo discedere, nisi prius a deo discesserit, immo ab eius mandato & consequenter a seipso, idcirco qui ad deum reuerti desiderat, debet a proximo inchoare, ut ad ipsum accedens, & per seipsum transitum faciens ad deum ualeat peruenire. Volens igitur diuinus Apostolus Paulus, peccatorem ad deum reducere, hunc nobis insinuat ordinem in Epistola hodierna, in qua breuiter tria facit, quia primo nos inducit ad supernã dilectionem, [*Rogamus uos.*] Secundo reuocat ad internam reformationem, [*Semper enim gaudete.*] Tertio ꝓ nobis inuocat supernam præseruationem, [*Ipse autem deus pacis &c.*] Inducit primo ad exhibendum nos ꝓximis, non tantum ad corporalem necessitatem, sed et ad spiritualem refectionem, quibus debemus iuxta ipsorum exigentiam subuenire, & tangit quattuor, in quibus debemus subuenire proximis, scilicet. Quo ad reuocationem seu increpationem discolorum, Corripite. Quo ad confortationem pauidorum, Quia timi di corde. Quo ad susceptionem collapsorum. Hæc autem susceptio debet fieri in corde per compassionem. Vnde idem Apostolus 2. Corinth. Quis infirmatur &

ego non infirmior; In ore per orationem, Iacobi. Oratio fidei saluabit infirmum. In opere per exempli ostensionem. De hoc figura Actuum. ubi dicitur q̄ ponebant infirmos in plateis ut transeunte Petro, eius umbra sanarentur. Vmbra autem procedit ex luce corpus obiectum illustrante, uel ex ipso corpore illustrato ab huiusmodi luce, quæ signat conuersationem. Petrus dicitur agnoscens se & Deum, & discalceatus ab effectu temporalium. Vmbra conuersatio a luce gratiæ procedens quę dum tangit infirmum sanat ipsum &c. Dicit igitur Apostolus. Suscipite infirmos, non expellite, non interficite lingua detractionis quę interficit uelut gladius. De hoc figura in Ezechia. Isa. 38. Qui infirmatus cecidit in lectum, & econuersus ad parietem, qui templum domini respiciebat, fleuit, cui conceditur salutis uita. 15. annorum, proles qua priuabatur, & sol retrocessit, nec nō de manibus eripitur Regis assyriorum & ciuitas liberatur. Ezech. auxilium peccatorem signat cui diuinum auxilium præstatur, infirmitas peccatum cui debet mors secunda succedere, hic diuinam sententiam considerans ad pietatem se conuertit. Paries, peccatum. Iniquitates enim nostræ diuiserunt inter nos & Deū & dicitur hic paries ā parando. Item paries uilitas proprij corporis, quod corpus separat a Deo cum teneat animam incarceratam. Apostolus Rom. Infelix ego homo, quis me liberabit a corpore mortis huius? Plorat igitur Ezech. dum detestatur & ingemiscit culpā cōmissam, & ideo cōceditur ipsi uita spūs per gratiā, ples operum, liberatio de manu hostiū. Sol etiā qui ad occasum ei p decē gradus accesserat. i. p decē pręceptorū trāsgressionē, retrocedit, p p̄niam. Quindecim anni uitæ sunt requies aīę. per septenariū em q̄ est numerus perfectus, significatur requies aīæ, & p octonarium resurrectio corporum, quia Chistus primitiæ resurgētium surrexit die octauo, ut docet Aug. ad *Rom. 7.*

SABBATO DOMINICAE primæ. De his quæ spiritum excitant, & deuotionem augent, super Epist.

Ser. I.

SEmper autem gaudete &c. 1. Thessa. 5.] Rectus uero processus nunquam fallit, cum procedat secundum ordinem ab infallibili regula constitutum. Hic docet quod inde est accipiendus & inchoandus regressus ubi accessus fuerit terminatus. Nunc autem ex sententia beati Augustini super Canonica prima Ioan. in Homilia ultima, & penultima, non potest quis a proximo discedere, nisi prius a deo discesserit, immo ab eius mandato & consequenter a seipso, idcirco qui ad deum reuerti desiderat, debet a proximo inchoare, ut ad ipsum accedens, & per seipsum transitum faciens ad deum ualeat peruenire. Volens igitur diuinus Apostolus Paulus, peccatorem ad deum reducere, hunc nobis insinuat ordinem in Epistola hodierna, in qua breuiter tria facit; quia primo nos inducit ad supernam dilectionem, [Rogamus uos.] Secundo reuocat ad internam reformationem, [Semper enim gaudete.] Tertio pro nobis inuocat supernam præseruationem, [Ipse autem deus pacis &c.) Inducit primo ad exhibendum nos proximis, non tantum ad corporalem necessitatem, sed et ad spiritualem refectionem, quibus debemus iuxta ipsorum exigentiam subuenire, & tangit quattuor, in quibus debemus subuenire proximis, scilicet. Quo ad reuocationem seu increpationem discolorum, Corripite. Quo ad conformationem pauidorum, Quia timidi corde. Quo ad susceptionem collapsorum. Hæc autem susceptio debet fieri in corde per compassionem. Vnde idem Apostolus 2. Corinth. Quis infirmatur &

ego non infirmior; In ore per orationem. Iacobi. Oratio fidei saluabit infirmum. In opere per exempli ostensionem. De hoc figura Actuum. ubi dicitur q̄ ponebant infirmos in plateis ut transeunte Petro, eius umbra sanarentur. Vmbra autem procedit ex luce corpus obiectum illustrante, uel ex ipso corpore illustrato ab huiusmodi luce, quæ signat conuersationem. Petrus dicitur agnoscens se & Deum & discalceatus ab effectu temporalium. Vmbra conuersatio a luce gratiæ procedens quę dum tangit infirmum sanat ipsum &c. Dicit igitur Apostolus. Suscipite infirmos, non expellite, non interficite lingua detractionis quę interficit uelut gladius. De hoc figura in Ezechia. Isa. 38. Qui infirmatus cecidit in lectum, & econuersus ad parietem, qui templum domini respiciebat, fleuit, cui conceditur salutis uita. 15. annorum, proles qua priuabatur, & sol retrocessit, nec nō de manibus eripitur Regis assyriorum & ciuitas liberatur. Ezech. auxilium peccatorem signat cui diuinum auxilium præstatur, infirmitas peccatum cui debet mors secunda succedere, hic diuinam sententiam considerans ad pietatem se conuertit. Paries, peccatum. Iniquitates enim nostræ diuiserunt inter nos & Deū & dicitur hic paries a parando. Item paries uilitas proprij corporis, quod corpus separat a Deo cum teneat animam incarceratam. Apostolus Rom. Infelix ego homo, quis me liberabit a corpore mortis huius? Plorat igitur Ezech. dum detestatur & ingemiscit culpā cōmissam, & ideo cōceditur ipsi uita spūs per gratiā, ples operum, liberatio de manu hostiū. Sol etiā qui ad occasum ei p decē gradus accesserat. i. p decē pręceptorū trāsgressionē, retrocedit p miam. Quindecim anni uitæ sunt requies aīę. per septenariū eni q est numerus perfectus, significatur requies aīæ, & p octonarium resurrectio corporum, quia Christus primitiæ resurgētium surrexit die octauo, ut docet Aug. ad *Rom. 7.*

Bonifacii,quęſ.54.Dicit aūt apoſtolus.Suſcipite 'infir mos,quo ad tolerantiam uitioſorum .Patientes eſto te ad omnes.Ecc.2.In humilitate tua patiētiam habe. 2.Cor.In multa patientia ut non ui.mi.no.Quo ad re miſſionem ſupplicij,nulli malum pro malo reddentes.
3.Re.22. Sed caue ne dicas illud.3.Re.ultimo.Non prophetanit mihi bonum ſed malum omni tempore.Et ob hoc eius conſilium prætermittas.Sic fecit Achab, ut legitur in lib.3.Reg.ubi habes,quod Achab,& Ioſaphat inſti tuentes commune bellum , contra Aſsyrios , nolebat Achab,Micheam audire dehortantem.Ego,inquit,odi eum;quia non prophetat mihi bonum,ſed malum. Quare ſpreti eius cōſilij,pœnas luunt.Achab,ideſt fraternitas patris omnem hominem ſignat qui adopratus per fidem & gratiam ad regnum patriæ ordinatur. Micheas quis hic,uere nullus unde abeſt timor domini, cui ſolum conuenit hominem ſtabilire , quia niſi timor dn̄i tenuerit te, cito ſubuertetur domus tua . Eccl 28.Ramoth excelſum ſignum,faſtus animi,qui bene dicitur Ramoth .Galaath,id eſt aceruus teſtimonij, qa omnis mundana proſperitas ſiue caſus eſt ſibi teſtis. Ait enim.Ego deficio,ſicut dicit Ber.Ruinæ ipſius uoces ſunt eius.Gregorius.Reuocat nos Apoſtolus quo ad internam reformationem,& hoc multipliciter.Quo ad culpæ immunitatem,[*Semper gaudete,*]ſcilicet gaudio ſpirituali.Quo ad impetrationem uel procurationem ueniæ,[*Orate ſine intermiſſione.*]Quo ad recognitione m gratiæ & beneficij.[*In omnibus gratias agentes.*] Quoad impletionem inſpirationum,[*Spiritum nolite extinguere.*]Quo ad Dei timoris receptionem , [*Vt ſpiritus ſine querela in aduentu domini ſeruetur.*]Proue.Per timore domini declinat omnis a malo &c.
Pro.15.

ADEM

EODEM SABBATO, DE Transfiguratione Domini, in Beatissima Virgine.

Ser. II.

D *Vxit illos in montem excelsum seorsum, & transfiguratus est ante eos.*] Matth. 17. Gratia spiritus sancti est nobis necessaria propter tria, uidelicet quia ipsa habet uiam dirigere, ille enim solus recte incedit quem diuina gratia praecedit, ideo dicit, [*Duxit in montem*] erigere, & subleuare, ideo dicit. [*In montem excelsum.*] Lucem ostendere, & explicare, ideo, [*Transfiguratus est &c.*] Pro ipsa ergo &c. Secundum, quod ait beatus Gregorius. 33. lib Moral. ca. 14. ubique nobis occurrit superna medicina, quia & dedit homini praecepta ne peccaret, & tamen peccanti, dedit remedia ne desperaret. Et licet nobis remedia, quamplurima contulerit, illud tamen quod habemus de uirgine gloriosa, est inter cętera singulare, quia peccator erubescere poterat apparere coram domino, idcirco huius sacrae uirginis, cuius est hodie congregatio, opportunũ remediũ praeparauit, sicut uerba proposita protestatur cũ dicit, [*Duxit illos &c.*] In quib. utiq; uerbis nobis ostẽditur actus magnae confidentię, quia uidelicet Saluator ad salutis remedium nos inducit. [*Duxit illos.*] Statuitur situs, siue gradus summae pietatis, & affluentiae, scilicet uirgo Maria per montẽ figurata, [*In montem excelsum.*] Exprimitur gustus mirae patiẽtiae, quia Deus trãsformauit seipsum in hoc monte, scilicet beata Virgine, ut peccatorib. humiliter se cõformet, [*Et transfiguratus est ante eos.*] Ponamus enim quod Dei filius in hoc monte fuerit trãsfiguratus quãdo formã serui accepit, ut dicit Apostolus. Exininauit se-

formam serui &c. tamen Deus transfiguratus, continuè in cōspectu peccatorū, quando, scilicet ille, qui in se cōtra peccatores concitatur furore, in hoc monte efficitur mansuetus. Nota beata uirgo est mons, quia sicut montes sunt superius luminosi. Inferius spatiosi. Interius onerosi. Exterius pascuosi. Sic beata uirgo fuit superius luminosa puritate, quam cum angelis participat. Inferius spatiosa charitate, qua tantum ad humanum genus afficitur. Interius onerosa pietate, quæ continue scaturit in eius corde. Exterius pascuosa sanctitate, qua ibi poteris pasci omni fructu uirtutum, omni flore honestatis & reuerentiæ. Igitur tibi dicitur Gen. Ne stes in omni loco circa regionem, sed in monte saluum te fac. Exodi. Fac secundum exemplar quod in monte tibi monstratum est. Nota quòd licet ille mons sit excelsus, ad illum tamen non possumus nisi per scalas humilitatis ascendere. 1. Mac. Per loca humilia ibat caute, & ordinate &c. Qui confidunt in domino sicut mons Sion. Psal. Montes in circuitu &c. Admirabatur propheta, quia nullus hunc montem ascendebat, & conquerebatur dicens Psal. 23. Quis ascendet in montem Domini? Sed ecce Christus ducens aliquos ad ipsum montem, dum uoluit virginem, suos seruos habere, ut uitæ altitudine, essent in Ecclesia fratres Deiparæ uirgini seruientes, huiusce ordinis primus fuit gloriosissimus Ghierardus martyr, Episcopus Morisene. Quem æmulatus Beatus Philippus Florentinus, qui, im plurimos duxit ad Virginem dicens, iuxta illud Isa. 2. Venite ascendamus ad montem domini, hoc est, ad Religionem Virgini dicatam, vbi speciali priuilegio Beata uirgo adest, ad protegendum et iuuandum. Mons igitur præparatus, uideat unusquisque quomodo ascēdat. Sex gradibus ascenditur ad Beatam Virginem, qui sunt sex uirtutes, quæ breuiter notantur Luc. 1. Duæ in cogitatione, & affectione quattuor in Sermone. 1. est uerecundia, quia uirgo turbata est, in sermone angeli.

Gen. 19.
Exod. 25
1. Mac. 6.
Psal. 124

2. Pru-

2. Prudentia, quia cogitabat qualis esset ista salutatio.
3. Modestia sermonis. Quia dixit. Quomodo fiet istud.
4. Propositum uirginitatis, Quia uirum no cognosco.
5. Obedientiam promittendo. Ecce ancilla Domini
6. Magnitudo. Fiat mihi secundum uerbum tuum. Hi sunt gradus ascendendi ad motem Syon. Supra quem est ciuitas, qui non potest abscondi, & in qua conuersantes in arduis, & principalibus uirtutibus, & sunt religiosi lætantur, & gaudent in opulentia magna iuxta illud sicut lætantium omnium, habitatio est in te. Ideo dicunt cum petro. [*Domine bonum est nos hic esse.*] Nota quod amor uerus facit omnia communia, Christus summa amicitia nos dilexit: quemadmodu igitur omnia bona sua, nobis communicauit ita matrem suam, in matrem nobis elegit, & sicut pater ostendit nobis filium dicens. [*Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.*] Ita filius ostendit nobis matrem dicens cuilibet. Ecce mater tua. Hinc dicebat Dauid Psa. 46. Elegit nobis hereditatem suam, & alibi Hæreditate possideamus sanctuarium Dei, quia secundum Isaiam 54. Hæc est hæreditas seruorum Dei. Ergo transmigra in montem sicut passer. Ps. 10. Et propter hanc in altum regredere Psal. 7. Saluum te fac in hoc monte cum Loth. Gen. 13. gaude cum te de numero seruorum uirginis uideris effectum, & quod Christus induxerit te in monté sanctificationis suę, montem quem acquisiuit dextera eius. Rogemus ergo Dominum, &c.

DOMINICA II. QVADRAGESIMÆ, De Transfiguratione Domini, & de Sermone excessus eius, quem erat completurus in Hierusalem.

Sermo Primus.

ASsumpsit Iesus Petrum, & Ioannem &c.] Matt. 17. Bernar. Vita contemplatiua uitæ actiuæ preponitur dignitate, ac perfectione, econuerso tamen actiua ordine debet præferri, dicente Greg. super Ezech. Homil. 3. Sine contemplatiua uita intrare possunt ad cœlestem patriam, qui cum possunt operari non negligunt, sine actiua intrare non possunt, propter quod dicit Isidorus lib. 3. de summo bono. Qui prius in actiua uita proficit, bene ad contemplationem ascendit. Merito ergo in ista extollitur qui in illa utilis reperitur. Sic igitur ex actiua ad contemplatiuam peruenitur. Numeri. Orietur stella ex Iacob, ex
Nu. 22. luctu contemplatio. Sic Iacob post luctum uocatus est Israel & non ante, sicut licet Esau esset prior qui pilosus & asper erat: Iacob tamen leuis obtinuit benedictionem. Igitur uita contemplatiua actiuam concomitatur, propterea bene in præcedenti dominica præmissum fuit euangelium pugnæ, & nunc euangelium sequitur uisionis, in quo datur forma per quam acquiritur, quia assumpsit Iesus &c. Acquiritur enim non aliter nisi Deo assumente, & non facta propria subleuatione. In quo euāgelio quæritur quidnam uideatur, quia Christi clarificatio, [Resplenduit facies.] Quid confertur, cadit homo, & surgit: [Neminem uiderunt nisi &c.]

Propter

Propter quid teneatur, quia per certam uisionem, *uisionem quam uidiftis.*] Idcirco ipfa eft in principio inuo canda, quia ipfa habet illuftrare cogitationes. [*Refplendnit.*] Inflammare affectiones, [*Sicut fol*] Venuftare cõ uerfationes: [*Facies eius.*] Diuina cognitio nihil eft aliud quam directio animarum, quia igitur ita eft, id circo poteris quis Deum tanto limpidius contemplari quanto magis ad fuperiora erectus, & a terrenis fuerit elongatus. Quia autem hoc fit uerum, docet nos primo exemplum naturale. Sicut enim fapientes mundi quando uolebant perfcrutari difpofitionem cœleftium, motus aftrorum, ac etiam planetarum, montes afcendebant altiffimos, ex quibus tàm clarius, quàm latius afpiciebant cœleftia. Clarius quidem quia illis afpicientibus, nec afcendebant nebulæ, nec uenti. Latius uero, quia terra eos non impediebat quin poffent uidere liberè circumquaque. Sic certe qui uult cœleftia mentaliter infpicere, debet montem contemplationis afcendere, ad quem nebulæ phantafiarum afcendere nequeunt, nec uenti tentationum, nec etiam turbines humanæ follicitudinis, quæ mentes habent inuoluere, non etiam terrena affectio fe opponit quæ folet afpectus latitudinem impedire. Secundo ad hoc idem eft Saluatoris doctrina in Euangelio hodierno, ubi Chriftus uolens fuis difcipulis claritatem fuæ maieftatis oftendere, eos in montem excellum duxit, qui mentis extafim præfigurat. Ponuntur autem in Euangelio hodierno quattuor, uidelicet Miranda fiue ftupenda transfiguratio, cum grata focietate, [*Affumpfit Iefus &c.*] Sancta fiue deuota fupplicatio ex pura fimplicitate. [*Faciamus hic tria tabernacula.*] Diuinitatis atteftatio cœlefti auctoritate: Paterna uox audita eft. Indicta occultatio ex tanta fagacitate. [*Vifionem quam uidiftis, nemini &c.*]

Quantum ad primum ponitur modus, & præmit-

tit euangelista tempus quia sexta die transacta a promissione facta discipulis: Sunt quidam de hic stantibus &c. Transacta sexta die hæc est dies septima, & si diem qua promisit computaueris, octaua. Vnde Luc. Factum est autem post hæc uerba fere dies octo, & assumpsit &c. Christus tres discipulos suos, scilicet magis familiares assumpsit, quos ducit &c. Causa quare tres tantum, quia sufficiunt ad confirmationem testimonij. Item ad mysterium designandum; quia de tribus filiis Noe ex tribus mundi partibus erant ad uisionem diuinæ claritatis uocandi; & hanc rationem assignat Hilarius, uel ut ait Rabanus ad designandum quòd tantum in fide credentes erant assumendi & non alii. Quare aũt illi determinate, respondetur quod ob maiorem familiaritatem cum Christo, specialiter uero ad designandum quòd nõ nisi per soliditatẽ fidei quæ in Petro, longanimitatem spei quæ erat in Iacob, & feruorem charitatis quæ erat in Ioanne, ad diuinam uisionem perueniri potest. Eduxit illos in montem excelsum Tabor seorsum a mundi tumultu. Glos. In montem, ut addiscant gloriam non in profundo huius seculi, sed in regno supernæ beatitudinis esse quærendam.

Quantum ad secundum ponitur cœtus congregatus ad istud spectaculum. Quæri autem solet, qui uocati sint ad hoc consilium, in quo actum est quid de Christi morte & post passionem deberet fieri, & quod statuendum tempus. Circa hæc aliqua sunt expressa, & per consequens certa. Alia uero non, tamen satis pie credi possunt. Expressum autem est primo, quòd ad hoc consilium conuenerunt Moyses & Helias. Item quòd ibi fuit uox patris. Item quòd habuerunt sermonem de passione Christi. Sic enim dicit Lucas. De excessu eius quem completurus erat in Hierusalem. Excessum uocat ratione profundæ humilitatis, ratione acerbæ pœnalitatis. O uos omnes

nes &c. Ratione stupendæ charitatis & benignitatis. Item hoc uidetur certum ex testimonio Origenis, super Lucam, quod Moyses pro salute populi allegabat, similiter & Helias. Dubia autē siue incerta sunt duo quorum primum est, utrum angelus ibi præsens fuit quantum ad determinationem. Secundum est utrum loquentes de Christi passione & pœna eius excessiua, pro hac proferenda allegarent & supplicarent, an non. Quantum ad primum rationabiliter & pie creditur quod tanta determinatio in qua de recuperatione angelica tractabatur, sine ipsius angeli præsentiam facta non fuerit, maxime cum de omni parte ad eam aliqui conuenissent &c. ut daret secundum quod dicit Hieronymus non malignis Iudæis, sed benignis discipulis signum de cælo & de inferno &c. Et si dicas, quis angelus ibi fuerit pro tota cælesti curia? Respondeo & dico quod hoc est notum illi qui hoc consilium aggregauit, pie tamen possumus credere quod ille idem angelus fuit qui Christum tempore passionis in agonia positum confortauit. Quantum ad secundum dicunt aliqui quod omnes hi Christum Dei filium passurum determinabāt & postulabant a patre, ego autem puto quod omnes contrarium allegabant, & solus Christus erat qui se ipsum elucidabat passurum. Videamus igitur breuiter allegationes ipsorum. Pater igitur sic loquebatur filii mi si debes iudicium crudele accipere oportet quod in alia curia condemneris, sed oēs breuiter horrent audire. Habeo enim tres curias, uidelicet curiam misericordiæ, curiam inflexibilis, & inobliquabilis iustitiæ, & curiam legis scriptæ, nulla illarum patitur te sic impie condemnari. Primo siquidem misericordia non, quia non uult in crudelitatem transmutari, quæ enim compatitur sceleratis, quomodo innocentem tradet condemnandum uel cruciandum? Misericordia igitur hoc faciendo perderet suam digni-

dignitatem. Iustitia etiam minime hoc ipsum pateretur, nullatenus enim uult obliquari, cum ex rectitudine uocetur iustitia. Insuper ipsa nescit malum pro bono rependere, nec iustis impendere supplicia reproborum, quomodo igitur te iustum iustitia condemnabit? Sed nec tertio lex scripta illud ullatenus sustineret. Accepit enim regulam nullatenus infrigendam, uidelicet quòd filius non portabit iniquitatem patris, sed anima quæ peccauerit ipsa morietur, sed filius cum sit portio patris, iniquitatem ipsius ferre non debet, multò minus nec iniquitatem hostis ac publici inimici, humanum autem genus tibi inimicum factũ est a principio, quando tuam uoluit surripere dignitatẽ, similitudinem, scilicet meam, quam tibi impressi & quæ tibi appropriatur, similitudinem nostri appetendo, igitur nullatenus debes pati. Ad hoc respondet filius quòd misericordia illud postulat, ut quæ exponitur pro miseria miseri cor dans, cor autem est uitæ principium in quo si misericordia non sit, perit. Item uult iustitia, quia propter me orta est hæc tempestas Ionæ. Ideo mitte me in mare passionis, portando peccata &c. Item lex debet seruari, quia non remittitur peccatum nisi &c. Humanum genus est obligatum tibi, nec habet unde possit satisfacere, & quia accipiendo carnem accepi super me debitum totius generis humani &c. Angelus uero sic allegabat triplici ratione. Mi domine indebitum est te sustinere, tu enim inquantum Dei filius uita es, ergo humana natura huic uitæ indissolubiliter copulata sustinere non debet mortem. Ad hoc respondet Christus, quòd quia diuinitas uita erat & in se mori non poterat, idcirco oportet ut in natura assumpta pateretur, & ob hanc causam mihi inquit humanam naturã uniui, ut in ea quæ per se mori non poterat diuinitas quodammodo moreretur. Secundo argumentabatur angelus sic. Iniustum est & indebitum uidetur, quòd illa de-

beant abinuicem separari inter quæ uunquam est discordia, sed omnimoda trãquillitas fuit. Nunc autẽ inter animam tuam & sensualitatem siue carnẽ semper fuit concordia, pax omnimoda & rebellio nulla, ideo non debet fieri per mortem tam duram seiunctio. Ad hoc respõdit Christus, ꝙ quia sic, idest sine rebellione fuerat uita, idcirco est adunitatem indissolubilem reducenda, quod utiquemediãte passione fiet. Tertio sic ait angelus. Indignum est & incongruum tibi qui es potẽtiæ infinitæ quòd deformi opere (si tamẽ opus dici potest) reprobi inimici tanquam causa uel instrumento utaris ad tua excellentissima opera implenda, mors autẽ effectus est diaboli, igitur non debes ea uti ad reparationem humani generis destituti, immo nec etiam ac reparationem angelorum qui mortem nescis. Ad hoc respondit quod in hoc facto commendat suamque declarat potentiam, prudentiam, & industriam etiam, ut quæ proprio mucrone hostem perimit, & confractione facta facit sanum, & sanum prius frangendo consolidat. Nonne magnum est de fine uitæ facere initium, & de uitæ priuatione facere uitæ causam? &c. Moyses & Helias arguebant, tum quod hoc ipsum implebat intentum humani generis hostis, nam inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum, tum quod si Christus tollebat peccatum debebat auferre sequelam quæ est mors, ipse autem peccatum non assumpserat, igitur nec peccati sequela ipsi debebatur. Ad hoc respondit quod in hoc non implebatur hostis intẽtio dum per mortem mors quã intulerat tollebatur. Intendebat enim diabolus mortẽ perennẽ inducere, per quã uita ꝑpetua priuabatur. Hãc mortẽ Christus sua debebat destruere & excludere. Ad secundũ respõdit ꝙ idcirco sequelã pc̃ti assumpserat, ut oĩbus fieret causa uitæ. Factis aũt ꝓmissis & argumẽtationib⁹, & a Christo datis respõsionib⁹ dicit pater hoc quod recitat euangelium, [*Hic est filius*

meus

nieus &c.] quasi dicat, considerate & intelligite quãtã dilectionem habeat ad humanum genus, qui non obstante filiali dilectione, & non obstante a me facta obiectione seipsum pro humano genere redimendo liberaliter sic exponit. Et tunc facta consilij definitione clamore paterno ceciderunt discipuli, & euanuerunt Moyses & Helias. Petrus autem dicit, [*Domine bonum est nos hic esse:*] non descendamus ad illos q te uolũt occidere, sed [*faciamus hic tria tabernacula &c.*]. Nota: ad dictum Petri noluit respondere, quia Petrus nesciebat quid diceret, sed ipsi respondet Augustinus. Vide o Petre quam profunde locutus es, nã Deo tria sũt tabernacula facienda, unum in memoria, & hic est tabernaculum legis Moyses, aliud in intelligentia, & hic est Helias propheta, tertium per uoluntatẽ & amorẽ. Et hic est triplex tabernaculum, ut sibi præparet totã animã per desideriũ, totã mentẽ p deuotionẽ, totum cor per amorem. Nota quod tria tabernacula Petri figurantur Deuteronom. ubi sententialiter sic dicitur.

Deut. 19 Tres ciuitates separabis tibi in medio terræ quam dominus Deus tuus dabit tibi in possessionẽ, sternẽs diligenter uiam, & in tres æqualiter partes totã terræ tuæ prouinciã diuides, ut habeat e uicino qui propter homicidium profugus est, quo possit euadere. Hæc erit lex homicidæ fugientis cuius uita seruanda est. Qui percusserit proximum suũ nesciens, & qui heri & nudiustertius nullum contra eũ odiũ habuisse cõprobatur, sed abisse cũ eo simpliciter in syluã ad ligna cedenda, & in succisione lignorum securis fugerit manum, ferrumque lapsum de manubrio amicũ eius percusserit & occiderit, hic ad unã prædictarum urbium fugere possit & euadere, ne si longior esset uia, proximus eius cuius effusus est sanguis, dolore stimulatus fugientem persequens interficiat, sicque moriatur. Ubi locum seriosum prouidet cõstruendum, quia tres

Psal. 50. ciuitates. Psal. Quis deducet me in ciuitatem munitam?

tam? quis deducet usque in idumæam.i.rufam, hoc est, inflammatam diuina dilectione. Hæ sunt in medio.i. in corde siue in mente, memoria ad recognoscendum intelligentia ad præcauendum, & uoluntas ad diligendum, & ad ea quę Deo contraria detestandū. Via plana non scrupulosa. Hic uide actum uirtuosum consequenter assumendum, uel exercendum, quia debemus cum proximo.i.cum spiritu ire in syluam, id est in cor proprium ubi ligna multa nascuntur. Similiter in sensualitatem. Iosue. Ascende in syluam & succide tibi spatia in terra Pherezei, id est tentationis, quia tentatio a Deo separat. Vide lapsum criminosum diligenter præcauendum, ne, scilicet ferrum effugiat de manubrio, id est ne rigor succedentis pœnitentiæ effugiat ab opere, & sic perimat proximum.i.spiritū, quia tepor operis spiritū perimit & extinguit, illud qd cecidit de manu unius filij prophetarū.4.Re. Vide cursum fructuosum diligēter assumendū, quia statim debet ad unam ciuitatum prædictarum confugere. Psal. Quis deducet me in ciuitatem &c. Via breuis, quia non debet esse dilatio pœnitentię, ne proximus occisi, s. Deus dolore stimulatus percutientē persequēs interficiat eū &c. Sed quare nesciebat quid diceret, uel quare dicit, Sis uis, cum tamen sit certum quòd uult? Respondeo uel quia uerum dicebat & mysterium non capiebat. Sic Caiphas cum prophetabat, & tamen nesciebat qd diceret. Vel quia tabernaculum est mansio transmutabilis firmam autem Deo habitationem facere (deo autem competit æterna) non sufficiunt supra dicta, nisi assit quartū, scilicet obedientia in sensibus, & iste é summe obediens, uel nisi sit ibi gratia figurata in Ioāne fides, in Petro, spes, in Iacobo, & longanimitas in Petro non sit temporalis successio quia non fuerant uoto opera subsecuta. Nam ter dominum negauit, & ita tria tabernacula constructa subuertit. Quantum ad transfigurationem nota quòd splendor diuinitatis redundabat Iosu 17. 4. Reg. 6

dundabat

dundabat in animam,& ideo clarebat lumine gratiæ, splendor uero gratiç redundabat in corpus,& ideo cla rebat splendore corporali,qui est beatificus,sicut splē dor candelæ lampadis redundat in lampadem uitream splendor uero corporis redundabat in uestimenta & fa ciebat ea candida. Nota quòd hic splendor est omnino alterius rationis a splendore solis,quia ille excæcat hic scilicet Christi confortat. Nota quòd hæc transfi guratio quo Christus ostēdit, signat dotes corporis & animæ quantū ad lucē & quantū ad candorē seu niuē Nam lux habet agilitatē subtilitatē,impassibilitatem præclaritatem. Hæc quattuor dotes sunt corporis. Item habet splēdorem quo ad uisionem,calorem quo ad fruitionem,uigorem quo ad tētationem,& hæ sunt animę. Moraliter dicit nobis. Hic est filius meus dile ctus ipsum audite. Igitur audiamus quid dicit nobis. Exodi. Fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est. Quid dicit euang. Christus autē post sex dies transfiguratur,ut tu similiter transfigurareris, iuxta illud.2.ad Corin. Nos autem reuelata facie gloria domini speculantes in eandem imaginem trans formamur. Vbi aduertendum secundum beatum Gregorium, quòd secundum quod diuersimode te transfiguras,secūdum hoc Deus tibi diuersimode trās formatur, si es innocens, transformat se tibi in ange lum mansuetum,si es uerus filius, transformat se tibi in patrem. Ego ero illi in patrem,si es seruus,ita quòd solum habes timorem seruilem, ipse dominus tenet uirgam & flagellū percussionis,si es bestia,ipse est leo, de quo Amos. Leo rugiet,& quis non timebit eum. Qualiter igitur est ista transformatio facienda. Respon deo,ista fit tribus personis pręsentibus,quia homo trās formatur quandoque ex bestia in hominem, & hæc transformatio fit per pœnitentiam,quæ figuratur per Petrum,quia egressus foras,id est,extra peccatum Pe trus fleuit amare,&c. Quandoque ex puero in senem,

Mal.2. [margin, beside "animę. Moraliter"]
Gen. 8. [margin, beside "monstratum est"]

quæ fit per iustitiā procedendo de uirtute in uirtutē, ubi iunior senem nititur supplantare, quia renouatus per gratiā uult moribus senex effici. Hic est Iac. supplātator. Vel ecōuerso ex sene in puerū. Ad Ephe. Expoliantes ueterem hominē cum actibus suis induite nouum qui secundum Deum creatus est. Hic Iacob supplantat Esau, id est spiritus corpus, ipsique benedictione subripit, sicut hac die ecclesia solennizat. Quando q; ex homine angelus efficitur, isti sunt q angelice & ī uirginitate uiuūt secūdū Hieronymū, q mūdi nuptias fugiūt, & religionē intrāt. Isti sunt Ioānes. i. prędilecti, quia discipuli. i. humiles qa oīa reliquūt nuptias sperūt. Sed de primis tātūmodo ē dicēdū. Horū aūt trāsfiguratio fit ī mōte pęnitētiæ. De quo Ge. Ne stes in omni loco circa regionē, sed in mōte saluū te fac, pereūte, scilicet Sodoma. i. mūdo. Hoc fit post sex dies. De illis diebus plura possent dici, sed cæteris omnibus præter missis accipiamus dies, quibus mundus formatus fuit, scilicet dies prima Die enim prima factū ē chaos id est, peccati confusio. Eccl. 56. Confundimini & erubescite. Debet em̄ induci cōfusio supra cōfessionē peccati. Eccl. Est cōfusio adducēs peccatum, & est cōfusio adducens gloriam. Sed hęc confusio nō pōt eē sine die cognitionis. Et ideo prima die creata est lux. Sed possumus dicere. Lux in tenebris lucet, & tamen tenebrę eā non &c. Iob 24. Fuerūt rebelles lumini, nescierūt uias eius, nec reuersi sunt per semitas eius. Vnde ipse consequenter. 3. ca. Quare igitur misero data est lux? & vita Hi qui in amaritudine sunt animæ. Secunda die fecit Deus firmamentum, id est propositum acquirendi gratiā & dimittēdi culpā. Hoc diuidit aquas ab aquis &c. uel inter aquas & aquas, scilicet detestādo pterita & proponendo futura non committere. Eccl. 28. In tēpore agnitionis inueniet firmamentum, quando. s. homo seipsum recognoscit. Tertia die cōgregantur aquæ. s. peccatorum in locum unum, dum ad linguā per cōfessio

Ephe. 4

Gen. 19.

Eccl. 4.

nem reducuntur, & tunc apparet arida ad fructificandum conscientia nostra, quæ prius humida fuerat per immunditiam: in qua diabolus habitabat: quia sub umbra sedet in secreto calami in locis humentibus: ut ait Iob. Sed nota quod in aridis non inueniet requiem: quia ibi non potest figere pedem suum. Quod bene figuratur Gene. 8. in emissione columbæ de arca. Vnde columba signans spiritum sanctum non inuenit ubi requiescerent pedes eius propter diluuium: sed econtrario diabolus requiescit in locis humentibus. Sed notandum quod illæ aquæ, scilicet peccatorum

4. Reg. 2. reddunt conscientiam sterilem: ut dicitur. 4. Reg. Ecce habitatio ciuitatis huius optima est, sicut tu ipse domine prospicis; sed aquæ pessimæ sunt. Vnde notandum quod sicut aqua uel maria terram circundant: sic mare, id est peccati amaritudo debet semper circunstare cor nostrum: sicut patet de Petro post negationem: qui dicitur continuo fleuisse quotiens in recordationem uenit peccati. Quarta die fiunt luminaria diuinarū inspirationum per confessionem in cœlo, quod dicitur a celando id est in conscientia. Tunc enim oritur lumen rectis corde id est illis qui recte purificauerunt conscientiam suam per confessionem. Dan. Qui docti

Dan. 12. fuerint fulgebunt sicut sol splendore. Quinta die fiunt animalia & aues id est orationes quæ sunt partes satisfactionis. & pisces id est ieiunia & castigationes corporales. Isti fiunt pisces maris id est amari gemitus deplorando culpam transactam. Sexta die formatur homo animal rationale id est sagacitas & cautela prouidentiæ, ne scilicet recidiuet suggestione diaboli. Pharao namq; contemptus surgit in scandala, & filios israel prosequitur fugientes ad terram promissionis: & in montem sacrificij eis a domino constitutum. Septima die fit requies conscientiæ: in qua stat contemptus omnium terrenorum, & in quo fit excessus mētis in deum: & tunc Christus est tibi transfiguratus & tu ipsi. In

hac

hac transfiguratione cadunt discipuli, quia contemplationis excessum & consolationem interiorem homo percipere non potest nisi cadat totaliter ab affectu terrenorum. Hic est mons ubi Christus transfiguratur. Notandum quod ab hoc monte sterilitas conscientiæ & pœnuria deuotionis excluditur: dum, scilicet corpus per pœnitentiam maceratur, De hoc figura. 2. Reg. de quinque filiis Saul, qui a Gabaonitis sunt positi in cruce. Gabaonita interpretatur ualis mœstitię, id est humilitas confessionis & contritionis. Dauid uultu desiderabilis liberum est arbitrium uel internus spiritus: cui debetur regnum: siue caro quæ persequitur spiritum. Quinque filii sunt quinque sensus, quos dat humilitati spiritus postquam regnauerit cruciandos, per pœnitentiam enim iocunditas temporalis perimitur. Gen. Vade in terram uisionis & offeres mihi filiũ tuum quem diligis Isaac in unum montium &c. Sed nota perimitur in ariete, dum, scilicet lasciuia castigatur, superbia contunditur & exuitur. 2. Re. 21. Gen. 22.

EODEM DIE, DE SPIRItuali tabernaculo construendo. Ser. II.

Assumpsit Iesus Petrum &c.] Beatus Gregorius lib. 28. Moral. ca. 2. ubi exponens illud Iob. 34. Indica mihi si habes intelligentiam quis posuit mensuras terræ si nosti, & quis tetendit super eam lineã, sic dicit. Super hanc, scilicet cordis nostri terram linea tenditur, quando electæ unicuique animæ ad sumendam uiuendi regulã patrũ præcedentiũ exẽpla mõstratur, ut ex illorũ operibus & uita considerer quid in actibus suis seruet. Ex hac igitur auctoritate Gregorii colligitur quod actus nostri, sunt patrũ præcedentiũ uita, & operibus regulãdi, si errare nolumus.

Verum quia, & illi ab alia inobliquabili regula fuerunt directi, scilicet Dei, idcirco si quis uellet perfecte in suis operibus regulari, primam regulam deberet aspicere. Hæc autem prima regula Deus est &c. Exod. 25 Exodi. Inspice & fac tibi secundum exemplar quod in monte monstratum est. Loquebatur autem de constructione tabernaculi sanctuarii, de quo ibidem præmiserat. Facient mihi filii Israel sanctuarium, & habitabo in medio eorum. Quia igitur Petrus tabernaculum triplex ibi ædificare uoluit, idcirco dominus ipsi dicit. Inspice & fac secundum exemplar &c. In monte inquam isto in quo Christus transfiguratus est, in qua transfiguratione datur tibi forma & regula præfatum tabernaculum construẽdi. Vnde & Petrus uisa forma dicit. [*Domine, bonum est nos hic esse; si uis faciamus &c.*] Vt igitur memoratum tabernaculum scias facere, nunc datur tibi forma in euangelio cum dicitur. Assumpsit Iesus &c. In quo quattuor innuuntur, uidelicet Quibus artificiis ipsum construatur, quia Assumpsit Iesus. Quibus adminiculis ipsum fulciatur, quia ibi erant paterna uox, Moyses, & Helias. Quibus desideriis ipsum immergatur, quia uolendo transitoria cælestibus colligare, Faciamus hic &c. Quibus gubernaculis ipsum conseruetur, quia descendentibus illis &c. De monte &c.

Quantum ad primum, uidelicet quantum ad illa artificia, quæ ad huius tabernaculi constructionẽ exiguntur, tanguntur ab Euangelista quattuor. Tangitur enim.

Tempus quod obseruatur, quia [*post dies octo.*]

Cœtus qui conuocatur, quia [*assumpsit Pet. Iac. & Ioannem.*]

Locus qui designatur, quia [*in montem excelsum seorsum.*]

Cultus qui renouatur, quia [*transfiguratus est ante eos.*]

De hac transfiguratione Apoca. Vidi alium angelum fortem, descendentem de cęlo, amictum nube, & iris in capite eius &c. In angelo notatur plenitudo munditiæ, in alio, scilicet a malis quos ante uiderat Ioannes, iustitiæ fortitudo, ualetudo potentiæ, in descensu magnitudo clementiæ. Hic descensus secundum August. 10. de ci. ca. 5. non est aliud quam noua operatio in terrenis, quia operatione seipsum manifestat. Et si dicatur quod euangelista non dicit eum hic descendisse, sed discipulos montem cum eo ascendisse, Responsio, eadem est uia qua ascenditur & descenditur, immo idem est ascēsus & descensus. Operans igitur aliquid Saluator in se descendere dicitur. s. in illis quibus reuelat, hic dicitur ascendere, quia per talem ascensum ipsi ascendūt in deū. Exemplū de eius assumpta humanitate in qua ipsius descensus fuit noster ascensus. Amictū nube, idest uestitum carne mundissima, quia nubes dicuntur, quia uelant corporis claritatem sicut sol splendorem. Ezech. Solem nube tegam. Et iris in capite eius, i. uidi eum coronatum dotibus quattuor corporis in quattuor coloribus Iridis figuratis. Sunt enim in Iride quattuor colores correspondentes quattuor elementis &c. & figurant quattuor dotes. Homo enim compositus est ex quattuor elementis, ex quolibet trahet unam dotem, quando, scilicet trahentur elementa ad optimam proportionem. Nā nunc ignis offuscatur ex aliorum permixtione, sed tunc conuertetur in claritatem. Aer prægrauatur graui infectus admixtione, sed tūc conuertetur in agilitaté, aqua inspissat ex turbulēta admixtione sed tūc cōuertetur in subtilitatē. Terra ēt tūc multis scissuris exposita pmutabitur ī impassibilitatē. Per Iridē igitur in qua sunt quattuor colores, quattuor elementis correspondētes, decor do tū intelligitur. [*Assumpsit Iesus Petrum & Iacobum.*] Hic Iacobus fuit frater Ioānis. Cōtra. Augustinus super epistolā ad Galat. 1. dicit

Ezec. 32

hunc fuisse Iacobum episcopum Hierosolymitanum, cui concordat Ambro. super Luc. li. 9. dicens hunc primo accepisse inter Apostolos solium sacerdotale. Respondeo quòd Augustinus loquitur secundum opinionem aliorum, uel quòd loquitur de solio sacerdotij ęterni, quia primus inter Apostolus occisus est ab Herode. Ducit istos in montem Tabor, qui per quattuor miliaria distat a Nazareth. [*Et transfiguratus est ante eos.*] In hoc notatur humilitas quia, ab angelo alio, sed angelus Satanæ per superbiam transfigurabatur in angelũ lucis. 2. Corinth. 11. Nota, iustus non debet se transfigurare, sed transfigurari. Item plus debet lucere facies id est mens & conscientia quàm uestimenta, id est conuersatio, ut sit plus intus, & mens appareat minus. Exẽplum Matt. 23. Væh uobis qui similes estis sepulcris dealbatis, quæ aforis apparent hominibus preciosa, intus autem plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia [*Tria tabernacula,*] nesciens quòd diceret Tum quia quos Deus coniugebat uolebat separare, tũ quia erat beatitudinis dispositio, noluit consummationem gloriæ accipere, tum quia ante uoluit beatificari quã pcederet meritum, tum quia seruos parificabat domino, tũ quia regnum electorum noluit in terra constituere, tũ quia in gloria tabernacula futura credidit, tum quia utilitatem proximorum negligebat. Vnde Augustinus. Quid dicis sancte Petre? mundus perit, & tu stare queris. Vides tot gentes conuenisse in unum, et tu secretum diligis. Vide tenebras mundi, & tu lumen abscondis. Nemo accendit lucernam & ponit eam sub modio &c. [*Facies sua resplendit sicut sol.*] Immo plus dicit. Glossa, sed non habuit aliud exemplum. Eccl. 19. Ab occursu faciei suæ cognoscitur sensatus. Dei. f. sapientia

Dan. 10. Christus. De hoc figura Dan. In diebus illis (tacet de noctibus, quia in lumine iustorum nihil erit noctis. Prouerb. 4. Iustorum semita quasi lux splendens procedit & crescit usque ad perfectum diẽ) ego Dan lugebã.

Matth. 5.

Matth.5.Beati qui lugent &c.Quis actualiter infirmus certus de morte,conscius de crimine,incertus de ueniа dubius de sententia,ridere debeat nisi phreneticus Et ideo Eccl.7.Cor sapiens ubi tristitia est. Cor stultũ ubi lætitia est.Trium hebdomadarum dies Septẽ enim sunt uitia capitalia quibus homines peccant cõtra naturam,contra rationem,& contra conscientiam.Vnde 4.Reg.4.Lauare septies in Iordane,& mundabitur caro tua. Iordanis fluuius iudicantis & pœnitentis,1. Corint.11.Qui si nosmetipsos dijudicaremus,non utique diiudicaremur. Panem desiderabilem non comedit,id est panem mendacij,in quem lapides, id est rigorem pœnitentiæ fraudulentus hostis dominum conuertere suadebat sicut est habitum in præcedenti dominica.Et caro(Glossa Grego.id est culpa,iuxta illud ad Rom.8. Si secundum carnem uixeritis,mori emini .Et 1.ad Corin.15.Caro & sanguis regnum Dei nõ possidebunt.)& uinum(id est inepta & mundana lętitia quæ facit animam ebriam,& mœchari cum mũdo uel cum hoste.Ad Eph.5.Nolite inebriari uino in quo est luxuria.Et Prouerb.22.Ne intuearis uinum quando flauescit,cum splenduerit in uitro color eius,ingreditur blande nouissime mordebit ut coluber) non introierunt in os meum(.idest in cordis appetitum, iuxta beatum Gregorium.Psal.Os iusti meditabitur sapientiam.)donec complerentur dies trium hebdomadarum,idest plena satisfactio culpę,uel septenarius referatur ad totam uitam,ternarius ad fidem . Die autẽ uicesimaquarta(quia impleto decolago præceptorum & gemina charitate,& doctrina quattuor euangeliorum)eram iuxta fluuium magnum qui est tigris(idest iuxta fluenta gratiarum quæ ad mortem tigri, fluunt cum impetu.Psal.Fluminis impetus &c.Tanta est enim gratiarum copia apud fontem uitæ increatæ q exuberãt affluenter,& cum impetu maximo, se diffundunt.Vnde Dan.7.Fluuius ingens rapidusque egrediebatur

Psal.36

Psal.46

batur a facie eius rapidus si bene pertingat ad hominem, immo homo si impetum eius non fugiat per ipsum rapitur a terrenis, sicut Paulus quem rapuit usq; ad tertium cœlum) & leuaui oculos &c. Esdr. 40. Leua oculos tuos in circuitu, & uide) & uidi, & ecce uir (1. Reg. 26. Nunquid non uir es tu? & quis alter similis tui in Israel?) unus &c. (Virum dicit ex milibus unũ inueni. Vnde Eccl. 9 Vnus est, & secundum non habet) uestitus lineis (carne mũdissima stola claritatis, & glorificationis assumptæ, ad quam tamen ad modum lini multis tunsionibus, & percussuris peruenit Apo. 3. Qui uicerit sic uestietur uestimentis albis) & renes eius accinti auro obrizo (id est erat in prima puritate consistens, idest in charitate ad propagandos filios spirituales. Apoca. 1. Accinctus corona aurea ad mamillas, ut in pectore, amor charitate circũtectus, in mamillis dulcor pietatis lactans paruulos) & facies eius uelut species fulguris, quia resplenduit facies eius sicut sol. [*Vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix.*] Marc. 9. dicitur. Qualia fullo non potest facere super terram, & bene utrunque commemorat scriptura. In niue natura operatur candorem, in uestimentis fullo. Vestimenta autem sunt fideles. Esdr. 5. Omnibus his uelut ornamento uestierit, sicut apostolus. Quicunque baptizati estis Christum induistis. Allegorice loquendo, denotatur hic in niue candor innocentiæ. In fullone uero cãdor pœnitentiæ. Vtrunque candorem habuit, sed hic dicitur. [*Vestimenta eius sicut nix*] quia ibi erat candor innocentiæ naturalis, & puritatis in fide, uidetur autem qualia fullo non potest facere, quia nullius uita, nullius doctrina, nullius pœnitentia, ad illum niueum candorem peruenire potuit &c.

EODEM

EODEM DIE, DE VASE SPIRI tuali, in honore sanctificando super Epostola. Ser. III.

Sciat unusquisque uestrum suum uas possidere in sanctificatione & honore. 2. *Thessa.* 4.] Secundũ q̃ ait Salomon Prou. 22. Qui diligit cordis munditiã habebit amicum regẽ, propter gratiã labiorũ suorũ. Vocat autem labia opa quecunq;, quibus hõ uel anima loquitur ipsi Deo. Tũc aũt sunt grata regi nostro quando a mũdo corde ꝓcedũt. Ratio aũt est quare sic deo placent, quia si omni homini mundũ ministeriũ sit acceptũ illi tñ singulariter est gratũ, q̃ nihil ẽ aliud q̃ pura munditia. Ideo dicit sãcti. i. sine terra & mundi affectione estote, q̃m ego sanctus sum. Considerans igitur Paulus diuinus Apostolus tale ministeriũ dño fore gratũ, ad huius munditiæ sanctificationẽ in qua sumus uocati sollicite nos hortatur, dicẽs [*Sciat &c.*] In quibus uerbis ad tria nos inducit, uidelicet

Ad limpidam conspectionem.
Ad prouidam gubernationem,
Ad nitidam expiationem.

[*Sciat unusquisque*]
[*Suum uas possidere.*]
[*In sanct. & honore &c.*]

Sciat unusquisque &c.] Vbi est aduertendum quod uas dicitur omne illud quod potest esse alterius contentiuum. Vnde & philosophus uocat locum uas immobile. Quia igitur corpus est preciosi thesauri, scilicet animæ contentiuum, item cor cogitationum, item anima gratiæ, item sensus propriarum operationum, quodlibet horum uas poterit appellari. Ad omnium igitur horum seruandam munditiam Apo-

ſtolus nos inuitat dicens. [*Sciat unuſquiſque &c.*] Ad hoc autem faciendum multa debent nos inducere. Primo propter dominicum præceptum, de quo præceſſit figura. Leuiti. vbi dicitur. Hæc eſt lex hoſtiæ pro peccato quæ immolabitur coram domino in ſancto ſanctorum, & ſacerdotes qui offerent eam, comedent eã in loco ſancto, in atrio tabernaculi. Vas autem fictile in quo cocta fuerit hoſtia confringetur, uas autẽ æneũ defricabitur, & lauabitur aqua. Moraliter hoſtia pro peccato eſt pœnitentia quæ fit in remiſſionem peccatorum, hæc debet immolari coram domino, quia requiritur recta intentio, & non coram mundo. Matth. 6. Attendite ne iuſtitiam ueſtram faciatis coram hominibus, ut uideamini ab eis &c. Item in ſancto ſanctorum, ideſt in munditia. Sacerdos eſt affectus qui debet commoueri, ideſt delectari, & nutriri in huiuſmodi conſcientiæ munditia, non in agro huius mundi uel corporis proprij, ſed in atrio tabernaculi, ideſt in cohabitatione ſenſuum per quos ad ſancta quis ingreditur. Vas fictile eſt corpus in quo theſaurus conſeruatur 2. Corin. 4. Habemus theſaurum iſtum in uaſis fictilibus &c. & bene in uaſis fictilibus, quia de terra fiũt non ſolum corruptibilia ſiue fragilia ad corruptionẽ, ſiue ad mortem, uerum etiam ad peccatum. Vas æneũ anima in qua theſaurus gratiæ continetur, quia eſt firmior, & ſolidior. Nota uitrum non corrumpitur ſed frangitur, ſed homo bene corrumpitur. Item lucida ſi terſa igni decoquitur. Hoſtia eſt ardor doloris in quo agitur pœnitentia, uel feruor deuotionis. Debet igitur uas fictile confringi, ideſt macerari, & atteri, & tunc uas æneum defricabitur, dum ſcilicet ex hoc anima purior redditur a ſcoria peccati. 2. Corinthio. Licet autem is, qui foris corrumpatur, tamen is qui intus eſt renouatur de die in diem. Secundo propter diuinam ultionem, de hoc figura Daniel 5. Balthaſar fecit grande conuiuium optimatibus

Leuiti. 6.

2. Cor. 3.

Dan. 5.

bus suis, & tumulentus iussit afferri uasa quæ pater suus transtulerat de Hierusalem, & de templo, & bibit rex in eis, & optimates, & uxores, & concubinę, & laudabant Deos suos &c. Moraliter Balthasar interpretatur capillus qui habet cordis leuitatem qui agitatur omni uento, & est insensibilis diuinam inspirationem non capiens. Item interpretatur abscondens diuitias, quibus scilicet abutitur gratis sibi datis. Hic facit conuiuium, dum, scilicet seipsum conuertit ad peccatum, inebriatur uino, scilicet delectationis prophanæ. Hoc est conuiuium quo filiæ Loth. Gen. inebriauerunt eum, cum egressus de Segor mansit in montem in spelunca &c. ita quod de una suscepit Moab, & de alia suscepit Amon. Loth interpretatur declinans & significat hominem rectitudinem iustitiæ declinantem siue, uiam mandatorum, hic exiens de Segor qui interpretatur paruus, i. de humilitate diuinæ obedientiæ, ascendit in montem superbiæ, & ibi quasi in spelunca latitans, id est in tenebris peccati & ignorantiæ de duabus filiabus, idest suggestione diaboli & concupiscentia carnis, ex una generat Moab qui interpretatur superbia. Ex alia generat Amon qui interpretatur luxuria turbatus, quia actus est fæculentus, de hoc uino Eccl. 31. Multos enim exterminauit uinum. Hic iubet auferri omnia uasa, quia omnes sensus & cor & mentem, inebriat optimates id est uoluntatem. Item uxorem, id est rationem. Item concubinas, id est carnē uel sensualitatem sectādo, scilicet passiones. Hæc sunt uasa quæ ad templum Dei pertinent secundū apostolum, quæ patet eius Nabuchodonosor, idest diabolus abstulit. Primo quidem de paradiso & de templo Dei, quibus nunc iste abutitur. Nunc autem aufert quotidie de templo dei & ecclesiæ militantis per demeritum ut iam sint uasa non gratiæ sed contumeliæ & peccati. Ezechiel Tulisti uasa decoris tui, & de auro meo in quo feruor charitatis, & de argento meo in quo

Gen. 19.

Ezec. 16

quo splendor ueritatis, primum in affectu, secundum in aspectu siue in intellectu, quæ dedi tibi, & fecisti tibi imagines masculinas, ideſt confidentiam quasi posses de illis fructum concipere, & mentem tuam ualeās fœcundare, & fornicata es in eis, ideſt in his inuidia, ideſt insana concupiscentia adhæsisti. Hæc igitur uasa de consensu miseri peccatoris aufert Nabuchodonosor de templo, cum tamen dicat Apostolus. 1. ad Corinth. Si quis templum uiolauerit, disperdet illum dominus. Sed audi diuinam sententiam, & ultionem, statim affuerunt tres digiti illi, scilicet quibus Isa. 40. molem terræ, id eſt, grauedinem peccatorum appendebat. Tres isti digiti sunt, Sapientia in discernendo: Iustitia in determinando, & sententiando, & potentia in puniendo, & flagellando. Isti tres digiti scribebant, scilicet propter perpetuam rei memoriam. Abachuc. Scribe uisum, & explana eum super tabulas, & percurrat qui legerit eum. Et aduerte quòd hæc scriptura facta eſt contra candelabrū, ut scilicet omnibus esset clara. 2. Reg. 12. Tu fecisti in abscondito, ego autem faciam in oculis suis huiusmodi. Item facta eſt in superficie parietis, ut recta foret litera, & posset omnibus reuelari, quia nihil occultum quod non reueletur, dicitur Matth. 10. In aula regia, ut omnes conuenirent ad iudicium, sicque data eſt sententia contra eum, & stylo ferreo exarata. Hierem. 17. Peccatum hominis, scilicet qui Deum debuit confiteri operibus, scriptum eſt stylo ferreo in ungue adamantino. Scribit autem primus digitus ideſt diuina sapientia, Mane, ideſt numerauit Deus facta tua. Iob. 31. Nonne ipse considerat uias meas, & omnes gressus meos dinumerat? Secundus scilicet iustitia, scribit thecel. ideſt, appensus es in statera iudicia Dei sunt. Tertius, ideſt potentia scribit Phures, ideſt diuisum eſt regnum tuum, quia corpus ab anima miserabiliter separatur, & datum eſt

1. Cor. 3.

Abac. 2.

Medis

Medis, & Persij.Medi mensurantes interpretantur, & significant dæmones qui pœnam culpę mensurant. Isa.13.Ego suscitabo super eos Medos,qui argentum, idest eloquentiam non quęrant, nec aurum, idest sapientiam uelint, quia nec allegatio nec astutia in pręsenti liberabit, & ideo bene sequitur, sed sagittis, id est stimulis punitionum paruulos, qui stultitiam dilexerunt, interficient morte secunda, Persæ,idest dissoluentes latera sunt uermes, quibus datur corpus in escam, & anima dęmonibus, donec tandem infelici commercio copulentur,ut ait Bernar.

FERIA II. DOMINICAE, Secundæ Quadragesimæ, Quod peccatum malitiæ est omnium peccatorum grauissimum.

EGo uado,& quæritis me, & in peccato uestro moriemini.] Ioan.8.Tria inter alia habet facere gratia spiritus sancti in nobis, quæ hic tanguntur. Habet enim animam deducere,ut iā non dicatur anima ire,sed ipsam gratia portare ideo dicit,[*Ego uado.*] Gloriam perquirere. [*Et quæritis me.*] Maculam abijcere & perimere.[*Et in peccato uestro moriemini.*] idest moriemini quo ad peccatum, ut iustè uiuatis. Ergo pro ipsa gratia obtinenda &c.[*Ego uado, & quæritis me,*] ut supra. Secundum quòd probat August.12.de ciui.Dei.c.8.Forma uel ratio peccati in auersione a summo bono consistit. Nihil enim est aliud (secundum ipsum) peccatum,nisi affectio inordinate amantis uel odientis,iustitia derelicta.Et hinc uerificatur dictum Iacobi. Qui in uno offenderit factus est omniū reus,quia ipse culpabilis est quantū ad *Iaco. 2.*

id quod est formale in peccato. Licet aut peccatum in tali auersione consistit, dicitur tamen unum esse alio peccato grauius, & per consequens difficilius ad curãdum ut dicit Hugo, qui si aliquis summum bonum relinquens ad bonum uilius aut detestabilius se conuertit, talis pro uiliori precio Deum dimittit. Et ideo tanto grauius peccat, quanto uilius est quod affectat. Exempla patent. Alio modo diuersimode quis peccat, quia, scilicet ab alio principio impellitur, quia quidam ex ignorantia, & hoc est graue, quidam uero fragilitate, & hoc est grauius, quidam uero ex propria malitia, & hoc est grauissimum. Istud autem peccatum nunquam potest corrigi bene, sicut patet in diuersis, pro eo quod excæcat rationem, infirmat propositum, & eneruat omnem conscientiam, singulariter tamen in malignis Iudæis de quibus fit mentio in Euangelio hodierno, qui tantum erant cæcati a malitia ꝓpria quod nedum miraculis uerum etiam ueritati agnitę contradicebant. Sicut bene ostendit Euangeliũ hodiernũ, in quo quattuor considerabimus, uidelicet

Duram comminationem, [*Ego uado*]

Cæcam collocutionem. [*Dicebant igitur Iudæi*]

Claram explicationem. [*Et di. eis*]

Plenam informationem. [*Dice. igitur ei*]

Præmittitur, sicut dixi, dura comminatio facta Iudæis, circa quod quattuor facit, quia primo suam explicat clementia. [*Ego*] (inquit) [*uado*] pro uobis, scilicet spontanee immolari, ut uult Glossa. Non enim impellor, sed sponte uado. Secundo ipsorum indicat malitiam. [*Et quæritis me*] interficere hominẽ qui uera locutus sum uobis. Tertio ostendit infidelitatis siue obstinationis punitionem, quia [*in peccato uestro moriemini*]. Quarto sententiæ præfixionẽ [*ego uado uos non potestis uenire*] detinent uos malitia, & ex hoc finita est sententia. Sequitur Secundum, ubi ponitur cæca collocutio. [*Dicebant igitur Iudæi adinuicem: Nunquid interfi*

si et semetipsum, quia dicit Quo ego uado, uos non potestis ue nire?]Stulta uerba & omni insipiētia plena, quia si de morte diceret, non possent eum sequi. Aduertendum tamen quod ex abundantia cordis os loquitur, quia igitur sanguinem eius, & mortem omnino cordibus suis habebant impressa, quia illam continue procurabant & pertractabant, ideo quasi nihil aliud loqui aut pertractare poterant de eo. Sequitur tertium, ubi ponitur clara explicatio illorum, scilicet quæ Christus dixerat. Duo autem dicebat Iudęis quantum ad comminationem quorum unum erat quod ipsi non poterant uenire quo Christus ibat, alterum uero quod ad hoc sequebatur, quod in peccatis suis morientur, neutrum autem istorum excęcati Iudęi uidere poterant, idcirco Christus hoc eis declarat. Probat autem primum dupliciter, uidelicet quod ipsi non possent ire, quo Christus ibat, Primo sic ille qui est præcise deputatus alteri extremo ad alterum peruenire non potest, patet de lapide.[*Sed uos estis*]huiusmodi, probatio, quia[*uos deorsum estis.*]idest onusti sarcina peccatorum estis deorsum deputati. Exodi. Submersi quasi plumbum in aquis uehementibus descenderunt in profundum quasi lapis. Secundo sic, ille non potest uenire quo uado qui non habet instrumenta ad ambulandū, sed uos estis huiusmodi, quia [*uos estis de hoc mundo,*] quantum ad affectum, & pedes uestri ad mundum currunt, & ibi affectibus estis cōpediti, [*ego autem non sum de hoc mundo.*]immo sum de supernis, igitur bene dico quod uos quo uado non potestis uenire. Aduertendum tamen quod ex isto uerbo Saluatoris uoluerunt aliqui hęretici dicere Christum non uerum hominem fuisse pro eo quod dicit se de hoc mundo non fuisse. Sed istud argumētum nihil ualet, quia per idem possunt arguere Christi discipulos ueros homines nō fuisse, quibus Christus dicebat, Si de mundo fuissetis mundus quod suum est diligeret. Vnde aduertendum *Exod.15*

quod

quod mundus multipliciter potest accipi. Vno modo pro tota fabrica mundiali secundum quod continet quattuor elemēta & secūdā essentiā quę diuiditur in decem orbes, de hoc Ioan. 1. Mundus per ipsum factus est. Alio modo dicitur mundus uita mundana, in qua est terra auaritiæ, aqua luxuriæ, ignis superbiæ, quis semper ardet ex ambitione dominandi, insuper uult ascendere, aer inconstantiæ, quia honor mundanus est sicut rota uel sicut aer qui omni uento agitatur & omni tentatione. Ibi insuper est empyreum quasi imperium propriæ uoluntatis quæ uult regnare, ibi est firmamentum obstinationis, ibi est firmamentum quod uincit aquas superiores ne fluant, id est, diuinam gratiam &c. quanquam per crystallum possumus intelligere mundanam prudentiam quæ stultitia est apud Deum. De hoc mundo Ioan. 1. Mundus eum non cognouit, cum tamen dicat Grego. quòd terra cognouerit, quia mortuos quos tenebat reddidit &c. Sic ibi ponitur. Alio modo homo dicitur mundus qui secundum naturalem dispositionem ad instar mundi est creatus. Ibi enim ut exponit beatus Augustinus super Gen. est cœlū & terra, corpus & aīa, ibi sunt quattuor elementa secundum quattuor humores in anima autē sunt quattuor orbes. Hic mundus Marci ultimo uocatur omnis creatura, prout exponit Gre. Alio modo dicitur mundus uita spiritualis, in qua debet esse empyreum quasi imperiū libertatis, quæ subditur peccato ne trahatur ad seruitutem firmamentorum diuinorū beneficiorum, crystallinū intelligētiæ & prudētiæ nō mūdanæ sed diuinæ. Septem planetę. i. vniuersitas studiosæ occupationis, terra constātiæ, ignis charitatis, aqua gratiæ uel lachrymarum uel deuotionis, aer deuotæ orationis qua nutritur charitas, calor, scilicet qui est in corde dilectio Dei & proximi. Istū mundum innuit hic Saluator cum dicit. [*Ego autem non sum de hoc mundo,*] igitur de alio scilicet de spiritua-

li vita. De hac dicebat se esse & de mundana negabat. Secundum scilicet ꝙ ipsi in peccato suo morerentur, ꝓbat Saluator sic, ille moritur qui uita priuatur. Qui autem priuatur fide, priuatur uita, quia iustus ex fide uiuit. Ideo si non credideritis quia ipse sum, moriemini in peccatis uestris, scilicet in peccato infidelitatis, ad quod omnia alia consequuntur. Hic introducas si uis quomodo per fidem salui facti sunt etiam angeli. Sequitur quartum, scilicet plena informatio. Cum enim Iudæi hoc audientes dicebant ei, [*Tu quis es?*] Christus respondit informando eos de seipso, & osten dit se esse.
Auctorem tutæ æternitatis. [*Ego principium.*]
Doctorem meræ ueritatis. [*Qui loquor uobis.*]
Rectorem seu iudicem firmæ æquitatis: [*Quia multa habeo uobis loqui.*] scilicet facta uestra discutiendo, & rationem exigendo, & iudicare facta uestra puniendo, sed hoc modo non faciam. Iste autem omnia (dicit Christus) ego nō habeo a meipso, sed a patre meo cum simus unum in entitate, [*quia cum exaltaueritis filium hominis*] in corde uestro per fidem, vel in iudicio, quia misericordia superexaltat iudicium, eo quod quanto maiorem misericordiam deus peccatori ingrato præstiterit tanto districtius punietur. In ueritate, quia sic docuit me pater qui uerax est, sic loquor. In charitate & indissolubili societate, Quia qui misit me mecum est, & non relinquit me solum, quia quæ placita sunt ei semper facio. [*Ego de supernis sum.*] Nota ꝙ homo ex tribus cognoscitur, ex loquela, ex uestimentis, & armis seu insignibus. Sic tripliciter possumus cognoscere qui sunt de hoc mundo. Primo quidem ex loquela. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Nota quod duo sunt quæ mirabiliter habent pandere cor hominis, immo prodere, scilicet uisus & loquela. Loquela igitur manifestat unde homo sit, utrum ex deo an ex diabolo. Isti bene

finaliter cognoſcentur figura Iudicum. Nota hiſto-
Iudi. 12. riam de Iepte contra quē inſurrexerunt uiri Effraim. Iepte aperiens interpretatur, & ſignat Chriſtum qui omnia aperiet in iudicio. Effraim creſcens non in merito ſed in peccatis creſcit per ſuperbiam contra dominum inſurgens. Galaaditæ aceruus teſtimonij. Hi ſunt angeli qui erunt teſtes in iudicio, de quibus Eſd. 44. Vos teſtes mei. Iordanis riuus iudicij, uel fluuius iudicantis. Ibi igitur ſtabunt Galaaditæ. Vnde angeli interrogabunt unde es tu, & tunc dicent, dic Sebboleth, quod interpretatur ſpica, & miſer peccator dicet chebbeleth, ideſt palea. Igitur dicet angelus paleas collegiſti, & paleas peccatorum cremabitis, & tunc interficiet eos &c. Vere tu ex illis es, nam & loquela &c. Matt. 26. Ex ueſtimentis. Hiere. 2. Sanguis innoxius inuentus eſt in alis tuis, id eſt, in ornamentis & in ueſtimentis tuis quibus uolas per mundum per uanam gloriam. Sanguis innoxius, qui de male acquiſitis
Act. 12 &c. Sed attende iudicium. Actuum. Nota hiſtoriam de Herode. Herodes glorians in pellibus uanam gloriam ſignat, hic ſedet per propriam reputationem in cathedra elationis mentis, indutus ueſtimentis, id eſt, ornamentis mundi. Loquitur per iactantiam, quia iactat ſe de bonis, ſibi collati ac ſi eſſent propria, ſed quid, ſubito diſſoluitur paralyſi. Dum enim ſibi diuinum beneficium attribuit efficitur inſenſibilis ad correctionem & immobilis ad bonum, recedente a corde calore dilectionis, & ſpiritibus deuotionis, mortificantur membra nec ualent ad meritum operari. Sic igitur hic Herodes paralyſi & a uermibus cōſumptum miſerabiliter uita priuatur. Vermes ut ait Gregor. 15. Moral. capitul. 6. curas carnales ſignant. Vnde exponens illud Iob. 21. Et tamen ſimul in puluere dormient, & uermes operient eos, ſic dicit. In puluere dormire eſt terrenis deſiderijs oculos mētis claudere. Vnde unicuique peccanti & in

sua culpa dormienti dicitur. Surge qui dormis &c. Nota uermes qui de carne nascuntur eos simul operiunt, quia siue diuitis siue pauperis superbientis animum curæ carnales præmunt. In rebus enim terrenis pauper & diues reprobus quamuis non pari prosperitate fulciantur pari tamen anxietate turbantur. Hæc Grego. Vel per uermes carnales fœditates designantur secundum eundem Moral. 16. c. ult. Superbientem igitur diuinis beneficijs Deus uermibus perimit, quia interdum Deus occultam superbiam per manifestam luxuriam denudat. Per arma seu insignia noscuntur principes mundani.

FERIA III. DOMINICAE

Secundæ Quadragesimæ, De operum Pharisæorum reprobatione, ac eorum doctrinæ audiendę.

VNus est magister uester &c.] Matthæi 23. Sicut peccatum seu uitium habet animam seu mentem unitam dispergere, erectam prosternere, instructam decipere, sic Deus, mediate gratia sua, ipsam mentem habet dispersam unire, & congregare, ideo [*unus*,] prostatam stabilire & solidare, ideo est, deceptam erudire, & confortare, ideo. [*magister*.] Tria circa hominem operatur, reddit namque ipsum insignem claritate, qui se. Exilem humilitate, humiliauerit. Sublimem felicitate, exaltabitur. [*Super cathedram Moysi sederunt Scribæ, & Pharisæi &c.*] ut supra. Secundum quod dicit beatus Augustinus de uerbis Dei. Omnis delectat celsitudo, sed humilitas firmat gradus. Qui tendis pedem ultra te, ca-

dere uis non ascendere. Patet autem huiusmodi dicti Augustini ueritas testimonio multiplici scripturarũ. In se namque lucifer ruit, quia pedem sui inordinati desiderii ultra, immo supra se ponere & erigere uoluit, quod est monstrũ. Inde etiam cecidit primus homo &c. Volens igitur Saluator noster nos ad primum ducere paradisi gradũ quo scandere possumus, ostẽdit in euangelio hodierno ostendẽdo & reprobando &c. In quo quidem euangelio tria innuuntur uidelicet. Acceptare præconium ueritatis. [*Super cathedram.*] Deuitare ludibrium uanitatis. Ideo nota opera sua. Procurare plantarium paruitatis uel humilitatis. [*Vos autem nolite uocari Rabi.*] Decet igitur quantum ad primum acceptare & auscultare ueritatis præconium, dicens, [*Super cathedram Moysi &c.*] Vbi inducit ad aliquid obseruandum, quia eruditionem certam, s. legis, Super inquit. Aliquid relinquendum, quia conuersationem prauam. Sec undum autem opera eorum &c. Nota scd̃m beatũ Augustinum de doctrina Christiana, quòd omne uerum a quocunque dicatur a spiritu sancto est. Et ideó ueritas cum reuerentia auscultanda, illa. s. quæ spectat ad duo. Primum est auctoritas officii, Quomodo (inquit Apostolus) prædicabunt nisi mittãtur? Nemo enim debet sibi assumere honorem nisi qui uocatur a dño. Et hoc notatur in hoc quod dicitur, Sedent. Pertinet enim hoc (ut ait Augustinus) ad dignitatem magistri. Secũdũ est approbatio doctrinæ, q̃a debet eẽ nõ de figmentis poeticis, non de phãtasmatibus & somniis, sed de lege & scriptura sacra. Et ideo dicit Moysi. Item nota ꝙ unũ istorũ sine altero non sufficit &c. Hieronymus. Nam bene docendo ostendis populo quomodo debeat uiuere, male uiuendo doces quomodo debeat malefacere. Hic igitur habemus documentum Saluatoris ꝙ prædicatio etiã a peccatoribus dum tamen fundetur in ueritate scripturæ diuinæ, non in erroribus, est audienda & operibus

bus adimplenda. Exemplum huius, si facimus corpori Christi reuerentiã quãdo malus sacerdos dicit missam sic est de uerbo diuino. Nota quòd oportet hoc uerbũ esse de sacra pagina, quia solũ habet efficaciã quia, est ibi uirtus spiritus sancti, qui p ꝓphetas locutus est, & consistit in uerbis illis quando proferuntur, non autẽ sic assistit uerbis paganorum quantuncunque ét sint uera. Ergo bene dico, secundum opera eorum nolite facere, quia ipsi dicunt & nõ faciunt. [*Alligãt autẽ &c.*] Vbi docet declinare quòd erat in istis prophetis quã tum ad quinque, uidelicet Quia ostendebant austeritatem uitæ, quæ tñ non erat in eis. Imponebant enim onera grauia pęnitẽtiæ & importabilia hominibus, & ipsi nedũ humeros illis supponere, uerum etiam digitos ad monendum nolebãt extendere. Chrysostomus. Melius est de misericordia rationẽ reddere q̃ de crudelitate. Nam ubi paterfamilias est largus, dispẽsator non debet esse tenax. Christus nanque misericorditer liberauit & absoluit & nullũ onus aliud imposuit, sicut patet in multis. Ostendebant recordationem diuinorum mandatorum quasi haberent Deum iugiter ante oculos mentis, & propter hanc dilatabant phylaterias suas, in quibus scribebant decalogum, & ponebãt in frontibus suis, & in manibus sinistris, designantes quòd cor siue consideratio & meditatio, & etiam opera, circa legem domini uersabantur, iuxta illud Deuteronomij, Ligabis ea quasi signum in manu tua. *Deute.6.* Et omnia faciebant ut uiderentur &c. Nota quòd isti hoc ordine procedebant ad iudiciũ excipiẽdum, quia portabant ligata diuina mandata in frontibus, quia scilicet ea cognouerunt, & in manu sinistra, quia ea non impleuerunt, uel eum sinistra intentione. In sinistra autem non est robur. Et magnificabant sibi fimbrias, quæ scilicet erant in quattuor angelis palliorum, sicut præceperat Iudæis ubi ponebant pannum hyacinthi-

num, & ubi Pharisæi ponebant spinas &c. Sequebantur prætereà carnis delitias, quia desiderabant primos accubitus in mensa, ubi, scilicet melior portio ponebatur. Sectabantur auaritiam, quia conabantur habere primas cathedras in synagogis, ut, scilicet essent præcipui in oblationibus, quæ eis fiebāt; sed & nūc fit illis qui sunt in capite chori tempore sepulturæ, quibus, s. dantur cærei grossiores &c. Desiderabant reputati sapientes, & haberi in reuerentia, s. salutari in foro & uocari Rabi. Hæc auté omnia erant signa arrogātiæ, & superbiæ quæ occupauerant ipsorū corda. [*Vos autem nolite &c.*] Vbi docet extirpare superbiam & plantare humilitatem. Vult aūt ꝙ homo sibi fastum nō attribuat scientiæ, quia scientia inflat scd̄m Apostolū &c. Nec ét culmen potétiæ & præsidentiæ, & ponit rationē huius, quia ista solum deo attribuēda sunt, qui est magister & dominus, nos aūt sumus discipuli & filii & fratres, & per consequens pares inter nos producti ab eodem principio temporali Adam uel Noe, & hoc quātum ad corpus Deputati eidem seruitio. s. dei quātum ad animā. Redempti eodem commercio. s. precioso sanguine. Fruituri eodem stipendio. s. uita æterna. Et debet nos ad fugiendum superbia & sectandā humilitatē inducere. [*Qui omnis qui se humiliat exaltabitur.*] Moraliter quid ꝑ scribas, & quid ꝑ Phariseos &c. Ad uidendū aūt quid ꝑ hos intelligatur, oportet nos accipere nominis significationem. Pharisei nāque diuisi interpretantur a phares qđ diuisio interpretatur. Et quātū ad hoc possūt pctā significare q̄ habent diuide & separa a Deo. Isa. 59. Iniquitates uestrę diuiserūt inter uos & deū, specialiter tamen peccatū superbię, quia ab illo oīs perditio sumpsit initiū, ut dicit Tob. Vnde ipsa est principiū & origo separandi uos a Deo. Eccl. 10. Initium

Tob. 4. superbię hoīs apostatare a Deo uos fecit. Nota quòd in omni peccato includitur superbia &c. Sic igitur per

per Phariſęos peccata in generali, ſed ſuperbiam in ſpeciali accipere poſſumus. Sed tunc hic cadunt aliqua dubia. Primum quomodo peccare dicantur ſcribæ. Secundum quomodo dicantur ſedere ſuper cathedram Moyſi. Tertium eſt quomodo debemns facere ſecundū ꝙ dicunt nobis. Reſpondit Iſai. 10. quòd oēs ſcribentes, iniuſtitias ſcripſerunt ut imperimerent in iudicio pauperes. Item ſunt codices & literæ & ſcripta contra hominem in extremo iudicio. De hoc figura. 3. Reg. de literis falſis Iezabel quibus Nabaoth eſt priuatus uinea atq; uita. Iezabel fluxus uarius interpretatur, & ſignificat mundi uel carnis concupiſcentiam. Achab fratris pater, de quo dicitur in Euāgelio Ioan. 8. Vos ex patre diabolo eſtis &c. Et bene hic Achab hanc ſibi deſponſauit uxorem, ut perditionis filios generaret Vinea, anima eſt Nabaoth excluſio, peccatorem ſignat qui eſt excluſus a gratia, & finaliter excludendus a gloria. Literæ falſæ ſunt inſcriptiones peccatorum ſiue ſuperbiæ, quæ promittunt gaudium, & inducunt finaliter planctū & luctū. Quæ ſuimus bona, & ecce tribulatio. Hæ finaliter contra peccatorē producentur, & ducentur in teſtimoniū extra portam. Hic quidem ducitur extra portam ciuitatis, dū. ſ. culpam extra committit & lapidatur obſcœnis operibus. Ibi aūt ducetur extra portam corporis, & ibi lapidabitur & priuabitur uinea, dum. ſ. fiet ex anima eius pomarium diaboli, quia ſicut hic ſeminauit herbas peſſimas quibus ueſcitur, ſic ibi ſeminabit ultionem ſiue pœnas quibus nutrietur, quantum ad exercitiū odii. Sic igitur peccata uocari poſſunt Phariſæi, non ſolum ratione qua diuidūt, uerū etiā ratione qua cōdemnāt Item etiā quia aſcribunt hominē familiæ dęmonis. Vnde in Apoc. 19. uocantur character beſtię. Quātū ſecūdū. ſ. quomō dicantur ſedere ſuper cathedrā, ſatis patet. Cathedrā autem Moyſi, mens humana poteſt ſignare, in qua debet ſedere lex

3. Re. 21.

Apo. 19.

diuina, quę eſt lex Moyſi aſſumpti ab ęgyptijs, quia lex domini immaculata conuertens animas, ſeparat nos ab aquis ægyptijs, id eſt, mundi uoluptatibus & peccatis. Anima iuſti ſedes eſt ſapientiæ & diuinæ legis. Vel aliter poſſumus diceret quòd ſedent ſuper cathedram Moyſi, dum, ſcilicet per peccatum diuinam legem perimunt & ſuppeditant &c. Iſa. 14. Sedebo in monte teſtamenti, id eſt, in altitudine perfectionis diuinæ legis. Quantum ad tertium, ſcilicet qualiter debeamus facere quęcunque dixerint nobis eſt aduertendum quod dicit Gloſſ. Omnia, ſcilicet quæ ſunt utilia ad ſalutem, omnia namque talia facere debemus, non tamen ſecundum illorum opera eſt faciendum. Vnde ſciendum quòd omne uitium uirtutem ſibi oppoſitam commendant. Verbi gratia ira patientiam, dũ ſic miſerabiliter cor & corpus affligit, gula temperantiam, dũ.ſ. homo repletus nimis ad abſtinẽtiã cogitur. Licet igitur opera uitiorũ ſint mala, uirtutes tamen ſibi oppoſitas cõmendant, & hoc patet quia quodlibet uitium uult ſe cooperire pallio virtutis oppoſitæ, ſicut patet de ſuperbia ut ait Bernar. ſuper Miſſus eſt Glorioſa res inquit eſt humilitas, q̃a ipſa quoque ſuperbia palliare ſe appetit he uileſcat. Sic igitur quæcũque dixerint uobis facite, ſed nõ opera illorum &c. Dãnat peccatum ſeipſum, & tñ nõ ceſſat animam infeſtare, & ideo bene ſequitur. Imponũt enim onera grauia &c. O quantum grauia quæ faciũt
Pſal. 37. hominẽ cadere in profundum. Pſal. Sicut onus graue
Pro. 21. grauatæ ſunt ſuper me. Et prouerbio. Inueſtigator
Iob. 26. malorum opprimetur ab eis. Iob. Nocte opprimet cũ tẽpeſtas. Bene igitur dicit q̃d impoñũt onera grauia, & tanguntur hic quinque quę ſolet facere peccatũ ſupbię in anima, ſed uado & trãſeo ad remediũ qua eſt humilitas, quã Saluator oſtendit dum dicit. Qui ſe humiliat exaltabitur. Sola enim humilitas eſt quę perimit inimicum & gloriã tribuit, De hoc figura
in

in illa Iudith humili quæ dicebat.Ecclesiastici 9. Hu milium & mansuetorum tibi placuit deprecatio. *Iudith .8*

Narra Iudith conditiones quę ponuntur Iudith confitens & humilians, humilem animam præfigurat, quæ sui considerat miseriam & Deo gloriam tribuit de beneficijs collatis.Psal.Non nobis domine non nobis,sed nomini tuo da gloriam.Hæc relinquitur uidua, dum, scilicet facit diuortio cum mundo,cui interdum anima desponsatur per culpam.Tres anni sunt propositum bene operandi,scilicet principium siue incœptio, perfectio & perseuerãtia.Sex mẽses,sunt uitę perfectio in senario designata.Et aduertendum quod bene dicitur quod habebat multas diuitias,quas uir eius reliquerat.Quamdiu mulier est sub uiri potestate,non habet diuitias nec dominũ,sed eo mortuo ipsi relinquuntur dotes &c.Sic anima quę nubit mundano desiderio, quamdiu uiuit,non habet diuitias,sed desiderio perẽpto tunc habet diuitias gratiarum & uirtutum.Hęc constituit sibi cubiculũ quietum,scilicet quietem contemplationis & meditationis in superiori parte domus,dum,scilicet se toto corde subtrahit a terrenis,& ad superiora se conuertit.Ieiunat omni tempore uitæ suæ,dum, scilicet cauet a gustu cuiuslibet inordinatę uoluptatis,sed cum domino se delectat & epulatur.Et ideo bene dicitur quod non ieiunabat in sabbatis & neomeniis.i.quod non ieiunabat a bonis operibus & a laude Dei.Portat cilicium,id est iugem mortis memoriam.Habet multam familiam,scilicet multa opera meritoria.Hæc in humilitate procedit contra inimicum contra populum domini,& cum proprio mucrone qui ad caput lecti pendet perimit,dum,scilicet gladium tentationis in caput hostis retorquet,& sic amputato capite,id est, subiectionis pciso principio populus Dei.s.anima & eius operatio liberat, & ciuitas cõsciẽtię Bethulia.s. parturiẽs dñm saluatur.Vel aliter Iudith quæ confi- *Psal.113*

tens

tens interpretatur, hominem signat qui statum assumit pœnitentis. Talis namque domino confitetur confessione laudis. Psal. Confitemini domino quoniam bonus. Item confitetur culpam transactam Iosue. 7. Confitere & indica quid feceris. Hæc aliquando prosternitur per peccatum. Hiere. Leua oculos tuos in di
Hier. 2. rectum, & uide ubi nunc prostrata sis. Sed quando cõmissa detestatur, tunc proprie surgere dicitur, & ideo surrexit Iudit de loco in quo iacebat. Iosue. Surge
Iosue. 7. quid iaces pronus in terra? Vocauitque Abram suam, id est famulantem rationem siue discretionem quæ uoluntati tanquam domine in regno animæ famulatur. Nam ipsam prius uoluntas repulerat peccando, quia malitia excæcat uoluntatem. De hac uocatione Iudith, dicit Iudith abræ suæ ut abstaret foris ante ostiam cubiculi, & obseruaret, id est, tentationibus præcaueret ne uoluntas impetũ pareretur, quin libere perimeret inimicum. Descenditque in domum suam quamdiu est in statu peccati tandiu extra domũ
Prouer. 7 propriæ conscientiæ commoratu r. Prouerb. Non est uir in domo sua, abijt uia longinqua. Sed cum seipsam humiliter recognoscit, in domum suam descendit Luc. 18. Descendit hic iustificatus in domum suam. Abstulit a se animę cilicium quę se conuerterat ad instar cilicij, id est ad opera quę sunt mortua, & sepulturæ, indiciũ, animæ. s. mortuę p culpã in fouea uitiorũ sepultę. De cilicio lamentatur Hieremias. Thre. 2. Virgines Hierusalem, ciliciis accinctæ sunt, uirgines inquam, quia sine fructu meriti cuiuscunque. Et exuit se uestimento uiduitatis suæ, id est diuina offensione quæ sponso repulso cum dijs alienis fecerat animam fornicari. Gen. Abijcite Deos alienos qui in medio uestrũ sunt, & mundamini ac mundate uestimenta sua. Potest tamen per uestimenta uitiosa conuersatio designari, in qua tanquam in uestimento cognoscitur anima esse cœlesti sponso uiduata. Vnxitque se myrrho optimo

mo, id eſt mortificante pœnitentia qua anima præſeruatur a corruptione peccati. Exodi 3. Sume tibi aromata primæ mirrhæ electæ. Prima myrrha dicitur illa quæ ſponte progreditur, ſic pœnitentia debet eſſe ſpontanea, quia, plus ualet; & electa ut homo non expectet percuſſionem diuinã. Diſcriminauit crines capitis ſuis, id eſt mentis cogitationes compoſuit in quibus ſponſus plurimum delectatur. Cantic. 4. Vuulneraſti cor meum ſoror mea uno crine colli tui. Iſtorum autem crinium abraſione etiam perfectus exponitur ludibrio inimici, ſicut de Sampſone Iudicum. figuratum fuit. 7 Deinde impoſuit mitram capiti ſuo, id eſt, reſtituta priſtinæ ſanitati uel libertati liberata eſt a ſeruitute peccati. Baruch. 5. Imponet mitram capiti ſuo. 8 Deinde induit ſe ueſti mentis iocunditatis ſuæ, induitque ſandalia pedibus ſuis, aſſumpſiq; dextraliola & lilia & in aures, & anulos, & omnibus ornamentis ſuis ornauit ſe, & profecta eſt, ſcilicet ad pugnam. Vbi nota in ueſtimentis exemplarem conuerſationem. Iob. Eſto glorioſus & præcioſus induere ueſtibus. In ſandalijs circunſpectionem & cautelam in prçſeruando ſe, ut nulla macula pedes, id eſt affectus inficiat Matth. 6. Præcedit Ieſus diſcipulis ſuis ne quid tollerent in uia, ſed calceatis ſandaliis irent. In dextraliolis uirilitatem operis. Nume. Offerimus in donarijs periſcelides id eſt, ornamenta crurum & pedum, ſignantia greſſus promptitudinem obſequendi. Sic enim illi amici Iob, dederunt ipſi in aurem unam auream, id eſt, obedientiam & promptitudinem obſequẽdi, & famulatum exhiberunt. Iob. 42. Per lilia mundicia carnis & cordis. Eccleſiaſtici. 39. Florete flores quaſi liliũ. Per anulum intimitas amicitiæ & colligatio cum ſponſo ſuo a quo receſſerat per peccatum. 9 Et ſic profecta eſt, ſcilicet de uirtute in uirtutem, & inimico caput, id eſt ſuggeſtionis principiũ proprio mucrone amputauit

Iudic. 6.

Iob. 4.

Num. 31

tauit. Sic enim humilitas superat inimicum. Exemplum de hoc legitur in uitis patrum, quòd quidam nobilis in partibus Aegypti habebat filiam dæmoniacã, igitur quidam monachus dixit, solitarij idest eremitę curabunt eam, & ideo obserua ad uidendum quæ operatur, quod faciens homo duxit quendam de eis ad domum suam qui cum introisset statim puella percussit eum in maxillam, & ipse alteram obtulit, cuius humilitatem dæmon non ferens clamare cæpit. O uiolẽtia humilitatis ab hoc loco exire me compellis, & statim puellam sanam dimisit. Humilitatis habendæ exẽplum in proprietate pauonis, qui habens caudam pulcherrimam erigit ipsam super caput ad modum circuli, & tunc in eius aspectu pulcherrimo delectatur & gloriatur, sed aspiciens pedes, & tibias, & illorum turpitudinem uerecundans, statim caudam deponit. Nota cauda sunt temporalia, illa est abiecta auibus, idest uiris sanctis. Primum quærite regnum Dei, & hæc omnia adijcietur uobis. Illa etiam a tergo est posita, hęc etiam a tergo poni debent ne impediant diuinum aspectum. Hæc auem sequitur, sic temporalia debent non præcedere. Interdum tamen ut cauda eriguntur supra caput, idest supra mentem diuitis disponuntur dum in eis mens gloriam, & delectationem suscipiens, principij aut finis minime recordatur. Sed uide remedium respice fundamentum, & quãm uiliter sustentaris. Quid superbis cinis, & uermis? & tunc uidebis ꝙ omnis caro fœnum & omnis gloria eius tanquam flos fœni. Exsiccatum est fœnum, & flos eius decidit. Sequendo secundam expositionem Iudith fuit uxor Manassæ, qui dum instaret super alligantes manipulos tempore messis hordaceæ, uenit æstus super eius caput, & mortuus est. Manasses obliuiosus interpretatur, & significat illum qui obliuiscitur gratiæ sibi factæ in confessione. Instat super alligantes, idest cumulantes opera pœnitentiæ, puta sensus, & intellectus,

Isai. 1.

qui

qui debent spiritui famulari, & bene super alligantes manipulos messis hordaceæ in qua pœnitētia designatur, sed uenit æstus tentationis, & percutit mentem, & perimit spiritum, & sic Iudith anima, quæ prius erat confitens quem in confessione spiritum amiserat recuperat uidua &c.

FERIA IIII. DOMINICAE Secundæ Quadragesimæ. De cruce ferenda, & de documentis in scholis Christi audiendis.

ECce ascendimus Hierosolymam &c.] Matth. 20. Gratia diuina sine qua nihil fructuosum dicere, facere, audire, aut cogitare possumus, multiplicem effectum in nobis habet inuestigare. Singulariter tamen triplicem quo ad præsens, qui in uerbis propositis ostenduntur cum dicitur. Ecce ascendimus. Habet eum mentem erigere, & ideo præmittit. [Ecce ascendimus.] Licet anima sit spiritus ad sublimia cōparata scandere nihilominus pōt, quia prægrauata corpore inferius detinetur ne ascēdere queat. Corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem, ut dicitur Sap. At uero gratia ipsam facit ascendere. Vnde dicebat Saluator. Ioan. 4. Aqua quam ego dabo fiet in eo fons aquæ salientis in uitam æternam &c. Nam nulla opera nostra sufficere possunt nedum ad obtinendam gloriam, uerum etiam nec ad placandum Deū de continuis offensis. Vt gratia diuina facit nos dotē gloriæ pmereri. Et ideo dicit Hieronymus φ ipsa ducit nos ad trāquillitatē uitæ. Vnde ad Ro. Stipendia peccati mors. Gratia aūt Dei uita eterna. Ostendit etiā nobis ut

Sap. 9.
Rom. 6.

ut Christi sequamur uestigia, ideo ipse dicit. Qui uult uenire post me, abneget semetipsum. Et Petrus in sua
Luc. 9. canonica prima c. 2. dicit Christus pro nobis passus est, quibus nos admonet, ut Christi uestigijs inhæreamus, atque sequi debeamus certissimè scientes, quod quo plus patimur, ob eius amore, eo propior maior nostra est fęlicitas, quemadmodum ignominiosę morti eius, fœlicitas gloriosæ resurrectionis est subsecuta, sicuti sequitur. [*Et tertia die resurget.*] Diuina enim gratia tria facit in anima. Habet enim mortem perimere ideo resurget: Lucem infundere. Die. Mentem perficere. Tertia. Ternarius enim est numerus perfectus, & qui ad ternarium uenerit significat mentis perfectionem. Vnde 2. Reg. Per oppositum dicitur quod ad tres
2. Re. 23 primos non peruenerat &c. [*Tertia die resurget &c.*] Secundùm quòd ait Gregorius lib. 10. Moral. cap. 22. Tātò spes in Deo solidior surgit, quanto pro illo quisq; grauiora pertulerit. Quia nequaquam retributionis gaudium de æternitate colligitur quod non hic prius pia tribulatione seminatur. Et bene concordat huic dicto illud Psal. Euntes ibant, & flebant mittentes semina sua. Venientes autem uenient cum exultatione portantes manipulos suos. Qui seminat in lachrymis, in exultatione metēt. Concordat insuper dictum in Euangelio hodierno, ubi ostendit quòd ascendens in Hierusalem primo oportet eum multipliciter crucia-
Ps. 125. ri &c. Et continet præfatum euangelium tria. Quantum ad primum ponitur Descriptio siue narratio sæuæ persecutionis, [*Ecce ascendimus,*] Repulsio stultæ postulationis. [*Et accessit ad eum.*] Repressio ortæ perturbationis. [*Audientes autem indignati sunt.*] Vel possumus uidere quattuor, uidelicet.

Casum futurum referari acerbæ perpessionis.
Gradum iniustum postulari altæ portionis.
Votum expressum increpari transmissæ petitionis.
Motum internum refrenari subortæ perturbationis.

Quo

Quo ad primum. Teste Salomone, tres libros Deus nobis proponit, scilicet librum conscientiæ in corde, librū scripturæ in aure, librū naturę in facie. Vñ dicit Prouerb. 22. Ecce descripsi eam tripliciter. Oportet igitur, interdum ad unum, interdum ad aliud recurrere. Igitur ad librum pro nunc recurrentes naturæ; uidemus sic esse prouisum, cursum que naturæ hoc exigere quod omnis fructus quantuncunque suauis & dulcis non nisi per acerbitatem & amaritudinem ad maturitatem perducitur. Exēplum de uua, quæ prius est acerba ualde & acris, de ficu quæ prius ualde amara, sic de sorbis, esculis &c. Sic in ueritate fructus uitæ æternæ non nobis maturescit nisi præuiis amaritudinis & acerbitatibus multis. Et quid mirum. Quia etiam Saluatori non aliter maturatus est. Psal. In mari uiæ tuæ, idest in amaritudinibus, & uestigia tua nō cognoscetur. Volens igitur Saluator ut fructus gloriæ ad maturitatem nobis debitam perducantur, per uiam passionis multiplicis ad hoc nos suo exemplo perducit in euangelio hodierno. [*Assumpsit &c.*] Hoc est contra illos qui quando uadunt ad crucem pœnitentiæ dicunt hoc non secrete, sed publice, tales sunt hypocritæ. [*Et ait illis. Ecce ascendimus Hierosolymam.*] Chrysostomus. Quasi dicat, nemo me compellit. [*Et filius hominis tradetur.*] cooperāte filii obedientia, diaboli malitia, Iudæ auaritia, Iudæorum inuidia, & Paganorum sæuitia. [*Principibus & scribis, & condemnabunt eum morte.*] Sapien. 2. Morte turpissima condemnemus eum. [*Et tradent eum gentibus, scilicet.*] Pilato & ministris eius [*ad illudendum &c. & tertia die resurget, &c.*] Sequitur repulsio stultę postulationis & allocutionis. Narra historiam de matre missa a filiis &c. [*Nescitis quid petatis.*] Vere nesciebāt. qa aut intelligebāt de regno huius mundi, & tunc nesciebant quid peterent, quia regnum Christi non erat de hoc mundo. Aut de regno quod erit in iudicio, quia prędicit se uenturum

Psa. 76.

ut

Matt.21 ut regem. Tunc dicet rex &c. Et tūc nihil petunt, quia in sinistra erunt damnati. Aut de regno patrię,& tunc multipliciter nesciebant quid peterent. Primo ; quia illud regnum non datur propter parentelam, sed propter præcedentia opera. Non enim datur brauium nisi post cursum. Non enim datur corona, nisi post uictoriam. Non precium, nisi post laborem. Vnusquisque enim propriam mercedem accipiet &c. Secundo, quia ibi nō erit sinistra, quia nec aduersitas, nec etiam gaudium diminutum. Vnde inquit, Vt gaudium uestrum

Ioan.15. plenum sit. Ioan Tertio, quia ueritas quæ uenit in mūdū,& quæ mortem debebat sustinere ut filios Israel, idest electos congregaret in unum, non debebat congregatos diuidere & a charitatis uinculo segregare. Quarto, si uolebant intelligere per dexteram diuinitatem,& per sinistram humanitatem Christi, adhuc nesciebant quid peterent, quia beatitudo essentialis non erit in fruendo humanitate. Et quia beatitudo nō datur nisi post præmium, ideo dicit eis. [*Potestis bibere &c.*] Calicem uocat passionem suam, quæ fuit calix plenus amaritudine,& ideo Saluator postulabat a patre quòd si possibile esset ab eo transiret. Moraliter uidendum est qui sunt isti discipuli, quis iste filius hominis qui sit tradendus, quæ insuper mater filiorum Zebedæi atque quid petāt. Discipuli dicuntur illi qui studēt in scholis. Habet autem Christus scholas duas

Ioan.13. quo ad præsens. In primis est studiū charitatis quo diuina implentur præcepta. Ioan. In hoc cognoscent omnes quòd discipuli mei estis, si dilectionem habueritis adinuicem. Per hanc charitatem docentur impleri præcepta, immo ipsa charitas ex obseruatione præceptorum nutritur. Ioan.15. Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego præcepta obseruo eius qui misit me &c. Vnde in hoc clarificatus est pater meus, ut efficiamini mei discipuli. Hæ sunt primæ scholæ. Vnde studentes in ipsis bene

uocantur duodecim discipulis,quia geminam charitatem fouent,explicant , & nutriunt decem præceptorũ obseruantiam, & qui in his scholis non studet proculdubio nullo modo est Christi discipulus. In secundis docetur humilitas & mansuetudo . Matth. Discite a me, quia mitis sum & humilis corde. Et quia in corde est locus humilitatis(sicut enim cor est radix uitæ, sic in eo radix uirtutum debet radicari) docetur ibi humilitas interius.s. quantum ad propriam reputationem, & mititas . i. mansuetudo exterius , ut scilicet sit lenis ad tractandum,ne.s. pungat cum tangitur . Et hic est ordo inter primos discipulos & secundos, quia postquam studuerint in primis scholis, introeant ad secundas . Duodecim igitur discipulis in primis scholis studentibus vult studium secundum.s.humilitatis ostendere vt de primis transeant ad secundas,& ideo ostendit misericordiam patientiæ sustinendæ, dicens. [*Ecce ascendimus Hierosolymam.*] i. hæc est uia per quam ascẽdimus, quia per præceptorum obseruantiam peruenitur ad patriam. Sed magna asperitas est in uia, quia filius hominis tradetur. Per hũc filium hominis debes moraliter accipere uel ipsum peccatum , uel corpus proprium,uel hominem impressum secundum conuersationem mundanam . De primis duobus in Sermone de Quinquagesima dictum fuit quomodo filius hominis debebat tradi per pœnitentiã,nunc dicamus quomodo oportet ipsum tradi per molestiam & afflictionem quam contra pœnitentem excitat inimicus . De tertio nota quòd nullatenus potest filius hominis ascẽdere Hierusalem ut fiat filius dei , nisi prius tradatur &c. Et quia ad hanc aspiritatem qua homo molestiis insurgentibus traditur,est necessaria humilitas cordis & mansuetudo exterius , uniuersaliter autem post inceptam pœnitentiam diabolus persecutione excitat corporales , de hoc habemus exemplum in figura Iosue.ubi dicitur quòd cum Gabaonitæ audissent quo-

Matt. 11

Ios. 9.

modo Iosue subuerterat Hiericho & Hay, timentes, & callide cogitantes tulerunt cibaria saccos ueteres asinis imponentes & utres uinarios scissos atque consutos, calceamentaque perantiqua quæ ad indicium uetustatis pitacijs consuta erant, uestimentis quoque perantiquis induti, & portantes panes durissimos & minutatos in frusta, uenerunt ad Iosue & composuerunt cum eo dicentes se de longinquo uenisse, & tunc confœderati cum ipso recesserunt, quos statim quinque reges Amorreorum bello impetere cœperunt, ciuitates ipsorum acriter expugnantes, sed prȩsidio Iosue liberati sunt. Sed spiritualiter Gabaonitæ procliues iniquitati significant peccatores, qui non solum sunt cum propheta in iniquitate concepti, sed ad eam nimium inclinati. Isti timore ultionis diuinæ perterriti audientes quod Iosue qui dicitur alio nomine Iesus, ad terram promissionis producens, subuertebant Hiericho, i. mundane uiuentes, quomodo tradidit eos igni perpetuo cruciãdos, & Hay, quæ uita uallium. i. peccatorum interpretatur, ad ipsum ueniunt in hac forma tria callide cogitantes, ut sic iram diuini iudici euãdere possint. Ponunt namque cibaria in saccis ueteribus. i. ut ait Gregorius diuinam doctrinam in cordibus inueteratis peccatis, & hos asinis super ponunt dum, scilicet doctrinam diuinam opere adimplere nituntur, quia sciunt nihil habere in corde sine opere Deo placere. Vtres uinarios, id est cogitationes carnales & terrenas secũdum Greg. in quibus uinum mundanæ letitiæ rationem inebrians ponitur, qui bene cõcisi dicuntur quia cogitationes huiusmodi mentẽ dispergunt, sed tunc consuuntur quando se conuertũt ad Deum, ut ibi uinum internæ lætitiæ, scilicet conscientiæ reponatur, calceamenta etiam antiqua recipiunt, id est mortificationem cogitationum carnaliũ siue temporalium. Vestimenta antiqua, id est exempla sanctorum patrum quibus suam induant nuditatem,

tate m. i. conuersationem, panes durissimos, i. asperam & duram pœnitentiam, qua interior homo nutritur. Psal. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes &c. qui Psal. 41.
panes bene dicuntur minutati, quãdo, scilicet tot sunt punitiones quot sunt culpæ, uel tot expressiones in cõfessione quot circunstantiæ in peccato, & isti bene debent se fateri delonge uenisse, quia longe a peccatoribus salus. Iesus idem est quod salus. Sed quid ? isti (ut dixi) iniqui reges Amorreorum qui amari interpretantur, sunt diaboli, qui ad amaritudinem primo culpæ, dehinc pœnæ hominem nituntur inducere, & contra hos Gabaonitas conuersos insurgunt, ut quos tentatione superare nequeunt, saltem tribulationem frangant. Sed quid debet tunc facere homo, Recurrere certe ad subsidium ueri Iosue, id est Iesu, qui uere nullum in trtbulationibus. Psal. Dum ipso sum in tribulatione, eripiam eum &c. Sed posset cadere quæstio quare Deus iustis tribulationem immittat. Respõdeo hoc facit multiplici ratione. Primo quidẽ ut purgentur. Luc. Simon ecce Satanas expetiuit ut cribraret sicut triticum. Exemplum de mari quod tempestate purgatur. Secundo ne mundanis hęreant. Ps. Adhęsit in terra uenter meus &c. Figura de coruo qui emissus de arca, id est conscientia pascitur immundis. Exemplum de muliere quę misticat holera ne fundo hęreant ac per hoc perdant suauitatem odoris, dulcedinem soporis & uenustatem coloris. Tertio ad fugiẽdum tentationes superbię aut carnis Exemplum de uẽto aquilonari qui constringit porros terræ ne nubes tentationum suboriantur, clarificat aerem conscientiæ, desiccat humorem inordinati desiderij &c. De hoc figura Deutero 7. quare Deus uoluit cito delere gentes & inimicos terræ promissionis, ne .s. leones. i. dæmones per tentationes insurgerent & terram conscientiæ facerẽt desertam. Quarto, ut homo uelocius currat. Nil nocet emisso subdere calcar equo. Ps. Mul-

Luc. 22.

Psal. 15.

tiplicatæ ſunt infirmitates eorum, poſtea acce. &c. Quinto, ad terrorem peccatorum, ut cogitent quod deus finaliter faciet inimicis, qui amicos flagellat. j. Pet. 4. Si iuſtus uix ſaluabitur, peccator ubi apparebit? Sexto, ne tribulationes putemus euenire propter peccata, ſicut putauerunt amici Iob. Septimo, ut augmentetur gratia. Hieronymus. Ignis flatu præmitur ut creſcat. Pſal. 9. Pſal. Dum ſuperbit impius incenditur pauper. Sic igitur oportet filium hominis tradi &c. & eſt tribulatio neceſſaria ad ingreſſum Hieruſalem, & non eſt ad mortem, quia tertia die reſurget. Mater filiorū Zebedæi ſenſualitas eſt, uel mens humana. Iacobus corpus quod nititur animam ſemper ſupplantare. Supplantauit enim eam altera uice. Primo primogenita auferens, uitam. ſ. quę continuari poterat, & nunc ſecūdo benedictionem nititur gratiæ ſubripere. Ioannes ſpiritus, in quo eſt gratia. Petunt igitur multi ut ſedeant. i. ut quieſcant, vnus ad dexteram boni ſpiritualis, alius ad ſiniſtram boni tēporalis, & mundanæ proſperitatis, ſed in ueritate tales non aduertunt quod dominus dicit, Poteſtis bibere calicem quem ego &c. Non aduertunt etiam ꝙ qui ducūt in bonis dies ſuos, 1. Reg. 2. ad infra deſcenderunt, de quibus figura parua. j. Reg. de Heli aſcendens. ſ. inordinate & ſine meritis. Sic uolebat hęc mulier filios ſuos aſcendere. Phinees os mutum, & os ſilens, ſpiritu. ſ. nimis conſentiendo operibus corporis, & contra tentationes minime reluctando. 2. Re. 19. Vſquequo ſiletis; Pſal. Ego autem tanquā ſurdus non audiebam &c. Et ſequitur. Nec habens in ore ſuo redargutiones. Ophni tabernaculum, ſignat corpus. Iob. 8. Tabernaculum impiorum non ſubſiſtet. Contra hos pugnant Phyliſtini, arcam dei capiūt, id eſt conſcientię, moriuntur ambo filii, ſcilicet ſpiritus per culpam, & corpus per uitę ſubtractionem, & ſic Heli fracta ceruice. i. proſtrata ſuperbia, & ad inferos detracta de ſella proprię libertatis, in qua uidelicet

cet senex sedebat, cadit in obstinationem, ut mortuus non possit amplius pœnitere. Grego. 11. li. Moral. c. 17. exponens illud Iob. 13. Et redigentur in lutum ceruices. Per ceruicem solet superbia designari. Ceruix itaque in lutum redigitur cum superbus quisque humiliatur in morte, & elata caro tabescit in putredine. Et lib. 12. cap. 22. exponens illud Iob. 15. Cucurrit aduersus eum erecto collo, & pingui ceruice armatus est, sic dicit. Pinguis ceruix est opulenta superbia, affluentibus uidelicet rebus quasi multis carnibus fulca. Potés igitur iniquus pingui ceruice contra deum armatur, quia rebus temporalibus tumens contra præcepta ueritatis quasi de magnitudine carnis erigitur. Ergo fractis ceruicibus superbus retro ad modum Heli cadit retrorsum, quia a deo reprobatus &c.

FERIA. V. DOMINICAE SEcundæ Quadragesimæ, De peccatorum pictura, in Diuite Epulone & mendico Lazaro.

Pater Abraham miserere mei. Lucæ. 16.] Tria nobis dant fiduciam ad spiritus sancti gratiam impetrandam, s. affectus uisceralis quo diligimus, q.a pater. Aspectus generalis, quo protegimur. Abrahã Defectus naturalis quo prosternimur, Miserere mei. Affectus uisceralis quo sumus adoptati. Pater. Aspectus generalis quo sumus collecti in unam familiã, Abrahã. Defectus naturalis quo sumus infecti, miserere mei. [*Homo quidam erat diues &c.*] Quantæ efficaciç sit mĩa, bene ostendit Hieronymus in quadam epistola sic dicens. Non memini me legisse desolatum, qui libenter opera pietatis exercuerit. Habet enim multos intercessores, & impossibile est precibus multorum non exaudiri. Reuera multos pro se qui misericordiã exercent, habent intercessores, quia uiscera miserorũ quæ recreãtur mĩa eorũ, repẽdũt ipsa mer mu-

nera quæ impēderunt.Talis enim cū ad iudiciū trahi tur,statim ab ipsa mīa adiuuatur, quæ cōstāter allegat pro ipso &c. Sicut enim misericors uix potest male finire,sic crudelis & durus uix poterit misericordiā inuenire,immo fiet iudicium sine misericordia ei q̄ nō fecerit misericordiam.Et licet de hoc in sacra scriptura exempla q̄ plurima habeamus, tñ singulariter exemplū proponitur in Euangelio hodierno, in quo, quattuor innuuntur,uidelicet.

Crudelitas feralis denegātis subsidium,[*Homo quidā.*] Diuersitas finalis tolerātis supplicium.[*Mortuus est.*] Temeritas brutalis postulātis remedium. [*Pater Abraham miserere.*]Improbitas totalis replicantis eloquium. [*Rogo ergo te,pater,ut mittas eum &c.*]

Quantum ad primum ponit multa quæ crudelitatem & obstinationem adgrauant, uidelicet excessum quem habet respectu sui, & defectum quem habet respectu proximi & Dei. Primo enim excedebat siue erat deordinatus respectu sui in multis, cum dicitur [*Quidam*,] & nomen eius nominatur, quia diuites a Deo non agnoscuntur, Pauperem autem nouit ex nomine. Primo deordinatus in superbia & uana gloria,quia[*induebatur purpura.*]quę est indumentū regale.Secundo in carnis mollitie,quia induebatur inferius[*bysso,*]quod est genus panni lini albissimi & delicatissimi,quod linum nascitur in Aegypto.Tertio in gulam, quam ostendebat ratione quantitatis, quia [*epulabatur &*] replebatur.Continuationis, quia[*quoti die*]sine intermissione.Curiositatis quia[*splendide*] & delicate.Et ideo dicitur,[*Induebatur.*] ab illo, scilicet qui beneficia prę̄stat,& tamen non recognoscebat,licet posset dici quod induebatur a peccato. O quot induuntur hodie purpura, panno.s.intincto sudore & sanguine pauperis, quia induuntur rapina, furto,usura,illicito lucro sed in ueritati omnis uiolenta prædatio erit cum tumultu scilicet pœnæ, & uesti-

mentum mixtum ſanguine erit cum ſanguine in combuſtionem & cibus ignis. Induuntur etiam byſſo, id-eſt mundana crudelitate & gloria, quæ naſcitur in Aegypto, ut ait Beda. Ezechi. Byſsus uaria id eſt, de culpa multiplici maculata, de Aegypto, id eſt, de mundana gloria, texta eſt tibi in uelum, ut, ſcilicet nauis tua uento uanę gloriæ nauiget per mare huius mundi ut poneretur in malo, id eſt in intentione tua diſtorta. Hic igitur diues ſic induebatur. Secundo reſpectu proximi, de quo uide inferius Sed quod, [*Erat ibi mendicus &c.*] Erat (inquit) quia non eſt, cum ſit de paupertate translatus ad gloriam, & ad Dei conſpectum ſic econuerſo diues ad inopiam. Et nota quod hic decem ponuntur grauantia culpam diuitis. Ezec. 17

Primo abundantia, Quia ipſe erat diues.

Secundo ſuperfluitas in ueſtibus & cibis.

Tertio quia pauper non niſi unus erat cui poterat faciliter ſubuenire.

Quarto, quia in extrema paupertate, ideo mendicus.

Quinto, quia uiribus deſtitutus, nec longius ire poterat.

Sexto, quia calamitoſus, ideo ulceribus plenus.

Septimo, quia illum habebat diues in præſentia.

Octauo, quia non cupiebat magna, ſed parua.

Nono, quia micæ quæ cadebant de menſa &c.

Decimo, quia canes obſequium pręſtabant cui homo ſubtrahebat.

Sequitur modo ſtipendium utriuſque, uidelicet calamitas quę obuenit ipſi diuiti, Chryſoſtomus. Audiuimus quid in terra utrique paſſi ſunt, audiamus quid utrique apud inferos patiātur. Hęc calamitas fuit, qa ipſe amiſit bona naturæ, ſcilicet corpus mortuus eſt. Perdidit bona fortunę, diuitias, Diues. Acquiſiuerat pœnam æternam, ſepultus eſt in inferno. Ductus eſt ad dæmonium, &

illuc eum traxerunt. Econtrario Lazarus mendicus dimittit. Primo paupertatem, quia mendicus. Secundo calamitatē, quia moritur ut uiuat. Tertio portatur ab angelis, non ab uno, ut ait Chrysostomus, sed a multis ratione maioris solennitatis: portatur in locum tranquillitatis qui fuerat in loco pœnæ, & in locum abundantiæ qui fuerat in loco miseriæ. Sequitur tertium, scilicet excæcata temeritas illius qui postulabat gratiam mortuus quam uiuens negauerat. Extremum digiti non minus poterat petere quam guttam aquæ ad refrigerandum linguā quā in mensa per loquacitatem laxauerat. Greg. Laxauerat superbia, redditur diuiti, uice lyre sonantis, gemitus; uice petus, desiderium stillę, uice spectaculorum enormium caligo profunda, uice ambitus, incessanter peruigil uermis &c. [*Recordare fili.*] Duplicem assignat causam Abraham ne ratione uindictæ uel odii uideatur ipsi rem petitam denegare. Primo dicit hoc esse impossibile cum contradicat diuinæ iustitiæ, nam hęc aqua non datur nisi pro meritis, tu autem quod meruisti in uita tua recepisti. Dicitur uita tua, qa nō fuit dei, nec illius deus particeps fuit. Secundo quia erat chaos interpositum ut unus ad alterum non posset accedere, non ad subueniendum solum, sed nec ad compatiendum, & econuerso nec damnatus potest ascendere ad beatum ad gaudendum. Hic nota quòd nunc eleuat oculos ad illum ad quem eos ante noluit inclinare, iterum nunc audet inuocare Lazarum quem egentem audire noluerat; sed notentur Abraham, lingua, affectus, digitus, misericordia. Comparatur secundum Augustinum aqua diuinæ gratiæ & gloriæ, quæ minime operationi debetur, quia illa satisfaceret ad refrigerandum damnatum, nam minima gutta aquę gratiæ saluum facit. Nota de uino quo inebriabatur diues, quomodo mordet quod dulce sumebat &c. Sequitur. 4. scilicet replicata improbitas,

probitas, ait, [*Rogo te*.] Hic attingitur argumentum quod pœna crescat damnatis. Sed quid, Crescit ne gloria beatis post egressum de corpore, credo quod non & ratio est quia Deus qui pronus est ad misericordiam tantum simul confert de gloria quantum per successum temporis quis meretur sic. Prædicator multos erudiens est causa salutis ipsorum, ipsis igitur saluatis crescit prædicatoris gloria sic præuaricatori supplicium de illis qui suo uerbo aut suo opere sunt damnati, sed gloriam simul totam confert Deus, non sic pœnam, quia non uult esse tam pronus ad iudicium sicut ad misericordiam. Sunt tamen qui præmium accidentale augeri dicant. [*Habent Moysen & prophetas*,] non Ciceronem & Quintilianum, aut Senecam & Aristotelem. Causa quare mortui non apparent uiuis est ista, uel propter multas illusiones quæ ibi fierent, Dæmon enim assumeret formam defunctorum, & sic falsis documentis duceret in errorem. Vel quia ex consuefactione apparitiones uilescerent, & tunc hominū correctio non sequeretur, quia tunc caderet eis ad maius peccatum. Vel quia nunc fiunt suffragia pro defunctis, quæ forte si apparerent, cessarent, puta si essent in statu quòd eis talia non prodessent Vel quia eis etiā homines credere nollint. Vnde Hieronymus. Qui nolint credere prædicenti Christum resurgere, eius resurrectionem credere noluerunt. Moraliter per hunc diuitem possumus Christum intelligere, per Lazarum peccatorem adaptando quid dicatur de diuitiis & gloria eius per ordinem. Vnde Apostolus ad Roma. 10. Ipse diues in omnes qui inuocant illum Prrouerbio. 8. Mecum inquit sunt diuitiæ & gloria. Omnes thesauri patris repositi sunt apud eum, secundum Apostolum. Psalm. Gloria & diuitiæ in domo eius induitur autem purpura & bysso, & hoc quā- Psa. 111
tum ad humanam naturam propter innocentiam eius & puritatē, & nitore incōparabili. Si eius passio-

nem

nem confidero,ipfe proculdubio indutus purpura ue ftimento intincto,fcilicet fanguine pifcis qui in aquis huius mundi.i.in afflictionibus totus natauit. Quare Ifa.63.Rubrum eft indumẽtum tuum.Ezech.27.Hya cinthus & purpura facta funt operimentum tuum. Hyacinthus qui eft coloris cælici,fignificat puritatem & munditiam per quam cæleftibus conformamur. Vel referendo ad diuinitatem prout eft ueftimentum regium, byffum uero ad humanitatem,Epulari quoti die.Ecclef.30.Splendidum cor boni in epulis. Ifa.55. Venite & emite abfque argẽto,& abfque ulla commu tatione uinũ & lac.Quare appenditis argentũ non in panibus,& laborem ueftrum non faturitate? Audite audientes me & comedite bonum & delectabitur in craffitudine anima ueftra. Sed menfa eius eft copia & affluentia bonorum fpiritualium.Vnde ipfe loqui-

*Luc.*22. tur Luc.22.Ego difpono regnum ut edatis & bibatis fuper menfam in regno meo. Vnde Prou.8.Sapientia.i.Chriftus immolauit uictimas,mifcuit uinum & pofuit menfam fuam.Mẽdicus fignificat peccatorem, qui in agro pœnitentiæ torpore & acidia laborat. Prouerb.20.Propter frigus piger arare noluit, mendicabit in æftate & non dabitur ei.De iftis mendicis mandatum fuerat.Deuteronom.16. Omnino medicus & indigens non erit inter uos. Hic iacet, fcilicet

2.*Re.*20 in fanguine peccatorum. 2. Reg. Amafa confperfus fanguine, & iacebat in uia quæ ducit ad perditionem. Amafa indignatio domini interpretatur, &

*Iud.*14. Iudith.14.Ecce Holophernes iacet in terra, & caput eius non eft in illo. Holophernes interpretatur infirmitas defcenfionis, & fignificat peccatorem, qui dum ab ipfa defcendit gratia, infirmatur. Proftratus igitur iacet, & caput id eft Chriftus non eft in illo. Tunc iacet extra ædem quando peccatum prodit ex cogitatione in opus, ulceribus plenus, ideft peccatis, in cute furgentibus, ideft in con-

uersatione, ut sint publice manifesta. Psalm. Putruerunt & corruptæ sunt &c. & Isai. 1. A planta pedis usque ad uerticem non est in eo sanitas. Hæc ulcera horrenda debent hominibus nauseam & horrorem incutere, canes autem idest contra Deum latrantes lingunt ea, scilicet dum non corripiunt, sed laudant. Iacet extra scilicet conscientiam; micæ cadunt de mensa, idest bona temporalia quæ cadere faciunt, primo in culpam, deinde in pœnam. Sed tunc hic cadunt dubia, si intelligamus per diuitem Christum, per Lazarum peccatorem. Primo enim quomodo ueritatem continet quòd diues sepelitur in inferno, Pauper uero ab angelis &c. Secundo quis est ille cruciatus quem patitur diues. Tertio quid est illud refrigerium seu subsidium quod petit. Quarto quæ est responsio quæ ipsi datur. Ad primum dicetur quòd Christus resurgens à mortuis iam non moritur, in se uidelicet, moritur tamen & infirmatur in conscientia peccatoris. Vnde Apostolus ad Hebr. *Hebr.6.* Concrucifigentes sibimetipsis filium Dei, ostentui habentes. Sed quid infernus in quo diues iacet mortuus? Responsio quòd est abominabilis conscientia peccatoris. Nam hic uocamus infernum locum tenebrosum, locum horroris, habitationem dæmonis, locum confusionis. Hæc omnia continet conscientia peccatoris, locum discordiæ, locum continui tumultus, locum continui prælii. Hæc omnia sunt in conscientia peccatoris. Sinus Abrahæ, mundus iste angeli mali portant ipsum &c. Ad secundum quòd sitit salutem nostram. Sitiebat enim & inflammabatur in cruce, quando dicebat, Sitio non enim conquerebatur de pœnis corporalibus, sed solum de ista siti quæ æstuanti procedebat ardore. Vel aliter, crucias Christum ardore inordinati desiderii quod in tua mente portas. 2. Petr. 2. Animam iusti iniquis operibus cruciabant. Illum inquam iustum de quo Centuri-

nem confidero,ipfe proculdubio indutus purpura ue ftimento intincto,fcilicet fanguine pifcis qui in aquis huius mundi.i.in afflictionibus totus natauit. Quare Ifa.63.Rubrum eft indumẽtum tuum.Ezech.27.Hya cinthus & purpura facta funt operimentum tuum. Hyacinthus qui eft coloris cælici,fignificat puritatem & munditiam per quam cæleftibus conformamur. Vel referendo ad diuinitatem prout eft ueftimentum regium, byffum uero ad humanitatem,Epulari quoti die.Ecclef 30.Splendidum cor boni in epulis. Ifa 55. Venite & emite abfque argẽto,& abfque ulla commu tatione uinũ & lac.Quare appenditis argentũ non in panibus,& laborem ueftrum non faturitate? Audite audientes me & comedite bonum & delectabitur in craffitudine anima ueftra. Sed menfa eius eft copia & affluentia bonorum fpiritualium.Vnde ipfe loqui-

Luc.22. tur Luc.22.Ego difpono regnum ut edatis & bibatis fuper menfam in regno meo. Vnde Prou.8.Sapien-tia.i.Chriftus immolauit uictimas,mifcuit uinum & pofuit menfam fuam.Mẽdicus fignificat peccatorem, qui in agro pœnitentiæ torpore & acidia laborat. Prouerb.20.Propter frigus piger arare noluit, mendicabit in æftate & non dabitur ei.De iftis mendicis mandatum fuerat.Deuteronom.16. Omnino medicus & indigens non erit inter uos. Hic iacet, fcilicet

2.*Re*.20 in fanguine peccatorum. 2. Reg. Amafa confperfus fanguine, & iacebat in uia quæ ducit ad perditionem. Amafa indignatio domini interpretatur, &

Iud.14. Iudith.14.Ecce Holophernes iacet in terra, & caput eius non eft in illo. Holophernes interpretatur infirmitas defcenfionis, & fignificat peccatorem, qui dum ab ipfa defcendit gratia, infirmatur. Proftratus igitur iacet, & caput id eft Chriftus non eft in illo. Tunc iacet extra ædem quando peccatum prodit ex cogitatione in opus, ulceribus plenus, ideft peccatis, in cute turgentibus, ideft in conuerfatione,

uersatione, ut sint publice manifesta. Psalm. Putruerunt & corruptæ sunt &c. & Isai. 1. A planta pedis usque ad uerticem non est in eo sanitas. Hæc ulcera horrenda debent hominibus nauseam & horrorem incutere, canes autem idest contra Deum latrantes lingunt ea, scilicet dum non corripiunt, sed laudant. Iacet extra scilicet conscientiam, micæ cadunt de mensa, idest bona temporalia quæ cadere faciunt, primo in culpam, deinde in pœnam. Sed tunc hic cadunt dubia, si intelligamus per diuitem Christum, per Lazarum peccatorem. Primo enim quomodo ueritatem continet quòd diues sepelitur in inferno, Pauper uero ab angelis &c. Secundo quis est ille cruciatus quem patitur diues. Tertio quid est illud refrigerium seu subsidium quod petit. Quarto quæ est responsio quæ ipsi datur. Ad primum dicetur quòd Christus resurgens a mortuis iam non moritur, in se uidelicet, moritur tamen & infirmatur in conscientia peccatoris. Vnde Apostolus ad Hebr. Concrucifigentes sibimetipsis filium Dei, ostentui habentes. Sed quid infernus in quo diues iacet mortuus? Responsio quòd est abominabilis conscientia peccatoris. Nam hic uocamus infernum locum tenebrosum, locum horroris, habitationem dæmonis, locum confusionis. Hæc omnia continet conscientia peccatoris, locum discordiæ, locum continui tumultus, locum continui prælii. Hæc omnia sunt in conscientia peccatoris. Sinus Abrahæ, mundus iste angeli mali portant ipsum &c. Ad secundum quòd sitit salutem nostram. Sitiebat enim & inflammabatur in cruce, quando dicebat, Sitio non enim conquerebatur de pœnis corporalibus, sed solum de ista siti quæ æstuanti procedebat ardore. Vel aliter, crucias Christum ardore inordinati desiderii quod in tua mente portas. 2. Petr. 2. Animam iusti iniquis operibus cruciabant. Illum inquam iustum de quo Centurio.

Hebr. 6.

turio. Vere hic homo iustus erat. Ad tertium, ꝙ petit Christus a patre ut minimum digitum. i. minimum discretionis opus faciat peccatori quo gratia ualeat exhauriri ut refrigerium. i. gaudium præstet ipsi. Vel posset digitus humilitatem signare &c. Ad quartum ꝙ responsio quæ datur ei cum dicitur, [*Fili recordare &c.*] quasi dicat pater Christo, impossibile est ꝙ Lazarus, scilicet peccator sit positus in sinu Abrahæ, hoc est ꝙ in mundo sic mortuus per culpam possit uenire ad te propter mala, ut sit superius scilicet propter iustitiam & propter chaos. Et rogat diues ut mittat in domũ patris: Habeo &c. i. rogat peccatores uniri & reuocari per gratiam ut reuertantur in domum patris, de qua ipse dicebat Pharisæis: Nolite facere domum patris mei domum nego. Habet quinque fratres Christus, qui sunt corpus eius, sensibilitas, modestia, pœnitentia, & castigatio. Vel qui in fide trinitatis seruant duo charitatis præcepta, ut sint duo in tribus, & tria in duobus. Ad hos igitur contestandos vult Christus Lazarum mitti ut & ipsi caueant &c. Sed quid dicit pater? Habent Moysen &c. Aliter potest moraliter exponi. Diues iste peccator, qui est ingratus, qui est diues, & non in gratia, sed in culpa. Micheæ. 6. Diuites eius repleti sunt iniquitate. Hic induitur purpura. i. merito passionis Christi, qui fuit piscis natans in mari huius mundi, cuius cruore hoc uestimentum est incinctum. Induebatur & bysso, quia uirtute passionis Christi, & uirtute baptismi iuuabatur, restituitur peccatori innocentia. Omnes amici eius uestiti sunt duplicibus. Prouerb. vltim. Hic splendide & continue epulabatur in mensa execrabili huius mundi, inde diabolus hominem inebriare conatur, de qua
Psal. 58. mensa Psalm. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueũ &c. De hoc figura Dan. 1. de rege qui præcepit Aphanes, ut introduceret de semine regio &c. Rex Babylonis, dæmon qui est rex confusionis. Aphanes, securi-

tas

tas gratiæ, id eſt præſumptio de diuina miſericordia, & hic eſt princeps euunchorum. i. nolentium opera miſericordiæ producere. Huic igitur mandat rex, ut introducat de ſemine regio, ſcilicet ſuperbiæ & uanæ gloriæ mundanæ & tyrannorum, pueros qui in hoc mundo pueriliter uiuunt, & nutriuntur de menſa Regis, ſcilicet de uiuo mundanę concupiſcentiæ, & de cibis id eſt operibus prauis, ut eruditi lingua mundana & ſapientia ſtulta & reprobata huius ſeculi poſſint ſtare coram rege id eſt ſe dęmonis obſequiis mancipare. Pauper Chriſtus eſt, quia filius hominis non habet ubi caput ſuum reclinet, mendicus eſt manu indicans & petens a te beneficium, tunc enim manu tibi indicat quando tibi dicit. Videte manus meas & pedes meos, quia ego ſum qui feci uobiſcum miſericordiã, & ideo ſunt perforatę. Vlceribus plenus eſt, Iſa. 53. *Luc.* 24.

Vidimus eum & non erat aſpectus &c. ita & nos reputauimus eum quaſi leproſum & percuſſum a deo & humiliatum. Hunc igitur uides continue extra portam cordis tui iacentem, nec illum vis introducere. Apocalyp. Ego ſto ad oſtium & pulſo. Cupit ſatiari & refici de micis, id eſt ſaltem de paruis operibus bonis ſibi dari &c. *Ap.* 3.

FERIA

FERIA VI. DOMINICAE Secundæ Quadragesimæ, De spirituali uinea, sub parabola uineæ Agricolis locatæ.

Dabitur genti facienti in fructu eius.] Matth. 21. Gratia diuina quemque facit hominem regnare, & uitijs dominari, & regnum Dei uocari, quia

Impenditur gratiosè, ideo, Dabitur.
Ostenditur operosè: ideo Genti facienti.
Colligitur fructuosè: ideo Fructum eius.

Dabitur genti &c.] Secundum quòd ait Ber. in Sermone quem facit in capite ieiunij, sicut si aqua fluminis stare cœperit cito putrescit, sic plane gratiarũ cessat discursus ubi non fuerit recursus. Ecclesiastes. 1. A loco á quo exeunt flumina &c. Vere hoc modo nihil augetur ab ingrato, sed quicquid acceperit ei uertitur in perniciem. Et licet de hoc quamplurima exempla habeamus, singulariter tamen nobis proponitur exemplum in Euangelio hodierno, in quo quatuor innuuntur, scilicet primo,

Benignitas irrogationis. [*Homo quidam plan. ui.*
Iniquitas retributionis. [*Alios occiderunt.*
Seueritas condemnationis. [*Malos male perdet.*
Congruitas adaptationis. [*Nunquàm legistis &c.*

Quantum ad primum tangit tria quæ erant ipsius uineæ. Seruiebant autem uineæ tria, uidelicet seps, torcular, & turris ad conseruationem ipsius uineæ, quia seps arcebat bestiarum incursus, turris hominum infestationem, torcular seruiebat ad colligendum fructũ. Hæc uinea allegoricè fuit, populus Iudaicus. Seps eius ange-

angelorum custodia, quibus a gentibus protecti fuerunt, sicut patet in pugnis, quas pro eis dominus fecit. Turris fuit sublimitas legis, secundum quam si uigilare uolebant, poterant hostium infestationem prospicere. Torcularia sunt prophetæ, in quibus præmissis uaria exprimebantur, scilicet uarijs uerbis legis spiritualis, & mysticus intellectus passionis Christi. Quod autem addit. Peregre profectus est, hoc dicit quia Deus postquam hanc uineam plantauit, eam reliquit arbitrio proprio &c. Quantum ad secundum ponitur fructus huius uineæ. Expectauit enim Deus tempus debitum, & tunc misit agricolas colligere uel accipere fructum. Misit autem nuncios quamplurimos, & isti fuerunt male tractati, quia quidam fuerunt lapidati, sicut Stephanus. Vnde Moyses. Populus (inquit) iste Iudaicus duræ ceruicis est &c. Quidam cæsi persecutionibus, quidam occisi sunt Isaias, & Hieremias. Secundo nuncios, scilicet duodecim prophetas, sed & illis fecerunt similiter. Nouissime, & tertio misit filium suum Christum, quem eiecerunt extra uineam quia ad literam extra Hierusalem. Iterum extra uineam quia dicebant ipsi, Dæmonium habes, & Samaritanus es, id est transgressor legis, & occiderunt eum, uolentes habere hæreditatem. Vnde dixerunt, Quid facimus, quia iste homo multa signa facit? Si dimittimus eum, omnes credent in eum, & tunc uenient Romani, & tollēt locum nostrum. Ecce quomodo uoluerunt habere hæreditatem. Et ideo hæc uinea fecit fructus amaros sicut dixerat Moyses. Deuteronomij. Vua eorum uua fellis & botrus amarissimus. Quantum ad tertium ponitur seueritas condemnationis, ubi Christus eos propria sententia, & proprio damnat sermone ut patet in litera. Quantum ad quartum explicat, & aptat parabolam ad propositum suum, quia illi non intelligebant, quòd Christus de eis loqueretur. Lapis iste Christus est. Supra ipsum cadit Christianus, quia habet Christum

Ioan. 11

Deu. 32.

ſtum pro fundamento,dabit autem hic lapis ſuper illos qui fidem non recipiunt. Nota in ædificio animæ noſtrę ponuntur exempla ſanctorum ut fortitudo qua ſi lapis ſolidus, uel quaſi columna ad ſuſtentandum. Apocalyp. Qui uicerit faciam columnam in templo

Apoc.3. Dei. Patientia quaſi lapis quadratus multis tunſionibus.1.Pet.2.Et ipſi tanquam lapides uiui ſuper ędificari idoneos ſpirituales. Humilitas quaſi oſtium &c. & quaſi trabes ad ligandum parietes. Vaſa autem ſunt peccatores &c.qui quaſi uas inane. Hieremi. 51. Comedit & deuorauit me Nabuchodonoſor Rex Babylonis, reddidit me quaſi uas inane. Nabuchodonoſor ſedens in anguſtia interpretatur.De impiis non poteſt fieri paxillus.i.ſuſtentaculum alicuius ſpei, ut per ipſum etiam poſſimus peccatores ſuperare. Moraliter uinea iſta eſt homo uel anima.Iſai.5. Vinea facta eſt dilecto meo. Et quia omnis transformans ſe ſecundum aliquam ſimilitudinem ſe transfert, uideamus quænā ratio ſit ſimilitudinis. In duobus autem conſiſtit ſimilitudo ſcilicet in cōditione ſtatus, & in proue ctione ſiue ductione fructus. In conditione inquā ſtatus, quia ſicut uinea indiget cura multa ſi debeat fructum facere ſic homo &c. Et ſicut uinea ſuper omnia ligna ſtatim efficitur ſyluestris ſi nō colitur,ſic homo.Et uide quod non ſic beſtia cadit a ſua natura ſicut homo.&c. Iſa.5. Auferam ſepem eius,& erit indireptionem, diruā maceriam eius & erit in conculcationem, & ponam eam deſertam, non putabitur & non fodietur, & aſcendent ſuper eam uepres & ſpinæ. Item uinea nō fructifera nihil ualet niſi ad comburendum.Ezech.15.Fili hominis

Ezec.15. fient ligna uitis ad cōburendum. Et ex omnibus lignis nemorum quæ ſunt inter ligna ſyluarum nunquam tolletur de ea ut opus fiat aut fabricetur de ea paxillus,ut dependeat in ea quodcunque uas.Ecce igni hoc lignum datum eſt in eſcam, utranque partem eius conſumpſit ignis. Vere homo deo non fructificans ad nihil aliud

ualet

ualet nisi ut fiat esca ignis. Non sic de aliis bestiis, quia de serpente fit theriaca. Item nota similitudinem ratione fructus, quia quando uinea est bene culta nullius arboris fructus potest ei adæquari, sic nec hominis bene culti fructibus. Hanc uineam Deus plantauit in loco uberi, quia in loco delitiarum, sed inde euulsa per dæmonem transplantata est in Aegyptum peccati, et quia non fuerat in loco solido transplantauit eam filius Dei in sua diuinitate quando scilicet sibi eam uniuit. Hanc uineam Deus uallauit muro & antemurali, quod est temperantia siue modestia ad ipsam namque pertinet primos insultus reprimere ne scilicet faciliter hac uineam lupus ingrediatur. Psalm. Exterminauit eam aper de sylua, & singularis ferus &c. Et quia interdum modestia ipsum tutari non potest, idcirco post ipsam immediate positus est murus fortitudinis, qui frangi non possit, non fortitudinis corporalis quæ habetur a bestiis, sed mentis & animæ, quæ non concutitur ex aduersis tertio.Reg.13. Aedificauit murum per circuitum &c. Dicit autem, Extruxit in ea torcular, quia iustitia debet esse semper cum humilitate, aliter acciperet forte sibi alquid ultra. Torcular est iustitia, quæ præmit omnes uuas. Nota uuæ sunt delectationes, quarum quædam albæ, quia spirituales, quædam nigræ, quia temporales. Omnes autem præmuntur in torculari iustitia, uinum ex eis rubrum, idest charitatis exprimitur dulcedo, fæcibus utique procul pulsis. De hoc torculari Isa. 5. Torcular extruxit in ea. Turris est prudentia, uulgariter enim prudentia est lux directiua &c. & est discretio. Hæc est turris Libani, quæ candidatio interpretatur. Canticor. Quia candida & clara est prudentia, & nunquam marcescit, contra Damascum, idest contra peccati tentationem. Damascus interpretatur propinans sanguinem

Psal.79.

3.Re.13.

Cant. 7.

guinem, id est peccatum, & est tentatio quæ peccatum generat; uel Damascus sanguinis poculum &c. In hac turri speculatrix est prouidentia memoria, & inspectio &c. quæ sunt partes prudentiæ, principalis est prouidentia. Qui si dicas, muliere armasti, & muniuisti hanc turrim, quare eam mulieri commisisti? Respondeo, immo ipsa est quæ dat tibi uictoriã de hostibus. Iudicum 4. In hac uice uictoria non reputabitur tibi, quia in manu mulieris tradetur Sisara, id est exclusio gaudij, scilicet dæmonis. Iudicum. Per manum fœminæ percussit illum dominus

Iudi. 13. Deus noster. De hoc figura Iudicum 9. de Abimelech qui expugnabat oppidum siue ciuitatem Thebeam, in qua turris alta, ad quam confugerant ciues &c. Vide historiam Abimelech, id est patris mei regnum, diabolum qui regnum Dei supplantare nititur fratribus interemptis, significat, hic oppugnabit oppidum Thebes, quæ facta mea interpretatur, id est anima, uel conscientia in qua facta & merita collocantur. Turris est prudentia siue discretio, ad quam oportet confugere, propugnaculum est circunspectio, in quibus oportet homines commorari si uolunt pugnare cum dæmone. Mulier quæ fragmen molę desuper iaciens illisit capiti Abimelech, & confregit cerebrum eius, est prouidentia, quæ debet uidere illa quæ procul sunt quæ scilicet uentura, uel quæ procul uenire possunt. Procul quidem non prospera solum sed & aspera &c. Igitur dum Abimelech nititur supponere ignem, id est feruorem inordinati desiderij, & fumum facere, id est uanamgloriam immittere, quæ licet ad modum fumi cito euanescit, tamen interdum excęcat oculos sapientum. Debet igitur hæc mulier molam, id est Christum, ut exponit Petrus Damascenus in epistola de continentia clericorum. Est enim ut idem dicit, lapis ille de quo loqui-

tur

tur euangelium præsens, quòd super quem hic lapis cadet, confringet eum. Tunc autem mulier, idest prouidentia hunc accipit lapidem quando considerat seueritatem diuinæ sententiæ, & tunc percutit, & frangit caput Abimelech, idest dæmonis, & sic oppidum liberatur hoc est uinea sic murata. Sed proh dolor quid dicit Hierem. Ego (inquit deus) plantaui te uineam electam, omne semen uerum, quia seminaui temporalia, corporalia, & spiritualia, quomodo inquit igitur conuersa es mihi in prauum uinea aliena? Nonne conuersa est in prauum quæ nuncios domini perimit, & extinguit? Nota primi nuncij sunt lex naturæ quam habes scriptam in mente. Isti nuncij nunquam uenient nisi tempore debito, quia nunquam nisi postquam homo uenit ad annos discretionis, tunc incipiunt fructum petere, sed isti perimuntur dum scilicet rationis iudicium per passionem aliquam delectationis, iræ, ac ambitionis excæcatur. Secundi sunt diuina præcepta, & isti sunt plures. Istos nuncios Deus mittit quando studendo, uel audiendo informaris, sed de istis adhuc peius agitur quàm de primis. Tertio mittitur filius Dei, dum scilicet tibi occurrit crucifixus pro te ante oculos cordis tui, sed in ueritate tu facis peius quàm fecerunt isti de quibus in euangelio, quia saltem isti permiserunt intrare uineam licet postmodum ejecerunt, sed tu nullo modo permittis, quinimmo ipsum perimis antequam huic uineæ per inspirationem ualeat propinquare, & ideo timendum iudicium quod sequitur: [*Malos male perdet, & uineam suam dabit alijs culturibus qui facient fructum eius:*] quia tradetur peccator finaliter in manum inimici. Et si dicas, quem fructum faciet inibi dæmon? Respondeo quòd faciet fructum iustitiæ, & uindictæ, quæ est fructus in quo dominus delectatur. Istis fructibus finaliter Deus pascitur, qui modo pascitur fructu misericordiæ, ideo &c. Vel potest

Hier. 5.

Psal. 79. test dici quòd uinea est ecclesia catholica, quam Deus singulariter plantauit. Psal. Plantasti radices eius, & impleuit terram. Murus est robur, & magnitudo potentiæ. Hierem. 1. Ecce ego dedi te hodie in ciuitatem munitam, & columnam ferream. Torcular est cursus mercationum de quo exprimitur uinum delitia-

Prou. 2. rum, & multarum commoditatum. Prouerb. Vino torcularia redundabunt. Turris est celebritas, quia est undique diuulgata. 1. Parali. 14. Diuulgatum nomen eius in uniuersis regionibus. Muri eius fiunt de peccatis. Turris superbia, & hæc turris confusionis

Gen. 11. ubi confusum labium. Gene. Ex hac superbia, qua unusquisque uult alteri præesse, confusa est lingua. Vnus enim loquitur de oppressione proximi, alius de usuris, alius de falsis contractibus. Immo uere confusum est labium, quia unus alium intelligere non potest. Dicant & narrent hi qui uadunt ad curias ubi causæ proponuntur. Torcular est uiolentia quæ pauperibus infertur, ubi præmitur sanguis uiduarum, pauperum, & pupillorum, torcular crudelitates, & odia quando fiunt indebite super innocentes, immo in hoc torculari calcatur miserabilis communitas, quæ exaruit, & ideo timendum est iudicium quod sequitur: [*Malos male perdet*] idest malo pœnæ cum tradiderit eos in manu Romanorum.

SAB-

SABBATO DOMINICAE Secundæ Quadragesimæ, De septem misericordijs Dei, peccatori exhibitis.

F*Ili tu semper mecum es, omnia mea tua sunt &c.*] Lucæ.15.Tria inter alia habet nobis diuina gratia procurare, uidelicet
Paternam dilectionem. Fili.
Perfectam coniunctionem. Tu semper mecum es.
Stupendam possessionem. Omnia mea tua sunt.
Idcirco proferte stolam primam, & induite eum.
Propter tria debemus fidentius accedere ad diuinam gratiam postulandam, uidelicet
Propter celeritatem subuentionis. Cito.
Propter nobilitatem impensionis.
Afferte stolam primam.
Propter formositatem conuersationis.
Induite illum &c. Secundum quod ait beatus Augustinus Homil.15. super Ioannem, ante Dei oculos nunquam est uacua manus a munere si arca cordis repleta est bona uoluntate. Qui hoc sit uerum experientia manifestat. Vnaquaque enim uirtus tanto efficacius, & delectabilius operatur, quanto ipsa est perfectior. Diuina autem misericordia infinitæ est perfectionis, quia misericordiæ eius non est numerus neque finis. Igitur tāto efficacius operatur, & per consequens nūquam manus domini est uacua a munere, dummodo ad eum humana suscitandi fragilitas se disponit. Et quòd ita sit, nobis expresse innuit euangelium hodiernum in quo quattuor innuuntur uidelicet Transgressionis casus. [*Homo quidam.*] Reuersionis modus. [*In*

se autem re.] Compassionis, & successionis actus. [*Videt eum pater.*] Dilectionis nutus seu nexus, [*erat autem filius.*]

Quantum ad primam partem tangit euangelista multa, uidelicet quomodo filius prodigus quæ ad eum pertinebant postulauit, & obtinuit partem substantiæ. Secundo quomodo ille a patre longius discessit. Tertio quomodo prædictam partem consumpsit. Quarto quomodo post consummationem indiguit. Quinto quomodo se seruili mancipauit obsequio. Sexto quomodo esuriens refici non ualebat, &c. Narra historiam. Moraliter hic filius prodigus licet generaliter possit omnem peccatorem signare, specialiter tamen arrogantem siue præsumptuosum significat, qui proprijs uiribus uult inniti; ut bene euangelista insinuat, in duobus. Primo quidem in facto, quia scilicet a patre partem substantiæ sibi debitę postulauit. Tunc enim homo a Deo partem petit substantiæ quando proprijs uiribus vult inniti. Secundo in ætate, quia adolescentior, & per consequens ineptus. Reuera qui in uiribus proprijs uult inniti ac relinqui propriæ uoluntati, uel libertati, inexpertus est, quia nescit adhuc quid sit cum dæmone dimicare. Contra tales loqui-
Hier. 17 tur dominus Hieremi. Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & a domino recedit cor eius. Eritq; quasi miricè in deserto &c. Et quia proprijs uiribus inniti est a Deo recedere, idcirco bene sequitur, quòd peregre profectus est in regionem longinquam. Duo dicit Euangelista, scilicet recessum, & accessum. Recedit inquam, quia Psal.
Psal. 5. Neque habitabit iuxta te malignus, neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. Iniusti sunt qui attribuunt fortitudinem sibi quam non habent. Quia fortitudo, & laus mea dominus, & factus est mihi in salutem. Secundo de accessu, quia ad regionem longinquã. Vere longinqua quando ad Dei obliuionẽ accedit. Et

Deut.32.Deũ qui te genuit dereliquisti,oblitus es &c. A lege aũt tua longe facta sunt.Vndę ꝑ talē obliuionē uocatur hæc ręgio lōginqua,& umbræ mortis. Isa. 7.Cũ habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis.Et sic uidimus accessum,& recessum.Nunc uideamus profectũ,& mercationē quas ipse fecit, lucrũ insuper qđ reportauit. Reuera reportauit lucrum qđ dixerat Hiere.17.Dñe oēs qui te derelinquunt)cōfundentur,recedentes a te in terra scribentur,qm̄ dereliquerunt uenā aquarum uiuentium,dominum. Venam dicit aquarum uiuentium derelinquũt, quia ad instar aquæ tunc dicitur gratia gratis uiua quando fonti cōtinuatur a quo oritur &c.Vnde dicitur, ꝙ iste dissipauit bona sua. Lucæ. Diffamatus est apud illum &c. Luc.16.
O quotcum istis mulieribus impudicis bona sua dissipant,& consumunt.Iste namq; mulieres sunt Sirenę quæ cęcant oculos sapientum,mundanę scilicet & corporales uoluptates, & gaudia terrena.2.Reg.11.Deprauatum est cor Salomonis per mulieres.Adhęsit mulieribus alienigenis, idest mundanis delectationibns, non mulieribus de populo Dei, quia illæ sunt delectationes uirtutum.Vnus enim luxuriatur cum diuitijs, alius cum honoribus, alius cum uana gloria, & cum his dissipant omnia a Deo collata eis,expendunt tempus,expendunt cor per continuā cogitationem. Vnde Iob.9.Ignis,scilicet tēporalis & corporalis sollicitudo est usq; ad consummationem deuorans. Et hic debet exprimi de his talibus quomodo non satiant sed accendunt,& quomodo aut deficiunt nobis aut nos ipsis. Vnde Augustinus libro Conf. Fecisti nos domine ad te &c.Dicitur etiam Prouer.Qui diligit epulas, in egestate erit. Et abijt & adhæsit uni ciuium regionis illius.Abire est peccatum iterare.Hiere. Quam uilis facta es nimis iterans uias tuas.Adhærere, ex iteratione cōsuetudinem inducere.4.Reg.3.Ioran, qui riuus siue fluxus interpretatur doni, scilicet diuini, significat Pro.21

peccatorem, qui recidiuando fluit de peccato in pec-
catum Hieroboā.i.populi discernētis qui peccare fe-
cit Israel. Adhæsit uni ciuiū.i.diabolo. Nota ꝙ in mū
do sunt tres ciuitates.s.concupiscentiæ carnis,concu
piscentiæ oculorū,& superbiæ uitæ,& omniū illorū ci
uium dn̄s est dæmon cui peccator adhæret.Hiere.48.
Relinquite ciuitates & habitate in petra.i.in Christo
Habitatores Moab.i.de patre,s.dæmone. Adhæsit igi
tur huic ciuium, qui misit illum in uillam suam.i.in
cor proprium peccatoris,qđ est factū uilla diaboli, ut
ibi pasceret porcos.Nota porcus comedit stercus,idest
peccatum luxuriæ,ubi natat per cogitationem,inuo-
luit rostrū per impudicā locutionē &c. Item comedit
Iob.29 radices.i.peccatum auaritiæ,quę radix est profundata
in terra.Iob.Radix iuniperorū erit cibus eorum. Iuni
perus est arbor spinosa,sed & hanc fodiunt rostra dū
nihil aliud loqui sciunt,nihilq; aliud sapit eis.Item co
medit siliquas,quod est genus leguminum uentosum
& uanum. Hæc est superbia,quæ siliqua magis uen-
trē inflat q̄ dat saturitatē sicut superbia & uana glo-
ria.Et tamē nemo illi dabat &c.Sic igitur iste prodi-
1.Ma.13 gus adolescens & inexpertus a patre recedens.De hoc
adolescente habemus figuram primi Mach. Vbi dici-
tur ꝙ Tryphon quidā proditor iuit ad quendā princi
pē Arabię,qui nutriebat quendam adolescentulū par
uulū nomine Antiochū, & duxit illū secū & intrauit
regnū Demetrii, & congregauit exercitū quē Deme-
trius a se repulerat,& effugauit Demetriū de regno
suo,& imposuit sibi diadema ut regnaret.Quē Antio
chum cum se crederet esse firmū in regno,idē Tryphō
peremit dolo sibi imponēs diadema Asiæ, & fecit cæ
dem maximā hominū.Tryphon proditor & homicida
diabolum figurat &c.Hic Tryphon ducit Antiochum
de arabia,quæ humilitas interpretatur,ubi nutrieba-
tur Antiochus qui pauper interpretatur. Hunc adole
scentulum & in expertum Tryphon adducit ad regnū

Deme-

Demetrii qui interpretatur robuſtus uirgam deijcere, dū ſignificās qui eſt potens &c. Hic intrat regnum Demetrii dū. ſ. arrogat dona Dei, colligit exercitum a Demetrio repulſum, dū ſibi congregat ingratitu dinis uitia, pugnat cū Demetrio & de regno ſuo pellit, dum domino de ſuis beneficis pugnā ſuſcitat, quo facto im ponit ſibi diadema ſuperbiæ ſed dū credit eſſe tutus, idē Tryphon. i. dæmon in dolo ipſum perimit, dum. ſ. a Deo per deteſtabilē culpā interficit, ſibiq́ue ipſi imponit diadema Aliæ, i. diuinæ pſalmationis, & tūc miſer hō eius ſubditur poteſtati, tūc Tryphon facit cędē magnā, dū, ſ. omne bonū diſſipat in corde hominis, & mittit eum ad porcos ut dixi cuſtodiendos.

Sequitur reuerſio ſiue conuerſio. Hæc autem eſt primo quia in ſe reuertitur, quæ eſt proprii ſtatus cōſideratio. Iſaiæ. 46. Leua in directum oculos tuos, & uide ubi nunc proſtrata ſis. Redite præuaricatores ad cor. Secundo comparat humanam eſuriem ad diuinā refectionem. [*Quanti mercenarij.*] qui, ſcilicet mercede uitam æternā accipiunt, [*abundant panibus &c.*] Tertio ſurgit deteſtādo terrena & appetēdo cæleſtia. [*Surgā*] inquit. Quarto uadit, & [*ibo.*] Primus actus eſt uoluntas, ſecundus eſt operatio, & tunc bene uadit. Eze. 1. Pedes eorum pedes recti. Quinto peccat ū cōfitetur ipſi. [*Pater Peccaui in cælum,*] præponēdo terrena, & corā te, trāſgrediendo tua mādata, & diſſipando beneficia. Et dicitur ſignanter [*coram te,*] quaſi dicat, non occulte, ſed in facie tua, abſque reuerentia deo lata. Verū [*fac me ſicut unum de mercenariis tuis.*] ut laborē in agro tuo uel in uinea tua unde mercedem accipiā, nā hucuſque fui mercenarius diaboli &c. Iam non ſum dignus uocari filius tuus, cuius charitatē abieci, cuius uoluntatē contēpſi, cuius maieſtatē offendi, cuius imaginē deturpaui, & in diabolicā cōmutaui. Itaq; fac me ſicut unū de mercenariis tuis, quia a filiali dignitate receſſi.

Sequitur tertium. ſ. modus ſuſceptionis paternę.

[*Surrexit*

[*Surrexit & uenit &c.*] Iam patre ſurgente ex mercenario diaboli fit ſeruus dei, ſed appropinquare non pōt, niſi pater occurrat. Nota tria ponuntur hic uidelicet Gratia præueniens, is enim ſolus uenit quem gratia dei præuenit, & hic eſt patris occurſus, qui ſuper eum miſericordia commouetur & occurrit cum adhuc eſſet longe, & in peccato culpæ commiſſæ. Gratia ſuſcipiens, & hic eſt amplexus. Amplexatur enim ſiniſtra per promiſſionem, & dextera per gloriæ fruitionem.

Canti. 2. Cant. Læua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Gratia confirmans & ſtabilés. [*Et oſculatus eſt eum.*] Abſalon tertio anno admiſſus eſt ad oſculum patris. Tertio dico anno poſt reuocationem.

Canti. 1. Cant. Oſculetur me oſculo oris ſui. Hæc eſt uox conſcientiæ quæ redditur peccatori poſt expulſionem. Iubet afferri tria, uidelicet [*Stolam primam.*] i. firmam promiſſionem patriæ. (Secunda autem eſt immortalitas quam tunc habebit) [*Anulum in manu.*] i. fidem ſecundum quam hominem uel animam deſponſat in operatione. [*Calceamenta.*] i. affectiones & deſideria, quæ hic ponuntur ne pedes luto maculentur. Laui pedes meos quomodo inquinabo illos? Cant. 5. Suntque hæc calceamenta mortificatio deſideriorum mundanorum, quæ non ſinit vt homo pedem, ideſt affectum terrenis immergat. Item ponuntur ne uia ac lapides lædant,

Act. 13. hæc eſt patientia, quæ eſt neceſſaria in aduerſis huius mundi. Actuum calcea te &c. Vitulus ſaginatus eſt hilaritas conſcientiæ, quæ procedit ex pinguedine gratiæ & uirtutum. Et quia hæc hilaritas ſolum debet eſſe in Deo, (quia qui gloriatur in domino glorietur) idcirco dicitur occidi ut poſſit cum patre epulari, quia epulari & gaudere oportet quia erat mortuus &c. Expoſitio prædicti euangelij poteſt reduci per ſeptem miſericordias Dei quas Bernar. ſerm. 88. commemorat dicens ſic, Septem in me uideo miſericordias domini, quas & uos ipſi facillime inuenire poteſtis in uobis.

Prima

Prima eſt quæ non põt explicari ſermone q̃ benigna q̃ gratuita. Ego peccabam,& tu diſſimulabas,nõ cõtine-bã a ſceleribus & tu abſtinebas a uerberibus, prolõgabã ego multiplicando iniquitatẽ & tu dñe pietatem tuã. Hanc miſericordiã tangit euãgeliſta in prima parte de filio qui partẽ petiit a patre & receſſit &c. Vide continuationẽ peccatorũ de uno in aliud. Secunda eſt ꝙ a multis peccatis adhuc in ſeculo poſitus cuſtodiuit me. Quis.n.non uideat ꝙ ſicut in multa cecidi ſic, & in alia poterã cecidiſſe peccata, niſi me oĩpotentis pietatas conſeruaſſet? Fateor, & fateor, quia niſi dñs adiuuiſſet me, paulominus cęcidiſſet in oẽ peccatum anima mea. Hanc miſericordiam tangit quando dicit, ꝙ iſte ꝓdigus filius cupiebat ſaturari de ſiliquis porcorũ,& nemo illi dabat.i.deus nõ dabat,cuius centrũ ubique & circunferentia nuſquam,quia non uult dare homini opportunitatem peccandi quam optat, libenter tamen dæmon daret qui te poſuit ad porcos cuſtodiendos. Tertia eſt ꝙ uiſitauit cor meum & immutauit, ut fierent mihi amara quæ male dulcia prius erant. Hanc tãgit Saluator qñ dicit ꝙ hic adoleſcens eſt ad ſe reuerſus, & ꝙ cępit intra ſe dicere quanti mercenarii &c. ſurgam &c. Quarta eſt ꝙ pœnitentẽ miſericorditer ſuſcipit,ut in eorũ numero inueniretur, de quibus Pſal. Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates. Hanc miſericordiam tangit in hoc ꝙ dicit patrẽ occurriſſe filio,cũ adhuc eẽt procul,& eũ amplexatũ ad pacis oſculũ ſuſcepiſſe. Psal.31. Quinta per quam mihi continendi deinceps emendatius,& præſtitit uirtutẽ, ut non recidiuum paterer,& eſſet nouiſſimus error peior priore. Hanc miſericordiã tangit in hoc ꝙ dicit eum fuiſſe calceatum patientia contra aſperitatem uiæ pœnitentiæ,uel calceatum id eſt mortificatum deſideriis, ne pes iã lapſus fęcibus immergatur. Sexta eſt gratia promerendi, & hæc ſignificatur in anulo fidei, qui ponitur in manu id eſt operibus applicatur, quod fit non propria noſtra

ſtra uirtute,ſed dei gratia,quia huiuſmodi anulum no bis dat.Septima eſt munus bonæ conuerſationis hæc poſſet adaptari ad ueſtem uel ad uitulum, quia ut ueſtis conuerſaris inter lilia,uel ut uitulus paſceris cum dilecto,in hilaritate & munditia conſcientiæ, & ibi eſt tua conuerſatio. Apoſtolus. Conuerſatio noſtra in cęlis eſt &c.

DOMINICA III. QVADRAGEſimæ, De operatione Diaboli in anima, & quomodo ſit expellendus.

Sermo Primus.

Matt.12 Marc.3. SI in digito Dei eiicio dæmonia, profecto uenit in uos regnum Dei. Lucæ. 11.] Gratia ſpiritus ſancti inſcribit,& oſtendit legem. Ideo digitus Dei expellit hoſtem, ideo eiicit dæmonia. Impendit lumen uel numen ſcilicet diuinitatis & gloriæ, ideo facit nos peruenire ad regnum Dei. [*Erat Ieſus eiiciens dæmonium &c. Lucæ.* 11.] Ad librum naturæ recurrentes ſicut alias dictum eſt, quia ibi ſcriptura regula infallibili nos informat, hoc uidemus quòd quando in corpore eſt aliquod membrum putridum uel infirmum ſeu infectum, de illo membrum nunquam infectum accipit læſionem, de quo membra alia ſuſcipiunt nutrimentum intantum inquam læſionem accipit quòd oportet membra alia abſtinere a proficuis propter ipſum. Et ad hoc aſſignari poteſt ratio naturalis, eaque eſt quòd pars infecta eſt tanquam ſentina corporis ad quã omnes mali humores recurrunt, ibi calor innaturalis, ibi humores corrupti, quæ omnia habent cibum illuc tranſmiſſum alterare & corrumpere, antequam in nutrimentum illius partis ualeat p

tranſire

transire. Eodem certe modo est in corpore mystico siue in congregatione fidelium. Quando enim est aliquis qui sit infectus malitia, ipse non solum, est sentina fæcum ad quam confluunt siqua minus bona dicuntur, ut patet in prædicatoribus, nihil prçter fœces reportant. Exemplum etiam de cribratorio. Verum etiam quod aliis sunt cib us eis sunt causa infirmitatis &c. Neque enim istud est nouum, nihil enim sub sole nouum ait Salomon, iam enim prçcesserunt in seculis quæ fuerunt ante nos. Et hoc bene declarat euangelium hodiernum, in quo quattuor innuuntur, uidelicet.

Pietatis ostensio ex perpetratio miraculo. [*Erat Iesus.*]

Prauitatis confusio ex redarguto prçcordio. [*Quidam autem ex eis dixerunt in Beelzebub.*

Aequitatis expressio ex aggraua to piaculo. [*Cum immundus.*]

Veritatis expressio ex diuuluato prœconio. [*Factum est autem.*

Quantum ad primum ostenditur exhibitio diuinæ pietatis subueniendo homini a dæmone obsesso qui erat mutus, ut hic dicitur, Cœcus etiam dicitur in Marco, & surdus ut ponit Chrysostomus. Expulso dçmone statim homo locutus est, & turbç sunt admiratæ dicentes. Nunquid hic est Christus, ut dicitur in Marco.

Quantum ad secundum dicit, quod quidam maliuoli & inuidi non potentes calumniam ponere in facto, ponebant in circunstantia, scilicet quod hoc non fieret debito modo, quia in potestate Beelzebub, idest principis dæmoniorũ, quem dicebant Iudæi habitare in illo idolo ꝙ sic uocabatur. Alij uero petebãt signũ de cœlo, quasi istud non esset uerum signum quod fecerat. Videns igitur Iesus iniquas cogitationes eorum uoluit eos cõuincere ratione. Vnde arguit contra eos.

Primo

Primo sic,[*omne regnum in seipsum diuisum desolabitur, & domus,*]id est familia[*supra domum cadet,*]id est contra domum insurget. Hic nota quod omne regnum siue sit temporale siue spirituale cadet diuisum. Sicut enim paruæ res concordia crescunt, sic maximæ discordia dilabuntur, ait Sallustinus Osee. Diuisum est cor eorum, nunc interibunt. Item nota quod sicut infirmitas quæ procedit ab intra est magis periculosa, & plures moriuntur morbo quam uulnere, sic ciuitates bello intestino &c. Item nota quod peccatores sunt peiores quam dæmones, quia regnum dæmonum est unitum, sed regnum peccatorum diuisum. Item nota quod regnum animæ non potest desolare nisi prius in seipso diuidatur, appetitus, scilicet contra rationem. Nam Prouerbio. Frater qui adiuuatur a fratre quasi ciuitas fortis, Frater, id est cor & spiritus uel affectus & intellectus. Ecclesiastes. 4. Melius est duos esse quam vnum, quia vnum, ens & bonum conuertuntur. Sed uerbum istud, Frater qui adiuuatur a fratre &c. posset ad literam intelligi, quia tales construunt ciuitatem supernam ex quadris lapidibus, prudentia temperantia, iustitia, & fortitudine cuius fundamentum est fides uel humilitas, cœmentum charitas. Vel aliter, Omne regnũ in seipsum diuisum, quia discordia causa est corruptionis, & secundum quod maior est discordia maioris est causa corruptionis. Nam cœlum est incorruptibile, quia non est contrarietas vel discordia inter partes cõponẽtes. Hæc aũt inferiora sunt corruptibilia, quia ex contrarijs composita. Elementa autem quia illorum contrarietas est extrinseca, ideo non sũt corruptibilia secundum totum vt ait Philosophus. Sic extrinseci homines raro totaliter exterminant. Maior aũt est sæpe diuisio ubi debet eẽ maior unitas. Maior vnitas requiritur in ciuitate quam in regno. Item in domo quam in ciuitatem. Item eiusdem ad se debet esse maior vnitas quam vnitas domestica siue œconomica.

Osee. 9.

Pro. 8.

mica. Nunc periculosior est talis diuisio. Hanc diuisionem faciunt rapina, superbia, iniustitia. Rapina, quia vnus trahit ad se, alius ad se. Vnde nota quod nunquam aues rapinosæ sciunt commorari, licet interdum conueniant ad cadauera. Superbia, quia quilibet uult facere sibi caudam. Modo sicut fit diuisio propter rapinam, sic propter superbiam. Nota quod quando nubes sunt nubi contrariæ ut superbus superbo, & impelluntur uentis contrarijs, quia quilibet vult præ alijs apparere, & regulam consequi plus quam alius, tunc generantur tempestas, scilicet persecutionis, tonitrua bellorum, grandines oppressionum, in iustitia, quia quando illa quæ debeant alterius iuris esse alteri datur dissoluitur amicitia, dissoluitur harmonia. Nota quod quando debet proportionabiliter nutrimentum ire ad omnia membra, & uadit determinate ad unum, & maxime ad membrum infectum & corruptum, tunc necessario debet totum corpus corrumpi &c. Secunda ratio est. Si in Beelzebub eijcio dæmonia, filij uestri, id est, Apostoli secundnm Chrysostomum, vel Exorcistæ secundum. Bedam, in quo eijciunt, quasi dicat, scitis quod in nomine meo, & ideo ipsi iudices uestri erunt. Tertia ratio est, quia maius miraculum maiori est attribuendum vel ascribendum virtuti, nunc hoc quod ego facio maius miraculum est illo quod fecit Moyses in Aegypto, propter quod Magi, & Necromancidi Pharaonis compulsi sunt a ueritate dicere, *Exod.* 8. ibi esse diuinam potentiam. Igitur ita & uos debetis eodem modo confiteri & dicere me hoc facere in digito Dei sicut illi de Moyse sunt confessi. Et ideo si in digito Dei eijcio dæmonia, certissime peruenit in uos regnum dei, id est, promissio de me facta. Agite pœnitentiam, appropinquat enim regnum cælorum. Vel regnum Dei, id est, uasa pergendi ad Deum uel ad regnum. Hic autem est aduertendum

quod

quòd Christus in digito Dei eijciebat dæmonia. Digitus autem Dei hic in proposito discretionem signat operis. Manus enim opus significat. Digiti autem manu inserti sunt discretio operum. Sed quia omnib. digitis dominus uel operatus est uel operabitur in posterum, est aduertendum quod sicut sunt quinque digiti, sic sunt quinque opera Dei. Primus uocatur pollex, in quo consistit fortitudo manus. Istius digiti uirtute dominus operatus est in mundi creatione & hominum dispersione, tempore diluuij, in miraculorum perpetratione in ægypto, & ideo magi prædicti dixerunt, digitus Dei est hic. Exodi. Secundus uocatur index ab indicando, & ei attribuit sapientia. Illo operatus est dominus in legis datione quando eam illo digito in tabulis scripsit lapideis. Deute. 9. Tertius uocatur medius, & hic est digitus clementiæ & misericordiæ qua differtur ultio diuina, & quæ connectit Deum cum creatura, scilicet homine, & econuerso. Isto digito Deus operabatur quando ipso diabolum expellebat. Vnde Augustinus in euangelium Matth. dicit. In digito Dei, id est, in spiritu sancto. Nã pater est brachium in quo potestas filius manus in quo industria, & sicut manus per digitos & brachium per manus operatur, sic patris potentia per filium Ioan. 1. Omnia per ipsum facta sunt Nota in digitis discretionem, quæ signat discretionẽ gratiarum licet sit idem spiritus. Quartus digitus est annularis, id est promissio gloriæ. Vnde Luc. Date ei anulum in manu eius, id est in digito, isto digito operatur nũc per promissionẽ, finaliter tñ operabit ꝑ gloriȩ collationẽ. Quintus est auricularis, iste est qui facit tinnires aures, 1. Regum. 3. Ecce ego faciam uerbum in Israel, quod quicunque audierit tinnient ambæ aures eius. Hic est digitus iudicij in futuro, sed cõminationis in prȩsenti. Et isto digito. Christus inclinans se scribebat in terra, sed quando ipse descẽdet ad

Exodi. 8.

Luc. 15

Ioan. 8.

iudicium scribet in singulorum cordibus sententiam contra eos. Hic est digitus ille minimus qui est grossior dorso patris eius.3.Reg.12.In dorsi lumbis uirtus generatiua consistit, & signat beneficientiam datam a deo patre ipsis peccatoribus ingratis, sed iudicium qđ datum est filió hæc omnia excedet.Quarta ratio,cum fortis armatus custodit atrium suum,pacifice possidet omnia donec ab alio superetur, nec atrium huius relinquit nisi prius ab alio uincatur, qui postmodum bona eius & spolia eo superato distribuit. Igitur cum ego auferam eius bona, quia facio alios quidem prophetas, alios uero apostolos &c.ego sum fortior eo. Nota,dæmon est fortis.Iob.Non est potestas super terram quæ ei possit comparari. Est insuper armatus,nā eius galea est superbia.1.Reg. Egressus est uir spurius de castris Phylistinorum nomine Goliath &c.Lorica eius est luxuria. Scutum cor prauum,sagittæ sunt detractiones siue arcus.Psal. Arcum conteret & confringet arma. Sed fortior superueniens est Christus ꝑ Dauid figuratus &c. Quinta ratio posset addi, quia sicut qui non est mecum, contra me est, & qui non colligit mecum,dispergit, sic qui non est cum diabolo nec colligit cum eo,est contra eum.Ego autem non sum cum eo,quia ipse a me fugit. Iterum non colligo cum eo, sed expello illum.ergo &c.

Iob.41. *1.Reg.17.* *Psalm.*

Sequitur tertium.s.comminatio.[*Cum immundus spiritus &c.*] Et sequitur ꝙ mulier proclamauit ad confusionem detrahentium Christo, & blasphemantiũ &c. Circa huius euangelii moralitatẽ, duo sunt uidenda. Primo quidẽ quid facit dęmõ in aĩa incõmodi. Secundo quare & quõ sit expellendus. Primũ tangit euangelista cũ dicit,Et illud erat mutũ,effectiue,Marcus autẽ inquit.Hic erat cæcus.Chrysost.superaddit ꝙ erat surdus. Hæc igitur sunt incõmoda q̃ facit dæmõ in aĩa nostra. Et si quæras cur Euangelista nõ noĩauit nisi unũ incõmodũ,s.mutitatẽ:Respondeo ꝙ solũ ad principale

incōmodū se trāstulit. Vnde aduertēdū q multis cameris dæmō habet ingressum uel habere potest ad domū conscientiæ nostræ. s. animæ, sed tñ nunquā nisi per unū ostiū pōt eijci & expelli. s. oris seu cōfessionis. Ingredi nāq; potest p oēs quinq; fenestras sensuū. Hier. Ascendit mors per fenestras nostras. Iterū quia in hoc atrio siue castro sunt tres thalami, uidelicet Thalamus thesauri, & hic est memoria, ubi collata beneficia debēt reponi, quæ sunt thesauri homini traditi. Thalam' cōsilij & secreti scrutinij, & hic ē interius, & ideo thalamus quieti cubicnli, & hic est cor uel conscīetia. Thalamus cōuiuij, ubi solus rex cū suis principibus cōuiuatur, & hic est uolūtas, ad q̄ nullus nisi solus rex admitti debeat & illos quos uocare uellet, ibi nāq; sunt uel se se debēt dulcia fercula amoris & charitatis. Ad hos in quā thalamos dęmon diuersis posticis ingreditur, quia thalamū memoriæ p posticū ingratitudinis Thalamū interius per posticū erroris, thalamū cōuiuij per infinitos posticos, quia per minā ibi factā superbiæ, per discordiā, susurrationē, & odiū, per fenestrā alterā uanæ gloriæ, & per posticū inuidiæ &c. Infinitos quasi habet ingressus. Cū igitur tot possit habere ingressus, nō nisi per unū solū ostiū pōt expelli. s per loquelā & ostiū cōfessionis. Quādo. n. tale castrum expugnauerit & ipsum ingressus fuerit, primū quod facit est obturare uiā per quā eiici possit, & hoc est facere hominē mutū. Illo nā que ostio obturato securus ē de hoc castro, & propter hoc solū hūc effectū euāgelista narrare curauit. Verum quia aliunde possent ingredi q̄ hoc ostium aperirent, uidelicet p auditū, sicut informationes, & prædicationes, iterū qa uisus posset cōsiderare modū, idcirco hos duos sensus obturat, pcurādo uidelicet idiotitatē & cęcitatē, ne uia. s. pateat peccatori, & ideo alii ponunt hos duos effectus Nā cæcus conatus fugere dū nō uidet cadit in laqueū Ps. Laqueū parauerūt pedibus meis, foderūt ante faciē &c. Hoc igitū mō miser peccator claudit

Hier. 9 · Psal. 56.

ab

ab inimico,& tñ dñs clamat ad eũ. Matt.Effeta quo d Matt.7.
est adaperire.Sed prohdolor quid facit miser pctor? si
diabolus obturat eũ ex una parte,ipse se obturat eũ ex 2.Pa.28
alia.Qđ figuratũ in Achaz rege Iuda,2.Para.ubi dici
tur φ Theglat Phalasar rex Assyriorũ ascendit cõtra
eũ,& nullo resistente afflixit eũ.Qui Achaz nec sic re-
uersus est ad dñm,sed ipsi qui eũ uastauerat misit mu-
nera,quæ tñ nihil ei profuerunt , immo adhuc auxit
cõtẽptũ in deũ.Nã diis Damasci percussoribus suis ob
tulit sacrificiũ.Insuper cõfractis omnibus uasis quæ p
tinebãt ad ministeriũ tẽpli,quæ erãt domino cõsecra-
ta,clausit ianuas templi, fecitq; sibi altare idolorũ in
uniuersis angulis Hierusalem.In omnibus quoque ur-
bibus Iuda extruxit aras ad immolandũ idolis,& ideo
uenit finaliter diuina sententia super eũ.Nã percussus
est ulcere & propter scelera sua nõ est sepultus in se-
pulcris regũ Israel.Achaz.i.cõuersus uisioni,significat
hominẽ qui ad mũdi apparentẽ gloriam est conuersus
& a deo est auersus. Cõtra hunc ascendit Theglat Pha
lasar rex,idest dæmon . Phalasar enim interpretatur
princeps cadens, & ipse princeps iniquus de cælo ca-
dens,transmigrauit in infernum . Vnde bene dicitur
φ descendit,quia inferius habitat.Nota, rex Assyrio-
rum bene uastat regnum Achaz.i. animã & consciẽtiã
quia camerã thesauri facit camerã fœcis,dũ nõ diuino
rũ beneficiorũ sed mundanarũ delectationum homo
memoratur, & facit de apotheca aromatũ , sterquili-
nium,de camera consilij.s.intellectus, facit cameram
mendacii & mundanæ prudẽtiæ & uersutiæ ad seducẽ
dũ proximũ,de camera cõuiuii facit prostibulum &c.
Vastat insuper,quia domũ euertit ponẽdo inferius id
quod debet esse superius,& econuerso.s.rationẽ & cu-
ram subiugãdo.Itẽ dispergẽdo & amouẽdo charitatẽ.
Item amouendo portas ut fiat liber locus cuiuslibet
immunditiæ.Percutit eũ fœdis operibus,& peccatore
uano nõ contradicẽte,uastat libere , immo peccatore

 consentiente.

consentiente. Vnde mittit ipsi munera, quando diabolo impugnante iste ei mittit delectationē, delectationi addit consensum, & consensui opus, qđ tamen non ei proderit in die iudicii. Insup & dijs Damasci. i. dæmonibus, qui in cruore peccatorū delectātur (Damascus em̄ interpretatur sanguis) facit sacrificiū, dū. s. dedicat cor suum. Insuper ad contemptū dei, oīa uasa. i. sensus & uires animæ frangit & dissipat, dum. s. absq; freno modestiæ siue absque retinaculo libere se exponit uitiis, per contactū, per linguā uerbis inhonestis. Immo in angulis cordis construit altaria idolorū, dum. s. quibuscunq; vitiis uel cautelis quæ sunt quidā anguli obscuri, studet perficere qđ infudit, uel illicite lucrari, uel alium offendere, uel seipsum mactare. Et in oībus sensibus suis facit aras, dū in eis sacrificat inimico, sicque claudit ianuas tēpli, ne inspiratio ingrediatur, ne spurcitia peccati per confessionē expellatur. Sed uide sn̄iam: Percutitur a deo finaliter, & tandē non introducitur sepulcris regnum illorum qui de mundo, carne, diabolo, triumphauerunt, quia sepelitur in inferno, & non in sinu Abrahæ. Hæc igitur est infima conditio peccatoris, qui efficitur cęcus. Nota igitur secundo uidendum de remedio curationis. Hoc autem remediū est ut in digito dei expellatur dæmoniū. Dicitur autem digitus dei, ad differentiā digitorū hominum peccatorū. Isaiæ. 59. Digiti eorum pleni sunt iniquitate. Sed quid est iste digitus? Respondeo ꝙ sicut manus nō est completa nisi habeat oēs quinque digitos, sic nec opus misericordiæ nisi habeat quinque conditiones in quinque digitis figuratas. Oportet enim primo ꝙ in ipsa sit humilitas in obediendo, & iste est digitus q uocatur auricularis. Matth. Misit digitos in auriculas eius. Tunc autem mittit tibi deus digitos in auriculā quando sacerdos imponit tibi pœnitentiā, & tu humiliter audis & obedienter suscipis. Ideo aūt ab isto minimo incepi, quia hic digitus minimus maior est lum-

Math. 7.

bis

bis paternis.i.maioris uirtutis omni alia uirtute. Secũ do charitas in diligendo,non enim ad pœnitentiam te debet timor adducere sed amor,& hic eſt anularis,ubi eſt amor.Prouerb.7.Liga eam in digitis tuis, ligatio ne.ſ.& uinculo charitatis, quæ ſunt uincula apoſtoli, quibus nos ligare vult. Tertio alacritas in perferendo, non in agonia,qui eſt digitus medius,qui eſt iocundus digitus.Exod.8.Digitus dei eſt hic,quia hilarem dato rem diligit deus. Quarto ſagacitas in præueniendo & præcauendo, ut in omnibus ſeruetur diſcretio & cautela, & hic eſt index ab indicando dictus. Hi ſunt digiti Dan. Apparuit quaſi manus hominis,in qua eſt diſcretio. Vnde nota ſcripturam, quia debet eſſe ibi numeratio, ponderatio,& diuiſio. Quinto aſperitas affectionis & caſtigationis, ut ſenſus crucifigentur qui contra dominum inſurrexerunt, cor contra ſpiritum. Hic eſt pollex,in quo manus fortitudo cõſiſtit,de quo Saluator.Ioan.20.Infer digitum tuum huc,& cognoſce loca clauorum.i.conforma aſperitatem tuæ pœnitentiæ afflictioni meæ pęnę, & uide quia ego ſum qui pro te paſſus ſum. Chriſtus ęnim(ait Petrus) paſſus eſt pro nobis uobis relinquens exemplum &c. Iſti ſunt digiti de quibus ſponſa Canti.5. Digiti mei pleni myrrha probatiſſima.Nota myrrha eſt amara, tamen ſeruat a corruptione,ſic aſperitas pœnitentię licet ſit amara, ſeruat tamen a corruptione peccati & finalis & iudicij &c.

Dan.5.

1.Pet.2

EADEM DOMINICA, SVPER Epistola, De luce per quam spiritus sancti opera intelliguntur.

Ser. II.

ERa *is.n.aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Ephe.5.*] Secundus q dicit beatus Grego.in Moralibus, Lucis nonnunquam nomine iustitia designatur. Tātū igitur de luce quilibet participat, quantū de iustitia. De iustitia aūt tantū participat unusquisque, quantum ab iniquitate recedit, deo innititus & unitur. Nam nihil aliud est iniustitia, nisi quidam a deo recessus &c. Quia igitur homo quilibet deserendo peccatum deo adhæret, idcirco talis lux rationabiliter poterit nuncupari, maxime si fiat operatio ad oppositum a quo discessit. Et hoc bene ostendit nobis Apostolus in uerbo proposito. Eratis &c. In quibus uerbis duo tangit, uidelicet. Transgressionis deformitatem, [*Eratis tenebræ.*] Psal.in tenebris ambulāt. Conuersationis formositatem, [*Nunc autem lux in domino.*] Prouer.4. Iustorum semita quasi lux splendens processit, & crescit usque ad perfectum diem. Tangit inquam primo deformitatem transgressionis quam signat nomine tenebrarum.

Psal. 81.

Vbi aduertendū quod tenebra quattuor habet proprietates ratione cuius signat statū culpæ. Est enim primo Euersiua siue dissipatiua uigoris. Dicit enim Albumazar quod nox propter suam tenebrositaté & lucis priuationem est multorum uaporum & fumorum inficientium generatiua, quæ nisi subtiliarentur & cōsumerentur a lumine lunæ & stellarū, animalia uiuere

non

non poſſent,ſed aer omnino eſſet infectus.Sic tenebra peccati intantum mentem inficit, fumos uanitatū generat, uaporem nociuarum cogitationum ſuſcitat & multiplicat, quod niſi eſſet lumē gratię beatę uirginis & aliorum ſanctorum.i.preces ipſorum,nulla in nobis ſpes uitę remaneret, ſed omnino omnis nobis uigor ſubtraheretur.De hoc figura Exodi.quādo Moiſes poſuit manum in cælum & tunc factę ſunt tenebrę tribus diebus &c. Moyſes ponit manum in cælum, cum ſancti ſua beneficia ad tempus ſubtrahunt.fit tenebra palpabilis. i. culpa, &cum nemo uidet fratrem ſuū,dū ſ. non poteſt alterius bonum uidere,ſtat tribus diebus id eſt ſecūdū triplicem concupiſcentiā in qua creſcit, & dicitur. Eſto ſine luce. Occupatiua decoris, quia ꝓpter tenebras homo nō poteſt uidere figuras nec colores. Ideo ſic nec deus imaginem ſuam in nobis tenebra peccati occultatam. Geneſ. 1. Tenebræ erant ſuper faciem abyſſi. Cantic. ſecundo, oſtende mihi faciem tuam. Concitatiua horroris. Nam communiter in tenebris homines timent. Sic peccati tenebrę horrorem inducunt timoris, dum.ſ.peccator nō uidens neſcit utrum malignus ſpiritus &c. Item neſcit ubi ponat pedem.Et quid mirum ſi timet peccator & horret, quando etiam iuſti perhorreſcunt? Daniel.7. Horruit ſpiritus meus. De hoc figura Gen. Præcepit dominus Abrahæ ut facta ſibi promiſſione faceret oblationem, qui obtulit quinque, uidelicet uaccam, capram, arietem, turturem,& columbam. Et aues uolebat ea accipere.Sed Abraham non permiſit.Interim dum ſol tenderet ad occaſum, factus eſt pauor magnus, & horror tenebroſus, & timuit, ſed affuit dominus confortans eum. Abrahā iuſtus eſt, cui fit a domino repromiſſio hæreditatis. Sacrificium eſt pęnitentia per quinque prædicta ſignificans illos digitos pęnitentię quinque, qui debent eſſe in pœnitentia, ſicut dictum eſt ſuperius in Euangelio. Aues ſunt dæmones, qui conantur

Exo. 24.

Gen. 15.

nobis nostra opera subripere, sed istos debet deuotu Abraham constanter abigere. Tunc autem sol occidit, dum nescit finaliter ubi pedē debeat ponere, quia nescit de bello quod ei suscitat in morte uniuscuiusque tamen semper debet ei esse diuina fiducia quæ confortat, quia aliter non fieret salua omnis caro. Expulsiua quia & abiectiua pudoris, ut.s. peccator de tenebris peccatorum non erubescat. Hiere. Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Inductiua torporis, & ignauię & dormitionis. Iob.17. in tenebris straui lectulum meum. Vertit enim se miser peccator a latere in latus. i. a peccato in peccatum, quia enim cōscientiam habet tenebrosam non uidet diem, & sic in somno peccati detinetur. Secundo ponitur formositas conuersionis, quia [*nūc autem lux in domino*] non dicit autem simpliciter lucem, propter lucem mundanā quæ ad tenebras terminatur. Iob.28. Auferetur ab īpiis lux sua. ideo dicit cap.3. Quare igitur misero data est lux Item. 18. Expellet eos de luce in tenebras. O quot hac luce fulgent qui si in clara luce uiderentur, sicut uidebuntur, cognoscerentur nō esse illi quos diuina gratia genuit, sicut dixit illa mulier quę uenit ad regem. 3. Reg. quē inquit intuens clara luce deprehēdi non esse meum quem genueram. In nocte huius mundi tales cognosci nō possunt, sed postea cognoscentur finaliter ubi erunt manifesta occulta, quemadmodum in nocte squamę piscium lucent. Isti sunt, qui natant in mundi delitiis, quærcus putrida. Isti sunt qui peccata accumulant, puta superbi qui sibi stipulam accumulant in die iræ calamitatis & miseriæ, ubi uermis eorum non extinguetur. Sed uos iusti non estis qualiscunque lux, immo lux in domino, recti per intentionem, clari per cognitionem, puri per affectionem, feruidi per dilectionem, ergo ut filii lucis ambulate. Opera lucis sunt iustitia, fides, castitas, lōganimitas, spes, charitas, benignitas, &c. Hęc sunt opera quę proferūt

Hier.3.

3.Reg.3

illi,

Illi, qui ad lucem fidei uocati ex caritate in sua uocatione Christo seruiunt in quibus uult paucos filios lucis ambulare, ut tenebræ non comprehendant eos, idest Dæmones ut fuit miser illæ, de quo in Euangelio dicitur, quod erat a Dæmonio obsessus.

FERIA II. DOMINICAE tertiæ, Quadragesimæ, De operibus pro patria nostra faciendis.

IEsus autem transiens per medium illorum ibat &c.] Lucæ. 4. Inter alia quæ habet facere gratia spiritus sancti, habet lapsum reparare. Ideo Iesus idest Saluator. Gressum excitare, ideo transiens. Modum regulare, ideo per medium. Quanta audiuimus facta in Capharnaum &c. Teste beato Gregorio lib. 33. Moral. cap. 40. iniquorum corda olla succensa dicuntur, cuius aspectus seu facies, teste Hieremia, est ab Aquilone, idest a dæmonis instigatione, & procuratione. Et ideo sicut olla succensa fumum, non cessat emittere, sic cor impii flamma inordinati desideri succensum fumigare uerbis non potest desistere, uerbis inquam internum declarantibus animum, quia semper (ut ait Saluator) ex abundantia cordis os loquitur. Quia igitur iniqui Iudæi erant cõtra Christum inflammati cæca malitia, idcirco fumigare uerbis contra Christũ non cessabant, semperque curabant ut contra ipsum calumniam possent inuenire. Et licet de hoc mentionẽ faciant quasi omnia euangelia, specialiter tamen euangelium hodiernum. In quo quattuor innuuntur, uidelicet

Matt. 13
Marc. 6.

Vna postulatio præparantis calumniam. [*Quanta audiuimus.*]

Iusta

Iusta denegatio confutantis malitiam. [*Amen dico.*]
Cæca perturbatio machinantis sæuitiam. [*Et rep. sunt.*]
Cauta absentatio declinantis per cautitiam siue astutiam.
Iesus autem transiens per medium illorum &c.]
Quantum ad primum, narrat Euangelista quod existente Christo in Nazareth, ubi fuerat conceptus & educatus, licet natus in Bethleem, inuidi Iudæi dixerunt ipsi, [*Quanta audiuimus,*] Hęc autem petitio uana fuit, quia non habuit solidum fundamentum. Non enim fuit fundata in fide & crudelitate, quod bene ostendit dictum ipsorum. Quanta (inquiũt) audiuimus, quasi dicat nescimus utrum sint. Nota Christus nihil uult ædificare nisi supra fundamentum solidũ. Fundamentum autem est fides, & non nisi supra fidem uult ædificare. Istud uerbum [*Quanta audiuimus,*] fuit uerbum ipsius Christi non Iudæorum, sed ea illorum persona Christus dixit, hoc ipsorum utique dictum præoccupando, ut ait Augu. quia idipsum dicturi erãt Sequitur iusta denegatio Christi nolentis ipsorum uanæ postulationi annuere. [*Amen dico uobis, quia nemo propheta acceptus est in patria sua.*] Communiter ita est, istud facit inuidia, quæ intantum cœcat hominem, quod non sint ipsum uidere, propinqua & tamen uidet distantia. Contra, hoc est cõtra naturam. Dicetur quod in multis inuenitur contra naturam instantia. Ratio est, Amor priuatus qui fere communi pręponitur, est radix inuidiæ, & ideo ubicunque talis amor regnat ibi dictum Saluatoris uerificatur, & tunc illa dicitur patria tua, quia uis eam tibi appropiare quantum ex te, & alteri subtrahere, quod si non potes omnibus saltem eam subtrahis proximis & libenter tribuis alienis &c. Vbi aũt regnat amor nõ boni priuati sed boni cõis, non sic est, quia est amor cõis homini, idcirco patria non dicitur communiter tua, sed omnium. [Po-

nit

nit exemplum Saluator de duobus eximijs propheta rum.scilicet de Helia & Heliseo &c. Narra succincte historiam quantum spectat ad moralitatem sequentem. Vel serua historiam ad dicendum cum moralitate. Præter autem saluationis exempla alia plura possent poni. Nam Ioseph. Gen. a fratribus uenditur, & tñ in ægypto sublimiter honorat. Sic Abrahã in Hur Caldeorũ in ignẽ mittitur, sed in terra peregrinationis multiplicat. Sic Moyses ab extraneis honoratur, q tamẽ ab Aarõ fratre & Maria sorore obiurgatur, & sic de pluribus aliis. Quãtũ ad tertiũ ponit cęcã pturbatio illorũ iniquorum. [*Repleti nãque sunt ira*] surrexerũt cũ impetu, [*traxerunt Iesum extra ciuitatẽ*] & duxerũt ad locũ præcipitij, [*ut inde eum præcipitarent.*] O quot hodie qui replẽtur ira, quia Dei indignatione, quã incurrũt ex peccato, surgũt qui abijciũt Iesum, id est salutẽ extra ciuitatẽ propriæ cõsciẽtiæ, qui ipsum præcipitãt ex cordis operibus. Vel cõsurgũt per cõsensum, eijciũt per opus præcipitant per cõsuetudinẽ. Vel surgũt per delectationẽ, eijciũt per cõsensum, præcipitãt per opus, ut sic perimatur ut non reuertat amplius ad cõsciẽtiã. Sed in ueritate aduertendum est diligenter quod sequitur, scilicet declinatio quia ipse [*Iesus transiens*] &c. Nota quãtũ ad litterã quõ rupes diuisa est in duas partes, & cessit Christo cui dura corda cedere uel acquiescere noluerũt. Hoc inquã Christus nunquam fecit, quia declinãdo ipse per mediũ nostrũ transit, per mediũ inquã nobis indignis beneficia ministrãdo. Ego autem inquit in medio uestrum sum sicut qui ministrat, & sui turbationem dissimulando. Sed timendum ne transeat per mediũ iudicando & separãdo, scilicet in morte animã a corpore, corpꝰ uermibus, animam ignibus & tormentis deputãdo, donec, ut ait Bern. infelici consortio iterum coniũgatur acrius punienda. Moraliter. [*Quanta audiuimus facta in Capharnaum &c.*] Sicut superius dictum est, ista uerba fuerunt

Gen. 38.

Luc. 22.

fuerunt Christi, & fuerunt Iudæorum. Christi quidē fuerunt præoccupantis, & sic uerba benignæ illustrationis Iudęorum vero præcogitantium, & sic sunt uerba malignæ deceptionis. Vtroque modo possunt exponi & cuilibet sua addatur figura quam Christi textus in littera ponit. Dicit igitur Christus miserabili peccatori, qui diutius corpori seruiuit, & in corporalibus est delectationibus delectatus. [*Quanta audiuimus facta in Capharnaum.*] Capharnaum quę est uilla pinguedinis & consolationis, miserabile corpus significat quod semper in piuguedine & consolatione nutriri conatur. Multum igitur corporis desideria es secutus, nunc igitur prouide patriæ tuæ, id est animo, uel patriæ quam post hanc peregrinationem habiturus es.

Gen. 30. Sic enim dicebat ille patriarcha Iacob. Gen. Iustum est enim ut aliquando domui meæ prouideam &c. Iacob uir iustus est, qui postquam pecora pauit Laban, qui album uel albedo interpretatur, idest post quam sensus pauit in candore mundanæ gloriæ, dicere debet, iustū est ut aliquando &c. Et si dicas, Quis ē modus prouidendi huic domui & ciuitati tuę? Respon

3. *Re.* 17 deo, forma tibi datur in prima figura. 3. Regum de vidua, hic historiam. Reuertere igitur ad domum tuam introduc Heliam, fac subcineritium panē, &c. Hæc vidua est anima, in qua est Christus mortuus per peccatum. Vnde vidua quasi diuisa vel diuidua, vt ait Papias. Hęc autē habitat ī Sidone, id est in mūdi venatione dū. s. mūdi uoluptates uenatur, & in Sarepta, q̄ morbus eorū interpretatur. i. infirmitate peccati & culpæ. Hæc mulier erat egressa extra domū cōscientiæ, incuruata ad terrena, colligebat ligna. Ligna dicuntur quę sunt pręcisa & absque fructu, quę solū igni deputātur. Hæc ligna sunt opera mortua, quibus uelut lignis siccis & aridis humore gratiæ uel deuotionis anima

Num. 15 est finaliter crucianda. Vnde Numerornm. hominem qui sabbato ligna colligebat, mandauit dominus lapidari,

pidari,ideſt ſententia inflexibili ad æternam pœnam ubi puniatur,deputari.Huic igitur occurrit. Helias, qui Deus dominus interpretatur. Occurrit namque ipſi Deus ut glorificator per promiſſionem, & dominus ut cõdemnator per finalem punitionem.Hę ſunt inſpirationes quibus Deus peccatori occurrit uolenti ſibi fabricari panẽ mẽdacij.Suauis enim eſt panis mẽdacij.Sibi inquam & filio,ideſt corpori, ut poſtmodũ æternaliter moriatur. Et in ueritate hic eſt modicus cibus,quia pugillus farinæ &c.Compara ad totũ cœlum,compara oleum ad balſamum pœnitentiæ qua inungeris ne putreſcas. Quid igitur dicit tibi Deus uade reuertere, ſcilicet ad conſcientiam, accipe farinam de hydria, id eſt cogitationes de corde, ut ait Greg.Quæ ſint tritæ inter duas molas, ſcilicet inter ſpem & timorem,ut idem dicit,& oleum deuotionis & fac mihi panem pœnitentiæ ſubcineritium,ſcilicet humilitatis, & tunc tibi & filio facies poſtea,quia paſcendo Deũ paſtu pœnitẽtiæ,paſcet animã tuã & corpus in uita æterna.Ne timeas,quia ſi illud facias Deo id eſt ad diuinam reuerentiam, nunquam deficiet uſque in diem pluuiæ,ſcilicet glorię. Aliter poſſunt eſſe uerba iſta diaboli diſſuadentis pœnitentiam & ad mundi ſeu carnis gloriam inducentis.[*Quanta audiuimus &c.*]quaſi dicat,a modo bonum eſſet quod aliqd de corpore curares &c.Sed aduerte quid dicit dñs, quia [*nemo acceptus eſt propheta in patria ſua*],ue re non, & ideq dictum eſt Abrahæ. Egredere de terra tua,& de cognatione tua.Et ſi dicas,quomodo hoc fiet, De hoc figura tibi proponitur a Saluatore. Nota figuram Naaman decorus ſignificat liberum arbitrium in quo conſiſtit pulchritudo hominis,quia ſecundũ illud,homo dignitate omnibus animalibus prefertur Diues quia in eo conſtituit bona opera uel mala, potens quia cogi non poteſt,aliter non eſſet liber, ſed eſt leproſus per peccatum, uxor eius ſenſibilitas quã Gen. 12.

sectando lepram peccati incurrit. Syria ara interpretatur uel sublimis,& signat corpus uel mundum,quia uterque contra Deum & animam se erigit. Iterum ara quia ibidem dæmonibus sacrificatur ut plurimū,quando scilicet opera carnis uiuificantur &c. De hac Syria egrediuntur latrunculi cogitationes, & suggestiones, quæ captiuant puellam de Israel id est rationem, quæ deputatur obsequio uxoris Naaman,dum scilicet seruit sensualitati,cum debeat modo cōtrario fieri. Istud autem est quod terra non potest sustinere, quòd scilicet ancilla sit hæres dominæ.Prouer. Nota ibi ordinē
Pro. 30. peccati. Primo sensus regnant, dum scilicet dominus spiritus satiatur cibo. Secundo dum consentit illis in uoluptabilibus.Tertio dum odiosa mulier sensualitas facit indissolubile matrimonium cum isto Naaman, id est cum libero arbitrio. Quarto captiuatur puella, scilicet ratio,& efficitur ancilla sensualitatis,dum scilicet cogitat quæ sunt carnis. Sed quid hæc puella clamat? Si dominus meus iret ad prophetam. Deus uel lex uel confessio,quæ debet esse propheta,idest uidens quo ad scientiam,& in Samaria, idest in obseruantia præceptorum, si inquam iret, sanaret eum &c.Vadit & portat secum decem talenta argenti, idest cogitationem præceptorum decem per uoluntatem obseruandi. Sex milia aureos, idest opera misericordiæ, quæ fiunt in aurea, idest ignita charitate. Decem mutatoria, idest conuersationem in diuinis mandatis. Lauatur septies, idest ab omni culpa, efficitur caro munda, dum scilicet resumit caloris uirtutem, decoris pulchritudinem,uigorem, robur, & puritatem &c.

FERIA

FERIA III. DOMINICAE Tertiæ Quadragesimæ, De fraterna correctione.

E omni re quacunque petierint, fiet illis a patre meo.] Matt. 18. Tria sunt inter alia, ex quibus diuina gratia redditur commendanda, uidelicet.

Continentia generalis: [*De omni re quacunque petierint.*]

Confidentia singularis: [*Fiet illis.*]

Profluentia uisceralis: [*A patre meo.*]

Secundum quòd dicit beatus Gregorius in Pastorali, Charitas quæ diuisa est, unire consueuit, cor iusti diuidi per multa compellit, quod tamen tanto auctiori uinculo colligit quanto latius per sancta desideria spargit. Ex quibus aduertere possumus ipsius charitatis miram perfectionem, & nouam proprietatem, uidelicet quòd sparsa colligantur dum spargitur in plures.

Dum ampliatur eius uinculum, fortius stringit.

Dum longius trahitur, amplius fortificatur.

Hæc certe non habet uinculum corporale. Vnde Apostolus uocat eã uinculum perfectionis. Istis igitur uinculis nos ligare studet Saluator in Euangelio hodierno, in quo quattuor innuuntur, uidelicet

Modus fraternæ correptionis. [*Si peccauerit in te &c.*]

Virtus supernæ commissionis: [*Quæcunque alligaueritis &c. & quæcunque solueritis &c.*]

Fructus fraternæ dilectionis. [*Si duo ex uobis.*]

Actus benignæ remissionis. [*Quotiens.*]

Quantum ad primum, Saluator aliquid supponit qđ est infirmitatis: [*Si peccauerit.*] Aliquid imponit quod est charitatis, [*Vade & corripe.*] Et aliquid expo nit, qđ est æquitatis. [*Inter te & ipsum.*] Supponit.n.ꝙ frater

frater tuus peccauerit,quia humanum est peccare.Nec est enim homo qui non peccet.dicitur.3.Reg.Supponit insuper quòd peccatum sit notum simpliciter, uel ex uiolenta suspitione,non ex quacunque leui.Sed ubi peccatum quis non commisit, uel si commisit correptor non habet aliud quam suspitionem,ad quid corripiet? Respondeo, sic facit medicus,qui non solum dat medicinam infirmitatibus eminentibus,sed etiam dat purgationem præseruatiuam ab imminentibus. Item potest uidere signa,& tunc dicere,calor uel urina sic indicat &c.Sic uidens uitæ signa non bona dicet, timeo &c.Ante languorem adhibe medicinā.Et quantum ad hęc duo,dicit,[*Si peccauerit in te frater*]Peccare autem potest in te,tripliciter intelligi. Vno modo si tibi aliquam offensionem intulit frater uel personæ uel rerū temporalium.Alio modo scādalizando malo exemplo.Tertio dū utroque modo.Supponit autem actum charitatis,scilicet proximi correctionē,ideo dicit.[*Vade,corripe eum &c.*]Quod dupliciter pōt intelligi. Vno modo ad literam, uade & corripe.Chrysost. Vade ad eum,quia ad te uenire uerecundatur. Alio modo dicit Vade, ad designandum quid debeant te mouere, quia charitas ista debet te portare,& utilitas proximi attrahere. Nota cōcordare est quando locus est discon ueniens &c.sed ascendere est quando locus attrahit uel aliquid quod est in loco.Si charitas est amor proximi, te debet attrahere.Igitur uade & corripe,quia ex correctione uitam consequitur.Exemplum de cicada quæ uncta oleo moritur,sed aspersa aceto reuiuiscit.Sic peccator qui non uult esse nisi in æstate præsentis gloriæ, linitus oleo adulationis moritur per culpam,sed aspersus pungitiuo aceto increpationis & correctionis reuiuiscit. Aduertendum autem quòd ista impositio & illud præceptum tantum sit illis quibus incumbit uel ratione auctoritatis,scilicet officii sicut sunt prælati & superiores, uel ratione antiquitatis, quia ad eos pertinet

tinet iuuenes refrenare,uel ratione societatis,& familiaritatis.Sed tamen si aliquis crederet uerba sua prodesse, dico quòd tenetur corripere, quod si non facit peccat mortaliter.Vnde Augu.Si neglexeris, peior effectus es eo,& infra.Vulnus fratris contempsisti,peior es tacendo quàm ille conuiciando.Exponit autem modum,quia debet hæc correctio fieri ordinate. Apostolus.Omnia bene,& ordinate fiant in uobis. Vnde primo debet esse inter te, & ipsum solum. Hieronymus. Ne si dum publice corripitur uerecundiam amiserit, permaneat in peccato, uel uerecundia ductus se excuset,& sic perfecte non conuertatur,sed potius proteruiat.Debet hæc correctio esse de præterito, admonitio pro futuro, ut scilicet dicatur his uerbis, tale quid commisisti, sed super præteritum admonitio non cadit, igitur caueas de futuro. Aduertendum autem quòd in his omnibus seruanda est cautela, ut non nimis exasperes illum quem corripis, maxime quando scis ipsum impatientem, & furiosum esse. Exemplum,dicunt medici quòd quando materia furiosa prorumpit in aliquod membrum, non debet ipsi imponi repercussura,ne sic materia ad interiora trahatur, & sic interficiat hominem lædendo cor & membra utilia, nec sit asperrima, sed potius lenitiua, sic quando uidemus hominem impatientem, non debemus exasperare,& ipsum corripere, quia tunc peccatum ad interiora trahitur, dum scilicet sic correctus pertinax efficiatur,& impatienter suum defendat peccatum.Secundo, [*Si te non audierit, adhibe unum testem uel duos tibi,*] uel quibus factum alias innotuerit, si enim factum non nouerunt, quomodo testes idonei erunt?Dicunt tamen aliqui ꝙ potest illud in secreto reuelare aliquibus qui possunt prodesse, & non obesse, quod probant per quandam Glossam beati Augustini super illud Leuitici. Si peccauerit anima &c. ubi sic dicit Glossa .Videtur mihi quòd a tali peccato se

1.Co. 14

Leuiti.5.

exuit qui talibus indicat qui magis possunt prodesse quam obesse. Vnde secundum hæc potes in secreto dicere confessori uel patri, uel alicui de quo sis certus ꝙ nullo modo nocere uel obesse possit, & huic sententiæ magis assentio quam primæ, quia sic faciendo, non scādalizo, nec deduco in publicū, quia omnes illi nō sunt nisi unus, scilicet idipsum quod ego qui corrigo, uel
Gen. 37. quod ipsemet qui corrigitur. Sic enim fecit Ioseph sanctus, qui fratres suos apud patrem accusauit crimine pessimo. Est autem aduertendum uel cauendum, ne dū corrigens uult euellere zizaniā incauto zelo simul uirtutes euellat, qa tunc nō præmiabitur ut corrector, sed punietur & cōdēnabitur ut destructor. Sicut & fi-
Exo. 22. gura habetur Exo. Si egressus ignis inuenerit spicas & cōprehēderit aceruos frugū, siue stantes segetes in agris reddet dānū qui ignē succēderit. Ignis zelus est qui cū discretione quasi ignis, zizaniā succendit discrete dū corrigit uitia, sed dū indiscrete correptionis ignē succendit, tunc granū uirtutum spargit. Hos autem testes debes adhibere, ut qui noluit corrigi occulta admonitione, nunc coactus corrigatur pudore, uel ut sint in testimonium ꝙ erga eū fecisti quod facere debuisti, uel si uoluerit culpā excusare, possit cōuinci. Tertio si non hoc modo te audierit sit tibi sicut ethnicus .i. paganus siue gentilis &c. Hinc trahitur argumētū ꝙ ad excōmunicationē procedi non debet nisi trina admonitione p̄missa, pro primo termino & secundo & tertio perēptoriē. Itē ꝙ hac excōmunicatio pro peccato mortali, & non pro alia causa, & tunc sic excommunicato nō est danda amplius audientia excusationis. O quot infelices hoīes excōmunicātur iuste a Deo, quos monet lege naturæ quæ est inter Deū & hoīem, & hoc mō fuit correptus homo in paradiso. Secundo testis fuit Moyses lex & prophetæ, sed nec illos audimus. Tertio perēptoriȩ citat nos in lege gratiæ, quæ est lex euangelica, & hoc in facie ecclesiæ, & hanc minus audimus, & ideo

timenda

timenda est excommunicatio iudicii. Nota quòd circa correctioné fraternã sunt quattuor attendenda, uideli cet Primum est discretio quã habet ille qui corripit de eo de quo ipse non est uitiosus, secus de illo qui uel facit quod reprehendit uel non docet quod facit. Talis enim seipsum proprio ore cõdẽnat, immo tales diuinã indignationem incurrũt. Exemplum de Oza. 1. Paral. &. 2. Reg. ubi dicitur, quòd Dauid & robusti Israel cũ eo acceperunt arcam Dei de domo Aminadab quæ est in Gabaa ut illam inducerent in domum Regis & imposuerunt illum plaustro nouo, Oza uero, & fratres eius minabant plaustrum nouum. Cum uero peruenissent boues ad aream Chidon seu Nachor, ceperunt insolescere boues, & calcittare & arcam declinare ad casum, timensq́ue Oza ne arca caderet, extendit manũ ut sustentaret eam, & cum non esset mundus secundum legem, dñs propter temeritatem interfecit eũ ibidem. Arca domini lex diuinorũ præceptorum est, q̃ Dauid manu fortis idest deus, & uniuersi principes, id est angeli, imponunt plaustro bouum. i. iugo legis collum submittendo, ut hanc arcam deducant de domo Aminadab. i. de spontanea uoluntate, quæ est in Gabaa. i. in ualle huius mundi, & in prouectiuo peccati, & perducant eã in domũ Regis æterni. Oza uidens interpretatur & fortitudo, & significat illos quibus officium correctionis incumbit, in quibus debet esse discretio maturitatis ut uideant, perfectio etiam uitæ ut sint fortes in perferendo quæ aliis imponunt. Sed quid interdum arca declinauit plaustrum peruertentibus bobus ad aream. Nachor. i. ad curiam mundani aspectus. Nachor enim præparatio iracundiæ interpretatur. Et tunc indiscretus Oza dum non est mundus, secundum legem, dum arcam humeris suis non portat, cũ tamẽ præceptum esset q̃ sacerdotes præcederent populum arcam domini portantes, extẽdit manũ correctionis ut subleuaret arcam quam alius portat & tunc

1. Pa. 13
2. Re. 6.

dominus iratus contra eum ibidem interficit eū.i.imputat ipsi ad peccatum.Secundū est lenitas non nimia asperitas,de hoc supra,ubi ponitur exemplum de materia furiosa.Nota oē peccatum ut in pluribus prouenit ex materia furiosa magna namque furia est insurgere contra medicum &c.sicut supra . Similiter Numero-
Nu. 12. rum.12.dicitur quòd Maria soror Moysi, quia ipsum aspere corripuit,percussa est lepra.Tertium est charitas,quia amor debet te trahere,nō odiū.Quartum est utilitas.s.quando correctis prodesse potest,quia si uides certitudinaliter nihil prodesse,sed magis obesse, debes desistere. Exemplum de medico qui non debet infirmo desperato inducere grauedinē medicinæ, nec breuiter aliquid quod languorem augeat & acceleret mortē.Est tamen aduertendum ꝙ prælatus non debet a publica correctione cessare quantuncunque illa sit nociua ei quem corripit,quando est aliis proficua & salubris, & subtractio correctionis esset occasio scādali. Secus autem est de correctione priuata.

Quantum ad secundum principale dicit[*Quæcunque alligaueritis super terram.*]Vnde nota quòd non dicit in terra,quia illa postmodum ligantur subtus terram, id est in loco pœnarum,sed super terram scilicet uinculo charitatis quo omnia diliguntur in deo , omnia talia erunt ligata,idest approbata in cœlis.Nota quòd multi in terra sunt qui nec se dissoluere possunt,nec ab aliis uolunt dissolui.

Quātum ad tertium principale,[*Si duo ex uobis &c.*] Ad literam de omni re,non de uanitate fiet illis.Ratio est,quia in medio est Christus sicut uita & sicut cor, quia uitam gratiæ administrat,& sicut medulla in arbore uirtute cuius radices humorem trahunt, sic uirtute Christi,radices cordis nostri trahunt humorem diuinæ gratiæ.Aliter tamen secundum Hieronymum potest exponi.[*Si duo ex uobis,scilicet*]corpus & anima, siue corpus & spiritus.Vnde isti figurātur hodie in Epi

stola

ſtola Euãgelii.Nota hiſtoriã.Mulier uidu'aanima,duo filii corpus & ſpiritus,& creditor diabolus qui uult ut filii ſeruiant.Heliſeus Deus ad quem anima debet recurrere,ideſt uires corporales & ſpirituales ſiue interiores.Debet igitur mulier claudere oſtium,ſcilicet dę moni infeſtanti tentatione & filios captiuare uolenti,& accipere uaſa ut corpus & ſpiritus offerant & illa impleant &c.

FERIA IIII. DOMINICAE tertiæ Quadrageſimæ De humanis conſtitutionibus.

H*Onora patrem tuum & matrem tuam Matt.*15.]Volenti ſubſidium diuinæ gratiæ imperrare tria ſunt inter alia neceſſaria, uidelicet Decor humilitatis & ſubiectionis.Honora. Ardor charitatis & dilectionis], Patrem tuum. Dulcor ſuauitatis & deouotionis,Matrem tuam.Secundum quòd ait Chryſoſtomus Homil.31.in minori,non poteſt ſentire quæ lucis ſunt tenebroſa uoluntas,cæcitas namque ſpiritualis eſt malitia cordis,& ideo ſicut non poteſt cęcus ſplendorem lucis conſpicere, ſic non poteſt malignus myſteria pietatis. Et bene dicit myſteria pietatis,quia myſteria prauitatis ſaltem uidet. Eſt enim ut idem dicit Chryſoſtomus Homilia uigeſimaſexta, malignus oculus per quem diabolus uidet qui lucem aſpicere nequit ſicut homo, ſanctus oculus per quem deus uidet. Et hinc eſt quod ſemper aſpicit prauus myſteria prauitatis, immo interdum ibi eſſe iudicat ubi non ſunt, ſicut nobis hodie bene declarat euangelium hodiernum de iniquis Scribis & Phariſæis,qui excæcati malitia non cognoſcebant tranſgreſſionem diuini præcepti quod modo ſuadebant, ſcili-

cet de non honorando parentes, & tamen simplicitatē discipulorum culpabilem ostendere conabātur. Vnde in dicto euangelio quattuor innuntur, uidelicet.
Error cæcutientis dementiæ [*Quare discipuli.*]
Tenor corripientis iustitiæ.[*Quare & uos.*]
Rigor concutientis miseriæ.[*Omnis plantatio.*]
Pudor deficientis notitiæ.[*Adhuc & uos.*]

Vel Euangelista ostendit quattuor, uidelicet.
Stolidam præsumptionem turpius deficientem. Quoniam dixi.
Prouidam munitionem auidius redarguentem. Quare & uos.
Ridigam concussionem durius confodientem. Omnis plantatio.
Placidam instructionem clarius erudientem. Adhoc & uos &c.

Quantum ad primum dicit Euangelista quòd postquam Christus multa & mira miracula fecerat, uenerant a Hierosolymis Scribæ & Pharisęi, dicentes &c. Dic de hoc traditionem, qualiter (ut ait Marcus) crebro manus lauant, scilicet in omni ferculi renouatione. Vnde & propter hoc dicunt antiqui Hydrias illas sex fuisse in nuptiis Ioannis Euangelistæ, secundum, scilicet purificationem Iudæorum. Has autem traditiones fecerant Iudæi contra diuinum præceptum, qui dixerat per Moysen Deuteronom. Quod præcipio tibi tantum facito hoc, nec addas, nec diminuas. Addiderunt igitur isti superstitiosas traditiones, & illud Isa. 1. Lauamini & mundi estote, intelligebant carnaliter &c. Vnde dicit Chrysostomus quòd isti sic loquentes, statim seipsos confundebant, quia allegabant traditiones factas, quas fiendas Deus prohibuerat. Sic patet magis nequitia istorum qui non potentes calumniare magistrum in se, in discipulos tam dementer insurgebant. O quot sunt hodie tales scribæ qui nullum aliud habent officium nisi quòd notant & scribunt

Marc. *Ioann. 2.* *Deut. 12.*

facta

facta aliorum. Isa. 10. Omnes scribentes iniustitias conscripserunt. Et pharisęi qui semper conantur gratiam hominum aliis auferre, & eos quantum possunt ab affectu & opinione aliorum diuidere. Qui bene recedũt a Hierosolyma. Semper enim uolunt a patre recedere & schismatum scandala suscitare. Sed disperdet dominus uniuersa labia dolosa. Sed tales non aduertunt quod ipsi immediate dicunt contra seipsos, & ore proprio se condemnant. Ponunt enim calumniam in opere non calumniabili, detrahunt ueritati. Et multi sunt qui prędicantes audiunt, & uerba eorum bona peruertunt. Reuera tales nedum arguentur quod comedant illotis manibus, sed quod cibum bonum proiiciunt in cloacum.

Quantum ad secundum respondit Christus ipsorũ prauę operationi & cordis malitiæ &c. [*Dicens. Quare, & uos transgredimini mandatum Dei, propter traditionem uestram.*] Vbi notandum Christum non improbasse traditiones hominem, absolute, & simpliciter, sed quas faciebant, legi diuinæ contrarias, Quia Sequitur [*Et irritum fecistis mandatum Dei,*] scilicet, De honore parentum, false, illud interpretantes contra præceptum Dei in Deuteronomio, Quoniã humana constitutio, Conciliorum & pontificum, est seruanda, attestante Christo. Qui uos audit, me audit & qui uos spernit, me spernit. Vnde Hieronymus ad Lucinium. Traditiones Ecclesiasticæ obseruandæ sunt, ut a maioribus traditæ unaquęque prouincia sensu suo abundat ut præcepta maiorum, leges Apostolicas arbitrentur. Et certe constitutiones Ecclesiæ, augent cultum diuinum, concupiscentia carnis cohercent, & ad seruanda diuina præcepta expeditiorem hominem faciunt ac fraternam charitatem augent. Improbantur autem ea, quæ pharisęi contra pręceptum Dei, inducebant, ut sunt ea, de quibus Diuus Bernardus ad Eugenium. Traditiones

Deut. 4.

Luc. 10.

humanæ hodie regnant in ecclesia, quæ non tantum sunt leges quantum lites & cauillationes ad animas hominum subuertendas. Tu igitur pastor pastorum animarum qua mente sustines coram te illas &c. [*Honora patrem &c.*]Nota, triplex pater, scilicet spiritualis, pastoralis, & temporalis. Spiritualis Deus, pastoralis papa uel dominus, corporalis ille qui te genuit, & unicuique debes exhibere honorem in gradu suo, & his quę ad eorum officium pertinent, & hoc loco & tempore, quòd si subtraxeris, facis cōtra diuinum pręceptum. Hic potes dicere quòd sicut qui patrem corporalem confundit, & stat in contumacia cum ipso, peccat mortaliter, consimiliter ille qui stat in cōtumacia cum domino suo spirituali sine satisfactione debita, non est absoluendus, sicut nec secundus. [*Munus quodcunque est ex me,*] idest quod mihi reseruaui uel pertinet ad me, [*tibi proderit,*] non autem quod est domino dedicatum, quia illud datur animæ. Vel aliter interroganter, [*quodcunque est ex me,*] scilicet premissum [*tibi proderit?*] quasi dicat, non. Vel aliter, [*sine causa colunt me,*] idest sine pręmio uel retributione. [*Glossa. Et conuocatis ad se turbis*] arguentibus per locutionem a maiori negatiue, quasi dicerent sic, si illud quod intrat per os non coinquinat hominē, igitur nec illud quod egreditur. Contra quod dicitur, [*accesserunt discipuli ad Iesum & dixerunt ei, scis quia Pharisei audito uerbo hoc scandalizati sunt &c.*] Scandalizati sunt per se, quia non habebant causam turbationis sed correctionis, ideo dicit. [*Omnis plantatio &c.*] Habet diabolus hortum suum ubi sunt plantæ euellendæ & igni deputandæ, & hæ sunt syluæ spinosæ in quibus commorantur. Habet deus hortum suum ubi sunt plantæ fructiferæ. Vnde nota quòd planta habet ramos tres, scilicet cor, & hic ramus facit duodecim fructus quos enumerat Apostolus ad Gala. Habet etiam os, & hic ramus

mus facit similiter plures fructus,scilicet abstinentiã a cibo,confessionem,exhibitionem laudis, correptionem fraternam, orationem deuotam & locutionem modestam siue responsionem humilem. Opus, & hic ramus facit sex fructus,scilicet sex opera misericordiæ &c.[*Cæci sunt & duces cæcorum.*] Ad literam hoc dicitur de Iudæis qui semper ueluti cæci uadunt, aliorum facta palpando quę uiuere non possunt, quia semper clarum uidetur eis tenebrosum & obscurum. Nam semper in omni bono opere inueniunt defectum, uel contra modum,uel contra substantiam actus,uel contra intentionem.Isa. 59. Palpauimus sicut cæci parietem,& quasi absque oculis attractauimus, impie egimus meridie quasi in tenebris, idest in operibus lucidis & mundis. Vnde dicit bene Saluator de talibus, [*cæci sunt*]corde,quia excęcauit eos malitia eorũ, [*& duces cæcorum,*]quia sicut habent cor cæcum ita sensus cæcos,uisum, quia nihil de bono proximi prouidere possunt,aures quia nihil audire,& sic de singulis.Nam qualis est rector ciuitatis tales habitantes in ea, dicitur Eccl.Sed in ueritate sequitur. Si cæcus cæco ducatum &c.ambo in foueam cadunt, idest in profundũ culpæ,& postea in profundum pœnæ.Et hoc idem est de illis qui faciunt corpus,cæcũ ducatũ præstet animę doctor inscius,cursor claudis,prælatus negligens, præco mutus.Adapta ista ad hominem.

Sequitur autem ultimum. [*Respondens autem Petrus &c.*]Omne,idest de omni quod in os intrat in stomachum uadit, & in secessum emittitur.Fit enim multipliciter digestio. Prima in ore. Secunda in stomacho.Sic moraliter,prima in ore,& hæc est meritorum discussio.Os hic significat cor.Psalm.Os iusti meditabitur sapientiam. Est enim per cor ingressus cogitationum ad animam, hic nulla fit separatio. Secunda in stomacho, hoc est in uoluntate, ubi fit bonorum intentio,& fœcis peccati repulsio.Tertia in *Psal.36.*

cista

cista fellis,id est in amaritudine culpę transactę, quæ fit in memoria,& hic fit separatio pori ad uenas, id-est ad opera satisfactoria, ex quibus homo nutritur spiritualiter,dū impellitur ad aquas, id est ad lachrymas.Quarta in uenis,id est in operibus,& ibi fit separatio.Vna pars uadit ad conseruationem propriam, altera ad conseruationem propaginis uel ad specialem conseruationem proximi.Nota lac est materia sanguinis.De corde exeunt tria in genere,quæ dominus cōmemorat,uidelicet quædam pertinentia ad peccatū cordis & hæc[*cogitationes malæ.*]Quædam ad peccatū oris,& hæc sunt[*blasphemia & falsa testimonia.* Quædam ad peccatum operis,& hæc sunt[*homicidia,furta adulteria*] Aduerte igitur peccatorum distinctionem, quia aut homo peccat corde,& hoc contingit tripliciter,quia uel in seipsum,& sic est acedia.Vel in Deū & sic est superbia.Vel in proximum,& est dupliciter. Vel habita occasione ab eo,& sic est odium, quod est ira inueterata,uel non habita,& sic est inuidia. Vel peccatore, & hoc dupliciter,uel contra proximum & hoc etiam dupliciter,quia uel diffamando, & sic est falsum testimonium.Vel decipiendo, & sic est mendacium,quod est peccatum mortale, quando perniciosum,uel quando assumitur ibi nomen Dei.Vel opere & hoc multipliciter,quia hoc fit aut in rebus temporalibus,& hoc dupliciter,quia uel uiolenter,& sic est rapina,uel siue uiolentia & sic est furtum,aut in bonis personalibus,& sic est homicidium, aut in bono opere,& sic est detractio,aut in persona coniuncta,& sic est adulterium,aut in persona seiuncta sic est fornicatio. [*De corde enim exeunt &c.*] sicut enim cor est uitæ corporalis principium,sic uitæ moralis,scilicet bonitas uel malitiæ,intantum quod teste beato Augustino de libero arbitrio,nihil habet rationem peccati nisi quantum a corde & uoluntate egreditur. Non enim quod intrat in os,id est cor, ut expositum est, coinqui-

coinquinat hominem,quia teste eodem Augustino nō est in potestate quibus &c.uide literam. Corde non consentiente sed contradicente tunc non cōmittitur peccatum,sed acquiritur meritum quod si cor non contradicat sed consentiat,tunc est peccatum mortale si fit de re ex diuino pręcepto prohibita. Aduertendum tamen quòd consensus dupliciter accipitur. Est enim consensus uno modo in opus,& talis nō est dubium quin pro opere computetur, quia uoluntas reputatur pro facto. Alio modo in delectationem ipsam quę est in cogitationem,quia interdum tam uehemens quod inebriat mentem, & in tali secundum Augustinum est peccatum mortale etiam si non assit uoluntas nec propositum adimplendi. Sola nāque cogitatione homo moritur per culpam , sicut figuratum fuit in Absalone.2.Reg.Nota historiam. Absalon patris amaritudo uel patris luctus interpretatur, 2.Re.17.
& significat peccatorem. Hic contra patrem erigitur & regnare uult dum , scilicet de sibi collatis beneficijs erigitur in superbiam , quia illa a Deo non recognoscit. Contra hunc nutu diuino procedit Ioab,qui inimicus interpretatur, terga uertit Absalon dum non uiriliter resistit. Mulus est sterilis appetitus carnalis uel mundanus, qui nimis currit,hæret capillis, id est cogitationibus quærcus, id est in fructuosę mūdanæ delectationi. Hæret autem propriæ inter cœlū & terram, quia adhuc uacillat,quia non sequitur adhuc ex toto mulum, id est sterilem appetitum. Sed tunc Ioab infigit ipsi tres lanceas in corde. Prima est delectatio inordinata,& illa sola mereretur quando est deliberata. Secunda est consensus in opus,quia ex quo diabolus primam infixit statim procurat secundam infigere. Tertia est operis apimpletio,& tunc ueniunt decem secundum Ioab,i.transgressiones decē pceptorum diuinorū,quæ sunt decē cornua bestię,& cumulant hūc Absalon in grauitate peccatorum ne pos-

Dan.14. ſit amplius inſurgere.Nota quod Abachuc Dan.capillo capitis ſui ductus eſt in Babyloniam & poſitus in lacum leonum. Abachuc, id eſt ſuſceptio eorum qui ſuſcipiunt tentationes quas diabolus immittit. O quot ſunt qui capillo capitis uolunt hominem & conantur ipſum ponere in lacum leonum,in foueam inferni in Babylonem uel confuſionem &c.

FERIA V. DOMINICAE tertiæ Quadrageſimæ De Febre peccati quæ eſt multiplex.

S*Ingulis manus imponens curabat omnes .Luc.*4.] Gratia ſpiritus ſancti propter tria eſt ſollicite procuranda,quia ipſa eſt ſuppletio ſufficiens copioſa lata ſeu ampla communitate, ideo Singulis. Eſt uirtuoſa & magna actualitate,ideo Manus imponēs.i.opera,quia nō eſt otioſa.Eſt fructuoſa & gratia commoditate, ideo curabat omnes &c. Secūdō ꝙ ait beatus Greg.li.9.Mora.ca. 38. niſi nos ſuperna uiſitatio uel ad amorem cōpūgēdo uiuificet,uel ad timorē flagellādo,reſtauret, repentino lapſu mēs funditus tota deſtruitur. Et in ueritate hoc non eſt mirū,quia etiā nobis diuina gratia aſſiſtente præſidio propter fragilitatem & miſeriam noſtram ſtare frequēter nō poſſumus, quin cadamus,multo minus mortificati uel infirmati per culpam uitam, & ſalutem cōſequi poſſemus,niſi nos Deus aut amore cōpūgendo,aut timore concutiēdo reduceret.Miſericorditer igitur prouidit ut iuxta quātitatē delicti et culpæ quoſdā uidelicet inſpirando,quoſdā cōminādo uel percutiēdo reducat. Et hoc bene nobis inſinuat Euangelium hodiernum oſtendēs ꝙ dominus ſup ſocrū Simonis ſtetit,qđ ſignificat amoris ſignaculum,quod ſupponitur cordi.Alios

autem

autem infirmos tangendo, scilicet manu suæ castigationis, curauit. Ponuntur autem in dicto euangelio tria uidelicet.

Primo charitatiua sanatio languidorum, ibi. [*Surgens*]

Iesus.] Secundo informatiua depressio malignorum. *Exibant autem dæmonia.*] Tertio imitatiua deuotio populorum. [*Facta autem die &c. Et turbæ requirebant eum.*]

Quantum ad primum præmittitur miraculum factum a domino circa socrum Simonis, circa quod. 4. tangit, uidelicet

Piaculum infectionis. Quia ipsa [*tenebatur magnis febribus*]

Suffragium orationis. Quia ipsi discipuli qui assistebant [*rogauerunt Iesum pro ea.*]

Remedium curationis. Quia [*stans super eam imperauit febri.*]

Obsequium deuotionis. Quia [*continuo consurgens ministrabat illis*] Dicitur autē Matth. & Mar. quod Christus apprehensa manu eius curauit, & subleuabat iacētem. Idem significat hic, ut ondit Ambrosius in homi. quod non magis mobilitate animi quam prauitate peccauerat, id est totaliter peccantes signauit, & talibus proculdubio Deus porrigit manum suæ misericordiæ stans super eos imperans. Deinde ponitur de curatione aliorum languidorum. Currente namque fama quod socrus Petri fuerat miraculose sanata, post solis occasum omnes cœperunt ad locum affluere &c. quibus omnibus manus imponens sanabat eos. Et dicit Beda, quod non uacat mysterio quod ante solis occasum una sola sanatur, post uero plures uel multi. Nam hic est ille sol iustitiæ Malac. Qui de seipso dicit. Quamdiu sum in mundo lux sum mundi. Ipse namque ante occasum passionis solum modicam partem Iudæorum sanauit, post modum uero sanauit cōplures

Matt. 8.
Marc. 1.

ctis & uerbis.Moraliter,dum nunc ſol gratiæ occumbit in te per peccatum,uade ad recipiẽdum ſalutem, & ſta in oſtio ubi eſt Ieſus, ſecundum quod dicitur Marci primo. Vt erat omnis ciuitas congregata ad ianuam,id eſt,in pœnitentia,quę eſt oſtium,ut exponit Hieronymus,quod ſi nunc non feceris,ipſe in die iudicij ibi in deſertum locum nec tecum uoluerit commorari,quinimmo dicet alijs ciuitatibus ubi, ſcilicet ſunt ciues cæleſtes &c.Moraliter, quænam eſt hęc ſocrus Simonis & quæ hæc infirmitas?Reſpondeo,ſocrus Simonis eſt anima febris eſt peccatũ.Vnde ſciendum quod febris nihil aliud eſt quam caloris innaturalis ſuccenſio.Hæc autem ſuccenſio,ut dicit Galenus in paſſionario ſuo,poteſt eſſe uel in ſpiritibus, & ſic uocatur Ephimera.Vel in humoribus,& ſic uocatur proprie febris.Vel in ſolidis & medullis,& ſic uocatur Ethica.Prima inquam febris quæ in ſpiritibus creatur,propter ſubtilitatem materię cito reſoluitur. Et hęc febris ſignat peccatum,quod eſt in cogitatione,quod fit ex corruptione facta in ſpiritibus ſuperuenientibus ſpiritibus malæ ſuggeſtionis.Secunda ſignificat peccatum in opere,ſed in conſuetudine. Tertia ſignificat peccatum conſuetudinis, quæ quodã modo cõuertitur in naturã.Et hoc durat uſquead mortẽ maxime quando prouenit ad tertiã & quartã ſpeciem,& ideo figurat peccatum conſuetudinis.Itẽ nota quod prima ſpecies eſt in corde,& hæc leuis.Secunda in opere,& hæc difficilis,Tertia in conſuetudine, & hæc quaſi incurabilis.Quarta in obſtinatione,& hæc perẽnis.Prima uero quæ eſt in humoribus,poteſt multipliciter diſtingui,tamen quantum ad præſens, quædam procedit ex corruptione ſeu inflammatione melancholiæ,& hæc uocatur quartana,quę immutat colorem,& quandoque inducit oppilationem, quandoque calefacit hepar &c.& hoc propter groſſitiem materiæ,eſt triplicis proprietatis, multũ durat & cum diffi-

difficultate resoluitur,& hæc inter omnes relinquit, & inducit multas malas dispositiones in corpore &c. Variatio namque coloris,quia aliquando homo effici tur liuidus,significat diminutionem coloris, sic auarus habet colorem ad compassionem proximi diminu tum,& non cogitat nisi cogitationes liuoris dum bona aliorum usurpare conatur.Obturatio siue oppila tio significat obturationem cordis,& sensuū qui sum me in auaro regnat,quia nō uult audire quod spectat ad opera pietatis,uel ad restitutionem,inflatur inter dum hepar,in quo est uis amoris, dum, scilicet calor siue amor inordinatus,solum ad se extenditur,& non ad alios.Exemplum de sancto Iusto, cui dicebat diabolus quòd nullum habebat laqueum quo tot traheret ad infernum,quàm quo trahebat auaros,quia uix illum poterant homines frangere per se uel per alios Quædam procedit ex inflammatione phlegmatis,& hæc uocatur quotidiana,& hæc appropriatᵉ gulæ uel inuidiæ ad litteram. Hæc infirmitas facit hominem multum uoracem,propter frigiditatem dominantem in orificio stomachi,licet dominetur interdum in fun do.Vel melius potest huic uitium inuidiæ adaptari, quæ procedit ex materia frigida.Hæc bene est quotidiana,quia ut ait Bernardus:cum quodlibet uitium exerceat in breui actum suum, inuidia continue stimulat inuidentem.Item habent proprietatem quorundam piscium, de quibus legitur quod gustantes aquam pluuialē statim moriūtur[*etiam ad modicæ*]gut tæ gustum,quia est eis quasi uenenum. Quidam uero aere excæcantur.Sic inuidus moritur dum sentit stil lam diuinæ gratiæ quam Deus immittit proximo.Itē excæcantur,qa bonū proximi habere non possunt. Quædam procedit ex inflammatione & accensione choleræ,Hęc notat peccatū supbiæ,& iracūdiæ, quæ ad superbiā sequit,s.quādo qs uult semp alijs superes se,& ardet ambitione dominādi,& est impetuosus in

uidus

uidus & improperiosus. Nota ꝙ quādo ignis non potest euaporare, uel ipsi nō ministraẽ materia quam ab sumat, crudescit in seipsum, sic iracundus creparet nisi euaporaret & respiraret per uerba contumeliȩ. Nota quòd tales sunt proprietates serpentium, qui propter abundantiam ueneni in capite non cessant linguam mouere, & habent linguam nigram & acutam, propter abundantiam ueneni in capite, id est in mente & in corde, ubi portant rancorem & odium & superbia, non cessant quotidie molestare. Lingua nigra, locutio praua, & acuta, quia pungunt & penetrant. Quædam uero ex inflammatione sanguinis, & ista uocatur continua. Hæc deseruit gulæ & luxuriæ. Nota quod sicut sanguis naturȩ minatur, sit enim ibi ultima discretio, sic hȩc duo uitia minantur nostræ animæ. Et quia hostis quanto propinquior, tanto periculosior, ideo periculosissima hæc quā sem ꝑ nobiscum portamus. Nota quòd ex hac febre oriẽ multiplicia mala. Oritur enim inquietudo, quia lasciui non possunt quiescere, sicut nec febricitantes, quos uidemus discooperire se, & proijcere, propter ardorem & inflammationem. Sanguis enim est cordis principium, licet purificetur in hepate. Hæc discoopertio fit dupliciter. Vno modo propter uerba, ritus, & gesta &c. quia ardor non poteẽ interius detineri. Alio modo quando ad literam discooperiunt se inhoneste, ostendendo guttura, pedes, manus, & breuiter quicquid habent quod debeat alios incitare ad uanitates. Et ideo summe debent cauere ab inhonesto habitu, dum non habent quod perdant, nisi unam margaritam, quæ perdita, non potest ultra recuperari, & hæc est fama honestatis quæ est multum prȩciosa, & ideo summe pro illa debent zelare. Et ideo quando uident aliquam insolentem, quia illa infamat omnes alias, ex sua uita inhonesta, omnes debeant super illam clamare &c. Hæc febris facit per

beant super illam clamare &c.Hæc febris facit personas phreneticas, quia inter omnia uitia absorbeant rationem, istud est principium,quia ibi efficitur homo totaliter bestia, immo in ueritate, plusquam bestia, dum non obedit influi rationis. Et forte dices, quale remedium apponendum est? Respondeo, illud quod apponitur phreneticis.Debent enim phrenetici (ut dicunt medici) in principio infirmitatis, primo quidem tonderi,& radi,& hæc est amputatio nimii a mente.Secundo aceto tepido ablui, & hæc est iustitia Dei,tamen cum miseratione.Tertio ligari in loco obscuro.Ligari est timor pœnæ,quæ debet ligari in considerando diuinam iustitiam. Quarto, non debent ipsis ostendi diuersæ imagines,uel picturæ, ne furia prouocetur, & sic non debent aspectus illecebrosos, & uarios & impudicos. Quinto non debet loqui coram eo,nec eius uerbis respondere, quia corrumpunt bonos mores colloquia praua,Sexto unguentis ungi, ut somnus prouocetur,id est quies mentis, & sedatio passionum, quod fit in unguento lenitiuo diuinæ gratiæ,& promissionis supernæ.Insuper in principio furiæ, debet fieri minutio de uena hepatis,idest confessio. Si hæc fiant,poterit cessare infamia,& tunc Deus ponet manum suæ gratię super te &c.Et hoc fiat antequam ueniat dies iudicij, quia tunc ipse recedet a te, & ibit in desertum locum &c.

FERIA

FERIA VI. DOMINICAE Tertiæ Quadragesimæ, De Christi misericordia, erga Samariam.

F*iet in eo fons aquæ salientis in uitam æternam.*] Ioan. 4. Gratia spiritus sancti triplici ratione consideranda est, uidelicet quia promittitur certissime, ideo fiet in eo. Infunditur largissime, ideo fons aquæ. Suscipitur utilissime, quia facit salire in uitam æternam. [*Venit Iesus in ciuitatem Samariæ &c.*] Secundum quod ait beatus Gregorius in moralibus, omnipotens deus qui piè condidit, & qui impiè nō dispo nit, & qui necdum facta creauit ut essent, ea quæ sunt facta non deserit, sed gubernat. Huius autem dicti ueritatem cognoscere possumus si quattuor attendamus uidelicet peccatoris negligentiam, quæ non obstantibus beneficiis quæ a Deo recipit multiplicibus, ad mundi uanitates se conuertit: iuxta illud Deū qui te genuit dereliquisti, Deut. Saluatoris patientiam, quæ sic benigne in tot transgressionibus, & ingratitudinibus nos supportat. Ad Rom. 2. An ignoras, ꝙ benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? & ibidem. An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis eius contemnis? Reductionis diligentiam, quæ continue nos pulsat ut excitet ac retrahat a peccato. Apo. 3. Ego sto ad ostium & pulso &c. Largitatis affluentiam, quia ad se accedentibus dat omnibus affluenter & non improperat. Iacob. Volens igitur euangelista nos excitare ad cōsideratione misericordiæ ex præmissis quadrupliciter nos excitat in euāgelio hodierno, uidelicet Ex patientia Saluatoris in trāquilla expectatione seu supportatione: [*Venit Iesus in ciuitatem Samariæ.*] Ex neg-

Deut. 32.

Iaco. 1.

gligentia peccatoris in peruersa euagatione seu declinatione, [*venit mulier de Samaria.*] Ex diligentia reductoris in paterna reuocatione, & pulsatione: [*Mulier da mihi bibere.*] Ex affluentia largitoris in stupenda exauditione & exhibitione. [*Domine da mihi hanc aquã.*] & ille uolens copiosius dare dixit. [*Vade, & uoca uirum tuum,*] qui etiã & toti ciuitati dedit. Narrat igitur beatus Ioannes &c. dic historiam, & incipe qũo recessit de Iudæa ut iret in Galilæam &c. [*Quomodo tu Iudæus cum sis &c.*] Cognouit eum tàm in loquela q̃ in uestibus. [*Si scires donum Dei,*] scilicet plenitudinem & sufficientiam, [*& quis est qui dicit tibi,*] id est quantum est misericors: [*tu forsitan petisses ab eo.*] Dicit forsitan. Primo propter liberum arbitrium, quod cogi non potest a Deo de potentia ordinata. Secundo propter fœditatem peccati, quia forsitan non auderes apparere corã eo, quia oĩa tua secreta nouit. Nota ex parte peccatoris est forsitan, non ex parte Dei qui semper est paratus. Quia uerò mulier, de aqua materiali intelligit, respondit. [*Domine neque quo haurias aquam habes.*] q.d. aut intelligis de hac aqua, & tũc non uidetur uerum, quia [*puteus est altus,*] & tu cares haustorio, aut de alia meliori, & tunc non uidetur uerisimile. [*Nunquid maior es patre nostro Iacob, quasi possis nobis dare meliorem aquã?*] Insuper, & ipse bibit de hac. Ad hoc autem Christus respondit quòd non intelligit de illa. [*Omnis enim qui bibit ex illa aqua sitiet iterum.*] Augustinus libro confessionum. Fecisti nos domine ad te, & inquietum est cor nostrum donec requiescat in te. Nota hanc aquam de qua Christus loquebatur, non hauriebat, sed ut mare continebat. [*Reliquit igitur mulier hydriam suam,*] sequere literam &c. Aduerte efficaciam aquæ dominicæ. Hanc quidem hæc mulier primo sitiuit ideo dixit. [*Domine, da mihi aquam.*] Secundo ex ea gustauit, & ideo statim cœpit salientem in uitam æternam: [*domine*] inquit [*patres in monte.*] Tertio satiata est ut non

sitiret

sitiret iterum temporalia, [*& ideo reliquit ibi hydriam suam*.] Quarto factus est in ea fons alijs propinans fluenta gratiæ, unde omnibus euangelizauit Christũ. Moraliter, hæc mulier a mollitie dicta, fragilem significat animam peccatoris. 3. Esdræ. 4. Hic oportet uos scire quomodo mulieres dominantur uestri. Nonne doletis &c. Mulieres inquam, idest fragilitas, & cordis mollities dominantur uestri. Isa. 3. Dabo pueros eorum, & effœminati dominabuntur eis. Istam mulierẽ Deus posuit in loco tutæ custodiæ, idest in ciuitate Samariæ, & in Sichar, idest in statu pœnitentiæ. Samaria custodia, Sichar interpretatur pœnitentia. Hæc est ciuitas munita, in qua positus homo à Deo quàm optime custoditur. Isaiæ. 62. Super muros tuos Hierusalẽ constitui custodes. Vnde Dauid. Quis deducet me in ciuitatem munitam. Huic Deus dedit pro tempore quinque uiros, ut ait Augustinus, dedit quinque sensus, & hoc quando nondum potest ratione uti. Cum autem rationis incipit esse capax, tunc aut regitur a sapiente, idest mente, & hic est legitimus uir, aut ab errore, & hic non est uir eius. Quando igitur aliquis reliquit rationis iudicium, mœchatur cum diabolo per peccatum, qui utique non est eius, sed adulter. Isa. 57. Iuxta me discooperuisti te, & suscepisti adulterum. In susceptione namque huius adulteri dissoluitur matrimonium animæ cum uiro legitimo, & tunc ipsa egreditur de Samaria, idest de custodia diuinorum præceptorum, & de Sichar, idest de statu pœnitentiæ. Egreditur quidem ad hauriendam aquam carnalium uoluptatum, & corporalium delectationum. Nota filij Iacob sunt illi qui peccant uitijs spiritualibus, pecora qui carnalibus. Vnde dicitur quòd erat ibi fons Iacob Iacob supplantator dæmonem significat: qui semper nititur hominem supplantare. Psal. 59. Puteus est mundana concupiscentia, in qua continentur uoluptates mundanæ, quæ sunt aquæ mortiferæ.

Iof.3. tiferæ. Iosue. Aquæ inferiores descenderunt in mare
4.Reg.2 mortuum.Hę sunt aquæ pessimæ. 4. Regum quę reddunt conscientiam sterilem. Hic autem puteus est ual de profundus tam ratione termini ad quem producit; quam ratione insatiabilis. Non satiabitur oculus &c. De hac infecta aqua hic Iacob seductor primo bibit, quia apostatauit a Deo, deinde dedit ipsam filiis suis & pecoribus, idest peccatoribus & bestialiter uiuentibus &c. Egreditur igitur mulier, idest anima infelicis peccatoris de Samaria &c. [*Et hora est quasi sexta.*] Nota dies peccatoris habet sex horas, & similiter dies domini. Dies aũt peccatoris habet sex horas quibus graditur ad peccãdũ, quarũprima est suggestio, & tũc ibi loquitur dæmon peccato de diuortio faciendo sponso.
Ezec.24 Ezech. Adulteratæ sunt, & sanguis in manibus eorum. Secunda est cogitatio, & tunc peccator aures cordis porrigit suggerenti. Tertia est delectatio, & tunc dat spem inimico, & dat ipsi respõsionem placidam. Quarta consensus in delectationem, & tunc ipsi datur arra. Quinta est propositum per fidei opus, & tunc firmatur matrimonium inimico. Sexta est perpetratio operis, & tunc ibi illud impudicum peccati matrimonium consummat adimplendo propositum, nam foris egreditur ad aquam hauriendam &c. Dies autem domini habet similiter horas suas quibus procedit ad reuocandum miserabilem peccatorem ad conferendum ipsi salutem. Prima est naturalis productionis, per quam homo accipit esse naturæ. Secunda est baptismalis ablutionis, per quam accipit esse gratiæ. Tertia est salutaris inspirationis, per quam homo inspiratur. Quarta est singularis comminationis, quando, scilicet ipsi aliquod immissum est periculum, tunc enim Deus peccatori comminatur, ut ipsum ad pœnitentiam reducat. Quinta est paternalis castigationis, quando, scilicet deus peccatorem flagellat & castigat. Sexta est finalis reprobationis, quando, scilicet

licet homo obstinatus in peccatis omnibus, postquam non uult corrigi. Et si dicas quòd duodecim horæ sunt in die & non assignas nisi sex, ideo dicit Propheta. Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos. Vnde sex est medium. 12. & est etiam replicatio. Dicit igitur quòd [*hora quasi sexta Iesus ex itinere fatigatus sedebat super fontem*,] scilicet immensitatis diuinæ pietatis, qui tot horis graditur ad requirendum peccatorem, & a quo peccator tot horis discessit ad adulterū, idest ad diabolum accedendo. Quid mirum mi Saluator, si tanta ingratitudine fatigaris, & cum sedes, super fontem sedes, & hora quasi sexta? Sedes inquam, quia benigne & patienter expectas, quia moratur ecclesia. Super fontem sedes, scilicet misericordiæ tuæ, ut inde salutis potum tribuas homini æstuanti. Hora sexta sedes, quia non restat nisi sententia contra peccatorem ferenda, & tamen sedes. Ista est hora sexta, quando, scilicet sedisti in fonte misericordiæ tuæ super crucem, quando, scilicet ad nostros quinque sensus adaquandos, qui mundanā non cessant haurire aquā, quinque canales cruoris emittere uoluisti. Sedes inquā & reliquisti Iudæam cæleste. Facta est Iudæa sanctificatio eius. Et uenisti ad requirendum peccatorem. Quid ab eo petis? Certe domine nihil aliud quā potū. [*Mulier*,] inquisti [*da mihi bibere*.] Quid sitis domine? Certe salutē illorum ut ait Augustinus, pro quorum salute tuum sanguinem profudisti. Nota sitis ex calore procedit intrinseco. Hūc calorē. s. accēsum amorē Christus habebat qui ipsum faciebat sitire. Et ideo dicebat Sitio, quasi dicat, tu sitis ad tui dānationē, & ego te sitio ad salutem. Audiuimus petitionem Saluatoris fatigati, audiamus responsionem peccatoris excæcati, & in malitia obstinati. Quomodo (inquit) tu cum Iudæus sis &c. [*Non enim coutuntur Iudæi Samaritanis*.] Nota peccator se excusat. Quandoque ratione fragilitatis quia mulier. Quandoque difficultatis, quia, scilicet mulier

Psal. 54

Psalm.

nimis tenetur ligata & occupata a peccato, uel a causa peccandi patet in multis.Et ideo dicitur Samaritana, Thre.3. idest posita in custodia inimici.Threno.Conclusit, scilicet diabolus, uias meas, idest uenas & meatus per quos debeat ingredi lumen gratiæ lapidibus quadris, idest obstinatione peccati.Ecce quid dicit tentator,nō posses aliter uiuere. Ego dico tibi quia tu non habes lumen gratiæ diuinæ coram oculis, ideo aliam uiam uidere non potes. Iterum credis ne quòd diabolus prouideat tibi melius quam Deus? Consimiliter potes dicere de ornamentis. Quandoque ratione indignitatis ueniç consequendæ.Ideo dicit.] *Non coutuntur Iudæi Samaritanis,*] idest Christus tam magnus dominus peccatoribus non indulget. Isti sunt etiàm qui morientes obliuiscuntur dei.Sed Christus omnibus benigne respondet,[*Si scires donum dei &c.*] Quam sit uirtuosum ad stabiliendum cōtra fragilitatem quā allegas.Quam efficax ad eripiendum contra difficultatem.Copiosum ad subueniendum omnibus misericorditer,quia nullum deserit nisi desperantem, uel ad eum non accedentem.Tu inquam si hoc scires,& quis est ille qui te uocat,tam pius,tam largus quòd non poterit se negare,quia qui dedit fontem,dabit stillam gratiæ, dedit nanque totum seipsum.Tu inquam,si scires petiuisses ab eo &c.Et ideo dicit,Acquiesce mihi,uade,uoca uirum tuum ad me,uoca ad me intellectum tuum, uoca cor tuum. Quære ipsum diligenter,& ueni ad me. Sed quid respondet miserabilis peccator? Virum(inquit)non habeo. Vere non quia cor meum dereliquit me,ait Psalm.Immo uerius tu ipsum dereliquisti. Psal. 39 Prouerbiorum.7. Non est uir in domo sua,abiit uia longissima, scilicet quæ appropinquat inferno. In hoc igitur uere dixisti,quia non habeo uirum, quinque enim uiros habuisti, sed uade uoca,relinque hydriam concupiscentiæ,aquam uanitatis, funem peccatorum,quibus hauris, & ingredere ciuitatem mentis

tuæ,uel ciuitatem pœnitenię,& tunc tibi dabo aquam uiuam, ſicut certe fecit huic mulieri, quę reliquit hydriam peccati, & diuina gratia mediante intrauit ciuitatem, ideſt propriam conſcientiam uel conſortium eccleſię, a quo per peccatum ſegregabatur, prędicauit Chriſtum, ſclicet uita exemplari, & eius exemplo multi de illa ciuitate crediderunt &c.

SABBATO DOMINICAE tertiæ Quadrageſimæ De Adultera, cui Chriſtus ignoſcit.

NEc ego te condemnabo Vade, & iam amplius noli peccare. Ioan. 8.] Tria facit inter alia diuina gratia. Habet enim amouere obligationes damnationis, Nec ego te condemnabo. Promouere operationem perfectionis, Vade. Præcauere replicationem transgreſſionis. Et iam amplius noli peccare. [Magiſter hæc mulier deprehenſa &c.] Secundum quòd ait beatus Auguſtinus ſuper Pſalm. 34. omnis malitia licet alteri interdum nocere non poſſit, nunquam tamen eſſe poteſt quin ipſi noceat malignanti. Et aſſignat huius rationem ibidem, dicit enim quòd malitia eſt ſicut ignis, & ideo ſi aliquid uis incendere prius ardet quod ei opponis. Prius igitur ardet malitia ipſum malignantem quam alterum, immo frequenter accidit quod illo ſolo ſuccenſo non poteſt aliis immittere lęſionem. Et licet de hoc poſſimus habere exempla quam plurima, habemus tamen idoneum in euangelio hodierno, in quo tria innuuntur, uidelicet nequitia prauitatis in ſtimulando bonitatem, [Magiſter, hæc mulier.] Iuſtitia æquitatis in confutando cęcitatem. [Ieſus autem inclinans ſe.] Clementia pietatis in remittendo fœditatem.

ditatem[*Nemo te condemnauit.*]Vel possunt notari in dicto euangelio quattuor,uidelicet,Fiducia bonitatis qua charitatis uel mititas ostenditur , quia perrexit in montem Olíueti . Nequitia prauitatis, qua san ctitas comprehenditur.Magister hæc mulier. Iustitia æquitatis, qua cæcitas confunditur.Iesus inclinās se. Clementia pietatis,qua fœditas remittitur.Nemo te condemnauit.

Quanto ad primum, præmittit Euangelista quòd: postquam Christus in templo prædicauerat & docuerat , maligni Iudæi uoluerunt ipsum capere ut perimerent, sed Christus cessit eorum furori, & iuit in montem Olíueti ad locum Bethaniæ.Nocte uero trā facta mane sequenti ualde diluculo iterum uenit ad templum,quasi diei luculo,quia nondum erat perfecta lux diei,sed tunc erumpebat.Et tunc omnis populus conuenit ad eum,ipse uero sedens docebat eos.Ita quod hic potes.4.notare,uidelicet

Modum absentationis,quia Recessit de templo.

Situm habitationes,quia[*Iuit ad montem Oliueti.*]

Actum remeationis,quia[*Iterum dluculo uenit.*]

Stilum siue modum informationis,quia[*Sedens docebat.*]

Quantum ad secundū dicit quod scribebat in terrā.i. quę exprimebant pœnam talibus inferendā.Pharisæi autem audientes hæc unum post unū exibāt &c.Nota Pharisęi aliquid requirebant .s.sentētiā Christi,& qa certi erāt quòd a mīa quē omnibus fiēdā prædicabat non discederetidcirco magis contra eum allegant legē & legis latorē.Hoc aūt dicebāt tētātes eū,ut.s.uel accusarēt eū apud populū dānauerit, uel apud Pilatū doctrinam suam mulierem dānauerit,uel apud Pilatū de legis trāsgressione,& per cōsequēs facerēt ipsū ca. Quātū ad tertiū dicit quod[*Iesus inclinauit sese &c.*]& quātū ad hoc sex ponit euāgelista.Primo nāq; inclina uit

uit se Iesus multiplici rõne, ut ostenderet q accusatio nõ ē admittēda cū falsitate. Nō eñ statim iudex dēt porrigere aures cuilibet dico, nec etiam cum gaudio sed cum supplicentia suscipere. Vel quia accusatio cō sideranda est cū humilitate, quia forte ipsemet iudex alteri similia uel grauiora commisit, uel saltem posset committere. Discutienda cum maturitate, ut testes bene examinentur. Sententianda est cum benignitate & pietate, ut homo iudicando sit inclinatus ad misericordiam, & non erectus ad iustitiam. Secundo scribit, & hoc duplici ratione uel triplici. Primo ut ostenderet eos ueluti peccatores esse scriptos in terra. Iusti autem scripti sunt in cælis. Luc. Gaudete & exultate quoniam nomina uestra scripta sunt in cælis. Secundo ut terra esset finaliter contra illos. *Luc. 10.* Hierem. 22. Terra, terra, terra audi sermonem domini, hæc dicit dominus. Scribe uirum iustum sterilem. Translatio. 70. interpretum habet. Scribe uiros iustos abdicatos. Tertio ut quasi ad aliud intentus daret eis spacium tepescendi ac resipiscendi ab iniquo proposito. Tertio scripsit digito, & hoc triplici ratione. Primo ut ait glossa, ad indicandū quod anteq̄ sentētiemus aliqd, debemus nos digito discretionis discutere. In digitis enim discretis & separatis notatur discretio. Vnde dicit. [*Qui sine peccato est.*] Secundo ut ait Augustinus, ut se ostendat legis latorem & auctorem præceptorum quæ digito Dei scripta sunt. Tertio ut ostendat quod sicut in legē in lapideis cordibus scripserat Iudæorum qui fructum minime afferebant, sic eandem erat scripurus in terra, ist est in paganis qui fructum legis affererēt. Quid autem scripserat, dicit Augustinus quod scribebat illud quod ipse erat responsurus. [*Qui sine peccato est uestrum &c.*] Ambrosius autem in quadam epistola ad studiosū dicit quod scribebat. Terra terra terra absorbe eos uiros abdicatos, id est digne iudicandos. Idem

autem Ambrosius in epistola ad Direne, dicit. Terra terram accusat, glossa uero dicit quòd scribebat quosdam characteres in quibus quilibet poterat propria uidere peccata. Quarto erexit se illis perseuerantibus, & tunc dixit [*Qui sine peccato est uestrum &c.*] quod utique fecit quia sicut fuerat per mansuetudinem ad mulierem inclinatus, sic per zelum iustitiæ erexit se contra illos. Qui sine peccato est uestrum quasi dicat puniatur adultera, sed non a peccatoribus & transgressoribus legis, & ita Christus seruauit hic legem & mansuetudinem simul & semel. Nota hinc trahitur argumentum, quod peccator in simili crimine non potest esse iudex. Et si dicas quid, potest ne confessor personam absoluere cum qua peccauit? Respondeo & dico quod sic, quia confessor est tam iudex quam medicus. Vnus autem medicus, & infirmus, potest alium infirmum curare. Item sacerdos esse potest correctus a peccato, & tunc est idoneus ad curandum alium, non sic iudex qui est particeps in crimine quantum ad mundanam iustitiam. Iterū hinc habere possumus, quod qui est in peccato scilicet alijs noto, non digne lapidat, id est obiurgat peccatorem. 1. Paralip. 2. Non ædificabis mihi domum, quia uir sanguinum es &c. ubi dicit Gregorius. Non pure in membro considerat oculus maculam quem puluis grauat &c. De hoc figura. 4. Re-
4.*Reg.*2. gum. ubi dicitur. Ecce habitatio ciuitatis huius optima est, sed aquæ pessimæ sunt, & terra sterilis. Et præcepit Heliseus ut ponerent sal in uas nouum &c. Heliseus Deus meus saluator, uas prælatus, nouum
*Eph.*4. uitæ perfectæ. Apostolus. Induite nouum hominem &c. Sal præseruans a corruptione est discreta increpatio. Terra est subditus. Ciuitas conscientia. Hæc terra est optima quantum est ex se, sed aquæ, idest mūdanæ lasciuiæ uel uoluptates, de quibus heri dictum fuit, sunt pessimæ; & ideo reddunt terram sterilem.

Mitti-

Mittitur in illas increpatio,& sanantur,si sit sal sum ptum de uase nouo. Quinto, iterum se inclinans in terram rescribit. Augustinus dicit illos zelo percussisse, nec dignatur eos aspicere, sed auertit obtutum. Glossa tamen dicit quod hoc fecit ut daret eis libertatem sine confusione tanta discendendi & exeūdi qui uidebant sua peccata, sic quod unus post alium exibat. A leuioribus autem incipiebant qui plura & grauiora commiserant. Sic fugient peccatores a facie Dei. Sequitur sextum & ultimum, scilicet ꝙ remāsit solus Iesus & discipuli & mulier &c. litera patet. Moraliter, quantum ad primam partem Christus recedit de templo cōscientiæ quotiens expellitur per peccatum. Sed quo uadit? Ad montem Oliueti, ad locum altum suæ misericordiæ. Nota, oleum omnibus liquoribus supernatat, sic miserationes eius super omnia opera eius. Hic est mons in quo beneplacitum est Deo, habitare in eo, mons pinguis &c. Hic domus panis, abundantia diuinorum beneficiorum, quibus iustus nutritur. Venit autem diluculo ad templum, quia quam cito aliquid recognitionis tibi innascitur statim ad templum tuum iterum redijt. Nec congregantur populi, scilicet opera meritoria uel uires tuę, nisi prius Christus ueniat & sedeat in templo per reconciliationem, & doceat per inspirationē. Moraliter, dicitur Sapien. quód per quę quis peccat ꝑ hęc & torquetur. Et ideo in ista adultera accusata, datur exemplum non exasperandi aut obiurgandi peccatores, quos interdum Deus cadere permittit ut ad maiorem perfectionem resurgant. Sic enim uidemus naturaliter homines post infirmitatis casum saniores & incolumiores remanere. Hęc namque mulier sicut heri dicebatur peccantem ex fragilitate & cordis mollitie signat. Gen. 3. Mulier, id est mollities quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno. i. infru ctuam delectationem a Deo prohibitā, & comedi. Sa. 11.

Hęc

Hæc autem in adulterio deprehenditur quando in ali quo facinore quo mæchatur cum diabolo inuenitur, aut in aliquo defectu culpabili. Tu fornicata es cum amatoribus multis. Hier. Sed quid? iniqui scribæ qui
Hiere.3. semper facta aliorum scribunt,& Pharisæi qui semper procurant diuortium inter hominem,& proximū, pro curant mulierem huiusmodi lapidandam. Lapides isti sunt uerba exprobrantia, quibus isti maligni taliter peccantes non desinunt infestare, ut ipsos ex toto interficiant in cordibus aliorum. Figurantur autem hæc uerba per lapides, quia lapis dicitur quasi lædens pedem, quia omnis obiurgatio aliqualiter lædit affectū. Omnis namque disciplina in præsenti non est gaudii sed mœroris, singulariter tamen dicuntur lapides huiusmodi exprobratores, quia etiam pedes, ideft humiles offenduntur. Isti sunt lapides quos Semei mittebat
2.Re.16. contra Dauid.2.Reg.dic historiam. Dauid manu fortis & uultu desiderabilis signat uirum in quo est strenuitas operum & perfectionis,& formositas conuersationis. Contra hunc insurgit interdum Absalon, idest luctus patris, id est dæmon, pellit a regno, & egredi cō pellit de ciuitate, qui uolens saluari uadit ad desertū pœnitētiæ incedens cooperto capite, ideft mentis con
Psal.68. fusione. Psal. Operuit confusio faciem meam,& nudus pedibus, id est amota omni occasione,& affectione peccati, ascendens cliuum oliuarum, id est recurrens ad latitudinem diuiuæ misericordiæ, flens.s. pro culpa cōmissa. Sed quid tunc Semei, ideft auditio mea, uir linguosus & procax in uerbo? maledicit ipsi dum detrahit, mittit contra eum increpationis & improperationis lapides. Et bene dicitur quod hic ambulat per iugum collis, ideft per altitudinem superbiæ & elatio-
Deut.27 nis. Isti tales non implent præceptum domini. Deute. Cum transieris Iordanem in terram quam dominus Deus tuus dabit tibi, eriges ingentes lapides, & calce læuigabis eos, ut possis in eis scribere omnia uerba le

gis huius &c. Dic historiam. Terra ista est proximus tuus, qui incidit in manus tuas quando te sciente peccauit. Debes igitur transire Iordanem, qui culpam abijcere quam incurrit riuus iudicij, ædificare altare in quo placetur Deus ipsi peccatori. Hoc altare est instructio siue reparatio conscientiæ. De lapidibus quos ferrum non tetigit, idest increpatione sine liuore, & sine cruore confusionis, nam ferrum est frigidum liuidum, & durissimum, & per consequens uulneris inflictiuum, & sanguinis effusiuum. Igitur de his lapidib. & calce, idest charitate linies, & scribes ibi legem, & mandata Dei, scilicet per informationem, & offeres hostias pacificas Deo. Et quia mente tranquilla sunt hęc omnia facienda, ne zelus incitet peccatorem. Sed detractores ædificant de lapidibus tactis ferro altare diabolo ut ibi sacrificent sanguinem, id est famam peccatoris &c. Dominus enim & lex Moysi, lex scilicet seruitutis, præcipit nobis huiusmodi lapidare. Sed qui debent? Attende quod sequitur: [*Qui sine peccato est uestrum.*] O quot sunt qui portant faciem erectam, quorum peccata si essent scripta in frontibus facerent eam deponere in terram. Et ideo cum uideris nudum, idest diffamatum, operi eum excusando, & carnem tuam ne despexeris & frange esurienti panem tuum, scilicet doctrinæ &c. Quod si non feceris, dominus, occulta tua scribet in terra &c.

DOMI-

DOMINICA IIII. QVADRAgesimæ. De quinque hominem milibus satiatis a Christo in monte, quo exemplo corroboratur fides nostra, de diuina prouidentia, & ad montem ascendere docemur.

SVbijt igitur in montem Iesus, & ibi sedebat.] Ioannis. 6. Diuina gratia tria habet facere in nobis. Habet enim incitare affectum. Subijt. Subleuare intentionem. In montem. Quietare seditionem. Et ibi sedebat. [Abijt Iesus trans mare Galileæ &c.] Sicut dicit Glossa Threnorum. 4. Nulli diffidendum est ne deficiant miserationes Dei, fons misericordię non siccatur nisi tu prius fueris exsiccatus, immo ut auctor ait de spiritu, & anima, tardius uidetur ei ueniam peccatori dare quàm ipsi peccatori recipere, quasi plus cruciet ipsum ipsius miseri compassio quàm ipsum miserū compassio sua. Et uere aduertere possumus quòd ad sua beneficia conferenda frequenter non expectat ut ab eo petantur, sed ea offert & tribuit indigenti, sicut satis declarat euangelium hodiernum, in quo Euāgelista quinque ponit, uidelicet

Præcurrentis domini prouidam profectionem. [Abijt Iesus.

Accutrentis populi feruidam deuotionem. [Et sequebatur eum multitudo magna.]

Miserentis domini intimam compassionem. [Cum subleuasset, oculos.]

Affluentis ferculi sapidam refectionem. [Facite eos discumbere.]

Extollentis labij placidam confessionem. [Dicebant.]

[Quia

Quia hic est uere propheta.]
Vel sic accessum siue progressum deuotionis. Abijt.
Aspectum compassionis. Cum subleuasset oculos.
Effectum subuentionis. Dixit igitur Iesus, Facite eos discum.
Succensum confessionis. Illi igitur homines.

Quantum ad primum, dicit quòd [*abiit Iesus*] salus nostra [*trans mare Galileæ quod est Tiberiadis*] & tunc magna multitudo sequebatur eum, & assignat causam. [*Subiit igitur, &c. Erat autem proximus dies festus. s. pascha Iudæorum,*] ut scilicet innuat hoc miraculum esse aliud ab illo de septem panibus, quia alio tempore factum. Quantum ad secundum dicit quòd Iesus benignos oculos suos subleuauit quos antea forte ex honestate tenebat declinatos in terram, uel ad suos discipulos cum quibus, ut ait Chysostomus cōferebat. Videns igitur hominum multitudinem copiosam, dixit ad Philippum. [*Vnde ememus panes &c.*] Hic patet misericordia si attendamus eius studiosam inuitationem, immo expectationem. Nam infantis more nos inuitat, specialiter tamen ex sua longanimitate & patientia. Ad Roma. 2. Existimas o homo qui talia facis, quia tu effugiens iudicium Dei, An diuitias bonitatis eius contemnis & patientiæ & longanimitas. Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam & cor impœnitens thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicii Dei. Nota quòd horrendum est incidere &c. Eius seriosam & uiscerosam circunspectionem, semper enim respicit &c. Psalm. Oculi eius in pauperem respiciunt. Eius copiosam ministrationem, quia nunquam desistit sua beneficia ministrare. Nota ꝙ dat temporalia & corporalia malis ne efficiantur peiores, ut sunt praui latrones usurarij &c. Eius radiosam uel illuminosam illustrationem, quia ipse oriri facit solem suum super bonos & malos, & tñ Iob quærit, quare misero data est lux, nam ipsi

Rom. 2
Psal. 9.
Iob. 3

ipsi peccatores rebelles fuerunt lumini diuinæ inspirationis. Quare Philippo dictum est. [*Vnde ememus panes?*] Duplici de causa. Primo quia erat de illa prouincia, ut dicunt aliqui, & propterea magis pertinebat ad eum prouisio, quia naturale est quòd quilibet suum cōterraneum diligat. Oppositum tamen faciunt aliqui, qui sunt de genere uiperę, qui concepti de utero matris, idest ciuitatis suæ antequam perducantur ad partum, & antequam ueniant ad gradum ad quem ex meritis possent accedere, inter se dimittant, nec partum expectant, sed uolunt sibi honores cum uiolentia usurpare, & sic lacerant uentrem matris, deinde suam destruunt ciuitatem, & interdum accidit quòd non consequuntur illud quod aliter consequerentur si partum debitum expectarent. Secundo, quia Philippus rudis erat, & ideo instruendus, quod uoluit dominus facere tentando eum, ut bene cognosceret quòd uictualia ibi non erant, & sic consequens miraculum magis admiraretur &c. Prosequere literam. Nota dulcedinem suauitatis uerbi, qua ista multitudo refecta, aliam neglexerat. Nec certe mirum, quia ad literam, Non in solo pane uiuit homo. Et quam dulcia faucibus meis, Psalm. Quanti ad tertium, fecit discumbere super fœnum, idest herbam, quia multa erat in loco. Erat enim tempus uernale, & ita omnia erant uirentia propter calorem patriæ, erat tempus amænum, societas gratifica, conuiua generosus, ministri lætantes. Et cū comederunt & satiati sunt, collegerunt fragmenta. Quantum ad quartum, miratæ sunt turbæ, & confessę sunt Christum ꝙ esset uere propheta. Moraliter uero ostendit gestum siue nutum compassiuum peccatoris afficientis. Verbum defectiuum hominis non confitentis. Actum curatiuum criminis inficientis. Fructum ubertium animæ famelici reficientis. Mons iste est ille ad quem desiderat ascēdere Propheta. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo. &c. Hic est ille mons in

Matt. 4.

Ps. 142.

quo

quo Christus transfigurauit se, coram discipulis suis Et ideo Isaiæ uigesimotertio. Transite maria, ululate qui habitatis in insula. Ergo ascende ad montem istum preciosum & admirandum, quem Christus fecit. Campum uictoriæ. Matth. Nam ibi uictus est dæmon. & sic uitæ perfectionem docet. Scholam sapientiæ. Matth. 5. quia ibi docebat &c. & sic est eminentia uitæ. Speculum charitatis, quia ibi transfiguratus. Matth. 6. Aulam refectionis fecit in scabellum quando cælum ascendit, Scalam ascensionis &c. Ad hunc ascendere non possumus nisi Christus præcedat nos, quia sine me (ait) nihil potestis facere. Iterum nisi transeamus mare huius mundi tempestosum per superbiam, profundum per auaritiam, fluidum per luxuriam, obscurum per inuidiam. Hoc mare Tiberiadis idest uisionis, quia est apparentiæ & non existentiæ, cũ sit totum sophisticum. Alio autem nomine Genezareth, idest generans auras, quia nunquam quiescit ab aura tentationum. Sic Christus idest gratia Christi nos præcedit, ut ipsum in hunc montem sequamur, sed quia uia est laboriosa, recreatione indigemus siue cibo, ideo subleuat oculos suos, & uidens nos dicit. Vnde emere possumus panem, & hoc Philippo &c. Greg. Subleuare oculorum in nos est reducere nos in propria considerationem, ut, scilicet cogitemus quomodo alimenta habere possimus, quibus epulemur in monte pęnitentiæ cum Christo, quibus in uia ne deficiamus. Ad hoc respondit Philippus. [*Ducentorum denariorum non sufficiunt &c.*] Denarius est satisfactio pro transgressione peccati, quibus enutritur uita. [*Vt modicum quisque accipiat,*] idest ut promodico satisfaciat peccato & modica transgressione. Sed quid dicit Andreas, idest confidentia? [*Est puer unus hic &c.*] Puer scilicet per pœnitentiam reuocatus, unus, scilicet cum deo coniunctus, quia ante fuerat diuisus. [*Quinque panes?*] sunt castigatio & attritio sensuum. [*Sed*

Matt. 4.

Q 2 quid

quid hæc inter tantos?]Duo pisces,unus charitas, & hic piscatur & trahitur de aqua dulci. Alter de aqua marina,& hic est spes.Matth.5.Beati qui persecutioné patiuntur &c.Hi pisces sunt mundi & expiati secundum legem, quia habent squamas patientiæ, & pinnulas quibus ad alta uolant', quia semper in deum. Psalm. Ponam in mari manum eius, idest, spem, in fluminibus dexteram eius, idest charitatem. Spes in pressuris,charitas in consolationibus. Canticor.2. Læua eius sub capite meo,& dextera &c. Aliter quinque panes sunt.

Psal.88.

Dolor de omisso.
Pudor de commisso.
Horror iudicii.
Timor supplicii.
Ardor pœnitudinis.

Pisces duo sunt propositum melioris uitæ,siue correctionis,& spes obtinendi ueniam. Vel aliter piscis assus exempla martyrum,piscis elixus exempla cõfessorum.Discumbũt super fœnum,omnis caro fœunm.Isa. 40.Et Psalm.Homo sicut fœnum. Sicut autem messis signat uirum iustum, iuxta illud.Messis quidem multa &c.sic fœnum pecatorem seu carnalem gloriam, & hoc triplici ratione,uidelicet.Quia sicut fœnum nascitur sine cultura,quia non fructificat,quia est cibus bestiarum,sic peccata & mala uoluptas nascuntur sponte,& non fructificant nisi ad gehennam.Et ipse peccator fiet esca dæmonum. Et hæc gloria multiplicatur, quia erat festũ Iudæorũ,idest gaudiũ peccatorũ, cuius dñs nos particeps esse non uult.Sedere igitur nos iubet super fœnum.i.carnẽ atterere & domare, nec tẽporalia desideria sequi,quia ipsa militãt aduersus animã. Castigo corpus meũ,ait Apostolus.1.Cointh.9.Et tũc satiaberis refectione &c. Alia litera habet trecentorũ denariorũ &c.quia nec cordis contritio, nec oris confessio,nec operis satisfactio sufficit,nisi puer Iesus

Ps.101.

cum

cum quinque panibus uulnerũ suorũ & duobus pisci bus.s.humanitate quę fuit in mari huius mundi & diuinitate quæ fuit in fluuio paradisi. Apoc.ulti. Ostendit mihi fluuium. Aduertendum insuper ꝙ ducentorũ denariorum panes sufficerent ubi plures haberi non possent, quia sola contritione lauantur pedes Christi concitati & turbulenti contra peccatores, siue (ut ita dicam) prius dulcorantur & unguntur, sicut bene patuit in Magdalena, quæ apportauit solam contritionẽ per hoc unguentum quod uendi poterat trecentis denariis argenteis, & sic uenditum fuit, quia remissa sunt ei peccata multa. Vnde non dicant aliqui sicut dixit proditor. Vt quid perditio hæc. Non enim perditio, sed optima uenditio. Nec debemus iudicare illos quos uidemus mori, qui sic præueniuntur quòd nihil aliud de eis patet quam signum contritionis &c.

FERIA II. DOMINICAE Quartæ Quadragesimę De modis quibus peccatores iustè puniuntur.

CVm fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes eiecit de templo. Ioan. 2. Diuina gratia tria alia habet facere, uidelicet.

Transgressionem patratam corrigere, Cum fecisset flag.

Affectionem dispersam seu destructum astringere, De funiculis.

Intentionẽ contractã abiicere. Omnes eiecit de tẽplo.

Prope erat pascha Iudæorum &c.] Secũdum ꝙ ait beatus Augustinus in lib. de uerbis domini. Sermone. 37. Magnę misericordię est nequitiã impunitam nõ relinqre, & magnæ iræ est non punire. Sicut igitur deus summę misericordiæ nullatenus nos pt obliuisci, sic nec a cor-

rectione desistere potest.immo quanto plus offensus extiterit,tanto magis correctioni paternę insistere conatur,ut sicut pius pater filium reducat uagabundum. Hoc autē licet in nobis in pluribus clareat, singulariter tamen nobis manifestatur in euangelio hodierno,in quo.4.Innuunur,uidelicet
Castigantis correctionis austeritas.[*Prope erat pascha.*]
Indignantis turbationis improbitas.[*Responderunt igitur Iudæi.*]
Informantis luminosi benignitas.[*Soluite templum*]
Claudicantis adhæsionis mobilitas.[*Quia multi &c.*]
Moraliter,qui per boues intelliguntur? Dediti mundi delectationibus,& qui solum de consolationibus curant corporis,animam negligētes,& isti sunt per illos stultos mercatores figurati,de quibus Luc. Iuga boum emi quinque &c.Emunt boues 2. quos probat stultos esse mercatio , quia dant conscientiam & animam suam pro pręcio.Prouer.7.Mulier, i.sensualitas pręciosam animā uiri rapit.Isti ad morē boū semper arant terram cœlum negligentes,quia ad morem talpę excæcati in terr enis uersantur,nec vnquam mētem suam erigunt ad superna , & certe puluis terrenę affectionis excęcat eorum oculos &c. Isti semper paleas comedunt,de quibus fornax inferni est succendenda.Paleas inquam illas quas filij Israel in ęgypto colligere cogebantur ad construendum lateres terrenos,id est opera immunda. Vnde cocti in fornace cordis igne inordinati desiderij fabricant inde habitacula diuersa Pharaoni,ist est dęmoni insuper spreto iugo Dei,iugo se subijciūt inimici,de quo Psal.Disrūpamus uincula eorū,& proijciamus a nobis iugum ipsorum. Immo si aliquando iugum domini imponatur ipsi ut portent legem domini , & arcam.s.pœnitentiæ in qua lex continetur &c.calcitrant,nec eam usque ad terminum perducūt,sicut bene figuratū fuit 2.Regum.Faciunt ipsam cadere siue abijciunt,ut iam

Luc. 14.

non

non in domo domini deponatur, sed in domo Obedō qui interpretatur seruus sanguinem. Pro.7. Sequitur eam, scilicet mundanam consolationem quasi bos ductus ad uictimam, & ignorat quòd ad uincula trahatur stultus. Isti sunt, illæ boues macie confectæ quę pascebantur in ripa fluminis Aegypti. Gen. Huius, scilicet mundi, quæ dicuntur macilentæ, quia nunquam satiantur oculi mundanorum, ut qui totam pulchritudinem suam deuorant, id est destruunt siqua opera pęnitentię fecerunt. Aliquando destruunt pulchritudinē animæ, & septem sunt propter uniuersitatem. Dic historiam. Dominus eiecit flagello de templo. Flagello inquam facto de peccato, quia conuertit ipsorum peccatum in pœnā ut fiant graues etiam sibiipsi. De hoc figura. 2. Mac. Antiocho qui uolebat de Hierusalē facere sepulchrum Iudæorum ipsam destruendo, & Iudęos interficiendo, & dissipare templum, & ascendit currum suum, sed a Deo percussus est & cœperunt erumpere uermes e corpore, & doloribus interioribus cruciari, cadensque de curru collisus est, & intantum angustiatus quod propter carnis fœtorem seipsum tolerare non poterat, & ob hoc diuinam sententiam in se recognoscens dicit. Iustum est subditum esse Deo, & mortalem nō paria Deo sentire. Antiochus interpretatur pauper, scilicet meritis, silens, quia nec habet uerbum confessionis nec præconiū laudis, immo, si quid habet, sibi attribuit, & nihil a Deo recognoscit, & in hoc erigit se contra Deum, conatur destruere Hierusalem suo malo exemplo, interdum etiā alios a suo bono proposito retrahendo, & uult in Deo cconfitentes ibi sepelire, per culpam destruere tēpliū conscientię proprię, ascendit currum affectionis quē impetuosus dęmon trahit, sed & cadit ex nimio impetu dum plura ambit quā consequi valeat, vel cadit interdum per desperationem, scaturiūt uermes cōsciētię stimulantis, interius fœtores fiunt graues sibiipsi, *Marc.* 1.

& tūc Deum recognoſcere cogitur, ſed interdum tā de, ſicut de iſto ad literam legitur &c. Oues in propoſito ſignificant hypocritas. Vade dominus. Attēdi te a falſis prophetis q ueniunt ad uos in ueſtimentis

Matt. 7. ouiū & ciſtæ paſcunt in deſerto & in nemore ſpinoſo peccati, ubi lupus habitat, & non in prato eccleſiæ, ubi Chriſtus habitat, ubi ſunt flores exemplorum & uirtutum. Moraliter, quantum ad primam partem ſit, dicit beatus Gregorius. 23. Moral. ca. 18. Quando homo flagellatur, a Deo debet conſiderare flagellationis ſuæ ordinē, & iuſtitiā percuſſionis inueniet. Tūc enim uidebit quod qui benigne eum cum non erat condidit, eū perfecto qui erat [nō niſi iuſte percuſſit. Nam ſicut idem dicit. 20. c. 27. manū ſuam dominus ad conſumptionem peccantium non emittit cum feriendo a peccatis corripit, & corruentes ſaluat, ſed potius ad ſalutem. Dupliciter tamen ſicut idem dicit

Apoc. 3. li. 18. c. 12. Deus hominem flagellat. Primo quidē ut parcat. Apoc. Ego quos diligo, corrigo & caſtigo. Secundo, ſcilicet perdendo ne parcat quando, ſcilicet homo ex correctione non emendatur. Hier. 30. Plaga inimici percuſſi te, caſtigatione crudeli. Et ideo Propheta dicit. Quoniā in flagellis paratus ſum &c. Boues aperta laſciuia. Oues uelata malitia. Colūbæ

Oſee. 7. ſeducta ſtultitia. Oſee. Factus eſt Effraim quaſi colūba ſeducta non habens cor. Nota columba nidificat quolibet menſe. Menſis dicitur a mene, quod eſt defectus. Sic ſtulti nidificant & pullificant in defectu, & ſemper ibidem pullificant niſi uident ſibi auferri merita ſicut columbæ dum uident ſibi auferri oua, &c.

FERIA III. DOMINICAE quartæ Quadragesimæ, De uera legis obseruatione atque de quadruplici lege.

M*Ea doctrina non est mea.*] Ioan. 7. Per diuinã gratiam tria homo consequitur uidelicet, Acqsitionem communissimi dignitat is. quia mea.
Informationem syncerae ueritatis, quia Doctrina.
Recognitionẽ diuinæ maiestatis, quia nõ est mea &c.
Secundum quod ait Bern. in epistola ad Haymericum Cancellarium, Oportet autem beneficium ut uere sit esse gratuitum. Danti itaque rependi quicquam gratius ab accipiente non potest quam si gratum habuerit quod gratis accepit. Spiritum namque grauem cõtumeliã facit qui beneficia mẽtis grata mẽte nõ suscipit. Et hinc ẽ ꝙ frequẽtius dñs ad recognitionẽ diuinorũ beneficiorũ nos hortatur, quandoq; uerbis, quãdoq; exẽplis, specialiter tñ in euãgelio hodierno, in quo quattuor tãgũtur, uidelicet. Humilitas gratæ recognitionis. [*Mea doctrina non est mea.*] Rigiditas iustæ increpationis. [*Nonne Moyses dedit.*] Stoliditas cæcę allocutionis. [*Dixerunt quidam ex Hierosolymis.*] Vrbanitas cautæ persuasionis. [*Erat igitur dominus in templo docens.*]

Quantum ad primum tangitur hic deuota uisitatio, quia [*iam die festo mediante ascendit Iesus in templum,*] quod utique fecit imminente sua passione multiplici ratione, ut dicunt doctores, uidelicet. Ad assumẽdã deuotionẽ. Sicut enim Xps imminẽtibus solẽnitatibus templũ corporaliter ascendit, sic innuit quod nos semper debeamus ꝑ deuotionẽ ascẽdere in Deũ singulariter tamẽ in festis aliquibus solũ diuino cultui uacare

uacare debemus. Ad declinandā suspitionē, ne Iudæi
Ioa. 18. iniqui in eius doctrina calumniam ponerēt, aut de ip
sa sinistri aliquid suspicarentur, si fieret in occulto.
Vnde & dicebat Ego palam locutus sum uobis. Ad e-
xemplandam perfectionem, ut, scilicet nobis daret e-
xemplum quòd imminenti aduersitate debemus ad
Deum recurrere, sicut faciunt robusti bellatores, qui
capto burgo ad arcē confugiunt, sicut etiam facit na-
tura, quod timoris tempore uel passionis subitæ san
guis statim fugit ad cor quod est uitę principium. Ad
ostendendam uoluntariam oblationem, quia tempo-
re passionis suę conuersabatur maxime in Hierusalē
& in templo ut exhiberet se persecutoribus &c. Ostē
ditur secundo accepta informatio, quia docebat, ibi
namque erat locus doctrinæ & frequentia populi. Per
plexa ammiratio, quia inde mirabantur unde inerat
ipsi tanta sapientia & cognitio scripturarum, quas
sciebant ipsum minime didicisse cum esset filius fa-
bri, qui corporali labore sibi uictum continuum ac-
quirebat. Apta declaratio & manifestatio unde illam
doctrinam habebat, scilicet a Deo patre, sicut dicit,
Doctrina mea nō est mea, quę, s. a me docetur, & quę
a me possidetur, non est mea origine, sed eius qui mi
sit me, quod uerum est tā de doctrina diuinitatis q̃
Matt. 11. humanitatis. Matt. Omnia mihi tradita sunt a patre
meo. Nam secundum humanitatem certum est & cla
rum. Secundum etiam diuinitatem, quia sicut filius
non est originaliter a seipso, sed a patre a quo genitus
est sic & eius doctrina. Vnde nihil habet secundum
Augustinum quod nascendo quod accepit. Quam au-
tem sua dnctrina non sit sua probat dupliciter. Primo
sic. Illius iudicio circa unamquamque rem est standū
qui de illa re habet certam experientiam (quia expe
rientia facit artem. 3. Topicorum) sed ille qui diui-
num beneplacitum implet, habet certam experientiā
de diuinis (cum circa illa insistat) igitur, & habebit
de

de eis certum iudicium,& per consequens omnis cognoscere poterit utrum doctrina mea sit ex me, an ex Deo,Sed uos qui estis alienati a Deo,hanc percipere non potestis.Primę Corinthiorum secundo. Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei.Secundo sic potest deduci ista ratio secundum Chrysostomum.Voluntas Dei est pax,charitas,& humilitas. Opposita autem his,scilicet contentio,odium, & superbia inducunt hostilitatem,& habēt animū perturbare ne ueritatem possit comprehendere. Igitur si quis ista deponere ualuerit & facere uoluntatem patris,scilicet pacem habere & charitatem, ille poterit cognoscere quod a meipso non loquor sed ex Deo.Secundo probat hoc idem,sic omnis[*qui loquitur a semetipso quærit gloriam propriam,*]& per consequens eius doctrina non est uera,nam ex propria doctrina insurgunt errores & hęreses,quia qui nimis emungit elicit sanguine. Econtrario uero, qui loquitur uerum non quærit gloriam propriam, sed gloriam eius qui misit illum, & ego quęro gloriam patris mei nō meam,igitur doctrina mea est quo ad hoc integra,& non in ea iniustitia quo ad effectum, siue quo ad intentionem Nota,dupliciter quis loquitur, secundum quod dupliciter ducitur in consuetudinē. Vno modo ab alio,& hoc tripliciter. Vel per inspirationem,& sic est a Deo eius doctrina.Quia spiritu sancti inspirati locuti sunt sancti Dei homines. Vel p doctrinam,sicut addiscit discipulus a magistro. Vel p inuestigationē,quę fit qn̄ intellectus non quidē a se, sed ex rerum ducitur natura in ipsarum cognitionē. Quicunque sic loquitur uera dicit, si eius doctrina uera est,quia ueritas est conformitas rei ad intellectū Alio modo a se,& tunc uniuersaliter falsum dicit, & talis gloriam propriam quærit & rapitur in errorem Hierem.Visionem cordis sui loquuntur non de ore domini.Ezec.Væh prophetis insipientibus qui sequū *Hiere.24* *Ezec 13.*

tur

tur spiritum suum,& nihil uident.

Quantum ad secundum ponitur rigiditas iustæ increpationis. Increpat autem eos de duobus uidelicet. Primo de legis transgressione, dicens. [*Nonne Moyses dedit uobis legem,*]& tamen legem non seruatis? Probatio. Ille legem non seruat qui legis præceptum nequiter transgreditur, uos autem estis huiusmodi. Pro

Exo. 20. batio minoris, quia lex præcipit, ut non occidas. Exo. 20. quod de innocenti intelligi debet. Me autem uos quæritis occidere hominem qui uera locutus sum uobis. [*Quid me quæritis interficere?*] & qua de causa? Item ille legem non seruat qui ueritaté ac eius fructum perimere conatur, ego sum lex & legis fructus, quia ad me tota lex ordinatur, igitur &c. Secundo de cæca perturbatione. [*Moyses dedit uobis circuncisioné, non quia esset ex lege,*] quia nõ includitur in præceptis, [*sed quia erat ex partibus,*] scilicet Abraham, qui & ipsam accepit in signum salutis, sed hãc circuncisionem uos facitis in sabbato si occurrat, cum tamen per illam non habeatur salus, sed solum signum salutis, igitur iniuste mihi indignamini qui totum hominem in sabba-

Ioan. 5. to sanum feci. Ad literam de Paralitico Ioan. Vel de humano gnere quòd in sabbato Iudæorum sanauit. In sabbato inquam quando erant otiosi, quia nihil meritorium uel fructuosum operabatur. Sabbatum interpretatur requies. [*Ergo nolilte iudicare secundum faciem.*] Chrysostomus, ideſt dignitatem personarum. sed ad rerum naturam feratur sententia. Deuteron. 1. Ita paruum ut magnum audietis, nec accipietis personam cuiusquam, quia dei iudicium est. Vel nolite iudicare secundum faciem, ideſt secundum illa quæ primo apparent. Iob. 29. Causam quam non noueram diligenter inuestigabam. Nota sicut amor dei non est unquam sine luce cognitionis, est enim ignis inflammans & illuminans, sic amor mundi nunquam sine cæcitate. Est enim ignis conformis igni infernali qui inflam-

inflammat,sed est tenebrosus & sine claritate,& ideo qui amori diuino non adhærent non possunt iudicium discernere, sed iudicant solum secundum faciem quam assumunt,scilicet peccati. Psalm. Facies peccatorum sumitis. Et quia non sufficit in iudicio declinare iniquitatem,sed oportet facere æquitatẽ, ideo subdit,Sed iustum iudicium iudicate.Iustum nãque iudicium est quod solo æquitatis intuitu exercetur,a natura regulam trahens.Nota in quibus incumbit iudicium Exod.Prouide de omni plebe(ut quæratur cum diligenti examinatione)uiros (in quibus sit mentis constantia,potentes ,in opibus abundantes & potentes in opere & sermone)timentes Deum (qui scilicet timore hominum minime peruertuntur.Eccle.Noli quærere fieri iudex nisi ualeas uirtute irrumpere iniquitates)in quibus sit ueritas(tam notitiæ quàm institiæ,ne scilicet amore uel odio cor rumpant iustitiam uel scientiam)qui oderunt auaritiam(ne scilicet cupiditate lucri,uel spe præmij corrumpant ueritatem.) Et constitue ex eis qui iudicẽt populum oĩ tẽpore. Hoc dixit Ietro,qui honorabilis interpretatur.Si ego dominus ubi est honor meus? ipsi Moysi,Aliud autem dicit rex,idest diabolus.Daniel primo ad Aphastem, qui humus interpretatur, introduc de semine regio.Introduc(sine deliberatione)de semine regio(superbiæ) & tyrannorum (arrogantiæ) pueros (non antiquos). Nota aliqui iudices sunt iusti sicut statera, quæ illic plus ponderat siue ad illam partem magis inclinatur, ubi plus ponitur.

Psal.81. *Exod.18* *Eccle.7.*

Quantum ad tertium, [*Dicebant igitur quidam ex Hierosolymis.*]Chrysostomus.Scilicet qui deberent ex multis susceptis beneficijs esse meliores, erant aliis deteriores. Sed hunc scimus unde sit utroque modo contradicunt sibi, primo quia Ioan.9. Non scimus quia Moysi locut us est Deus, Hunc autem nescimus

unde sit. Matthæi. 2. dixerunt Herodi quòd esset a Beth leem Iudæ.

Quantum ad quartum. [*Clamabat igitur Iesus in templo.*] Clamabat, quia erant surdi, in templo docens, quia erant stulti & amentes. Ero similis uobis mēdax, idest si dixero quia nescio eum, ero mendax sicut uos estis mendaces, & dicentes eum cognoscere, & dicentes non cognoscere, ut ostendi, & tunc similitudo quātum ad hoc quòd utroque modo erit mendacium nō est similitudo. [*Nonne Moyses dedit uobis legem, & nemo ex uobis facit legem?*] Nota quadruplicem legem tradidit hic Moyses uobis, idest percussor ægypti. Legem ti
Deut. 6 moris & subiectionis erga Deum. Deuteronom. Dominum Deum tuum timebis, & ille soli seruies, ac per nomen illius &c. Legem amoris & dilectionis erga proximum. Ioan. 15. Hæc mando uobis ut di. Legem rigoris, & reprehensionis erga carnem. Gen. 1. [*Replete terram,*] scilicet bonis seminibus, & subijcite eam &c. Legem horroris, & deiectionis erga hostem. Deuteron. 7. Non inibis cum eis fœdus, nec sociabis cū eis coniugia, neq; misceberis eis. Sed in ueritate lex timoris cōuersa est in legem superbiæ. Lex amoris in legem dissidiæ & discordiæ. Lex rigoris in legem lasciuiæ. Lex horroris in legem concordiæ & strictæ amicitiæ. Nemo igitur ex uobis facit legem, ut merito a ligando lex dicatur, quæ enim nos debet ligare ex eius impletione, ligat nos cum hoste ex eius transgressione. Malach. primo. Si igitur pater ego sum, ubi est honor meus? & si dominus ego sum, ubi est timor meus? Nonne etiam de uobis adhuc conqueritur Christus dicens, [*Quid me quæritis interficere?*] Immo uerius. Quid me iam tam crudeliter interficitis. Peccator nanque quotiens peccat, totiens in se interficit Christum. Quod sic patet. Quotiens homo incurrit propria uoluntate mortem, totiens in seipso uita perimitur, quotiens autem homo peccat, totiens enim incurrit mortem.

tem.Quacunque enim hora pomum prohibitum comederis &c.Igitur totiens perimit uitam.Vita autem nostra Christus est,ait Apostolus.Viuo ego, iam non ego,uiuit in me Christus ergo &c. Conqueritur ergo Christus. Quid me uultis interficere totiens crucifigendo &c. Sed in ueritate miser peccator potest respondere.Vere nos legem habemus, & secundum legem nostram debes mori.Lex autem ut dictum est,dicitur a ligando,miser autem peccator multis uinculis & multis ligamiuibus ligatus dicere potest, Nos legē &c.O infelix peccator qui diabolo tam miserabiliter uinculanti dum tibi parat laqueum sponte porrigis pedem,immo si te per pedem ligauerit sponte ipsi offeres manus,sed operis guttur & collum ne confitearis.Bene igitur dicit legem &c. Adhuc Pilatus nititur Christum liberare,ac clamat; Quid enim mali fecit? Et tu tamen miser peccator clamas tam corde, quàm opere,moriatur secundum legem, immo secundum leges iniquas. Nam lex lasciuiæ iudicat eum mori in carne quia in ipsa perit.Lex superbiæ in corde. Lex auaritiæ in mente.Iob.28.Sapientia uero ubi inuenitur? & quis est locus intelligentiæ? Nescit homo precium eius,nec inuenitur in terra suauiter uiuentium. Abyssus dicit,non est in me,& mare loquitur, non est mecum.Nota tres responsiones,scilicet maris, idest superbiæ,abyssi,idest auaritiæ, & in terra suauiter habitantium,idest lasciuiæ.Istæ sunt leges iniquæ, quas peccatores in se concludunt uel scribunt. Isa.10. Leges iniquas scribentes iniustitiam scripserunt. Isti nāque leges diuinas abolentes, leges scripserunt iniustitiæ & peccati,cum tamen scriptum sit. 2. Machab.4. 2.Ma. 4
In leges enim diuinas impie agere impune non cedit. Propter hoc ipse Moyses talibus est transgressoribus comminatus.Deuteronom.30. inuocando in testes cęlum, & terram contra illos qui fructus lege diuina legibus peccatorum se subdiderunt, quòd cito essent

dispe-

Exod.32. disperituri de terra. Quod bene figuratum fuit Exod. de filiis Israel qui fecerunt sibi uitulum conflatilem & adoraue runt &c. Vide historiam. Moraliter, uitulus labor uel excidium mundi, aurum unde conflabatur gloria mundana. Ezech. Aurum eorum in sterquilinium erit. Vere quando discutietur in fornace iudicij, tunc uidebitur qnòd non sit aurum, sed fex. Moyses est Christus, leuitæ illi additi angeli, diuinum iudicium exsequentes, qui transibunt per medium castrorum, idest ad iudicium congregati percutient. 23. milia hominum qui scilicet transgressione præceptorum & geminæ charitatis multiplicauerunt. Nota circa remedium quod adhibuit Moyses, conteratur & redigatur uitulus in puluerem, scilicet per reputationem, & spargatur in aquam pœnitentiæ, qua abluenda est anima; & fiat potus filijs Israel &c.

Ezech.7.

FERIA IIII. DOMINICAE Quartæ Quadragesimæ, De cæco nato quem Christus illuminauit.

ABii, & laui & uidi Ioan.9.] Gratia diuina est uigoratiua egressuũ, Abij Expulsiua sordiũ. Et laui. Illustratiua mētiũ & cordiũ. Et uidi. [*Præteriens Iesus uidit hominem cæcum &c.*] Scd'm q̀ dicit beatus Ambrosius lib. de ieiunio, maior est uis uitij q̃ ueneni, & rationē assignat, quia uenenũ alteri nocet & non animali uenenoso. Sed uitiũ inficit & interficit peccatorē qui huiusmodi uenenum portat in stomacho. Et licet hoc uerum generaliter contineat de omni peccato qđ est uenenũ inficiēs omnē sensum, qa p oculos inficit quantũ ad aspectũ, per os quãtũ ad affatum &c. singulariter tamē habet ueritatē de malitia, quę in tãtũ stimulat malignantem q̀ ipsum quiescere nullatenus

nus permittit,sed semper ipsum stimulat ad alios uenenandum.Et de hoc licet exẽpla quam plurima habeamus,proponitur nobis tamẽ exemplum euidens in euãgelio hodierno.In quo quattuor innuuntur,uidelicet,

Diuinæ potestatis operatio.[*Præteriens Iesus.*]
Mirandæ stoliditatis cauillatio.[*Itaque.*]
Iniquæ malignitatis blasphematio.[*Voca igitur.*]
Deuote humilitatis ueneratio.[*Audiuit autem Iesus.*]

Quantum ad primum sciendum quòd ut ait Chrysostomus,hic duo inerãt Iudæis erga Christum,uidelicet furor sæuiendi & duritia credẽdi,per absentiotanem autem mitigat furorem ipsorum,& per miraculosam operationem mollit credendi duritiam.Cedẽs igitur turbis Iudæorum,[*& præteriens Iesus uidit hominem*]cæcum non a uiolento sed a natura & ex natiuitate,ad quem aspiciendũ dominus subsistit quasi diligenter uellet eius infirmitatem contemplari, & attendentes discipuli Christum tam diligenter aspicere, dixerunt.[*Rabi quis peccauit:&c.*]Supponebant enĩ oẽm infirmitatem esse pœnam peccati , pro eo ꝙ Ioan.dictum fuerat.[Vade & amplius noli peccare ne tibi deterius aliquid contingat . Sed hæc suppositio erat uera referendo ad peccatum originale,non autem ad actuale,quia non semper infirmamur pro actuali peccato. Vnde patet quòd isti irrationabiliter interrogabant quis pec.&c.Dicunt tamen quidam quòd intendebant discipuli petere utrum deus ipsi lumen denegasset propter peccata ipsius quæ facturus erat , an propter peccata parentum . Sed hoc non ualet , quia licet deus quo ad beneficia pueniat operationẽ hoĩs propter suã mĩam,nunq̃ tñ quo ad iustitiã præuenit ipsum, quia nunq̃ deus infert punitionem nisi prius peccator cõmittat transgressionẽ . Est tamen aduertẽdũ ꝙ bene interdũ deus aliqua beneficia tã spũalia quam corporalia ab homine subtrahit,quia uidet ho-

minem talibus non bene usurum,& forte quantũ ad hoc potuit quæstio discipulorum habere aliquam ap parentiam.Sequitur responsio Christi,]*Neque hic nec &c.Expone*]ut Augustinus,cui concordat Chrysostomus,licet peccauerint parentes & ipse,non tamen ut cæcus nasceretur,sed ut manifestarentur opera Dei in illo.Hic potes introducere quintuplicem causam Greg.1.Homi.super illud Marc. 2. Dimittuntur tibi peccata,quare homines uariis molestiis affliguntur, uidelicet Propter gloriæ augmẽtationem,ut in Iob, & in martyribus.Propter gratiæ conseruationem, ut in Paulo.2.Corin.12.Propter culpæ punitionem, ut in Maria sorore.Moysi.Numeror.12. Et in Paralyti co Marc.2.Propter futuræ pœnę inchoationem, ut in Herode Actuum.12.& in Antiocho.2.Mac.9. Pro pter diuinæ glorię manifestationẽ sicut de Lazaro, & hoc cæco patet.Quod aũt dicit Hyeronimus super illud Hier.4.Viæ tuæ & cogitationes tuæ fecerũt hęc tibi,ubi dicit. Quicquid accidit nobis mali uitii nostri est, nõ Dei intelligendum de malo pænæ illatæ. Consimiliter intellige illud Greg.quod dicit super illud Hier.quinto.Percussisti eos & non doluerunt. Omnis diuina percussio,aut purgatio nobis est uitę præsentis,aut initium uitæ sequentis.Sequitur. [*Me oportet operari &c.*]quasi dicat,opera eius qui misit me quæ.s.sunt opera diuinæ potẽtiæ appropriate, ex qui bus operibus est gloria deo attribuenda,& hæc ope rari debęo quandiu dies est,idest dum sum in mundo &c.Ioan.primo.Erat lux uera &c.Sequitur.Cum dixisset hæc,spuit in terram.Hic duo sunt cõsideranda. uidelicet primo quid curauit,quia oculum, quod significat totius hominis curationem.Nam inter omnia animalia homo est nobilius.Iterum inter partes hominis, caput excellit, inter autem partes capitis oculus est nobilior. Vnde Matth. Lucerna corporis tui est oculus tuus.Quando igitur curat oculum, to-

Matt.6.

tius

tius hominis signat curationem, dum, scilicet princi-pale in eo curatur. Secundo quam medicinã fecit, q̃a sputum. Nota secundum Augustinũ, per sputũ quod a capite fluit significatur sapientia increata quę a patre procedit. Eccle. Ego ex ore altissimi prodij. Terra est humanitas, lutum coniunctio diuinitatis Christi cum sua carne. Istud lutum imposuit Deus oculus humani generis dum fidem suæ diuinitatis & humanitatis eos docuit, & circa eam instruxit Sed adhuc nõ suffecit ad uisum reparandum nisi iret ad natatoria Siloę, idest baptismi, & ideo bene dicit uade ad natatoria Siloæ. Est autem notãdũ ꝙ ista aqua erat ex alia parte ciuitatis, & ideo uoluit Christus illuc eum mittere, ut tam corporalem defectũ q̃ spirituale medicinam omnes possent aspicere. Quantum ad nostram instructionem datur nobis forma corrigendi proximum, qui de sputo sapiẽtiæ quod procedit a capite, i. mente, debemus facere lutum. i. mentionem & memoriam de peccato, & oculos linire. i. benigne facere proximum se recognoscere, nõ pũgere uel uulnerare, sed linire, & tunc ipsum mittere ad natatoria Siloæ. i. ad aquã pœnitentiæ. Quantum ad secundum transcurre literam, & dic causam dubitationis circa personam cæci, quia oculi magnam faciunt uarietatem in facie. [*Lutum fecit, & unxit oculos meos.*] Non uiderat de aqua uel de saliua sicut ait Chrisostomus, & ideo non expressit, nec definit quòd adhuc nescit, utrũ. s. esset filius dei, diuina sapientia, & æterna an purus homo, licet existimaret eum prophetam. Vnxit unguento misericordiæ suæ per uiscera illa quibus uisitauit nos. [*Ad ducunt eum ad parentes,*] forte ut ipsorum timorem negaret miraculum. Hic nota cæci constantiam & perfectionem & Pharisæorum malitiã. Nam blasphemant Christum in duobus. Primum est ꝙ nõ sit a deo. Secũdũ est ꝙ ipse sit in legis trãsgressor, quia sabbatũ nõ custodit, & ideo aliis cõtrariũ sentientibus fit schisma

Ecc. 13.

inter eos.Interrogant cæcum quid de eo sentiat, mittunt pro parentibus eius,quibus tres faciunt quęstiones.Primam,utrum sit filius ipsorum Secūdam, utrū natus sit cęcus.Tertiam,quō uisum recuperauit.Duas primas soluūt,pro tertia remittunt eos ad filium,cui ex ætate responsio competebat, quod utique fecerūt propter timoré,sed nō sic timuit ille cæcus.Quid autem dicunt Pharisæi? [*Hic est filius noster quem uos dicitis quia cæcus natus est,*]deo dicūt quasi non sit uerum, sed ita diuulgastis,ut Christo deferetis honorem.Quantum ad tertium dicit quòd nihil ualentes habere uel extorquere a parentibus,Pharisæi adhuc ad sanatum se conuertunt dicentes, [*da gloriam deo*] & recognosce hāc salutem a deo,& non ab hoc quem scimus esse peccatorem,[*Dixit cæcus sanus effectus,si peccator est nescio,*]idest nō determino,sed ipsum eius factum quod in me experior uos conuincit,[*nam cum essem cæcus,uideo.*]Non de Christi sanctitate dubitauit, sed ex facto ipsos improbauit.Dixerunt igitur illi. [*Quid fecit tibi &c.*]uolentes inuenire calumniam in miraculo uel in modo,ut ait Chrysostomus.Respōdit cum stomacho,dixi compluries uobis & amplius non replicabo,[*Nunquid & uos discipuli eius uultis fieri,*]supple sicut ego effectus sum. [*Maledixerunt igitur ei*]ad literam,& dixerunt super addendo maledictioni,[*tu discipulus illius sis nos autē scimus quia Moysi locutus est deus,*] quia sic,scilicet audiuimus a patribus, sed hunc nescimus unde sit,quem tamen ut ait Chrysostomus uidebāt mirabilia operantem maiora q̄ Moyses fecisset. Dicebant igitur se scire quem dici audierant,& se scire negabant quē uidebant.Hunc,inquiunt, nescimus unde sit cuius oppositum heri dixerunt.[*Christus cum uenerit nemo scit unde sit,hunc scimus unde sit.*] In hoc mirabile est quòd uos nescitis unde sit quem uidetis facere tot & tanta, & supple illum quem non uidistis,dicatis uos scire.Sed iterum uos dicitis hunc esse

pecca-

peccatorem. [*Nos autem scimus quia peccatores deus non exaudit.*] Ex merito, scilicet ipsorum, sed si quis est dei cultor quo ad fidem & deuotionem & uolunta tem eius, ad testimonium ueritatis deus hunc exaudit &c. Hic nota propter multas auctoritates quæ di screpare uidentur, quòd peccatores ad se conuersos deus audit, in peccatis autem permanétes non. A secu lo non est auditum quod aperuerit quis oculos cæci nati, sed forte alterius qui ex infirmitate cęcus fuerit factus. Et ideo nisi esset hic a deo, non posset quicquã &c. [*Dixerunt ei, in peccatis natus es, & tu doces nos.*] Quia cæcitatem eius attribuebant peccatis parentum. Nota hic quòd infirmitates siue deformitates adueniunt filiis, quando causas copulæ parentes non seruant. [*Et eiecerunt eum foras.*] Quantum ad quartum, [*Credis in filium*] dei pro quo tamdiu disputasti, &c. [*Quis est domine ut credam in eum.*] Quem uidisti per fidem, [*& qui aperuit oculos tuos, & qui loquitur tecum, ipse est.*] Moraliter, licet per hunc cæcum omnis peccator possit intellligi pro eo quòd dicere potest. Lumen oculorum meorum & ipsum non est mecum, possum tamen distinguere quod est multiplex cæcitas quam homo a diuersis peccatis incurrit. Quidam enim excæcantur ut abundantia rerum temporalium, figurati per Tobiam. Vnde nota quòd hirundines sanctos significant, quorum conuersatio non est terrena, sed cælestis. Psal. Volucres cæli & pisces maris qui &c. Hirundo in aere pascitur, sic iustus. Vnde. Os meum aperui & attraxi spiritum. Item uolat per desiderium supernorum, nidum facit de luto & in tali nido pullificat, idest opera uitæ facit, opera scilicet humilitatis, dum se tenet in terminis propriis. Et bene nidificat, sed non in nemore huius mũdi, uel in horto lasciuiæ, sed in domo conscientiæ, uel in tecto charitatis. Stercora quæ ab eis abijciuntur sunt diuitiæ, quæ tales a sanctis reputantur ad Philip.

Psal. 8.

Psa.118.

Philip.4

Omnia sunt ut stercora &c. Quæ nisi sint calida non
excęcant, quia nisi cum ardore diligantur non offen
Psal. 61 dunt. Psal. Diuitiæ si affluant nolite cor apponere,
& tunc supple non nocebunt. Nota quod carbo nō
excæcant, uisum nisi sit ignitus. Et nota quod multi
Psal. 48. patiuntur istam cæcitatē & non quærunt medicum
&c. Quidam excæcantur honoribus. Psa. Homo cum
in honore esset non intellexit, comparatus est &c. Ad
Roma. 1. Cum Deum cognouissent, non sicut Deum
glorificauerūt aut gratias egerunt, sed euanuerunt
in cogitationibus suis, & obscuratum insipiens cor
eorum. Isti sunt figurati per Heli. 1. Reg. 3. Qui uide
re non poterat lucernam domini &c. Quia tales ab
honoribus excæcati diuinam sibi factam gratiam nō
attendunt, donec extinguantur, quod erit quando
fracta ceruice desede honoris cadent in die mortis.
Non fuit de talibus Moyses, de quo dicitur Deutero.
ultimo quod usque ad finem uitæ non caligauerunt
oculi eius, cum tamen fuisset factus dux populi. Qui
dam excæcantur longa consuetudine peccatorum. Cō
prehenderunt me iniquitates meæ, & non potui ut
uiderem. Isti sunt figurati per Isaac. Genesis uigesimo
septimo. Qui senuerat ualde habebatque annos mul
tos, & ideo caligauerūt oculi eius, quia Esau maiori fi
lio suo bñone subtracta illā dedit filio minori. s. corpo
ri: pro eo, s. quod sibi cibaria præparat, & intulerat fra
udulenter. Hæc cibaria sūt carnales & corporales deli
tię. Isaac igitur senex ē, qui i pctō antiquat.⁹ Psa. Inue
terau inter oēs inimicos meos &c. Baruch. 3. Quidē
Israel quod in terra inimicorum es, id est habitas. In
ueterasti in terra aliena. Quidam excęcantur ex pro-
prio ortu & ex proprio genere, & tales creantur cæ
ci a natiuitate. O quot sunt cæci hac cæcitate percus
si. Dixit enim optime iste sanctus cæcus. A seculo
non est auditum &c. Non a seculo, quia omnis homo
si ad seculum oculum conuertat, erit cæcus a natiui-
tate.

tate.Explica quomodo aut circa ſuam patriam, aut circa conſanguineos ſemper eſt homo cæcus, quia ſemper ipſi uidentur alios quantuncunque meliores excedere,& ideo uolunt ſemper alios ſubiugare.Sed remedium contra tales,eſt ponere lutum ſuper oculos Quod utique licet poſſet de Chriſto exponi,cuius generatio narrari non poteſt quem debes ſuper oculos ponere &c.remedium eſt tamen ponere de luto, id eſt conſiderare fœditatem communem in ortu & exitu tuo.Iob.32.Ecce me ſicut & te fecit Deus,& ex eodem luto ego quoque formatus ſum.Et uade ad natatoria Siloæ,ad fluuium humilitatis,quæ ſunt aquę currentes cum ſilentio,& mundaberis,ad humilitatem,ſcilicet Chriſti qui inquam Chriſtus eſt Siloa, id eſt miſſus,niſi enim ille fuiſſet miſſus nullus fuiſſet ab iniquitate dimiſſus.Quæritur dominus, & ob hoc comminatus.Iſa.8.dicens.Pro eo quod abiecit populus iſte aquas Siloæ(,id eſt Chriſti profundam humilitatem,uel ſupernam gloriam,uel diuinam ſcripturam)quæ uadunt cum ſilentio,id eſt quæ tranſeunt humiliter,uel quæ expectari non poſſunt. Quia oculus non uidit, nec auris audiuit &c. Similiter diuina ſcriptura humiliter tranſit.Sequitur Iſai.8. Et aſſumpſit magis Raſin,quæ interpretatur picturа, id eſt mundi gloriam,quæ eſt ſophiſtica. Habet enim apparentia,& non exiſtentiam. Et filium Romeliæ, qui dominatur in mundo ,& Face,quod interpretatur oris aſſumptio,id eſt,ſtrepitus humani tumultus filius Romeliæ qui ſublime tonitruum laborantium interpretatur,uel frangens laborantes,quia Eccl. id eſt quid habet , amplius homo de uniuerſo labore ſuo quo laborat ſub ſole,Propter hoc, ecce adducet dominus ſuper uos aquas fluminis,id eſt mundanarũ tribulationũ aquã.ſ.intolerabilẽ,& multas quo ad numerum,Regem Aſſyriorum & omnem gloiram eius &c.Item,uade ad natatoria , id eſt uade ad fontem

Christū,& lauare aqua pœnitentię. Pœnitentia uadit cū silētio. Vel aqua gratiæ,uel aqua,id est appetitu glorię,quę explicari non pōt,uel humilis doctrina Christi quam uerbo docui,exēplo multipliciter firmauit &c.

FERIA V. DOMINICAE QVARtæ quadragesimæ De Filio uidnę Naym,a mortuus resuscitato.

A*Dolescens tibi dico surge.*]Luc.7.Gratia spiritus sancti est uetustatis innouatiua.Adolescens.Tepiditatis incitatiua.Tibi dico. Stabilitatis subleuatiua Surge.[*Erat Iesus in ciuitate quæ uocatur Naym &c.*]Secundum quod ait Ricardus super Apo.li.1.Mira pietas,mira clementia, quādo dominus post cōmissam culpā nō statū infert pœnam,sed confert medelam gratiæ ,& reuocat ad integritatē iustitiæ,ut perducat ad iocūditatē glorię Reuera,nisi cadētes dominus releuaret,& eisdem occurrētet per pœnitētiā subleuādo culpā pauci uel nulli essent qui ad gloriā peruenirēt , Cōfert igitur cadētibus medelam,quod bene insinuat euangeliū hodiernum,in quo quattuor ponuntur,scilicet

Transgressionis excidium.[*Ibat Iesus.*]
Compassionis præcordium[*Quam cum uidisset.*
Reuocationis prodigium.[*Et accessit.*
Venerationis præconium.[*Accepit autem.*]

Quantum ad primū narrat euangelista quod Christus ibat in ciuitatem quæ uocatur Naym &c.& cum eo ibant apostoli &c. Beda. Diuino nutu multa turba Christum sequebatur, ut testes fierent miraculi.Et licet hoc dictum specialiter intelligatur,ꝙ nūquam Christus uenit ad animam nisi cum eo ueniāt discipulis eius,id est uirtutes,puta humilitas,mansuetudo,

tudo,castitas &c.& turba bonarũ operationũ,pôt tamẽ exponi quo ad clericos & religiosos, uidelicet ꝙ quotiẽs ipsum Christũ cõcomitantur cũ sint eius speciales discipuli,semꝑ turba sequitur copiosa. Et in ueritate ideo turba non sequitur Christũ,quia Christiani omnes eo relicto fugiũt,sicut accidit tẽpore passionis,peccatores aũt Christũ tradũt,discipuli eo relicto fugiũt,& per cõsequẽs simplices deficiunt imitari.Et utinam non plus facerent clerici & religiosi quã fugere,sed timeo ꝙ multi suo malo exẽplo ipsum iludẽdũ gẽtibus, id est uulgo tradũt cõtra quos dominus.Veh homini illi per quem filius hominis tradetur &c.Ibat igitur Iesus, & cum appropinquaret portæ ciuitatis,ecce defunctus &c. Ponit materiam desolationis multiplicem quæ inerat matri. Primo quia defunctus filius eius erat.Matris namque uiscera pro eo qui ipsa dulcius diligit,citius super filium commouentur quam patris,tertij Regum tertio.Cõmota sunt quippe uiscera eius super filio suo. Citius namque uulnus infigitur parti molliori & debilliori.Mulier autem mollior est uiro,& ideo eius cor citius quãtũ ad oĩa uulneratur,siue timore,siue amore siue dolore,siue rãcore.Et ideo citius super filiũ eius uiscera cõmouẽtur.Dicũt tamẽ aliqui ꝙ ex eadẽ causa,cæteris paribus,citius eius vulnus sanatur, quam vulnus inflictũ ossi.i.patri. Ego tñ credo oppositũ,qa (ut dicit Galenus)oportet mẽbrũ qđ dẽt sanari cõsistere in quiete.Vñ & propter hoc vulnus pulmonis, quia ẽ in cõtinuo motu,ẽ cõmuniter insanabile.Cor aũt mulieris est in cõtinuo motu,& in cõtinua cõcussione propter eius instabilitatẽ & mobilitatẽ,& ideo vulnus doloris vel ęmulationis eius difficillime sanatur. Secundo quia erat ipsi vnicus,& ideo maxime dilectus. 2. Reg. Sicut mater vnicum amat filium &c.& per consequẽs eius subtractio est magis amara.Hieremias. Luctum unigeniti fac tibi plan-

ctum

ctum amarum.Tertio,quia ipsa erat uiri solatio destituta. Erat enim uidua non sperans, ut ait Gregorius,in senectute filios procreare.[*Turba antè ciuitatis multa erat cum illa,*]quæ uenerat ad condolendum & cõsolandũ, & diuina dispensatione hoc gestum est ut fierent testes miraculi quantum ad secundum dicit quod Christus hanc sic desolatam & flentem aspiciẽs eiusque desolationi cõpatiens misericordia motus est super eam,& ideo ipsam benignis uerbis consolatus est,dicens,[*Noli flere,*]statim reddam filiũ suũ viuũ.O quot sunt qui plorant corpus a quo anima recedit, & non plorant animam a qua lux gratię & vitæ recedit,cum tamen dicat Sapiens Ecclesiastici.22.Supra mortuum plora, defecit enim lux eius,& supra fatuum plora,defecit enim sensũ.O quot insuper sunt qui horrescunt esse cum mortuo, qui mortuus fuerit in statu pœnitentiæ,de quo probabiliter deberent credere quod sicut animam,sic & corpus bonus angelus præseruat a maligno spiritu, & tamen non horrent stare cum illo,uidelicet publico peccatore,de quo sunt certi quod habebat secum dæmonem?Quantum ad tertium dicit quod accessit ad feretrum siue ad loculum,& tetigit ipsum & statim ad eius sacratissimũ tactum portatores steterunt facti immobiles. Dicit autem Cyrillus quod ideo Christus tangere uoluit,ut efficaciã suæ carnis siue humanitatis ad humanam salutem ostenderet, Qui autem ad eius tactum steterunt portatores mirandum non est, nam vt dicunt mundani sapientes, est piscis, qui dicitur formido marina ab effectu, cum in rete includitur facit formidare & obstupescere manus piscatoris.Igitur hic piscis qui natiuit in aquis tribulationum huius mundi,debuit stuporem inducere ad tactum loculi ipsis portatoribus. Qui igitur eius humanitas habuerit uirtutem patet,quia magis erat ipsi unita diuinitas quàm ferro ignito ipse ignis,

gnis,quia ista fuit maxima unio post unionem quæ est in trinitate,sed ferrum ex eius unione cum igne, habet operationem & efficaciam ignis igitur &c. Vnde stantibus portatoribus Christus dixit.[*Adolescens tibi dico surge. Et statim recedit qui erat mortuus,& cæpit loqui,*]credo diuinas laudes in recognitione beneficij sibi facti, & tunc Christus [*dedit illum matri suæ*.] Quantum ad quartum dicitur quod omnes circunstātes quidam timor reuerentiæ inuasit ex stupore miraculi,& cœperunt magnificare & glorificare Deum dicentes,[*quia propheta magnus surrexit in nobis &c.*]Licet secundum allegoricum sensum posset exponi ciuitatem Naym esse hunc mundum, qui bene dicitur Naym, id est, motus, quia nunquam in eo est stabilitas,& dicitur similiter fluctuans,quia nunquā est in eo tranquillitas. Cuius duæ sunt portæ, una per quam pars ingreditur,altera per quam egreditur & hæc est mors, cuius lex est quod tantum inde homo extrahit quantum adducit ,quia nudus ingreditur &c.Per hunc adolescentulum intelligere possumus hominem quemlibet huius mundi,qui mortuus effertur,dū.s.omnes tendimus ad mortem. Cuius funeris portatores erant quattuor.s.elemēta &c.Loculus,trāsgressionis lignū,quod lignum Christus tangens dū.s.positus est in cruce,fecit stare,morti.s.imponendo terminum,& adolescentulum resuscitauit quia tunc absorpta est mors in uictoriam.& hæc expositio est beati Ambrosii.Moraliter tamen aliter dicere possum sequēdo expositionem quā innuit Gloss. Theophili per hanc ciuitatem scilicet Naym fluctuātem animum nostrum intelligere possumus,quia scilicet fluctuat & agitatur cōtinue in hoc mūdo Hier. 1.Ecce dedi te in ciuitatem munitam. Huius ciuitatis portæ sunt sensus,quibus est ingressus ad ipsam & regressus.Similiter.Isa.54.Ponam portas tuas in lapides sculptos.Sed quid dicitur Thren. 2. Defixe

xæ sunt (inquit) in terra portæ eius, & contriuit uectes eius. Threno.1. Omnes portæ destructæ, quia non est in eis cœnaculum. Vnde dicitur quod adolescẽs ferebatur per has partes. Per hunc adolescentem intelligimus liberum arbitrium, uel cor lasciuiens peccatoris. Hic est ille adolescens. Luc. qui omnia sua consumpsit. Hic est ille adolescens Eutychus seu Eutyches. Actuum.20. qui a somno oppressus cecidit de fenestra & mortuus est, tempore. s. quo Paulus disputabat, & informabat, & quando domus erat plena lampadibus. Eutyches amens dicitur uel insulsus. i. sine sapientiæ condimento, qui habens in domo conscientię lampades discriminis, audiens doctrinam diuinę inspirationis, cum sopitur tentatione, cadit per culpã, & sic moritur. Hic efferebatur. s. per opus, & erat unicus matri suæ. i. ecclesiæ, uel matri suæ. i. conscientiæ, quę ipsum genuerat ĩ Christo. Sed aduerte notandum, quod mortuus nõ solum per unam portam sed per multas educitur, dum s. omnes sensus committunt flagitia, tunc per portas deduceris ad sepulcrum mortis. Naum.2. Portæ fluuiorum apertæ sunt, & templum ad solum dirutum est. Et miles captiuus abductus est, & ancillæ eius minabãtur gementes ut columbæ murmurantes in cordibus suis. Portæ fluuiorum, quia per omnes ingrediuntur uoluptates ad instar fluuii. Ducitur igitur adolescens hic ad tumulum, dũ. s. effertur a cogitatione in opus. Loculus est, ut dicit Glossa, corpus, quod spiritum mortuũ portat uel delectat. Mater plorans est peccati conscientia quæ continue lamentatur. Flebat mater eius lacrymis irremediabilibus. dicitur Tob.10. Quia ipsa nimiũ stimulatur. Vidua est, aqua sponsus recessit. Threnorũ. 5. Matres nostræ quasi uiduæ. Portatores autẽ sunt quattuor passiones, quę sic ordinantur, quia ad pedem dextrum stat amor. Ad sinistrum stat odium. Ad humerũ sinistrum stat timor. Ad dextrum stat spes. Et qui idẽ recte dicitur, quod erat tibi turba copiosa. Vere enim turba,

Luc. 15

turba, quia conſcientiam ſemper turbat, non enim ſine magna proceſſione uult diabolus peccatorē ad tumulū ducere. Et ideo proceſſionem ad morem aliorū diſponit in hunc modum, ſecundum Bernardum. Crucē portat ambitio, incenſum portat detractio, aquā benedictam, imo maledictam portat oppreſſio: Cæreos portat hypocriſis. Cantores ſunt duo. Vnus eſt fallax confidentia diu uiuenti, & iſte cantat continue, Requiem æternam. Des (inquit) tibi requiem, quia adhuc reſtat de tempore. Alter eſt præſumptio de diuina miſericordia, quæ cantat. In paradiſum te ducant angeli. Officiū facit ſuperbia. Quæ ſequuntur ipſam ſunt uanagloria a dextris, inuidia a ſiniſtris, deinde uadunt alia uitia, uidelicet ira, indignatio, impatientia, proteruia, blaſphemia, contumelia, arrogantia, iactantia, iniuria, uaniloquium, laſciuia, gula, curioſitas, inquietudo. Sed quid facit dominus? Occurrit ſic ducto, & tangit loculum, ideſt mentem. Tangit autem ut ait Bern. trib. uidelicet Flagello caſtigationis. Iob. Miſeremini mei, quia manus domini tetigit me &c. *Iob.* 19.

Inſpiratione 3. Reg. 19. Angelus domini tetigit Heliam. Helias interpretatur aſcendens uel robuſtus, & hic interdum dormit per culpam Apoſtolus. 1. Corinth. 11. Multi infirmi, & imbecilles inter uos, & dormiunt multi. Tangitur inſpiratione, comedit panem prædicatione, in qua narrat exempla ſanctorum. 4. Regum. 13. Latrunculi autem de Moab uenerunt in terrā ipſo anno. Quidam autem ſepelientes homines uiderunt latrunculos, & proiecerunt cadauer in ſepulcrū Heliſei, quod cum tetigiſſet oſſa Heliſei, reuixit homo & ſtetit ſuper pedes ſuos. Heliſeus interpretatur Deus meus ſaluator, Moab de patre, latrunculi dæmones, quos interdum occurrentes homo dum ſentit proijcitur a timore in foueam Heliſei, & ſic reuiuiſcit &c.

FERIA VI. DOMINICAE quartæ Quadragesimæ, De morte peccati in Lazaro, & de gratia Christi uiuificante.

EGo sum resurrectio & uita.] Ioan. 11. Diuina gratia habetur roborare stabilius, ego sum. Reuocare salubrius: Resurrectio. Conseruare perfectius: Et uita. Erat quidam languens Lazarus. Secundum ꝙ ait beatus Greg. 33. Moral. c. 16. Pia Dei dispensatione dæmon laxatus nonnunquam de culpa ad culpam trahit, & dum plus percutit, inde eum quẽ cœperat, amittit, atque unde uicisse cernitur, inde superatur. Sic ei domino permittente ut ibidem dicit, ut iustus cadat, ut scilicet uirtutibus, de quibus antea confidebat, radicem humilitatis faciat. Et licet exempla de hoc habeamus quamplurima, speciale tamen nobis exemplum proponitur in euangelio hodierno de Lazaro à Deo dilecto, quem ex languore mori, sepeliri, & corrumpi permisit, ut ipsum ad uitam sublimius reuocaret. In quo euangelio quattuor innuuntur, uidelicet

Calamitas infectionis. [*Erat quidem languens.*]

Sedulitas deuotæ petitionis. [*Miserunt igitur sorores eius.*]

Vtilitas protractæ deuotionis dilationis. [*Vt igitur audiuit quia infirmatur.*]

Immensitas stupendæ reuocationis. [*Videns Iesus.*]

Quantum ad primum, Erat quidã famosus languẽs, infirmitatis prolixitate. Lazarus, ecce nomen. a Bethania, ecce locus, de castello Mariæ & Marthæ sororum eius, ecce cognatio. Et quiã fuerunt multæ Mariæ, ne æquiuocemus, hæc fuit illa sancta peccatrix, quæ scilicet unxit pedes domini. Quantum ad secundum, [*Miserunt*

ferunt &c.] Non enim ad amantem insinuare curant, nisi,ecce quem amas infirmatur,quia ut ait Augustinus,non diligis quem deseris.Insuper quia sanitate potest homo bene, & male uti, ideo non est simpliciter postulanda.Ideo dicitur. Ecce quem amas infirmatur &c.quasi dicatur,domine uideo necessitatem, fiat qđ conducere nosti ad eius utilitatem corporis, & animæ &c.Vide etiam quomodo hæ mulieres sunt præcisæ, & illuminatæ,in uerbo, non multum loquentes, sed nec propter honestatem ad Christum (ut ait Chrysostomus) accedere uoluerunt.Infirmitas hæc &c. quia sanitas utriusque hominis debebat succedere ex gloria largitoris.Credendum non est quòd hanc responsionem Christi dixerint sorores Lazaro, quia iam erat mortuus ante nuncij responsionem. Sed quid potuerunt dicere sorores in reditu nuncij, quando iā erat mortuus?a Christo uidebatur oppositum dici. Respōdeo intellexerunt de uita resurrectionis, ut patet infra.Diligebat autem &c.Hoc dicit ut non turbemur, nec sinistrum aliquod opinemur cum uidemus iustas personas affligi,ut ait Chysostomus, pro eo quòd dominus quos diligit corrigit & castigat. Præmittuntur autem sorores,tum quia mediæ salutis recuperandæ, tum quia per illas Lazarus Christo adhæsit, & non econuerso,tum quia frater perfectior est,& hoc ad uerecundiam hominum. Quantum ad tertium,[*Vt autem audiuit mansit ibi &c.*] Augustinus. Distulit saluare &c.Nota.12.horę sunt diei.[*Lazarus amicus noster dormit,sed uado &c.*] O quotiens hoc uerbum replicat Deus,sed miser peccator paululum dormit, & paululū dormitabit,non secundum Gloss.uult surgere. Vnde surge qui dormis &c.Dixit autem dormit, qui a Deo omnia dormiunt,sicut tangit collecta.Item quia nunc sic facit de somno sicut dum a morte suscitat. Item quia in spe resurrectionis qui dormit saluus erit. Augustinus.Somnus ęgrotantium solet esse signum salu-

tis,uirtutibus namque animæ quiescẽtibus uirtus materialis roboratur. Dicũt tñ quidam ad literam ꝙ Lazarus ex infirmitate ad phrenesim uenerat, cuius remedium est somnus. [*Venit itaque & inuenit eum quattuor dies iam habentem.*] Augustinus. Prima dies est originalis. Secunda occasus legis naturæ. Tertia legis scripturæ. Quarta legis gratiæ. [*Erat autem Bethania iuxta Hierosolymam, quasi stadijs.* 15.] Quia septem pertinent ad obseruantiam legis ueteris, & octo legis nouæ, & sine his stadijs non itur in supernam Hierusalem. Dicit distantiam quare multi Iudæi portant ex Hierosolymis aduenisse. [*Martha igitur ut audiuit.*] Antiqui ori prius nunciatus est Christi aduentus. Noluit autem sororẽ sociam accipere ne Iudæos qui uenerant concitaret, quos sciebat conspirasse contra Christum, sed secreta accessit. Item quia ipsi uoluit singulariter loqui non in præsentia multitudinis, ut ait Chrysostomus. [*Vtique domine ego credidi,*] non incipio modo credere, uide fidem mulieris, considera uerba prudentiæ. [*Et cum hoc dixisset, abijt & uocauit sororem suam silentio.*] ne uidelicet strepitum faceret, ut Iudæi nescientes quo iret se quererentur ut miraculi testes fierent. [*Magister adest & uocat te.*] Licet hoc non præmisisset euãgelista, dat tibi hic intelligere Christum. s. ꝙ eam uocasset Maria hoc audito cito surrexit. O quàm suauiter, o q̃ dulciter suum medicum & magistrum nominari audiebat? Cuius nomen ut ait Ber. est melos in aure, mel in ore, iubilus in corde. [*Et cum uenisset, cecidit ad pedes eius.*] Istum. n. fontem inuenerat misericordiæ, & illum fontem nunquam potuit obliuisci, & omittere. Cecidit & fleuit, & in duobus primis deuota Maria Martham excessit, quæ solum orauit. [*Domine si fuisses hic &c.*] Hæc est oratio quæ fuit Marthæ. Quantum ad quartum, [*uidens eam Iesus plorantem , & uidens plorantes qui uenerant cum illa , turbauit seipsum* ,] ubi datur intelligi forma exeundi a peccato, turbat eum in confessione, fremit

mit

mit in contritione, plorat in satisfactione. Fleuit aūt secundum August. super uulnera tua ut tibi periculū & grauedinem languoris ostēdat, & ad fletū propriæ iniquitatis te adducat. Fleuit, vt scias quātū tibi boni fletus operantur. [*Vbi posuistis*] eū, ubi infelix te posui sti? quia in luto fæcis. Item cum in fremitu uenit ad monumētū, ut tu ad te ipsum sic facias. Leuauit oculos in cœlum, & regratiatus est patri, ne scilicet Iudæos prouocaret ad temeritatē iudicij, ꝙ faceret in potestate alia quam solius Dei. Item qu a uoluit ostendere ꝙ Deo patri reuerentiā exhibebat & nō contumeliā, ut sibi imponebāt. [*Clamauit uoce magna*,] quæ vox ut qui dam dicunt audita est inferno. Voce magna, quia diffi culter homo peccati; cōsuetudine consopitus resurgit. Pro. Adoloscens iuxta uiam suam etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Moraliter, adhuc Christus dixit nobis cōtinue, Lazarus amicus noster dormit, sed uado ut a somno excitem eum. Vide profundum inæstimabilis pietatis, dormit peccator, negligit Deum negligit semetipsum, & tamē Deus nō desistit, sed nos excitare satagit a peccato, clamans exhortando uel cō minādo, dicens [*Lazare ueni foras*.] Ergo excitat Lazarum dominus a somno siue a morte peccati, & clamat Lazare ueni foras, sed miser peccator multipliciter se excusat. Primo quidem qđ non possit, quia est lāguēs, Erat (inquit) quidā lāguēs &c. Infirmata est in pauper tate uirtus mea. Itē quia solus erat, ideo quidā. Sed di cit Deus hæc excusatio non ualet, quia infirmitas nō ē ad mortē, sed pro gloria Dei, quia licet sis infirmus, ad huc tñ nō es finaliter mortuus distēperatus es, nō extinctus. Igitur ante lāguorē adhibe medicinā, & tunc apud Deum inuenies propitiationem. Et ne dicas quod sis solus, quia habes uel habere potes duas sorores has, scilicet Martham & Mariam. Mariam, id est amaritudinem, & compunctionem, quæ ingemiscat. Martham, id est, sollicitudinem bono-

Pro. 22.

rum operum misericordiæ. Quia si deus non ueniat sed maneat in duobus diebus, idest differat illuminare intellectum, & imflammare affectum, nihilominus tamen indubitanter adueniet tēpore opportuno. Quid mirum si aduocatus adueniat, qui non uocatus ingerit se? Secundo clamat iterum deus, Lazare ueni foras excusat se peccator quia non potest, quia inquit Lazarus mortuus est. Psal. Obliuioni datus sum tanquam mortuus & cætera. Sed nec ista est excusatio, nam inquit mortuus es, quia non eram ibi, quia calce abiecisti me a te. Sed hoc non obstante adhuc dico tibi, quia ego sum resurrectio & uita, & adhoc uenio per inspirationem, uel per tribulationem, uel per prædicationem, ut a somno excitem te. Tertio clamat Lazare &c. Respōdit peccator, nō possum, quia iam sum sepultus & iam fœteo in peccato. Psal. Putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ. Sed hoc non sufficit. Ecce remedium. Vbi inquit posuisti eum? Leua in directa oculos tuos, & uide ubi nunc prostrata sit anima tua, quod si non potes, saltem dic. dn̄e, ueni & uide. ueni per gratiā & uide, hoc est uidere, fac, s. ut recognoscam. Quarto excusat se peccator dum sic dicitur, ueni foras, & dicit non possum, quia iam sum tumulatus, ita enim iam

Psal. 37 est clausus quòd resurgere non potest. Psal. Iniquitates meæ super gressæ sunt caput meum & sicut onus &c. Sed hic dicit deus, remouete lapidem, scilicet per meæ passionis memoriam, quæ habet scindere cor lapideum, & monumēta reserare. Quinto excusat se quòd

Psal. 118 non potest quia est ligatus. Psal. Funes peccatorū circū plexi sunt me, sed dominus præcipiet, soluite illū. Gratia quidem soluit interius dum, scilicet de tuis peccatis confiteris sacerdoti. Psa. Dixi confitebor aduersum

Psa. 31 me iniustitiam meā domino, & tu &c. & tunc poteris progredi per bona opera. Iterum Lazarus amicus noster dormit, sed uado ut a somno excitem eum, uide dementiam peccatoris, dormit peccator &c.

SAB-

SABBATO DOMINICAE Quartæ Quadragesimę De Christo luce.

Q*Visequitur me non ambulat in tenebris, sed habet lumen uitæ. Ioan. 8.*]Gratia diuina est directiua semitæ. Qui sequitur me. Exclusiua tenebrarum, Non ambulat in tenebris. Collatiua glorię?Sed habebit lumen uitæ.[*Dicebat autem turbis Iudæorum, ego sum lux mundi*]Secundum quod ait beatus Greg. in registro, si deus uobis testis in cælo, & testis in terra, & corde, dimittite loqui stultos foris quod. Quid enim aliud detrahentes faciunt nisi in puluerem sufflant, atque in oculos terram conuertunt?ut dum plus uerbo detractionis perflant, illi non minus uideant lumen ueritatis. Ex quibus uerbis patet illud esse testimonium perfectum cui non potest uere ullatenus contradici, quod est in ore duorum, scilicet in conscientia interius, & in cælo superius, & si enim contradicatur, hæc contradictio nihil aliud est quam si ipsum uidentem dicat excæcari. Et hoc bene ostendit nobis euangelium in quo quattuor innnntur uidelicet,

Præclaritas directæ informationis.[*Dicebat Iesus.*]
Peruersitas iniquę æmulationis.[*Tu de teipso.*]
Auctoritas apertæ confutationis. [*Et si ego testimonium.*]
Maturitas tranquillæ declinationis,[*Hæc uerba locutus est Iesus.*]

Dicit ergo quantum ad primam partem [*Ego sum lux mundi.*]Sicut enim dicit Glossa, Pharisæi fuerunt scandalizati de hoc quod Christus faciebat peccatum dimitteudo, quasi ipse super hoc non haberet auctoritatem expellendi tenebras culpæ. Vult igitur Sal-

uator ostendere se habere auctoritatem expellendi tenebras culpæ, immo quascunque, & ideo dicit. [*Ego sum lux mundi.*] Item vt ait Chrysostomus, alij dicebant Christum prophetam non esse, alij prophetam, sed solum patriæ determinatæ Genezareth. Christus igitur volens se ostendere generaliter totius mundi prophetam, dicit, ego sum lux mundi. In quo tria facit. Primo præmittit suam perfectionem [*Ego sum lux.*] Secundo ad suam vocat imitationem. [*Qui sequitur me.*] Tertio ostendit utilem consecutionem, [*Non ambulat in tenebris*,] Vel præmittit suam dispositionem & conditionem dicẽs duo, s. ꝙ est lux, & ꝙ est lux mundi. Nota sicut alias dictum est, quadruplex est mundus, scilicet artificus in mente diuina, mundus exter i s mundus minor. s. homo & mundus uniuersus. Primus mundus est sicut ars & exemplar, ac si coram auctore vel artifice esset dispositus. Secũdus est extra productus. Tertius exemplaris. Quartus glorificatus & sophisticus sicut falsa moneta. Filius Dei est lux omnibus istis mundis. Primo quidẽ modo est lux mundi, quia ipse est lux plena omniũ ratione uiuentium, quæ in eius luce manifestatu r. Nota si quis uult legere indiget, luce sicut artifex habet lu-
1.Tim.6. men artis apud se, & Christus lucem habitat inacessi
Hebr.1. bilem, ait Apostolus. 1. Timot. Et ad Hebræos.
Exod.10. Qui cum sit splẽdor glorię & figura substãtiæ eius. Secundo modo est lux mundi, quia ante aduentum eius erant tenebræ. Vnde tribus diebus factæ sunt tenebrę in totam terram Aegypti, i. usque ad tẽpus legis gratię sed in ortu Christi, Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam, habitantibus paganis in regione vmbræ mortis lux orta est eis, &c. Tertio modo, mundi ipse naturaliter est lux. Homo enim carens diuina fide est in tenebris, & in tenebris ambulat, & nescit quo uadat, sed per fidem & gratiam illustratur. Hæc est illa lux. Ioan. primo, quæ

illuminat omnem hominem uenientem in hūc mundum. Quartò modo, mundi est lux, sed hanc lucem mundus percipere non potest, quia mundus eum non cognouit, lux in tenebris lucet, & tenebræ eam, &c. Ipsi fuerunt rebelles lumini, sicut est lux mundi. Ecce eius perfectio. Verum quia omnis transferens se ad aliquam similitudinem se transfert, idcirco sciendum quod Christus dicitur lux, quia ipse luci comparabilis est. Est enim ut lux primo inflammatiuus caloris. Nam uidemus ex luce ignem accendi & corpora inflāmari, sed hoc nō accidit, nisi ubi eius radij maxime aggregantur. Vñ quia terra est sicut cētrū, in ea sunt magnæ inflāmationes, intantum quod tota comburreretur nisi contemperaretur a frigiditate & humore lunæ. Sic uere hæc lux Christus inflāmatiua cordium, ignē Dei uenit mittere in terrā, nec uult aliud nisi ut ardeat, sed hic ignis nō accēditur nisi ubi eius lucis radij aggregantur. Hoc autem solum fit in humilibus, q tenent locum centri, quia æqualiter a tumore circunferentiæ tenētur, quia ad circūferētiā qui sunt, habēt cor tumidū & inflāmatū. Insuper semper ambulat in magnis in corde suo, & circūferūt hincinde uarijs tētationibus cogitationis, solus aūt humilis stabilis est ad instar centri, ibi fit aggregatio diuinorum radiorum, ibi fiunt inflammationes. Exemplum huius de speculo concauo. Sunt enim speculum, quia ipsorum uita est speculum & terra ab omni macula polita per mansuetudinem, quia nullā continet austeritatem. Concauum per humilitatem, & ideo ex eo ignis accenditur sicut experientia docet. Exemplum aliud de amphora uitrea repleta aqua, in qua consimiliter ex radiorum concursu ignis accenditur. Amphora humana conditio propter fragilitatem, loca debet esse a macula culpæ, plena non carnalitatis sed munda, & clara, scilicet salutaris sapientiæ & discretionis. Nam si esset uacua non ualeret. Sed tunc

est plena aqua quando est ibi clara inspectio propriæ fragilitatis, tunc huic luci exposita radios eius recipit & ipsos aggregans ignem accendit. Secũdo excitatiuus uigoris, & istud sequitur ex primo, nã calor est inter omnia maxime actiuus sicut natura docet. Habet enim semper esse quodammodo in motu & actiõe quia dilatat, sicut frigus constringit. Sicut patet in congelatis Nam sicut phlegmatica semper in quiete & pigritia est, & melancholia in occulto, sanguinea in solatio, sic est cholerica natura semper in motu. Nota quod cognoscuntur in ploratu, quia semper amara stimulantur in corpore. Item in motu, quia semper sunt uelociores, sicut lux fit in instanti. Item ad omnẽ differentia loci, in multitudine respirationis, quia semper habet spiritum. Tertio est generatiuus coloris, nam elementa in propria natura nõ sunt colorata sex ex permixtione elementorum generantur colores uarij, quibus homines uenustantur. Item nota quo modo terram in se diuersas imagines imprimit, quia formam leoninam, dum. s. dat colorẽ fortitudinis, humanam, dũ, scilicet dat actũ prudentię &c. Quarto est fœcundatiuus valoris, facit enim terram cordis nostri germinare. Item terra germinat aurum. Adapta uirtutibus, septem uirtutes. Ponit secundũ actũ imitationis vt ipsum sequamur, & ideo dicit. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris. Magna gloria est sequi Deũ, dicit sapiens. Et singulariter dicit sequitur, quia superbus vult Deũ pręcedere, ut pręsuntuosus & arrogans, cui dicitur, Vade retro Satana, id est, aduersarie, quia nõ sapis quę Dei sunt. Tales enim qui hanc lucẽ non sequi, sed præcedere uolũt, in manus incident inimici. Sicut habetur figura Numerorum.

Num. 14 De filiis Israel, qui contra consilium Moysi voluerunt ascendere contra hostes cũ tamen Moyses eis protestaretur, Nolite ascendere, non enim est Deus vobiscum. Et sequitur quod percussi sunt a Chananæis & Amalechitis.

chitis. Ascendere est per præsumptioné erigi, qui, s. de propria temeritate confidunt. Hi ascendunt contra hostes, sed quia De⁹ ipsos nō pręcedit, ideo Chananei qui æmulatores interpretatur, & Amalechitæ populi brutales siue gens brutalis, peccata, scilicet & demones ipsos percutiunt, & corruere faciunt. Non sic aūt accidit illis quos Deus præcedit. Qui ipsum sequuntur faciliter superant inimicum, sicut habemus figuram. 2. Machabæorum. de Lysia qui congregato exercitu copioso, scilicet octaginta milibus, venit contra Hierusalem ut ciuitatem habitationem faceret gentibus templum uænderet, & sacrificium immutaret, & ad cultum gentium transferret. Qui ascendens prius inuasit Bethsuram quæ est in angusto loco prope Hierusalem, & impugnabat eam, quia ibi erat prędidium. Quod audiens Iudas Machabæus & qui cum eo erat in Hierusalem, ad dominum cum lachrymis exclamabant ut bonum angelum eis in subsidium mitteret, quo facto Iudas armatus cum multitudine sua, iter contra hostes arripuit. Et ecce apparuit angelus præcednes eos eques in ueste candida, armis aureis, hastam uibrans, & tunc omnes benedicebant Deum, parati non solum bestias inuadere, sed & muros ferreos duce præuio pertransire. Et tunc cum hostibus confligentes prostrauerunt es eis undecim milia peditium, & equitum mille sexcentos, & Lysiam tyrannum pessimum fugauerunt. Moraliter Bethsura domus siue habitaculum fortitudinis, significat propositum quod sibi fecit homo confidens amplius non peccandi, & hoc debet esse præsidium, ut iter præcludat, ne hostis in Hierusalem possit accedere, quam uult habitationem facere peccatorum, & conscientiam uęndere tanquam templum, dū sacrificium immutaret. Hanc Bethsuram hostis primo aggreditur, quia hoc præsidio habito quo homo in

2. Mac. 1

bono aliquo se firmauit,scilicet Iudæis confitentibus facilius credit capere ciuitatem. Exemplum de muliere,quam ut faceret uirum titubare primo decepit. Accedit autem cũ bis quadraginta milibus,quia trãsgressio peccatorum ex quadruplici passionis proueniẽs figurat eum quo hostis uult subijcere hominem. Ibi autem est duplex quadragenarius,scilicet transgressio quo ad cor,& quo ad operationem.Equites sunt carnalia desideria,quæ militant aduersus animam.Elephãtes qui genua non curuãt,significant motus superbiæ & vanæ gloriæ,& aliorum vitiorum spiritualium.Sed quid debet facere Iudas?Ad Deum recurrere. Iudas confitens,Machabæus ingeniosus & industrius, & tũc angelus domini Christus,scilicet angelus magni consilij in veste candida innocentiæ, in equo humanitatis cui insedit diuinitas,in armis aureis virtutis & iustitiæ, & tũc prostratis.11.milibus, scilicet tentationibus cordis,opera displicibilia quibus tentatur fugat, & fugit Lysias,id est dæmon generans tentationes,mille sexcẽti equites perimũtur,dũ scilicet carnalia desideria perimũtur.Sequitur consecutio vtilitatis,quia non ambulat in tenebris, dux utilitatis, quia subterfugit tenebras ignorantiæ culpæ & pœnæ æternæ, id est tenebras exteriores.Ioan.Ego sum via, contra culpam veritas contra errores,uita contra tenebras exteriores. Quantũ ad tertium probat Christus tripliciter quod suũ testimoniũ est verũ,tum quia conforme certę notitiæ,quia scio vnde veni, tum quia ipsi concordans secum,& in ore duorum &c.vnde conscientia interius & ipse superius,tũ quia testimonium verum non procedit a carne & a seruitute,nec est iudicium verum secũdum carnem,sed est secundum rectitudinẽ rationis &c.

Ioa.14.

DOMI-

DOMINICA IN PASSIONE

De Iudæorum obſtinatione, & incorrigibilitate.

Sermo Primus.

EGo honorifico patrem meum.] Ioan. 8. Gratia diuina eſt contentiua excellétię ſingularis. Ego. Suaſiua reuerentiæ uirtualis. Honorifico. Accenſiua amicitiæ uirtualis. Patrẽ meũ & c. [*Quis ex nobis arguet me de peccato.*] ubi ſupra. Iuxta ſententiam beati Gregorii. 29. lib. Moral. 32. peccatum diſciplinæ correptionem recepit, donec animã in profundũ demerſit, nec deſiſtit ut ex hoc ipſam prouenire faciat in diſciplinæ contemptum. Vnde ſic dicit. Anima peccato in quo labitur non poteſt eſſe contenta dum quotidie ad deteriora deiicit, quaſi in puteo quo cecidit fũdum non inueniit quo figatur. Vnde bene dicitur Prouer. 18. Peccator uel impius cum in profundum uenerit. contẽnet. Ex his patet quod ſignum hominis reprobati eſt cõtemnere correptionem, & ſignum quod homo ad profundum peccatorũ uenit, quando habet Auditum clauſum. Affectum prauum. Aſpectum cæcum. Animum induratum. Quare igitur iniqui Phariſæi rebelles omni iuſtitiæ uiam omnimodæ reliquerunt ueritatis. Idcirco Saluator noſter ad profundum peccatorum ipſos deuenire oſtendit ex pręmiſſis quattuor, quę in euangelio hodierno oſtendũtur, uidelicet quòd ipſorum erat

Auditus iniuſtitia obturatus. [*Quis ex uobis.*]
Affectus nequitia deprauatus. [*Reſponderunt igitur Iudæi.*]
Aſpectus malitia excæcatus. [*Dixerunt Iudæi.*]
Animus pertinacia induratus. [*Tulerunt igitur lapides.*]

Quantum

Quantum ad primum dicit sic, [*Quis ex uobis &c.*] Vbi uult ostendere quòd ratio quare illi Chistum au dire nolebant,non erat ex parte sui, sed quia eorum aures erant ad ueritatem obturatę per malignitatem, & facit talem rationem.Cum omnis homo naturaliter scire desideret , quod aliquis alicuius doctrinam cõtemnat audire,non est nisi altera trium causarum , uidelicet aut propter malitiam siue peccatum docto ris.Aut propter falsitatem & errorem doctrinæ. Aut propter obstinationem auditoris. Prima & secunda non sunt in causa , ergo &c. Probatio minoris quantum ad utramque partem nam mea,ait Christus, ma litia non est in causa, quis enim ex uobis arguet me , &c Grego.Pensate fratres mansuetudinem dei, non dedignatur enim ex ratione ostendere se non esse pec catorem,quia ex uirtute diuinitatis poterat peccatores iustificare.Dicit autem Origenes quòd solus Christus hoc dicere potuit.(*Quis ex uobis &c.*)pro eo quod ipse peccatum habere non potuit.Huius autem ratio nem assignare possumus,quia quanto res est uni extre mo coniunctior,tanto est altero elongatior, humanitas autem Christi coniunctissima fuit diuinitati.Nam illa coniunctio fuit & est maior omni alia secundum Damascenum,& ideo maxime est remota ab altero ex tremo,scilicet a peccato,quod est nihil secundum Au gustinum super Ioannem. Item fons mari contiguus & submissus non potest priuari aqua.Humanitas autē Christi uelut in plenitudinis gratiæ scaturientis est coniuncta diuinitati quæ est magistra gratiarum. Secundo Christus probat eandem minorem quantum ad secundam partem,quia ego ueritatem dico uobis, & tamen non creditis mihi. Sequitur ergo ex hoc ꝙ uos obturastis audiunt mentem uestrā a deo auertētes.(*Vnde propterea uos non auditis,quia ex Deo non estis.*] Nam in maliuolam animam non introibit sapientia. Christus ergo sine peccato erat, & uerum dicebat

Pe-

Petrus, Qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Nam omnes sensus sunt nuncii cordis & ianua. Inquantum autem nuncii, libenter accedũt ad illa ad quæ eos cor transmittit. Inquantum autem innua, libenter suscipiunt quæ cor diligit & acceptat, & illa diligentissime introducit. Ex his sequitur quòd (*qui ex deo est uerba dei audit.*) Nota hic de illo qui portabat fimum, & fimo continuè aduersabatur, sic multi quando de deo aliquid audiunt dormiunt ex fastidio. Hi bene fuerunt figurati Nume. 21. in illis filiis Israel qui dicebant, anima nostra nauseat super cibo isto leuissimo. Illis namque cibus diuinus generabat fastidium quod illis ueniebat de secretario peccatorum. Et Num. 11. commemorãt septem, scilicet carnem, id est gulam, pisces, idest lasciuiam quæ ex gula sequitur, quia homo qui delicate uiuit postmodum natare cupit in coucupiscentiis carnalibus, contra quas est ieiunium inuentum, pepones, idest uanam gloriam, cucumeres frigidos, idest inuidiam, alia quę inflant, idest irã, Cepe quę fructificant in omni loco, idest auaritiã quæ ardet, porros, idest acidiam. Qui igitur talibus stimulantur, illi dulcedinem non percipiunt verbi dei. Sed quid interdũ facit deus, Complet ipsorum desiderium, vt suũ furorem exagitet contra eos. Adhuc (inquit Num. propheta) carnes erãt in dẽtibus, & ecce furor domini cõcitatus in populum percussit eũ plaga magna nimis, & tunc mortui sunt qui ctrnes, idest carnales & mundanos affectus desiderauerũt. Nota de illis qui ueniunt ad prædicationem causa videndi, hi faciunt peius quam alii. *Num.* 11

Quantũ ad secundum ostenditur affectus iniquus Pharisæorum in contumeliam prorumpentium.) *Responderunt igitur Iudæi*) Christo (*& dixerunt,*) quòd ideo nolebant uerba eius audire, tum quia eius doctrina erat erronea, tum quia ipse pessimus & infamis. Primum ostendunt, quia ipse erat Samaritanus, & per

consequens legis subuersor & falsificator. Secundum probant, quia dæmonium habes, & per consequens es homo deditus totus peccato. Dæmon qui in te habitat facit te loqui. Sed agnus mansuetus non conuiciando, respondit humiliter nullum peccatorem continere ueritatem. Et primo probat dupliciter se non habere dæmoniū. Primo sic. Ille non habet dæmonium qui patrē cęlestē honorificat, nec ab hoc desistit in cōtumelia nec in honore sibi facto, sed ego honorifico patrē meū, nec ꝑ uestras cōtumelias ab eius honore uolo desistere &c. Probatio maioris, q̄a suꝑbia dęmonis semper ascendit. Psal. Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper, & talis deū continue inhonorat. Secū-
Hiere. 2. do sic. Diabolus quæsiuit propriā gloriā quæ fuit causa suę ruinæ, ergo omnis qui habet dæmonem, ab ipso habet gloriam propriā requirendam, sed ego propriam gloriam non quęro, quod patet, quia non curo de meis contumeliis quas infertis, sed potius cōmitto illas deo patri qui quærit gloriam meam, & ad quem pertinet talia scelera iudicare ergo &c. Tertium autē ꝙ non sit legis subuersor, probat per unam rationem. Vbi aduertendum quòd Christus intentioni eorum respondit, non uerbis. Dixerant enim quòd Christus erat Samaritanus, ex hoc uolentes dicere quòd Christus erat subuersor ueritatis & legis. Christus igitur primum non negat, scilicet se esse Samaritanum, quia Samaritanus custos interpretatur. Ipse autem erat ille custos de quo Psal. Ecce non dormitabit neque dor-
Psa. 120. miet qui custodit Israel &c. Ille insuper cui dicitur Isai. 21. Custos quid de nocte? Custos qui non curat de nocte peccatorum, quid ad te de peccatoribus sic in malitia obstinatis & obtenebratis? Sed respondit, uenit mane, in ortu scilicet lucis meæ, quia ego sum lux mundi, in quo mane hæ tenebræ possunt expelli, sed postmodum ueniet nox futura, & ideo si quæritis quęrite, scilicet quando dies est, & conuertimini & uenite.

te. Est igitur ut dixi Samaritanus ille qui curam egit sancii, quem lex & prophetæ, sacerdos & leuita incuratum relinquerunt, qui ipsum posuit in iumento suo & apponit uinum a mortificatione doctrinæ & a putredine culpæ præseruans & oleum lenitiuum clementię & misericordiæ dulcorantis. Propterea igitur non negauit se Samaritanum esse. Respondit tamen intentioni eorum, ostendens se non esse ueritatis legis subuersorem, & arguens sic. Ille non est legis subuersor qui ad finem legis ducit, quia talis legem a fine proprio non diuertit, sed ego sum huiusmodi. Probatio namque finis legis est uita. Vnde inquit Moyses. Audi præcepta domini, ut sis longæuus super terram. Et Christus etiam. Hoc fac & uiues, & [*Si quis sermonem meum seruabit, mortem non gustabit in æternum,*] & ut ait sapiēs, Christi doctrina lignum est uitæ his qui apprehenderunt eam, & qui tenuerit eam beatus. Sicut ergo lignum uitæ præseruabat a morte, sic doctrina Christi a morte scilicet secunda. Vnde in æternum non gustabit mortem nec culpæ nec pœnæ. Vel possumus sic dicere quantum ad prædictam auctoritatē. Custos quid de nocte, scilicet liberans. Duplex est nox scilicet culpæ & pœnæ, & ab utraque liberat. Augustinus. Idcirco una die & duabus noctibus Christus fuit in sepulcro, ut una luce diuinitatis suæ duplicem noctem auferret. Et respondit custos uenit mane, scilicet iudicii, & nox, scilicet mortis, quasi dicat, habete ista in memoria, quia iudicii memoria aufert superbiam, mortis memoria auaritiā & luxuriam. Si igitur quæritis, in horum memoria quærite & cōuertimini & uenite. Vel aliter, uenit mane prosperitatis, & nox aduersitatis. Et ideo si quæritis in aduersitate, quærite in prosperitate quo contra Hier. 2. Verterunt ad me terga, & non faciem, & in tempore tribulationis dicent: Libera animas nostras. &c. *Psal. 73.*

Quantum ad tertium, ostenduntur excæcati, &

probant

probant tripliciter Christum habere dæmonem, & per consequens ipsum dæmonem esse. Primo cum dæmon sit pater mendacij, ipse in te habitans facit te sic mentiri. [*Nam Abraham & prophetæ mortui sunt.*] Tunc sic. Aut doctrina Christi concordabat cum doctrina eorum, aut non, si non, ergo es legis subuertor, si sic, ergo es mentitor. Secundo, quia ipse qui se exaltat indigne super maiores est dæmoniacus, tu es huiusmodi ergo &c. Probatio, quia facis te maiorem Abraham. Tertio, quia ille qui seipsum non cognoscit est excœcatus a dæmone, tu es huiusmodi, quem.n. teipsum facis? quasi dicant, tu cordis tumiditate dicis, Si quis sermonem meum seruauerit &c. Sed ad ista respōdit Saluator cum omni mansuetudine quantum ad tria præmissa. Primo, qui indigne se exaltat super maiores, nō ostenditur quærere gloriam, quia si ipsam quæreret, ipsa esset nihil, idest peccatum, sed Deus pater ipsum Christum exaltat, quia quærit gloriam eius, & filium glorificat. Secundo, quòd non præripio gloriam, dicēs quia cognosco patrem, & tamen uos non cognoscitis eum, immo si dicerem me eum non cognoscere tunc essem mendax, negando uerum, sicut uos estis mendaces, affirmando falsum, dicentes uos cognoscere illum, cuius notitiam non habetis. Tertio, quòd dicitis Abraham mortuum, cōtra omnis mors de qua loquor, ad luctum, & tenebras terminatur, sed Abraham non sic est terminatus. Probatio. Exultauit enim ut uideret diem meum. Igitur ibi fuit lux quia uidit, & tamē accipiunt econuerso, quasi scilicet Christus Abraham uiderit, dicentes. [*Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham uidisti?*] Futura autem multa potuit Abrahā præuidere in spiritu, quæ tamen econuerso eum non uident. Et ideo dicunt, [*Quinquaginta annos nondum habes &c.*]

Sequitur quartum, & patet. Moraliter. [*Si ueritatem dico, quare non creditis mihi?*] Misera peccatoris conditio,

tio, redemptori credere nolens Psalm. Generatio quæ non direxit cor suum,& non est creditus cum Deo spiritus eius. Et iterum. Non crediderunt in Deo nec sperauerunt in salutare eius. Credidit tamen proditor 1. Mach. Locutus est ad eos uerba pacifica in dolo, & crediderunt ei,& irruit super ciuitatem repente &c. Dic hanc figuram, si uis quomodo diabolus irruit super ciuitatem.i.animā quando dolose loquitur u tcredamus. Percutit enim plaga magna dum .s.ipsam sauciat culpa, quæ plaga nisi per supernum medicū curari nō potest. Vel uulnerat conscientiam, perdit populum multum, quia omnia præcedentia opera anninilat, accipit spolia, quia ipsam spoliat gratia, succendit eam igni.i. quasi feruorē mali desiderii excitat, destruit domos.i. habitaculum conscientiæ, dissipat muros.i.diuinā præcepta, quibus ab hostibus tuebatur, captiuat mulieres i opera misericordiæ, natos.i.stabilitatē, pecora.i.simplicitatem cordis. Vel domos destructas possumus intelligere exempla sanctorū in quibus debet homo habitare, quæ omnia exciduntur a corde. Ista omnia miser peccator attendit & tamen ab eiusd omino separari non potest, sed potius ei credit, cūm tamen dicat ei dæmō. Venite sapienter opprimamus eū. Affligitur, deluditur, perimitur,& tamen negligit eius manus euadere, sicut bene Exodi figuratur. Vbi dicitur quòd dixit rex Aegypti. Ecce populus filiorum Israel multus est, & fortior nobis est, uenite & sapienter opprimamus eum, ne forte multiplicetur, & si ingruerit contra nos bellum, addatur inimicis nostris, expugnatisque nobis egrediantnr de terra. Et sequitur quòd imposuit eis onera laborum triplicis generis. Primo uidelicet, ædificare ciuitatem tabernaculorum quæ erant in finibus regni, ut pro defensione milites morarentur,& quantùm ad hoc colligebant paleas,& faciebant lateres, & numerum debitum assignabant præpositis operum. Secundo portare lutum palearum,& uiarum in cophinis.

Psa. 77.

Exod. 1.

nis, iuxta illud, Manus eius in cophino seruierunt. Tertio diuidere fluuium Aegypti in riuulos ad patriã irrigandam. Ecce tu miser peccator credis, nec tamen per Moysen, idest per diuinã legem uis ab illa miserabili seruitute abduci. Nota, dicit dæmõ, uenite sapienter opprimamus, quia primo decipit hominem sapienter, postea opprimit, ne scilicet fruatur homo consortio angelorum, & de terra egrediatur. Nota tres ciuitates tabernaculorum, tria uitia quæ sunt in mundo, quarum una dicitur Phiton, & interpretatur os abyssi, quæ significat auaritiam, quę non satiatur diuitiis, uelut namque ligna faciunt ignem maiorem, sic plerunque diuitię magis incendunt ad auaritiam & ardorem. Secunda uocatur Ramasses, quæ interpretatur commotio tineæ, & signat luxuriam, quæ ad instar tineę est de carne consurgens, & carnem consumit. Istam ciuitatem seu tabernaculum ædificat qui gulę & luxuriis deseruit. Tertia dicitur Heliopolis, idest ciuitas solis, & significat superbiam & uanam gloriam. Sol enim dicitur solus lucens & significat superbum & uana gloriosum qui solus inter alios uult reputari & lucere. Hanc ędificant tyranni & oppressores & procuratores honorum. Et aduerte quòd bene dicuntur ciuitates tabernaculorum, quia sicut tabernaculum est habitaculum quod transfertur de loco ad locum, sic hic sunt ædificia non manentia. Iob. 15. Ignis deuorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiũt. Tabernacula sunt in qibus nobiliter habitamus. Ad has ciuitates ædificandas spargitur populus Israel per Aegyptum, idest per mundum, colligit latera, idest carnale & terrenum desiderium apponit indebitæ delectationis, colligit paleas, idest peccata, cum quibus ipse est finaliter comburendus. Succendit ignem furoris mali desiderii. In his ciuitatibus habitant milites Pharaonis, idest carnalia desideria, quæ militãt aduersus animam, ut tributa accipiant operum nostrorum,

ut

ut nec ingredi nec egredi permittant aliquem sine tributo & seruitute. Colligunt insuper lateres, dum, scilicet non considerant propriam fœditatem, sed illam a sua consideratione abiiciunt, cum tamen Mich. Humiliatio tua in medio tui, diuidunt fluuium. i. diuitias uel delitias, quas trāsmittunt ad omnes. Moraliter loquitur nobis Christus. [*Si ueritatem dico uobis.*] Regula enim est apud doctores & magistros, quod unicuique experto in scientia sua credendum est, sed proh dolor oībus nondū expertis & lenonib. creditur, credit Prisciano de grammatica. Aristoteli de logica, & syllogismis, & sic de aliis auctoribus, soli Christo credulitas denegatur, & tñ ipse dixit conquerendo, Si ueritatem dico uobis (Si. i. quia) quare non creditis mihi. Sarraceni Mahumeto fidem adhibent, & sic de aliis. Soli Christiani Christo credere dedignātur. Credunt mundo, credunt dęmoni, credunt carni, credunt peccatis, quæ omnia nituntur animam demoliri, soli ueritati credulitas denegatur. Mihi inquit Christus debetis credere multiplici ratione, uidelicet, Quia in me est ueritas uitæ. Quis enim ex uobis arguet &c. *Mich. 6.*

Veritas doctrinę, quia ego ueritatem dico uobis.

Veritas iustitiæ quia tribuit unicuique &c.

Veritas famę, quia Abraham exultauit ut uideret &c.

Veritas essentiæ, quia antequam Abraham fieret ego sum. Est enim ueritas quæ consistit in communicatione ad alterum uelut ad alterum, & hęc ueritas in me est, quia ego gloriā meam non quæro, sed honorifico patrem meum. Si igitur ueritatem dico uobis, quare non creditis mihi? O ueritas splendida, splendida & luminosa, quæ a miseris sic miserabiliter reprobaris. Isa. 59. Corruit ueritas in plateis, ubi iustitia non potuit ingredi, ut eam subleuare posset. Oseę. 4. Non est ueritas Dei in terra. Dan. 8. Prosternetur ueritas in terra. Ergo si non credere uelimus saltem ipsum audiamus quid dicere uelit, si nos possumus *Dan. 8.*

aliquo modo ad credulitatem inducere. Loquere igitur domine, ecce promittit, Quis ex uobis arguet me? uere nullus, quia domine tuus affectus est plenus charitate & dilectione, tua mens suauitate, tuum cor humilitate, tua caro puritate, tuus affectus ueritate, tua manus largitate, tua opera sanctitate & exemplaritate, à uestigio enim plantæ pedis usque ad uerticem capitis nõ est
2.Re.14 in te macula, ut dicitur. 2. Reg. 14. Nota figurã quomodo tondebatur, quia grauabat eum cæsaries. Absalõ est Christus filius dei patris cæsaries, affectus charitatis dominicæ procedens. Itaque fuit ipse suspensus in ligno in nemore huius mundi, cui ligna ipsum imposuit mulus super quem insidebat. i. sterilis populus Iudæorũ cui insidebat per doctrinam. Hæc est illa cæsaries qua mulieres Israel. i. animæ fideles suã ornabant capita, quia Christi uirtutibus qui est caput nostrum nostræ mẽtes ornantur. Hæc cæsaries ponderat ducentis siclis, quia cõtinet perfectionem utriusque stolæ & utriusque uitæ. Sic igitur hic Absalon patris filius fuit, sic in omnibus mirabiliter speciosus. Propterea nullus ipsum potest arguere de peccato. Si igitur Christus ait, nullus me de peccato potest arguere igitur filiæ Hierusalem quæ uos in ea ornatis cæsarie super uos flete, quia si oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam quõ modo tu plenus peccatis cũ delitiis ingredi poterit alie
Act. 14. na? Nam per multas tribulationes &c. dicitur Actuum, Attẽde sanctos ut nõ per uiam carnalitatis incesserint. Igitur ueritatem dico uobis, sed uos non creditis mihi. Ego te emi sanguine innocentię, tu te uenundas sub peccato. Sed utinam huic ingratitudini nõ addamus cõtumeliam & persecutionem. Christus namque abscondit se propter te in utero uirginis, & egressus est de templo cælorum. Psal. in templo eius omnes dicẽt gloriam.
Psal. 64 Iterum egressus est de templo uteri uirginalis. Psalm. Sanctum est templum tuum, & abscondit se, quia uere tu es Deus absconditus sub veste humanitatis. Item vt

te

te pacificaret egressus est de templo corporis sui. Soluite templum hoc &c. Et abscondit se in monte, abscõdita est fortitudo eius &c. vt scilicet te in suo sanguine pacificaret, nunc ad tuę conscientiæ templum ingreditur, & tu miser lapidas eum, nec ei vis tributum reddere quod teneris. De hoc figura. 3. Reg. 12. de Roboam qui dilatans populus interpretatur, Deus pater qui genus humanum dilatauit, ad ipsum Israel qui a Deo apostatauit, misit Aduram, qui fluuius s. pietatis & sanguinis, exaltatus in cruce interpretatur, quem populus lapidauit, & constituit sibi dominum populus memoratus Hieroboam qui est diuisio populi, & superius diiudicans, qui nunquam permisit populum ipsum ad Deũ conuerti, sed constituit ei idolum in Bethel quæ domus Dei interpretatur, quia intrauit in conscientiam, & in mentem ubi esset domus Dei. Sed veritatem dico vobis. Dicit nobis veritatem quando docet nos mũdum contemnere, & nos non credimus ei &c.

EADEM DOMINICA, De Christi Pontificatu super Episto.

Sermo Secundus.

CHristus assistens pontifex futurorum bonorum.] Ad Heb. 7. Secundum quod ait Apostolus ad Hebręos. 10. Lex vmbram est habens futurorum bonorum. Sicut enim umbra nihil ad perfectum ducit, sic nec lex, ut ibidem dicit in eadem epistola. 7. cap. Quia opera Dei perfecta sunt, & Deus ut ait Augustinus, imperfectum nihil relinquit quin ad perfectum deducat, idcirco imperfectionem legis, & per consequens sacerdotij legalis, ut ad perfectionem redu

ceret ipsam,in legẽ transtulit gratiæ quę est utique lex libertatis.Hæc autem translatio facta est in Christi passione,cuius mysteria hodie inchoantur, in qua Christus constitutus est sacerdos & hostia.Et ideo nunc ad translationem eius nos diligenter prępatemus. Apostolus facit in hodierna epistola comparationem legis testamenti ueteris ad testamentum nouum,& sacrificij ostendens legem nouam perfectiorem quo ad tria,uidelicet quo ad personam sublimiorem, quia ibi peccator,hic Dei filius est pontifex.Ad hostiam synceriorẽ, quia ibi uitulus, hic Christus Dei filius offertur. Ad efficaciam sublimiorem, quia ille ostendebat munda corpora,hic autem mundas animas.Ephe.5. Semetipsum pro nobis obtulit.

Decretum legis Moysi,& ueteris testamenti cõsistebat.1. In sacerdotio externo. 2. In cultu corporali.3. in tabernaculo,seu templo manufacto.4. In sacrificio externo.5.In purificatione externa.

Decretum euangelij,quod habet nouum testamentum 1. habet sacerdotium internum, a Christo institutum. 2. cultus spiritualis. 3. Spirituale templum. 4. spirituales uictimas, & cæremonias. 5. internam purificationem. Vide quàm magnum sit discrimen?

Primo Aaron eiusq; successores pontifices, incedebant redimiti cultu auri,& argenti, perficiebant sacerdotium externo apparatu,& cæremonijs, impetrabãt populo Israel purificationem externam. Christus ingredibatur expolians diuini spiritus ornamentis, inardebat diuina charitate,obedientia,& patientia, obtulit uictimam in cruce, & impetrauit semel remissionem peccatorum, quare dixit in Ioan. 19. consumatum est.

Secundo Aaron,& sui pontifices,semel tãtum,quot annis ingrediebantur in sancta sanctorum reconciliantes populũ ad tẽpus p sanguinẽ Hircorũ,&c. Christus se-

semel in cruce, sese obtulit; & pro nostris, ac totius mũdi peccatis, mortuus est, atq; unica oblatione, hoc fecit, uolens ut eius sacrificii semel facti recordemur, per consecrationem, & potestatem, quam dedit sacerdotibus consecrandi ut patet in Luca 23. Tertio Tabernaculum Moysis fuit distinctum in atrium, & sanctum, in quo fuit candelabrum, mensa, & altare, in eo quotidie sacerdotes offerebant uictimas, Erat etiam sanctum sanctorum uelut chorus nostri tẽpli, habebat arcã testamenti, supra quam Cherubin, & põtifex in eo summus, semel quot annis intrabat oblaturus, pro se, & populo. Nunc homo est templũ spũale tres partes habens, corpus quo operatur externe. Animũ, quo cõprehendit rõni consentanea: Spiritum, quo cõprehendit inuisibilia Christus aũt, uerus & summus põtifex noster, mediator est, & intercessor pro nobis apud patrẽ 1. Tim. 2. sed Christus (hic in proposito) est tabernaculũ in quo cõtra diabolũ pugnauit. Vnde Dauid. In sole posuit tabernaculũ suũ. Et fuit Christus [*tabernaculũ non manufactũ*] quia opere spũs sancti concepta fuit lapis abscissus siue manibus. Ideo dicitur [*põtifex futurorũ bonorũ,*] quia per eius pontificatũ, in bona uera non figuralia cælestia nõ tẽporalia introducimur. 4. Pontifex legalis sacrificio externo utebatur, sanguine. n. bestiarũ sacrificabat, qui ex uirtute propria non poterat quemquã iustificare, neq; in cœlũ introducere Christus sanguine proprio ingressus. Ephe. 5. Vnde nõ carnem, sed animam mundat, & ubi sanguis ille ab exteriori macula purificabat, scilicet a contactu mortui, Christi sanguis, mundat interius conscientiam, quod fit per fidem Act. 15. [*Et ideo noui testamenti mediator est, &c.*] Nota ergo quàm magnum discrimen sit, inter uetus, & nouum testamentum, & cognosce quod nouum testamentum præfertur ueteri, quia potest, quod non poterat uetus, & prædictum est a Hieremia. Hinc est, quod dixit Apostolus *Hier. 31.*

Dan. 2.

cap. 8. Hebræorum. Talem habemus pontificem, qui consedit in dextera sedis &c. Vide quintum & sextum caput Epistolæ, & uidebis paulum ostendere Christũ esse pontificem, atque excellentiorem pontificẽ ueteris legis. Exercuit pontificale officium, pietatem habuit, non promouit seipsum ad pontificatum, fecit pontem è terra, ad cœlum præeminet Melchisedech, Moysi, Aaron, & Leuitis. Verum sicut Christus est assistens põtifex, &c. Ita, nos debemus Deo assistere. Primo affectuosa uerba promouendo, quibus interior spiritus ad deuotionẽ excitetur (ut dicit Diuus Aug. ad proban.) Secundo lachrymas copiosas fundendo, quibus nescio (ut dicit Chrysostomus) quid Deo gratius esse possit, quando, scilicet ex dolore peccati procedunt. Tertio uulnera peccatorum nostrorum ei præsentando, ut sanentur, dicens cum Psalmo Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum. Sic enim spiritualis Pontifex, & Sacerdos homo efficitur, semetipsum Deo offerendo. Quod nobis concedat Dominus.

FERIA SECVNDA IN PASsione. De malis, quæ ex superbia, & inuidia oriuntur.

SI *quis sitit ueniat ad me.*] Ioan. 7. Dominus noster Iesus Christus uolens nobis suę gratię beneficium impartiri, in uerbis propositis tria facit. Primo nanque supponit indigentiam, [*Si quis sitit.*] Secundo imponit confidentiam, [*Veniat ad me.*] Tertio promittit affluentiam, [*Et bibat.*] Apostolus Paulus ad Rom. 12. Tribuit nobis formam qualiter debeamus inimicorum, seu persecutorum nostrorum malitiam superare dicit sic. Noli uinci a malo, sed uince in

bono

bono malum. Et in quo bono debemus uincere malum ipse explicat ibidem, quòd hoc debet fieri specialiter in duobus, scilicet in humili, uel in molli responsione. Benedicite persequentibus uos, benedicite, & nolite maledicere, humili nanque responsione statim mens elata prosternitur. Sicut enim dicit sapiens. Prouerb. Responsio mollis frangit iram, econtrario sermo durus suscitat furorem'. Et Ecclesiastic. 6. Verbum dulce multiplicat amicos'. Vnde, & uerbum placabile lignum uitæ. Secundo in pingui, uel fertili cibatione. Si inquit esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sitit, potum da illi. Hoc enim faciens carbones ignis congeres super caput eius, idest ardorem pœnitudinis de offensa. Quia igitur hic est modus, ideo istum modum in suis actibus Saluator uoluit nobis ostendere, sicut manifestat euangelium hodiernum quàm humiliter respondit, & quàm largiter se obtulit. Prou. 15

Et tanguntur in eo quattuor uidelicet

Temeritas siue malignitas præsumptionis illorum, scilicet iniquorum Iudæorum, & Phariseorum. [*Miserunt principes.*]

Humilitas responsionis. [*Dixit eis Iesus.*]

Obscuritas locutionis. [*Dixerunt igitur Iudæi.*]

Fertilitas oblationis. [*In nouissimo autem.*]

Vel possum dicere quòd tria ponuntur in euangelio uidelicet

Iniqua legatio peruersi generis. [*Miserunt.*]

Benigna responsio tranquilli pectoris. [*Dixit eis Iesus.*]

Paterna oblatio fœcundi muneris. [*In nouissimo.*]

Moraliter autem omnia uitia lapidant Christum, & ipsum fugant de templo conscientiæ prout heri dictũ fuit, sic mittũt nuncios detestabiles ad ipsum per mundum de corde & conscientia.

Inter alia vitia sunt duo perniciosa, scilicet superbia signata per principes, & inuidia signata per Phariseos,

quę salutē perimunt, nec eam dimittunt quiescere. Et enim bene uidemus quod hæc duo uitia nihil secum breuiter compatiuntur. Nam simile naturaliter appetit suum simile, non sic de superbo, qui cum superbo non potest quiescere, similiter ne inuidus. Quot autē ministros hæc uitia mittāt satis patet. Plures namque

4.Re. 6. transmittunt quam sciremus exprimere, Sed de talibus dominus conqueritur dic. Nunquid scitis quod miserit filius homicidæ huc, ut præcidatur caput meū. Narra historiam succincte, quomodo Samaria obsidebatur. Ioram excelsum peccatorem significat qui se

Psal. 17. erigit contra Deum. Psa. Et super excelsa statuens me. Huic regnum Samariæ, id est animæ uel conscientiæ committitur. Contra hunc ascendit rex Syriæ, scilicet dæmon, obsidet ciuitatem, id est animā, facit in eam famem & appetitum terrenorum. Mulier, id est uoluptas ardore desiderij coquit spiritum tanquam filiū, & ipsum cum sensualitate comedit, sed sensualitas sensualem appetitum cogere non uult tunc peccator Ioram qui in tali tētatione deberet ad Deum recurrere in contumaciam ueniens, uult perimere. Heliseum id est Saluatorem Christū, & mittit nunciū, immo plures nūcios. Hos nūcios miserūt Iudæi, sed aduerte quid dicit dominus eis. [*Adhuc modicum tempus &c.*] Nota nō permittit se adhuc interfici, sicut nec Heliseus. Et dicit. [*Adhuc modicum tempus.*] Quamdiu peccator est in spe salutis, Christus adhuc est cum eo, saltem quantū ad spem, quæ potest peccatori de suo inesse conuersione. Facit autem Christus nos considerare sex, quibus nos debemus moueri ad pœnitentiam, uidelicet

Breuitatem temporis [*Adhuc modicum tempus*

Charitatem muneris. [*Vobiscum sum.*] id est ad uestrā utilitatem.

Benignitatem intentionis. [*Ad eum uado qui misit me.*]

Grauitatem siue malignitatem criminis [*Quæritis me.*

Sub-

Subtractionem misericordiæ sine remedij. [*Non inuenietis.*

Illatione sentẽtiæ. [*Vbi sum ego uos non potestis uenire.*] Vere ad eum ire non possumus, dum scilicet proximũ offendamus, quasi dicat, non potestis esse in humilitate sicut ego sum. Verum quia sine subsidio gratiæ ad eum peruenire non non possumus, ideo [*in nouissimo die festiuitatis ipse clamabit. Si quis sitit veniat ad me & bibat.*] Sitim autem prouocant asperi labores, quibus homo laborat inutiliter. Insipidi sapores, quibus gustus interior afficitur. Feruidi calores, quibus consumuntur humores. Turbidi languores quibus fiunt alterationes. Supponit sitim & ad potum inuitat non aquæ nociuæ, scilicet delectationis terrenæ, sed supernæ, quæ est aqua uiua. Nam delectationes mundanæ sunt aquæ periculosæ quæ demergere habent animam. Et ideo delectatio dicit. Si quis sitit in mari, id est in amaritudine culpæ, tandem habebit amaritudinem pœnæ. Hæc autem est aqua quam diabolus misit post mulierem. Apo. 12. Vide figuram. Hic nãque fluuius est delectationis mũdanę memoria. Et ideo bene post mulierẽ mittitur. Ibi notatur quo ad figurã, ꝙ filiũ quẽ parit, concepit ex Deo. s. gratia. Vnde spiritus sanctus superueniet in te Lucæ. 1. Hanc uult draco deuorare, qa etsi cõceptionẽ impedire nõ potuit, saltẽ per inanẽ gloriã uel ingratitudinẽ uult ipsam perimere. Nota periculũ est puerũ nudare & exponere aeri uel uẽto ꝑꝑ teneritudinẽ, sic de opere nouiter facto &c. Ideo uadit mulier ad solitudinẽ, Puer aũt tũc accipitur a Deo q ĩ uita eũ cõseruat. Aduertendum tamen quod istis aquis & hoc fluuio est licitum ut temperate, & quia illi bellatores usi sunt, De quo exemplum & figura de Gedeone Iudicum. qui ad fontem aquæ elegit populũ qui erat cum hostibus pugnaturus & habiturus uictoriam & fuerunt. 300. in uniuerso. Gedeon interpretatur humilitatis deprecatio, ille qui dicit. Matth. Discite

a me

a me &c.Hunc deus pater ducem & redemptorem cõ stituit.Prope aquã delectationis genu flectentes sunt illi qui dissolutis gressibus & absque respectu non aquas sibi,sed se aquę applicant.econuerso faciunt bo ni,& ideo illis solum datur uictoria de hostibus, & di cuntur.300.centum propter cumulum perfectionis, tres quia ille numerus solus est suo aggreganti imme diate unitus,quem uelut fidelis sequitur scilicet bina rium charitatis geminatæ.Hanc aquam non dat deus sed aquam uiuam. Et signanter dicit flumina,quia fluuius est Sonorus concussione.Largus effusione. Rapidus siue festinus commotione.Procliuus descensio ne.Recuruus incessione. Sic gratia spiritus sancti est sonora, quo ab honestam locutionem.Apoca.10. In ore ipsorum dulcis resonebat sonus.Marc.Vltimo.Lin guis loquentur nouis.Larga quo ad charitatiuã cõmu nicationem,quia dat res temporales subueniẽdo cor compatiendo.Corinth.11.Quis infirmatur & ego non infirmor &c.Eccles.24.Ego sapientia effudi flumina. Rapida,quo ad promptam operationem, quia amor dei secundum Augustinum nescit esse otiosus. Procli ua descensione,scilicet per humilitatem.Recurua quo ad gratiarum actionem. Item quo ad reductionem, quia sicut a deo uenit ita ad deum perducit.Vnde hic dicitur aqua uiua.4 Reg.3.Facite alueum torrentis hu ius fossas & fossas.Hæc enim dicit dominus.Non uide bitis uentum neque pluuiam,& alueus iste replebitur aquis, & bibetis uos & familiæ uestræ & iumenta uestra.Insuper tradet Moab in manus uestras. Facite alueum torrentis,hoc est in uobis ipsis sit torrens pœ nitentia,quæ per uos transire debet. Psalm. Torren- Psa.123 tem pertransiuit anima nostra.Hic est torrens ad quẽ dominus destinauit Heliam. 3. Reg. 17. Vade contra orientem,hoc est,contra mundi gloriam,& abscõde te in torrente Carith,qui occurrens ignis,scilicet amo ris,uel occursus igneus,idest incendii interpretatur,

qui

qui eſt contra Iordanem,ideſt contra refluxum, & ibi de torrente bibes.Hic eſt torrens.Hiere.31. Adducam eos per torrentem aquarum in uia recta,& non impingent in ea.Foſſas & foſſas , ideſt duplicem hnmilitatem cordis & conuerſationis.Matth.11.Diſcite a me, quia mitis ſum &c.Hæc dicit dominus.Non uidebitis uentum,ideſt tentationem obnubilantem cõſcientiam,nec pluuias,ideſt delectationes diſſoluentes, & alueus iſte replebitur aquis,ſcilicet gratiæ.Alueus em̃ torrentis,ideſt homo per quẽ tranſit pœnitẽtia, aquis replebitur gratię,ſi tamen fodiatur humilitate. Gen. Foderunt in torrentem,& inuenerunt aquam uiuam. Et bibetis uos & familiæ ueſtræ,& dabit dominus uobis uictoriam.Pſal.De torrente in uia bibit. Hic torrens inundat tempore hyemali,ſcilicet in uita præſenti,ſed tempore æſtiuo exſiccatur,ideſt tempore futuræ felicitatis.Vel aliter,afflictionibus redundat. Pſal. Percuſſit petram,& fluxerunt aquæ,&c.

*Gene.*20 *Pſa.*169

FERIA III. IN PASSIONE
De Humilitate quam Chriſtus in Diebus feſtiuis exoptat.

Vos aſcendite ad diem feſtum.Ioã.7 Gratia ſpiritus ſancti ad tria ſingulariter nos conducit, uidelicet Ad altitudinẽ perfectionis.Vos aſcẽdite.Ad limpitudinem cognitionis. Ad diem. Ad ſanctitudinem deuotionis.Feſtum.Secundũ quod ait Hieronym.ſuper Matth.c.19.ſola humilitas eſt obſeruatrix cuſtoſque uirtutum.Huius autem rationem aſſignat Ber.ſuper Miſſus eſt,ſic dicẽs.Cũ ex alijs quibuſcunque bonis uiriũ magis ſuarum capere ſoleat incremẽtum ſuperbia ſola humilitas omnium propugnaculum turriſque uirtutum eius fortiter reſiſtit mali-

ciæ, obuiat præsumptioni. Et ideo dicit beatus Greg. 27. Mora. c. ulti. quòd illa in nobis uirtus ueraciter pullulat, quæ in radice propria, ideſt humilitate perdurat, aqua nimirum si abſcinditur areſcit, quia uiuificā tem ſe in intimis humoré charitatis perdit. Quia igitur humilitas eſt ſic ſancta, idcirco ad ipſam habendam ſaluator noſter uerbis, quamplurimis nos hortatur in pleriſque locis. Et ne uerba uideantur non ſufficere, induxit exemplum in toto decurſu uitæ ſuæ, in quo nunquam a radice humilitatis recedere uoluit.
Singulariter tamen datur nobis exemplum in euangelio hodierno, in quo exemplum humilitatis tam perſecutionis quam inſultationis quam ſuſtinet, uoluit æquanimiter tolerare uel tranſire. Tanguntur ergo in prædicto euangelio quattuor, uidelicet,
Humilitas pacificæ declinationis uel abſentationis.
[*Poſt hæc ambulabat &c.*]
Temeritas, indebitæ ſiue ſimplicitas illicitæ ſuaſionis. [*Dixerunt ad eum fratres eius.*]
Pręclaritas ueridicę explicationis uel ſatisfactionis.
[*Dixit eis Ieſus, tempus meum.*]
Iniquitas maliuolæ perſecutionis & oblocutionis.
[*Iudæi quærebant.*]

Vel poſſumus dicere, quòd humilitas Chriſti oſtenditur in quattuor. uidelicet,
In declinando motum perturbationis. Quia [*ambulabat in Galilea.*]
In fugiendo, ſeu aſpernādo faſtum elationis. [*Dixerunt ei fratres.*]
In obſeruando cultum deuotionis. Quia [*aſcendit ad diem feſtum.*]
In tolerando uerbum detractionis. [*Iudæi autem dicebant.*] Vel ſic per alia uerba. Motum perturbationis declinauit. Faſtum elationis recuſauit. Cultū deuotionis obſeruauit. Verbum detractionis tolerauit. Tāgas partes

tes ut supra per ordinem.

Quantum ad primum narrat euangelista quòd Iesus ambulabat in Galilæam, & ratio erat quia ipse nolebat ambulare in Iudæam, pro eo quòd Iudæi, ideſt principes Iudæorum quærebant ipsum interficere. Nam principes & Pharisæi (sicut habitum fuit heri & nudiusterrius) mortem eius procurabant. Galileæ uero erant homines simplices, & ideo opera Christi non sic calumniabantur, ut dicit Chrysostomus. Et ideo Christus eos multipliciter honorauit, scilicet beneficio suæ conceptionis, & suæ natiuitatis, & singularitate uocationis, quia Galilæi fuerunt primi uocati ad Christi discipulatum, primitate miraculosæ operationis, scilicet in Chana Galileæ, manifestatione suæ resurrectionis. Aduertendum tamen quòd Christus tum ratione exempli ostendit quod est licitum cedere indignationi, tum ratione perficiendi cursum mysterii, scilicet opus nostræ redemptionis. Primò informando. Secundo miracula facienda. Tum ratione mitigandi furorem & iram & nequitiam Iudæorum in ipsum. Iudæam dico dimisit ad tempus, non causa timoris &c. quære Augustinum & Chrysostomum.

Quantum ad secundum dicit quòd imminebat festū Iudæorum, scilicet. Scenophegia, quod interpretatur fixio tabernaculorum uel fixio umbrarum, quia tabernaculorum umbris recreati erant in deserto tempore quo exierunt de ægypto, & hæc solenniter durabat septem diebus, & hoc festo imminente dixerunt ad eum fratres eius, ideſt consanguinei & affines Iesu,] *transi hinc & uade in Iudeam, ut discipuli*] (non apostoli, sed turba & Iudæi qui crediderant in eum Hierosolymis) [*uideant opera quæ tu facis,*] & per consequens possis habere gloriā corā eis. [*Nemo quippe in occulto quid quā facit, & quærit ipse in palā esse,*] ideſt in apparentia, & gloria seu reputatione coram populo,

aliquo modo ad credulitatem inducere.Loquere igitur domine,ecce promittit,Quis ex uobis arguet me? uere nullus, quia domine tuus affectus est plenus charitate & dilectione,tua mens suauitate, tuum cor humilitate, tua caro puritate, tuus affectus ueritate, tua manus largitate,tua opera sanctitate & exemplaritate,à uestigio enim plantæ pedis usque ad uerticem capitis nō est
2.Re.14 in te macula,ut dicitur.2.Reg.14. Notā figurā quomodo tondebatur, quia grauabat eum cæsaries. Absalō est Christus filius dei patris cæsaries, affectus charitatis dominicæ procedens.Itaque fuit ipse suspensus in ligno in nemore huius mundi, cui ligna ipsum imposuit mulus super quem insidebat.i.sterilis populus Iudæorū cui insidebat per doctrinam. Hæc est illa cæsaries qua mulieres Israel.i. animæ fideles sua ornabant capita, quia Christi uirtutibus qui est caput nostrum nostræ mētes ornantur.Hæc cæsaries ponderat ducentis siclis,quia cōtinet perfectionem utriusque stolæ & utriusque uitæ. Sic igitur hic Absalon patris filius fuit, sic in omnibus mirabiliter speciosus. Propterea nullus ipsum potest arguere de peccato. Si igitur Christus ait, nullus me de peccato potest arguere igitur filiæ Hierusalem quæ uos in ea ornatis cæsarie super uos flete,quia si oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam quō modo tu plenus peccatis cū delitiis ingredi poterit alie
Act. 14. na?Nam per multas tribulationes &c.dicitur Actuum, Attēde sanctos ut nō per uiam carnalitatis incesserint. Igitur ueritatem dico uobis, sed uos non creditis mihi. Ego te emi sanguine innocentię,tu te uenundas sub peccato. Sed utinam huic ingratitudini nō addamus cō tumeliam & persecutionem. Christus namque abscon dit se propter te in utero uirginis,& egressus est de tem plo cælorum.Psal.in templo eius omnes dicēt gloriam.
Psal.64 Iterum egressus est de templo uteri uirginalis. Psalm. Sanctum est templum tuum,& abscondit se, quia uere tu es Deus absconditus sub veste humanitatis. Item vt
te

te pacificaret egressus est de templo corporis sui. Soluite templum hoc &c. Et abscondit se in monte, abscōdita est fortitudo eius &c. vt scilicet te in suo sanguine pacificaret, nunc ad tuę conscientiæ templum ingreditur, & tu miser lapidas eum, nec ei vis tributum reddere quod teneris. De hoc figura. 3. Reg. 12. de Roboam qui dilatans populus interpretatur. Deus pater qui genus humanum dilatauit, ad ipsum Israel qui a Deo apostatauit, misit Aduram, qui fluuius s. pietatis & sanguinis, exaltatus in cruce interpretatur, quem populus lapidauit, & constituit sibi dominum populus memoratus Hieroboam qui est diuisio populi, & superius diiudicans, qui nunquam permisit populum ipsum ad Deū conuerti, sed constituit ei idolum in Bethel quæ domus Dei interpretatur, quia intrauit in conscientiam, & in mentem ubi esset domus Dei. Sed veritatem dico vobis. Dicit nobis veritatem quando docet nos mūdum contemnere, & nos non credimus ei &c.

EADEM DOMINICA, De Christi Pontificatu super Episto.

Sermo Secundus.

CHristus assistens pontifex futurorum bonorum.] Ad Heb. 7. Secundum quòd ait Apostolus ad Hebręos. 10. Lex vmbram est habens futurorum bonorum. Sicut enim umbra nihil ad perfectum ducit, sic nec lex, ut ibidem dicit in eadem epistola. 7. cap. Quia opera Dei perfecta sunt, & Deus ut ait Augustinus, imperfectum nihil relinquit quin ad perfectum deducat, idcirco imperfectionem legis, & per consequens sacerdotij legalis, ut ad perfectionem redu

ceret ipsam, in legē transtulit gratiæ quę est utique lex libertatis. Hæc autem translatio facta est in Christi passione, cuius mysteria hodie inchoantur, in qua Christus constitutus est sacerdos & hostia. Et ideo nunc ad translationem eius nos diligenter prępararemus. Apostolus facit in hodierna epistola comparationem legis testamenti ueteris ad testamentum nouum, & sacrificij ostendens legem nouam perfectiorem quo ad tria, uidelicet quo ad personam sublimiorem, quia ibi peccator, hic Dei filius est pontifex. Ad hostiam synceriorē, quia ibi uitulus, hic Christus Dei filius offertur. Ad efficaciam sublimiorem, quia ille ostendebat mundacorpora, hic autem mundas animas. Ephe. 5. Semetipsum pro nobis obtulit.

Decretum legis Moysi, & ueteris testamenti cōsistebat. 1. In sacerdotio externo. 2. In cultu corporali. 3. in tabernaculo, seu templo manufacto. 4. In sacrificio externo. 5. In purificatione externa.

Decretum euangelij, quod habet nouum testamentum 1. habet sacerdotium internum, a Christo institutum. 2. cultus spiritualis. 3. Spirituale templum. 4. spirituales uictimas, & cæremonias. 5. internam purificationem. Vide quàm magnum sit discrimen?

Primo Aaron eiusq; successores pontifices, incedebant redimiti cultu auri, & argenti, perficiebant sacerdotium externo apparatu, & cæremonijs, impetrabāt populo Israel purificationem externam. Christus ingredibatur expolians diuini spiritus ornamentis, inardebat diuina charitate, obedientia, & patientia, obtulit uictimam in cruce, & impetrauit semel remissionem peccatorum, quare dixit in Ioan. 19. consumatum est.

Secundo Aaron, & sui pontifices, semel tātum, quotannis ingrediebantur in sancta sanctorum reconciliantes populū ad tēpus ꝑ sanguinē Hircorū, &c. Christus se-

ſemel in cruce, ſeſe obtulit; & pro noſtris, ac totius mũdi peccatis, mortuus eſt, atq; unica oblatione, hoc fecit, uolens ut eius ſacrificii ſemel facti recordemur, per conſecrationem, & poteſtatem, quam dedit ſacerdotibus conſecrandi ut patet in Luca 23. Tertio Tabernaculum Moyſis fuit diſtinctum in atrium, & ſanctum, in quo fuit candelabrum, menſa, & altare, in eo quotidie ſacerdotes offerebant uictimas, Erat etiam ſanctum ſanctorum uelut chorus noſtri tẽpli, habebat arcã teſtamenti, ſupra quam Cherubin, & põtifex in eo ſummus, ſemel quot annis intrabat oblaturus, pro ſe, & populo. Nunc homo eſt templũ ſpũale tres partes habens, corpus quo operatur externe. Animũ, quo cõprehendit rõni conſentanea: Spiritum, quo cõprehendit inuiſibilia Chriſtus aũt, uerus & ſummus põtifex noſter, mediator eſt, & interceſſor pro nobis apud patrẽ 1. Tim. 2. ſed Chriſtus (hic in propoſito) eſt tabernaculũ in quo cõtra diabolũ pugnauit. Vnde Dauid. In ſole poſuit tabernaculũ ſuũ. Et fuit Chriſtus [*tabernaculũ non manufactũ*] quia opere ſpũs ſancti concepta fuit lapis abſciſſus ſiue manibus. Ideo dicitur [*põtifex futurorũ bonorũ*,] quia per eius põtificatũ, in bona uera non figuralia cæleſtia nõ tẽporalia introducimur. Dan. 2.
4. Pontifex legalis ſacrificio externo utebatur, ſanguine. n. beſtiarũ ſacrificabat, qui ex uirtute propria non poterat quemquã iuſtificare, neq; in cœlũ introducere Chriſtus ſanguine proprio ingreſſus. Ephe. 5. Vnde nõ carnem, ſed animam mundat; & ubi ſanguis ille ab exteriori macula purificabat, ſcilicet a contactu mortui, Chriſti ſanguis, mundat interius conſcientiam, quod fit per fidem Act. 15. [*Et ideo noui teſtamenti mediator eſt, &c.*] Nota ergo quàm magnum diſcrimen ſit, inter uetus, & nouum teſtamentum, & cognoſce quod nouum teſtamentum præfertur ueteri, quia poteſt, quod non poterat uetus, & prædictum eſt a Hieremia. Hinc eſt, quod dixit Apoſtolus Hier. 31.

cap.8. Hebræorum. Talem habemus pontificem, qui consedit in dextera sedis &c. Vide quintum & sextum caput Epistolæ, & uidebis paulum ostendere Christũ esse pontificem, atque excellentiorem pontifice ueteris legis. Exercuit pontificale officium, pietatem habuit, non promouit seipsum ad pontificatum, fecit pontem è terra, ad cœlum præeminet Melchisedech, Moysi, Aaron, & Leuitis. Verum sicut Christus est assistens põtifex, &c. Ita, nos debemus Deo assistere. Primo affectuosa uerba promouendo, quibus interior spiritus ad deuotionẽ excitetur (ut dicit Diuus Aug. ad proban.) Secundo lachrymas copiosas fundendo, quibus nescio (ut dicit Chrysostomus) quid Deo gratius esse possit, quando, scilicet ex dolore peccati procedunt. Tertio uulnera peccatorum nostrorum ei præsentando, ut sanentur, dicens cum Psalmo Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum. Sic enim spiritualis Pontifex, & Sacerdos homo efficitur, semetipsum Deo offerendo, Quod nobis concedat Dominus.

FERIA SECVNDA IN PASsione. De malis, quæ ex superbia, & inuidia oriuntur.

SI quis sitit ueniat ad me.] Ioan. 7. Dominus noster Iesus Christus uolens nobis suę gratię beneficium impartiri, in uerbis propositis tria facit. Primo nanque supponit indigentiam, [*Si quis sitit.*] Secundo imponit confidentiam, [*Veniat ad me.*] Tertio promittit affluentiam, [*Et bibat.*] Apostolus Paulus ad Rom. 12. Tribuit nobis formam qualiter debeamus inimicorum, seu persecutorum nostrorum malitiam superare dicit sic. Noli uinci a malo, sed uince in

bono malum. Et in quo bono debemus uincere malum ipse explicat ibidem, quòd hoc debet fieri specialiter in duobus, scilicet in humili, uel in molli responsione. Benedicite persequentibus uos, benedicite, & nolite maledicere, humili nanque responsione statim mens elata prosternitur. Sicut enim dicit sapiens. Prouerb. Responsio mollis frangit iram, econtrario sermo durus suscitat furorem. Et Ecclesiastic. 6. Verbum dulce multiplicat amicos. Vnde, & uerbum placabile lignum uitæ. Secundo in pingui, uel fertili cibatione. Si inquit esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sitit, potum da illi. Hoc enim faciens carbones ignis congeres super caput eius, idest ardorem pœnitudinis de offensa. Quia igitur hic est modus, ideo istum modum in suis actibus Saluator uoluit nobis ostendere, sicut manifestat euangelium hodiernum quàm humiliter respondit, & quàm largiter se obtulit. Et tanguntur in eo quattuor uidelicet *Prou. 15*

Temeritas siue malignitas præsumptionis illorum, scilicet iniquorum Iudæorum, & Phariseorum. [*Miserunt principes.*]

Humilitas responsionis. [*Dixit eis Iesus.*]

Obscuritas locutionis. [*Dixerunt igitur Iudæi.*]

Fertilitas oblationis. [*In nouissimo autem.*]

Vel possum dicere quòd tria ponuntur in euangelio uidelicet

Iniqua legatio peruersi generis. [*Miserunt.*]

Benigna responsio tranquilli pectoris. [*Dixit eis Iesus.*]

Paterna oblatio fœcundi muneris. [*In nouissimo.*]

Moraliter autem omnia uitia lapidant Christum, & ipsum fugant de templo conscientiæ prout heri dictū fuit, sic mittūt nuncios detestabiles ad ipsum per mundum de corde & conscientia.

Inter alia vitia sunt duo perniciosa, scilicet superbia signata per principes, & inuidia signata per Phariseos,

quę salutē perimunt, nec eam dimittunt quiescere. Et enim bene uidemus quod hæc duo uitia nihil secum breuiter compatiuntur. Nam simile naturaliter appetit suum simile, non sic de superbo, qui cum superbo non potest quiescere, similiter ne inuidus. Quot autē ministros hæc uitia mittāt satis patet. Plures namque
4.Re. 6. transmittunt quam sciremus exprimere, Sed de talibus dominus conqueritur dic. Nunquid scitis quod miserit filius homicidæ huc, ut præcidatur caput meū. Narra historiam succincte, quomodo Samaria obsidebatur. Ioram excelsum peccatorem significat qui se
Psal. 17. erigit contra Deum. Psa. Et super excelsa statuens me. Huic regnum Samariæ, id est animæ uel conscientiæ committitur. Contra hunc ascendit rex Syriæ, scilicet dæmon, obsidet ciuitatem, id est animā, facit in eam famem & appetitum terrenorum. Mulier, id est uoluptas ardore desiderij coquit spiritum tanquam filiū, & ipsum cum sensualitate comedit, sed sensualitas sensualem appetitum cogere non uult tunc peccator Ioram qui in tali tētatione deberet ad Deum recurrere in contumaciam ueniens, uult perimere. Helisæum id est Saluatorem Christū, & mittit nunciū, immo plures nūcios. Hos nūcios miserūt Iudæi, sed aduerte quid dicit dominus eis. [*Adhuc modicum tempus &c.*] Nota nō permittit se adhuc interfici, sicut nec Heliseus. Et dicit. [*Adhuc modicum tempus.*] Quamdiu peccator est in spe salutis, Christus adhuc est cum eo, saltem quantū ad spem, quæ potest peccatori de suo inesse conuersione. Facit autem Christus nos considerare sex, quibus nos debemus moueri ad pœnitentiam, uidelicet

Breuitatem temporis [*Adhuc modicum tempus*

Charitatem muneris. [*Vobiscum sum.*] id est ad uestrā utilitatem.

Benignitatem intentionis. [*Ad eum uado qui misit me.*]

Grauitatem siue malignitatem criminis [*Quæritis me.*

Sub-

Subtractionem misericordiæ sine remedij. [*Non inuenietis.*
Illatione sententiæ. [*Vbi sum ego uos non potestis uenire.*] Vere ad eum ire non possumus, dum scilicet proximũ offendamus, quasi dicat, non potestis esse in humilitate sicut ego sum. Verum quia sine subsidio gratiæ ad eum peruenire non non possumus, ideo [*in nouissimo die festiuitatis ipse clamabit Si quis sitit ueniat ad me & bibat.*] Sitim autem prouocant asperi labores, quibus homo laborat inutiliter. Insipidi sapores, quibus gustus interior afficitur. Feruidi calores, quibus consumuntur humores. Turbidi languores quibus fiunt alterationes. Supponit sitim & ad potum inuitat non aquæ nociuæ, scilicet delectationis terrenæ, sed supernæ, quæ est aqua uiua. Nam delectationes mundanæ sunt aquæ periculosæ quæ demergere habent animam. Et ideo delectatio dicit. Si quis sitit in mari, id est in amaritudine culpæ, tandem habebit amaritudinem pœnæ. Hæc autem est aqua quam diabolus misit post mulierem. Apo. 12. Vide figuram. Hic nãque fluuius est delectationis mũdanę memoria. Et ideo bene post mulierẽ mittitur. Ibi notatur quo ad figurã, ꝙ filiũ quẽ parit, concepit ex Deo, s. gratia. Vnde spiritus sanctus superueniet in te Lucæ. 1. Hanc uult draco deuorare, quæ etsi cõceptionẽ impedire nõ potuit, saltẽ per inanẽ gloriã uel ingratitudinẽ uult ipsam perimere. Nota periculũ est puerũ nudare & exponere aeri uel uẽto ꝓpter teneritudinẽ, sic de opere nouiter facto &c. Ideo uadit mulier ad solitudinẽ, Puer aũt tũc accipitur a Deo q̃ i uita eũ cõseruat. Aduertendum tamen quod istis aquis & hoc fluuio est licitum ut temperate, & quia illi bellatores usi sunt, De quo exemplum & figura de Gedeone Iudicum. qui ad fontem aquæ elegit populũ qui erat cum hostibus pugnaturus & habiturus uictoriam & fuerunt. 300. in uniuerso. Gedeon interpretatur humilitatis deprecatio, ille qui dicit. Matth. Discite
a me

a me &c. Hunc deus pater ducem & redemptorem cõ
stituit. Prope aquã delectationis genu flectentes sunt
illi qui dissolutis gressibus & absque respectu non
aquas sibi, sed se aquę applicant. econuerso faciunt bo
ni, & ideo illis solum datur uictoria de hostibus, & di
cuntur. 300. centum propter cumulum perfectionis ;
tres quia ille numerus solus est suo aggreganti imme-
diate unitus, quem uelut fidelis sequitur scilicet bina
rium charitatis geminatæ. Hanc aquam non dat deus
sed aquam uiuam. Et signanter dicit flumina, quia
fluuius est Sonorus concussione. Largus effusione. Ra-
pidus siue festinus commotione. Procliuus descensio
ne. Recuruus incessione. Sic gratia spiritus sancti est
sonora, quo ab honestam locutionem. Apoca. 10. In
ore ipsorum dulcis resonebat sonus. Marc. Vltimo. Lin
guis loquentur nouis. Larga quo ad charitatiuã cõmu
nicationem, quia dat res temporales subueniẽdo cor
compatiendo. Corinth. 11. Quis infirmatur & ego non
infirmor &c. Eccles. 24. Ego sapientia effudi flumina.
Rapida, quo ad promptam operationem, quia amor
dei secundum Augustinum nescit esse otiosus. Procli-
ua descensione, scilicet per humilitatem. Recurua quo
ad gratiarum actionem. Item quo ad reductionem,
quia sicut a deo uenit ita ad deum perducit. Vnde hic
dicitur aqua uiua. 4 Reg. 3. Facite alueum torrentis hu
ius fossas & fossas. Hæc enim dicit dominus. Non uide
bitis uentum neque pluuiam, & alueus iste replebitur
aquis, & bibetis uos & familiæ uestræ & iumenta
uestra. Insuper tradet Moab in manus uestras. Facite
alueum torrentis, hoc est in uobis ipsis sit torrens pœ
Psa. 123 nitentia, quæ per uos transire debet. Psalm. Torren-
tem pertransiuit anima nostra. Hic est torrens ad quẽ
dominus destinauit Heliam. 3. Reg. 17. Vade contra
orientem, hoc est, contra mundi gloriam, & absconde
te in torrente Carith, qui occurrens ignis, scilicet amo
ris, uel occursus igneus, idest incendii interpretatur,
qui

qui est contra Iordanem,ideſt contra refluxum, & ibi de torrente bibes.Hic eſt torrens.Hiere.31. Adducam eos per torrentem aquarum in uia recta,& non impingent in ea.Foſſas & foſſas , ideſt duplicem hnmilitatem cordis & conuerſationis.Matth.11.Diſcite a me , quia mitis ſum &c.Hæc dicit dominus.Non uidebitis uentum,ideſt tentationem obnubilantem cōſcientiam,nec pluuias,ideſt delectationes diſſoluentes , & alueus iſte replebitur aquis,ſcilicet gratiæ.Alueus em̄ torrentis,ideſt homo per quē tranſit pœnitētia, aquis replebitur gratię,ſi tamen fodiatur humilitate. Gen. Foderunt in torrentem,& inuenerunt aquam uiuam. Et bibetis uos & familiæ ueſtræ,& dabit dominus uobis uictoriam.Pſal.De torrente in uia bibit. Hic torrens inundat tempore hyemali,ſcilicet in uita præſenti,ſed tempore æſtiuo exſiccatur,ideſt tempore futuræ felicitatis.Vel aliter,afflictionibus redundat. Pſal. Percuſſit petram,& fluxerunt aquæ,&c.

Gene.20 *Pſa.169*

FERIA III. IN PASSIONE
De Humilitate quam Christus in Diebus feſtiuis exoptat.

Vos aſcendite ad diem feſtum.Ioā.7 Gratia ſpiritus ſancti ad tria ſingulariter nos conducit, uidelicet Ad altitudinē perfectionis.Vos aſcēdite.Ad limpitudinem cognitionis.Ad diem. Ad ſanctitudinem deuotionis.Feſtum.Secundū quod ait Hieronym.ſuper Matth.c.19.ſola humilitas eſt obſeruatrix cuſtoſque uirtutum.Huius autem rationem aſſignat Ber.ſuper Miſſus eſt,ſic dicēs.Cū ex alijs quibuſcunque bonis uiriū magis ſuarum capere ſoleat incremētum ſuperbia ſola humilitas omnium propugnaculum turriſque uirtutum eius fortiter reſiſtit malitię,

tes ut supra per ordinem.

Quantum ad primum narrat euangelista quòd Iesus ambulabat in Galilæam, & ratio erat quia ipse nolebat ambulare in Iudæam, pro eo quòd Iudæi, idest principes Iudæorum quærebant ipsum interficere. Nam principes & Pharisæi (sicut habitum fuit heri & nudiustertius) mortem eius procurabant. Galileæ uero erant homines simplices, & ideo opera Christi non sic calumniabantur, ut dicit Chrysostomus. Et ideo Christus eos multipliciter honorauit, scilicet beneficio suæ conceptionis, & suæ natiuitatis, & singularitate uocationis, quia Galilæi fuerunt primi uocati ad Christi discipulatum, primitate miraculosæ operationis, scilicet in Chana Galileæ, manifestatione suæ resurrectionis. Aduertendum tamen quòd Christus tum ratione exempli ostendit quod est licitum cedere indignationi, tum ratione perficiendi cursum mysterii, scilicet opus nostræ redemptionis. Primò informando. Secundo miracula facienda. Tum ratione mitigandi furorem & iram & nequitiam Iudæorum in ipsum. Iudæam dico dimisit ad tempus, non causa timoris &c. quære Augustinum & Chrysostomum.

Quantum ad secundum dicit quòd imminebat festū Iudæorum, scilicet. Scenophegia, quod interpretatur fixio tabernaculorum uel fixio umbrarum, quia tabernaculorum umbris recreati erant in deserto tempore quo exierunt de ægypto, & hæc solenniter durabat septem diebus, & hoc festo imminente dixerunt ad eum fratres eius, idest consanguinei & affines Iesu,] *transi hinc & uade in Iudeam, ut discipuli*] (non apostoli, sed turba & Iudæi qui crediderant in eum Hierosolymis) [*uideant opera quæ tu facis,*] & per consequens possis habere gloriā corā eis. [*Nemo quippe in occulto quid quā facit, & quærit ipse in palā esse,*] idest in apparentia, & gloria seu reputatione coram

populo,

populo,& non quærit operari in occulto, sed oportet quod operetur in publico,ut inde publicam consequatur. Hæc dicebant,ait Euangelista,quia licet essent fratres eius & consanguinei,tamen non credebant in eũ. Vnde nota de istis quattuor. Præsumptionem, quia Christum uolebant docere. Vanitatem siue uanã gloriam,quia uolebant de Christi operibus uane glorari immo ipsum ad uanam gloriam idducere.[*Manifesta te*](inquiunt)[*Mundo.*]Temeritatem iudicij,quia nõ solum ad uanam gloriam eum inducebant,uerum appetere uanam gloriam iudicabant. Vnde dicebant. Nemo in occulto aliquid facit & quærit in palam esse. Blasphemiam & incredulitatem. Non enim credebãt, & uerba dicebant uel proferebant incredulitatis,scilicet. Si hoc facis &c.

Quantum ad tertium,respondit Iesus sic.[*Tempus,*]scilicet meæ glorię ostendendæ [*nondum, aduenit,*]uel tempus passionis. Tunc enim fuit eius diuinitas manifesta sicut patuit in confessione Centurionis & in obscuratione solis,& alijs signis similiter & in resurrectione & in ascensione &c. [*Tempus autem uestrum*]qui mundana petitis & quæritis[*semper est paratum.*]Et ideo mundus,id est mundani Iudęi cum quibus concordatis in uoto,quia & estis sicut & ipsi mũdanæ gloriæ auidi,item cum quibus cõcordatis in blasphemia & incredulitate,non post uos odisse, me autẽ odit,quia testimonium perhibeo eius malitiæ. Vos igitur qui mundanę gloriæ cupidi estis, ascendite ad diem festum hunc, qui, scilicet est ad mundanam conuersus lętitiam, & non factus ad diuinam reuerentiam. [*Ego autem non ascendam,*]ea,scilicet intẽtione qua suadetis,uel non ascendam palam, uel non primo die,quia ipse ascendit quarto die, ut sic essent Iudæorum animi placati,ut ait Chrysostomus.

Quantum ad quartum dicit quod Christus post hæc uerba,fratribus ascendentibus ad diem festum ipse

ſe manſit in Galilęa,& hoc uſque ad quartum diem, ſicut ſupra tactum eſt,tunc non palam ſed quaſi in occulto aſcendit,ne,ſcilicet Iudæorum animos amplius perturbaret.Iudæi autem,id eſt Iudæorum principes quærebant eum,uel aliqui maligni Iudæi qui principibus conſentiebant in Chriſti mortem . Nota illi in quattuor offendebant,primo in uoluntate nocendi, ideo dicitur quod quęrebant eum,ſcilicet ad perdendum.Secundo in irreuerentia feſtiuitatis,& hoc quia erat in die feſto,quādo,ſcilicet debuiſſent uacare Deo Tertio in contemptu,quia non dignantur ipſum nominare,ſed dicunt.[*Vbi eſt ille?*]q.d.eum eſſe ſeductorem.Quarto in detractione ſiue blaſphemia.Seducit inquiunt turbas.Moraliter [*uos aſcendite ad diem feſtum hunc ego non aſcendam.*]Vbi uidere oportet quod ſit feſtum ad quod Chriſtus aſcendere non uult. Hoc autem feſtum dicitur Scenophegia,quod interpretatur fixio tabernaculorum ut dictum fuit. Per hāc mūdanam ſiquidem intelligere poſſumus lætitiā, de qua Eccl.Quaſi quia apprehendit umbram & perſequitur uentum,ſic & qui attendit ad uiſa mendacia,id eſt ad temporalia,quæ habent apparentiam & non exiſtentiam.Dicitur autem temporalium iocunditas ſiue lætitia umbra.Primo pp eius inſtabilitatem. Iob . Flos egredit & conteritur & fugit uelut umbra.Sap.5.Tranſierunt oīa ſicut umbra.Scd͂o,quia ſicut quanto magis creſcit umbra,tanto magis ſol a Zenith noſtri capitis elongat̄, ſic amor terrenorū quāto plus creſcit tanto magis a mēte noſtra ſol diuinę gratię elongatur & abſcedit.Hiere. 6.Vęh uobis quia declinauit dies, ſ.gratiæ & lumen interioris & naturalis cognitionis, quia longiores factæ umbræ ueſpere tendente lumine ad occaſum.Et uere tendente noſtra uita ad occaſum frequenter ut in pluribus,hęc umbra, id eſt terrenorū creſcit affectus.Tunc enim uidentes homines ſibi uires deficere,appetunt uiuere.Tertio,quia umbra ſequitur

Eccl. 32.

Iob.13.

tur fugientem,& fugit sequentē. Sic facit mūdana glo
Ecl. 11. ria. Eccl. Si secutus fueris non apprehendes;& non effugies si prçcurreris. Gregorius. Gloria huius mundi umbræ similis est, quæ fugientem sequitur & fugit sequentem. Item umbra nec replet nec solidat. Et ideo nulli sufficit suus honor. Iudicum 9. Vmbrā mōtium uides quasi capita hominum,& hoc errore deciperis, id est imagine uanitatis,& nota falsitatis. Iob 12. Producit in lucem umbram mortis, id est, prohibet diuinum aspectum, diuinum splendorem,& diuinum calorem. Iob. 3. Obscurent eum tenebræ & umbræ mortis. Ergo Scenophegiæ fixio umbrarum, quę est in temporali lætitia fiduciam stabilire, siue ibi firmare cor suum, quæ tamen (ut dictum est) uelut umbra prętereunt. Contra namque sic facientes loquitur Deus per Isaiam. 30. cap. Væh filij desertores qui ambulatis ut descendatis in Aegyptum,& os meum non interrogastis, sperātes auxilium in fortitudine Pharaonis, qui nudans siue expolians interpretatur, i. diaboli, habentes fiduciam in umbra Aegypti. Et ideo audite quid inferat. Et erit (inquit) uobis fortitudo Pharaonis in confusionem,& fiducia umbræ Aegypti in ignominiam. In hac nempe umbra cubat ipse Pharao. Iob. 40. Sub umbra dormit in secreto calami, in locis humentibus. Et est aduertendum quod istę umbrę ad literam fiebant de salicis ramis intextis. Salices nāque sunt arbores infructuosę, sed uirentes,& significant diuitias, quia Ecclesiastes quinto. Qui amat diuitias fru
Iob. 40. ctum non capiet ex eis. Iob. Protegunt umbræ umbrā eius,& circundabunt eum salices torrentis. Item succus salicis potatus reddit mulierem sterilem. sic diuitiæ cum auiditate potate, reddunt animam sterilem
Psalm. ab omni opere bono,& reddunt eam infructuosam.
Num. 5 Psal. In salicibus in medio eius suspendimus organa nostra. Istæ sunt aquæ maledictæ. Numerorum. Ingrediantur aquæ maledictæ in uentrem tuum,& putrefa-

trefaciant semen tuum. Iste salices plantantur iuxta corda fluida peccatorum. Salices de torrente, qui raptim transit. Et dantur eius rami infirmis ad recreationem. Nam & illi infirmo populo Iudaico dati sunt. Isaiæ primo. Si audieritis, me bona terræ comedetis. Non sic autem dantur, sed potius auferuntur sanis Christianis. Matth.19. Si uis perfectus esse, uade & uende omnia quæ habes, & da pauperibus. Istud igitur est festum peccatorum & mundanorum, de quo dicit dominus. [*Vos ascendite.*] Nota, uane gloriosi ascēdunt ad hoc festum, & tamen miserabiles non aduertunt, quia licet deus non ascendat manifeste, scilicet hoc festum approbando, ascendit tamen occulte, eos non aduertentes iudicando, subito. Iob.21. Ducunt in bonis dies suos &c. De hoc peccatorum festo & de eorũ interitu habemus figuram primi Regũ penultimo, de Amalechitis &c. Narra historiã. Moraliter Amalechitæ gēs humilis significãt homines brutaliter uiuentes, qui ad instar bestiarum in huius mundi pascuis & diuitiis uoluptantur. Hi a parte australi, idest a mundana prosperitate irruũt in Sicelech, idest est in conscientiam propriam. Sicelech est effusio mensuræ, id est effusio gratiæ per peccatum, quod est secundum Augustinum mensuræ priuatio, & intendunt eam igni, scilicet praui desiderii. Nota, quod est peccator in igne mundanæ concupiscentiæ adustus, nisi quidam carbo niger per peccatum, uel ad instar carbonis exsiccatur omni humore gratiæ, ponendus finaliter in fornace inferni, ut ibi accendatur inextinguibiliter. Succendunt igitur Sicelech, idest conscientiam, & captiuas duas uxores, scilicet carnem & animam, ad seruiendum peccato, & filios & filias, opera & cogitationes, & sic a Deo recedunt. Sed quid facit Dauid, manu fortis idest Christus, inuenit puerum ægyptium qui est stimulus cõscientiæ, a suo dño dimissum, qui cœperat ægrotare, & cum ipso inuadit miserum pecca-

torem ſtimulus quidam interius torrendo & percutiē do, illos inuenit ſedentes ſuper terram ludentes, & quaſi feſtum celebrantes,& ideo bene dicitur quod Dauid fecit illi dari ad comedendum vt fortificaretur & fortificatus hoſtem ſcilicet ſuum dominum perſequeretur.Deus autem æternus præuidendo de iſto feſto dicit.[*Vos aſcendite &c.*]Hoc etiam certe poteſt di ci multis ad literam,quia ideo aſcendunt ad feſtiuitates,& bene aſcendunt,quia ducit eos uana gloria. Dic quomodo dominæ mundanę habent duo vitia, quorum vnum eſt ſatis incurabile. Vnum eſt uitium linguę quo frequenter furantur famam bonam. Alterum eſt ornamentum,quo frequenter furantur animas Deo ſuo,utique ſanguine precioſo eius redemptas.Mulier(ait ſapiens)precioſam animam uiri capit.Immo quod amplius eſt,furatur annos,id eſt tempus Deo,quia aut ſemper ſe faciunt iuniores, furantur capillos,furantur omnia de aliarum rerum ornatu,ad ſuum conuertunt quaſi proprium.Item dic quo modo ducunt puellas ornatas tempore quo deberent uenire illuc vbi moratur Chriſtus,ſed non veniunt cū fletu,ut deberēt tēpore paſſionis Chriſti.Sed tunc re ſtat uidere ubi moratur Chriſtus, ſi non aſcendit ad diē feſtum?Reſpondeo,ambulabat per Galilæam, id-eſt per corda humilium,Cum ſimplicibus enim ſermocinatio eius.Nota,Galilęa rota & tranſmigratio humilē ſignificat,quia ſicut præmiſi, ſola humilitas facit hominem a uitiis tranſmigrare.Hæc inſuper eſt rota quæ rotatur & teritur multis concuſſionibus, ē inſuper qui humilis ad inſtar rotę debet eſſet ſemper paratus,ut iuxta diuinum imperium moueatur uel anterius promotionis,uel ad poſterius deiectionis & depreſſionis.Eze.Eleuabātur pariter & rotę,ſpūs em uitę &c.Nota humilitas tenet hominē firmū, licet ſit rota inter proſpera & aduerſa.Inter proſpera,q̄a nec humana laude extollit.Etem ſicut aurū probat̄ i forna

ce

ſic uirtus humilitatis ore laudantium non euaporat fumum uanæ gloriæ. Nam omnia liquabilia ſunt uaporabilia præter aurum. Inter aduerſa ſimiliter, quia uerus humilis non habet uentum ſuperbiæ, & ideo non crepat in fornace increpationis. Nota quomodo ſola humilitas immobilis ſtat inter fluctus perſecutionis, & immobilem tenet hominem, & pœnitentiam eius conſeruat. Quidam enim paruus piſcis Remora nomine reperitur, qui inter undas immobilis ſtat, & naui adhærens eā figit & immobilitat inter undas. Nauis eſt pœnitentia, cui ſi adhęſerit humilitas inconcuſſa manet &c. Inter iſtos Chriſtus ambulat qui non ſunt infeſti, & eum recipiunt benigne. Inter Iudæos autem ſuperbos non ambulat, quia quærunt perimere, ſed finaliter in iudicio occulte & nullo ſciente inſurget ſubito contra tales &c.

FFRIA IIII. IN PASSIONE, De ueritate doctrinæ Chriſti, qua ſe uerum paſtorem, & Meſſiam oſtendit.

M*ulta bona opera oſtendi uobis &c.*] Ioan. 10. Gratia diuina eſt affluentiæ copioſę quo ad famem. Multa. Eccellentiæ ſeu efficaciæ uirtuoſe quo ad fructum, Bona. Refulgentiæ luminoſæ quo ad acta, Oſtendi uobis. [*Facta ſunt encenia Hieroſolymis &c.*] ubi ſupra. Secundum quòd dicit beatus Grego. 2. moral. cap. 26. malos non ſolū ignis per uindictam poſt cruciat, ſed non nunc etiam per liuorem cremat, quia qui poſtmodum puniendi ſunt retributionis ſupplicio, nunc ſeipſos afficiunt inuidię tormento. Ideo Hieronymus in epiſtola ad Adeo datum. Oro inquit quid inuido delectationis præſtat inuidia, quem ſecretis conſcientiæ ungulis liuor ipſe de-

cerpit,& alienam felicitatem tormentum eius facit? Quia igitur inuidi Iudæi inuidia pleni erāt,idcirco in cessanter stimulabantur in corde tanto letalius,quanto uidebant Christum plus clarificari prodigijs & doctrina, sicut nobis ostendit euangelium hodiernum. [*Quousque,inquiunt,animas nostras tollis*,] id est suspendis uel crucias & affligis? Ecce qualiter interius stimulantur. Continet autem euangelium quattuor, uidelicet

Insidiosam perquisitionem. [*Facta sunt encenia.*]
Sententiosam dissolutionem. [*Respondit eis Iesus.*]
Malitiosam perturbationem. [*Sustulerunt lapi.*]
Dissidiosam cauillationem. [*De bono opere.*]

Quantum ad primum dicit euangelista quod [*facta sunt encenia Hierosolymis*,] id est templi dedicatio. Et qa tres erant dedicationes,uidelicet Prima quæ facta est a Salomone in autumno s. in die solemni septimi mensis de qua habetur 3. Reg. &. 2. Paralip. Secunda
3.Reg.8 quæ facta est in uere, scilicet. 12.Martij & luna.12. a
2.Par.5 Zorobabel post reædificationem templi, ut habetur Esdr.3.Tertia quæ facta est a Iuda Machabæo in hyeme, scilicet.15.die mensis [*Casleu*, id est, decembris de qua primi Machabæo. quarto post prophanationem templi factam ab Antiocho. Quia igitur tres hic festiuitates, idcirco debemus intelligere eundem euangelistam de qua loquitur, quia de hac tertia determinat di. [*Et hyems erat,& ambulabat Iesus in templo, in porticu Salomonis.*] quę erat in facie anteriori templi, scilicet intra atrium sacerdotum & leuitarum, ubi erat altare holocaustorum, & tunc [*Iudæi circundederunt eum dicentes. Quousque animam nostram tollis.*] Vide nequitiam, quando Christus dicebat se esse Messiam, Iudęi iniqui petebant signum. Ioan.2.Quando ostenderat signa quamplurima dice-
Psal.12. bant, dic nobis palam, iuxta illud Psalm. In circuitu impij ambulant.Et tamen dicit sapiens,circulo quoq; impos-

impossibile est denegare, Talibus nihil potest breuiter suaderi, Sunt enim inuidi, ut uespertiliones & noctuę quæ a luce diei occæcantur, quia lucem proximi uidere nõ possunt. Nota senes nõ possunt deprope uidere, & significant inuidum, qui potest a remotis uidere, sed deprope id est in proximo nihil. Nota magnam pœnã faceret Deus inuido si ipsum poneret in gloria paradisi, quia ibi totaliter excęcaretur a gloria proximis & a luce beatitudinis ipsorum. Quantum ad secundum Christus uidens maliuolam interrogationem ipsorũ atque calumniam, non respondit nisi per opera quibus uera crudelitas debetur, & dicit sic, [*Loquor uobis, & non creditis*] & ideo do uobis testimonium diuinũ, *opera quæ ego facio in nomine patris mei*, cuius, scilicet gloriam quæro & laudem, non propriam. Hæc inquit [*testimonium perhibent de me,*] sed tamen nec operibus nec uerbis creditis. Id ideo autem est quia [*uos non estis de ouibus meis.*] Probatio qa oues meæ uocẽ meã audiũt &c. Vel attende hic quod Christus tripl ci uia procedit, ad probandũ se esse Messiã, uel ad probandũ ueritatẽ doctrinæ suæ, uel suã diuinitatẽ, uidelicet. Ex utilitate seu celebritate obsequij uel prodigii, ibi .[*Opera quæ ego facio.*] Ego sublimitate stipẽdii, quia [*do uitã æternã.*] Ex securitate præsidii, quia [*oues meæ nõ peribũt, nec potest eas quisquam rapere de manibus meis.*] qa ego habeo idem posse cũ patre. [*Pater enim quod dedit mihi maius omnibus est, & nemo potest rapere de manibus patris mei.*] Vel possumus dicere ꝙ probat quę duplici ratione uidelicet

Ex ueritate præconii. [*Loquor uobis.*]
Ex celebritate prodigii. [*Opera quæ.*]
Ex sublimitate stipendii. [*Ego uitam æternam do.*]
Ex securitate præsidij. [*Oues meæ.*]

Opera igitur quæ ego facio, illa testimoniũ ꝑhibẽt de me. Nã est opere arguitur uirtus, & ex uirtute substãtia igitur eadẽ uirtus & eadẽ substantia. Et non credatur

quod ipſe talibus quibus confert uitam, det eam ſine meritis,ſiue quod det vitam ouibus vagabũdis in nemore huius mũdi vel de prato mũdanarũ delitiarũ, ideo præmiſit quod hanc vitam non confert niſi ouibus ſuis,quæ ſcilicet habent quattuor conditiones inter alias,uidelicet

Syncericatem inocentiæ.Ideo[*oues.*]
Intimitatem amicitiæ.Ideo[*meæ.*]
Humilitatem reuerentiæ vel obedientię.Ideo[*uocem.*]
Stabilitatem perſeuerantiæ.Ideo[*ſequuntur.*]

Et hinc poſſumus aduertere quod ſunt oues dominicæ.Oues enim ſuæ ut eas poſſit agnoſcere ſunt cruce ſignatę, habēt rigorem pœnitētię macertris,nō induũtur velleríb. aliorũ animaliũ, nō pelle lupina. Hic dilata materiam ad ornamenta & picturas facierum. Iſtę tales ſunt facientes ſicut oues dæmonis habentes charaćteres beſtiæ.Vel ſic habent oues Chriſti manſuetudinem cōuerſationis,ideo oues.Dulcorem deuotionis,quia lac.Subiećtionem reuerentię,quia audiũt uocem domini ſui,ſcilicet edite & comedite &c.Nota hic,Chriſtus non dicit audiũt fabulas vel nouitatē doćtrinæ,ſed vocem meam.Dilata hic de illis qui quærũt fabulas vel verba aures demulcentia. Nota quomodo ad nyćticoraces capiũtur aues per pedem & non per plumam qua uolant per inane gloriam,ſed ſolũ per pedem illaqueantur,dũ talia auibus placet,& chordę ligant.Quantum ad tertiũ dicit euangeliſta, quod iniqui Iudęi maliciam & obſtinationem cordis non potuerunt ſuſtinere, ſed prorumpentes in ſęuitiam,[*acceperunt lapides ut lapidarent eum.*] Sicut aũt alias dićtum eſt,omne peccatũ interficit Ieſum, id eſt ſalutem in conſcientia peccatoris,ſed ſecundũ diuerſitatem peccatorum diuerſam ipſi mortem inferũt. Nã quidam præcipitant eũ deorſum, & iſti ſunt ſuperbi vel vani glorioſi.Quidam eum ſuffocant,& opprimũt & iſti ſunt auari. Hic introduc de illis qui ſubripiũt

bona

bona pupillorum,& maximé illorum qui ipsorum cu ræ commissi sunt.Quidam eum lacerant & isti sunt crudeles.Quidam ipsum comburunt & isti sunt iracū di,& sic de alijs. Obstinati autem lapidant ipsum. Ita faciebant isti maligni,quia primo eum corde,deiu de manu & opere lapidare uoluerunt.Sed Christus be nigne respondit eis dicens.[*Multa opera bona ostendi uo bis ex patre meo &c.*]Hic dicit ex patre meo, ne uidere tur sibi illa tribuere,& per consequens animum eo- rum prouocaret.Quantum ad quartum dicit.[*Respon derunt Iudæi de bono opere,&c.*]Ecce confitentur bonū opus,& tamen dicunt Dei filium blasphemum,& per consequens si ipsis contradicunt certum est quod nō fructus bonos arbor mala facit. Item petebant quod diceret eis palam,tamen cum eos ad opera, quę ip- sum negare non poterant,transmisisset ipsi in insa- niam conuertuntur.Nota quid sit blasphemia, quan- do non attribuit sibi vel alteri quod attribuire non debet,vel remouet a Deo,quod Deo est attribuendū, vel attribuit creaturę quod Deo estproprium.Hic est dilata de periurio si uis.Sed Christus eorū furorē men te miti & mansueta monitione frangere conatur, di- cens. [*Nonne scriptum est in lege uestra. Ego dixi dii estis &c.*] Large hic accipitur lex. Nota si vis, ordinem & gradū in vitio libidinis,scilicet mollitiē incōtinētiā intemperantiam,& bestialitatem,sic contra est in uir tute stabilitas,cōtinētia,temperantia,& uirtus heroi ca.Sic igitur qui perueniunt ad quartū gradum uitij non uocantur homines,sed bestię,sic peruenientes ad quartum gradum uirtutum, non uocantur homines, sed dij. Igitur ego dixi dii estis. Continua historiam euangelii.Nota oues dominicę signantur in baptisma te,hoc tamen signū aliqui destruūt, & non oportet quod reiteretur,& crescentibus pueris signū non ap- paret,sic crescentibus peccatis oportet iterum quod tradatur & reiteretur signū & hoc fit per pœnitentiā

Qui.n.sunt Christi (ait Apostolus) carnem suam crucifixerunt. Et ideo statim potes uidere qui sunt oues Christi uel diaboli. Nota ꝙ has oues Christus non dimittit uagas per nemus, sed eas flagellis reducit & uirga. Et ideo appositi sunt canes, idest prædicatores, ut arceant lupos, & latrent contra uitia. Sed aduertant ꝙ non sint canes muti. Nota ꝙ malæ sunt oues dæmonis quia non sunt fœtosæ, cum non habeant siue offerant lac & lanam, immo auferunt crudeles usurarij, ita ꝙ
*Psal.*48. ipsi depascant pupillos, sed quid fiet eis? sicut dicit Ps. Sicut oues in inferno positi sunt, & mors depascet eos. Ambulabat Iesus in templo &c. Nota, templum signat naturam humanam siue mentem, quod uidere poterimus si attendamus. Sublimitatem positionis, quia est locus altissimus. Nobilitatem constructionis, quia multipliciter erat ornatum. Celebritatem oblationis, quia ibi facta est mystica oblatio agni. In nostra enim natura oblatus est, Ysaac agnus hærens uepribus. Tranquillitatem remissionis, quia ibi apparuit angelus, idest Christus reponens gladium, idest post magnam cœdem populi mitigans iustitiam Dei patris. Ad aliquam moralitatem habendam duo sunt notanda. Primo, in quo templo siue in quibus conscientiis Deus ambulet. Secundo qui sunt qui de huius conscientiæ templo eum eijciunt lapidando. Quantũ ad primum dicitur quòd Christus ambulat in templo in porticu Salomonis. Vbi prius quo ad literam aduertẽdum est ꝙ templum septem partes habet distinctas vt dictum est alibi. Prima est atrium immundorũ, & significat humilitatem subiectionis. Secunda mulierum, & notat intimitatem compassionis. Tertia uirorum, significans maturitatem discretionis. Quarta atrium leuitarum, ubi erat altare holocaustorum, & hoc significat austeritatem compassionis, correctionis, castigationis, & increpationis. Quinta porticus Salomonis, quæ significat tranquillitatem conscientiæ, & pacem, & ibi

mora-

moratur Christus, quia ipse dicit. In pace in idipsum dormiam, & requiescam. Nam in maliuolam animam non introibit sapientia. Apostolus. Pacem habete, & Deus pacis erit uobiscum. Ambulabat, dicit, quia ad ambulandum nos inuitat, & intrat in porticum Salomonis, qui debet esse locus regis, scilicet uoluntatis. Sexta est sancta, quę significat mentis suauitatem uel deuotioné. Septima sancta sanctorũ, quæ significat orationé, qua. s. tegitur altare incensi. Quantũ ad ꝑm dico ꝙ Christus ambulabat per porticum Salomonis. i. per remorsum conscientiæ. Nota, hæc porticus nunquam fuit destructa, sic remorsus conscientiæ nunq̃ perimitur. Sed quid dicit peccator? Si tu es Christus dic nobis palam &c. quasi dicat, si Deus est sic misericors, libenter uellet ꝙ præstaret mihi gratiã conuersionis, & me chrismate sanctificationis inungeret. Sed iam audi ipsum dicenté: [*Opera quæ ego facio &c.*] Quod multipliciter patet, quia loquitur ꝑ inspirationé, quia facit opera suæ misericordiæ, quia prõptus ouib. suis, quia illas sustentat. Sed de hoc téplo eiiciunt & lapidare conantur, hyeme peccatorũ existéte, sicut de illis legitur ꝙ hyems erat apud eos cũ cõtra Christũ surrexerunt. August. Frigidi erant. Nota, frigus statum peccatorum signat multipliciter. Primo ratione frigiditatis pigritiam inducentis. Prouerb. Propter frigus piger arare negligit, mendicabit igitur in æstate. Secũdo ratione sterilitatis, quia tunc in terris nihil noui generatur, immo si quid natum, mortificatur. Sic mortificantur opera prius facta, & de arboribus cadunt folia. Iohel. 1. Posuit uineam meam in desertum, & ficum meam decorticauit. Nudans spoliauit eam, & albi facti sunt rami eius. Et ideo, flete qui bibitis uinum in dulcedine, qm̃ periit ab ore uestro. Nota, una est dulcedo mortificationis, & est dulcedo deuotionis in uitibus, altera operationis & exercitii in ficulnea, & in eis folium defluit. Tertio quia in hyeme nullum apparet

2. Cor. 13

Prou. 10

paret uestigium æstatis.Sic in peccatore nullū uestigiū apparet pristinæ bonitatis seu conuersationis,imo quā to æstas fuerat mollior,tanto postmodū quando ad hyemen uenit peior apparet. Pro moralitate nota a Salomone pacifico fuit templum nostræ conscientiæ structū, & consecratum in paradiso terrestri,sed rex Babylonis.i.dęmon illud templum destruxit per manum Nabusardam in tentatione primi hominis.Nota. Nabsuardā princeps coquorum & signat tentationē gulæ, qua primi hominis templum fuit destructum.Item interpreta-

Gene.3 tur prophetia paleæ quia ipse paleas primo homini prophetauit quando dixit. Eritis sicut dii scientes bonum & malum.Sed templum sic destructum reparauit Zorobabel,qui princeps translationis interpretatur, & significat illum principem,de quo Isai.9.Et uocabitur ammirabilis consiliarius,deus fortis,pater futuri seculi,princeps pacis.Ipse enim fuit princeps trāsmigrationis. Tertia autem fuit templi dedicatio.s.conscientiæ. Nam Antiochus qui interpretatur silentium pauperis,diabolum significat, qui silenter.i. occulta suggestione depauperat hominem.Hic ad literam,postquam templum expoliauerat,posuit in illo idolum abominabile,sic posuit dæmon in conscentia, sed fit dedicatio per Iudā id est confessionem.& c.

FERIA V. DOMINICAE Passionis,De conuersione Mariæ Magdalenæ.

Fides tua te saluam fecit, uade in pace.] Lucæ.7. Tria inter alia facit diuina gratia,circa animam. Ipsa namque

Credulitatem format.[*Fides tua fecit.*]
Iniquitatem purgat.[*Te saluam.*]
Tranquillitatem donat.[*Vade in pace.*]

Secun-

Secundum sententiam beati Gregorij.30. Mor.c.3. in hac excessiua dei misericordia ostenditur uel declaratur quod ipsa nos oppressos non deserit, sed imbrem compunctionis infundit, & subtilis intelligentiæ solē reducit, atque sic ostendit quantū nos diligit qui nos nec cum respuitur relinquit. Hoc certe iuxta doctrinam Augustini, de libero arbitrio, in hoc aduertere possumus, quod deus mira dispositione paterna ex parte peccatoris ipsum sua pietate ad pœnitentiam inducit, immo interdum ipsum ad maioris perfectionis gradum perducit quam peruenisset si alias non peccasset, ut bene ostēdat totum ex mero beneficio suo procedere. Et licet habeamus exempla quam plurima, istud tamen inter alia est singulare quod nobis proponitur in euāgelio hodierno in quo quattuor innuuntur.

Humilitas obsequii, [*Ecce mulier.*]
Temeritas iudicii, [*Videns autem Phari.*]
Vtilitas colloquii. [*Simon habeo tibi.*]
Subtilitas commercii, [*Remittuntur tibi peccata.*]

Quantum ad primum dicit quòd quidam Phariseus &c. sed hoc utrum factum fuerit in Iudæa an in Galilæa non inuenitur. [*Et ecce.*] Nota ꝙ ecce est aduerbiū admirationis, quia ipsa mirabiliter erat peccatrix, uel fuit mirum de eius conuersione. Nota hic ponuntur transgressiones, & satisfactiones multiplices. Quia trāsgressa erat primo a peccatorum diuturnitate, & ideo dicitur quæ erat, quia diu in peccato permanserat. Secundo, a famositate, quia in ciuitate, ita quòd peccata eius non occulta, sed manifesta erant. Item in ciuitate, ubi multos traxerat ad peccatum. Tertio a multiplicitate, quia nō tantum in uno peccato fuerat, sed (ut ait Gregorius) in uniuersis uitiis fuit. Nota, non ponitur hic nomen, quia peccatoris quamdiu sunt in peccato, de libro domini sūt deleti, sic de diuite epulone. Lucæ. *Luc.* 16
cuius nomen subticetur. Satisfactiones etiam ponuntur multiplices uidelicet. Primo in admiranda conuersione:

sione. [*Ecce*] nam sicut fuit mirabilis in transgressione, ita mirabilis in conuersione. Secundo in properatione uel festinatione, quia statim [*ut audiuit*] accessit. [*Vt*] inquit [*cognouit.*] Tertio in propinquatione, quia quandiu a domino fuerat elongata, stetit, in quo notatur confidentia. Quarto in exhibitione, quia omnia quæ prius dedicauerat mundo, uoluit domino integraliter dedicare. [*Nam attulit alabastrum unguenti,*] ingressa est conuiuium, non erubuit, stetit quæ diu male ambulauerat, uel in fęce iacuerat, retro quia ante præ uerecundia accedere non audebat. Item retro, quia eius uestigia imitari proponebat, [*lachrymis rigauit, &c.*] Continua literam. Nota hic, quòd Christus erat discalciatus ut ait euangelium. Item quòd Chrysostomus ponit multas mulieres &c. Nota

Ioan. 4. insuper quòd aquam corporalem ut Samaritana non posuit, sed aquam suauem effudit, quando ante domini pedes, idest affectiones, aquam suauissimam impetrauit, s. gratiæ. Vnde nota quòd hæc sancta peccatrix antequàm conuerteretur, a sole fuerat plurimum elongata, & cor eius fuerat totaliter in gelatum ut glacies, sed econtrario hæc ipsa habuit ardorem doloris & cõtritionis. Gregorius. Videte quãto dolore ardeat, quæ flere inter epulas non erubescit. Aperuit namque hęc sancta fenestras suas, quas luci clausas tenuerat. Nota

Cant. 5. hic de calore quem suscepit. Cantico. Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est, scilicet per inspirationem. Nota Iuste uocatum est nomen eius Maria. i. mare amarum. Sicut enim terra suis uenis trahit aquã de mari quæ ibidem depuratur, & efficitur aqua suauis & dulcis, sic hæc sancta de mari, idest de amaritudine culpæ & peccati, uenas humilitatis quæ est in terra absconsa, aquas lachrymarum quæ sunt ab amaritudine huius mundi depuratæ, & in dolorem conuersæ, intãtum ut Christi pedes, idest affectiones contra eam amaricantes dulcorauit. Bene igitur de ea ue-

rificari

rificari potest illud Ezech. 36. Terra illa inculta facta est ut hortus uoluptatis. Nota quòd uirtutum plantas uitiis extirpatis, hæc sancta in suo horto plantauit. Quantum ad secundum dic quòd Pharisæus qui dominum inuitauerat, in quattuor erat reprehensibilis, uidelicet. Primo de præsumptione falsæ iustitiæ. Secundo de incompassione, Tertio de infidelitate, qui credidit Christum ignorare qualis esset mulier. Quarto de sui superioris reprehensione.

Quantum ad tertium dic quòd Christus reprehendens iudicium Pharisęi dixit ad eum, [*Duo debitores, &c.*] idest duo uiuentes sensualiter. Nota quòd hæc forma imprimit in electis abolita iterum reformans, quòd si non sufficit, ponet eos in fornace purgatorii. Alii autem qui ponuntur in fornace inferni deputantur ad alios usus. Non habentibus illis unde redderēt. Vnde quia non sumus sufficientes ex nobis cogitare tanquam ex nobis etiam si simus in gratia existentes, sic multo minus in oblectatione peccati. [*Et conuersus*] oculo pietatis ad mulierem a qua ante auersus extiterat, dixit. [*Vides hanc mulierem,*] idest uidere cures ut eius fidem capias pro doctrina, intraui domum tuā, non tamen mentem tuam, at mentem huius intraui, ideo remittuntur &c. Aduertendum quòd hoc dictum Saluatoris solum tenet de illis qui debitores fuerunt nō de illis qui fuerūt ab huiusmodi debito præseruati. Sicut qui fuerunt sanctificati in utero, de quorū numero fuit beata uirgo. Tales enim plus diligunt, quia maius beneficium recipiunt. Quantum ad quartum, [*dixit Iesus ad mulierem. Remittantur tibi peccata tua.*] non dixit, Remitto ne, scilicet Pharisęi & astantes turbarentur, sed remittuntur, s. a patre. Nota ut ait Bernardus, unde hæc mulier spiritualiter infirma curata est, ait de Iuda, Iste (inquit) bono odore moritur unde alii uiuūt. Moraliter hoc posset exponi de corpore mystico ꝙ multi secundum Apostolum unum cor-

pus

sione. [*Ecce*] nam sicut fuit mirabilis in trans-
gressione, ita mirabilis in conuersione. Secundo in
properatione uel festinatione, quia statim [*ut*
audiuit] accessit. [*Ut*] inquit [*cognouit*.] Tertio in propin-
quatione, quia quandiu a domino fuerat elongata, ste-
tit, in quo notatur confidentia. Quarto in exhibitio-
ne, quia omnia quæ prius dedicauerat mundo, uoluit
domino integraliter dedicare. [*Nam attulit alabastrum*
unguenti,] ingressa est conuiuium, non erubuit, stetit
quæ diu male ambulauerat, uel in fęce iacuerat, retro
quia ante præ uerecundia accedere non audebat. Item
retro, quia eius uestigia imitari proponebat, [*lachry-*
mis rigauit, &c.] Continua literam. Nota hic, quòd
Christus erat discalciatus ut ait euangelium. Item
quòd Chrysostomus ponit multas mulieres. &c. Nota
Ioan. 4. insuper quòd aquam corporalem ut Samaritanæ non
posuit, sed aquam suauem effudit, quando ante domini
pedes, idest affectiones, aquam suauissimam impetra-
uit, s. gratiæ. Unde nota quòd hæc sancta peccatrix an-
tequam conuerteretur, a sole fuerat plurimum elonga
ta, & cor eius fuerat totaliter in gelatum ut glacies,
sed econtrario hæc ipsa habuit ardorem doloris & cō
tritionis. Gregorius. Videte quāto dolore ardeat, quæ
flere inter epulas non erubescit. Aperuit namque hęc
sancta fenestras suas, quas luci clausas tenuerat. Nota
Cant. 5. hic de calore quem suscepit. Cantico. Anima mea li-
quefacta est, ut dilectus locutus est, scilicet per inspira
tionem. Nota Iuste uocatum est nomen eius Maria. i.
mare amarum. Sicut enim terra suis uenis trahit aquā
de mari quæ ibidem depuratur, & efficitur aqua sua-
uis & dulcis, sic hæc sancta de mari, idest de amaritu-
dine culpæ & peccati, uenas humilitatis quæ est in ter
ra absconsa, aquas lachrymarum quæ sunt ab amaritu
dine huius mundi depuratæ, & in dolorem con-
uersæ, intātum ut Christi pedes, idest affectiones con-
tra eam amaricantes dulcorauit. Bene igitur de ea ue-
rificari

rificari poteſt illud Ezech. 36. Terra illa inculta facta eſt ut hortus uoluptatis. Nota quòd uirtutum plantas uitiis extirpatis, hæc ſancta in ſuo horto plantauit. Quantum ad ſecundum dic quòd Phariſæus qui dominum inuitauerat, in quattuor erat reprehenſibilis, uidelicet. Primo de præſumptione falſæ iuſtitiæ. Secundo de incompaſſione, Tertio de infidelitate, qui credidit Chriſtum ignorare qualis eſſet mulier. Quarto de ſui ſuperioris reprehenſione.

Quantum ad tertium dic quòd Chriſtus reprehendens iudicium Phariſęi dixit ad eum, [*Duo debitores, &c.*] ideſt duo uiuentes ſenſualiter. Nota quòd hæc forma imprimit in electis abolita iterum reformans, quòd ſi non ſufficit, ponet eos in fornace purgatorii. Alii autem qui ponuntur in fornace inferni deputantur ad alios uſus. Non habentibus illis unde redderét. Vnde quia non ſumus ſufficientes ex nobis cogitare tanquam ex nobis etiam ſi ſimus in gratia exiſtentes, ſic multo minus in oblectatione peccati. [*Et conuerſus*] oculo pietatis ad mulierem a qua ante auerſus extiterat, dixit. [*Vides hanc mulierem,*] ideſt uidere cures ut eius fidem capias pro doctrina, intraui domum tuā, non tamen mentem tuam, at mentem huius intraui, ideo remittuntur &c. Aduertendum quòd hoc dictum Saluatoris ſolum tenet de illis qui debitores fuerunt nō de illis qui fuerūt ab huiuſmodi debito præſeruati. Sicut qui fuerunt ſanctificati in utero, de quorū numero fuit beata uirgo. Tales enim plus diligunt, quia maius beneficium recipiunt. Quantum ad quartum, [*dixit Ieſus ad mulierem. Remittantur tibi peccata tua.*] non dixit, Remitto ne, ſcilicet Phariſęi & aſtantes turbarentur, ſed remittuntur, ſ. a patre. Nota ut ait Bernardus, unde hæc mulier ſpiritualiter infirma curata eſt, ait de Iuda. Iſte (inquit) bono odore moritur unde alii uiuūt. Moraliter hoc poſſet exponi de corpore myſtico ꝙ multi ſecundum Apoſtolum unum corpus

pus sumus in Christo,cuius quidam sunt manus, scilicet laborantes,quidam pedes,scilicet qui sunt in bona parte corporis,tum in ueritate ipsum corpus sustentant,& quandiu huiusmodi pedes fuerint in ea,ipsa fit maxima meriti. Sed hodie isti pedes minus sunt cõminuti,uel sunt infirmati,ut patet de religiosis. Stare ergo iuxta pedes,est operibus uel pauperibus adhærere uel se eis pie exhibere.Stare,scilicet affectu retro non ante, ne præcedas per inanem gloriam, sed ipsi te,quia pedes debent præcedere tanquam illi qui te portant.Hæc eos lachrymis lauit, quo compassionis quæ ostendit effectum.2.ad Corinth.11.Quis infirmatur & ego non infirmor?&c.Iob.Flebam quondam super eum qui afflictus erat & cõpatiebatur anima mea pauperi. Capillis tergere,est inopum lachrymas tẽporalibus subsidiis exsiccare,sed quidam de istis proximos,non nutriunt,sed eis suspenduntur,sicut Absalõ. Nota isti capilli sunt mulieri dati,idest fragilitati ad ornatum,ut per eos nihilominus Christi pedes tergantur.Viro ignominia est nutrire comam,secundum doctrinam apostoli.Osculari,est uerbis benignis consolari,& tunc pauperes inunguntur,dum,scilicet mitigantur eorum necessitates,& sic bonus odor diffunditur.Moraliter bene hic datur forma quomodo anima peccatoris conuerti debeat ut possit indulgentiam percipere de peccatis.Vbi primo occurrit uidere ubi ipsum ueniæ largitorem ualeas inuenire. Respondeo in domo Simonis,qui obediens interpretatur. Intra domum obedientiæ,ibi ipsum inuenies,quia obedientia ipsum ad suum hospitium trahit semper, iuxta illud Gen.28.Vere non est hic aliud nisi domus dei & porta cæli.Ibi enim est locus amænus grati cõuiui,& hic est ille qui a domino curatur a lepra.Mat.26.Cũ esset dominus in Bethania in domo Simonis leprosi. Ciuitas mundus est.Psal.Vide iniquitatem & contradictionem in ciuitate.Mulier peccatrix anima,quæ be

Iob.30 *Psal.54*

ne uocatur Maria a mari mare, pp multitudinē ama ritudinis peccatorum. Sed hæc mulier si uult a culpa sanari oportet quòd uadat ad domum Simonis, idest ad obedientiam, quia Prouerb.21.Vir obediens loquetur uictoriam. Sed oportet ipsam afferre unguentum quo aliquando est usa ad mundi lasciuiam. Istud autem unguentum est meritorium non illud unguētum peccatorum, de quo Psal. Oleum peccatorum non impinguet caput meum. Et illud unguentum peccatorū hæc mulier prius cōfecerat per hunc modū. Primo namque collegit herbas peccatorum, quę copiose inueniuntur in horto mundi, collegit dico per sensus, p uagationes uisus, auditus, & sic de aliis sensibus, deinde, triuit per modum pulmenti cogitationes ipsius peccati, deinde in olla cordis sui igne praui desiderii coquit, quo facto inungitur, dum, scilicet opus exterius prodit, in tantum aliquando, quòd malus odor peccati diffunditur per hanc domum. Vndę istud est unguentum, de quo.2.Parali.dicitur quòd Asa, qui sustollens interpretatur, peccator, scilicet qui attolitur contra deum, ægrotauit dolore pedum uehementissimo, idest peccato, quod peccatum in sola uoluntate est designatum per pedem, & non recurrit ad domum, sed mortuus est, scilicet per culpam, & posuerunt eum in loco suo, scillcet in delectatione peccati, & unxerunt eum unguento meretricio, idest turpitudine famæ. Sed hoc unguentum factum fuit ad corporis lasciuiam uel delectationem, sicut debuit fieri ad salutem animæ. Anima nanque debet herbas peccatorū. Primo colligere per meditationē. Secundo terere p discussionem, uel terere per contritionem doloris. Tertio decoquere per ardorem, & hoc in olla cordis. Istud unguētum debet anima plagis peccatorum suorum apponere. Est enim mortificatiuum peccati per dolorem. Mitigatiuum per spem. Sanatiuum culpæ Eccle.38.Vnguentarius unctiones conficiet sanitatis,

Psa.140.

2.Par.16

&

& in his carnis mitigabit dolores. Hoc unguentum suauem facit odorem, ut ait Ber. super Cant. nedum hominibus, uerum etiam angelis dicens. O quantus est odor in domo. Ecce pœnitentia peccatoris. Hoc

Exod.30. autem unguentū figuratum est Exodi. ubi dicitur sic. Sume tibi aromata primæ myrhæ & electæ quingentos siclos, & cinamomi medium, idest ducentos quinquaginta siclos, calami similiter ducentos quinquaginta siclos, casiæ autem quingentos siclos in pondere sanctuarii, oleum de oliuetis mensuram hinc. Facies que unctionis oleum sanctum, unguentum compositum Notā.5. dicit assumenda ad istud unguentum conficiendum, quæ sunt Myrrha electa, idest amaritudo cordis, quæ tunc est electa quando præcipue est propter displicentiā diuinæ offensæ, & non popter pericu

Cant. 5. lum aut damnum quod quis incurrit. Cantic. Manus meæ distillauerunt Myrrham. Cinamomum, quod secundum Glossam humilitatem significat, quod est cinerei coloris, & est species multum dulcis & confortatiua, de hac ponitur mensura media respectu primæ, quia maior debet esse dolor de diuina offensa quam humiliatio de damno quod incurrit. Calamus, qui in Libano nascitur, significat decorem puritatis, & si non potest perfectè ad candorem Libani peruenire, saltem perueniat ad calamum Libani.i. ad eminentiam uitę. Casia, austęra confessio. Oleum deuotionis, diuinę misericordiæ.

FERIA VI. DOIMNICAE passionis, De iniquo pharisæorum concilio contra Christum.

Hic homo multa signa facit.] Ioan.11. Tria inter alia nobis fiduciam præstāt ad subsidium diuinę gratiæ requirendum, uidelicet

Præsentia

Præsentia gratiosa. [*Hic.*]
Clementia uiscerosa. [*Homo.*]
Potentia uirtuosa. [*Multa signa facit.*]

Collegerunt pontifices & pharisæi concilium &c. Secundum quod dicit Chrysostomus super Matth. Homil. 31. in minori, quemadmodum columna in domo, si recta steterit, accepto pōdere firmatur amplius, si autem modicum obliqua fuerit, non solum non firmabitur, sed magis uadit ad latus, sic & cor hominis si rectum fuerit uidens opera alicuius uiri iusti uel audiens, amplius confirmatur, quemadmodum domus in columna, sic corde spirituale ędificiū sustentatur. Si autē nō rectum fuerit, non solum non confirmatur, sed magis peruertitur, & ad praua iudicia excitatur. Illud generaliter ueritatem continet, sicut exempla q̄ plurima sacræ paginæ manifestant, singulariter tamen exemplum proponitur in euangelio hodierno. In quo quattuor exprimuntur, uidelicet.

Collegium maliuolæ conuocationis, [*Collegerunt pontifices.*]
Oraculum propheticæ allocutionis, [*Vnus autē ex eis.*]
Iudicium ueridicæ explicationis, [*Hoc autem a se.*]
Remedium pacificæ uel beniuolæ absentationis, [*Iesus igitur iam non palam ambulabat.*]

Aggregatum concilium, ad consultandum nequius.
Allegatum dispendium, ad concitandum fortius.
Referatum præconium, ad confirmandum uerius.
Definitum iudicium, ad perpetrandum fortius.

Quantum ad primum ubi loquitur euangelista de quodam concilio aggregato &c. hic tangit tria. Primo qui fuerunt huius concilii auctores, & dicit quod fuerunt pōtifices, in quibus eē debebat æquitas iustitię, & Pharisæi, in quibus debebat eē sanctitas uitæ. Secūdo de quo erat illud cōcilium, de morte Christi procuranda. Erat enim aduersus salutē, qa Iesum &c. O peccati furia & phrenesis quæ in tantā processit insania,

ut mortem mansuetissimi medici qui salutem attulerat, pertractaret. Tertio quia allegant signa mirabilia, & ideo dicebant. [*Quid facimus? Omnes credent in eum, & uenient Romani, & tollent locum nostrum & gentem.*] Istud dicebant, uel quia dubitabant ne turba faceret Christum regem, & ex hoc turbarentur Romani qui eorũ dominabantur uel quia uolebant rebellare, & Christus prædicabat patientiam, ut scilicet qui te percusserit &c. uel uerius puto dicebant ex malitia, quia uolebant contra eum corda hominum incitare. Et hic aduertendum quod periculosa sunt consilia uel periculosæ allegationes iniquorum. Ponere namque tales in loco iudicii nihil aliud est quam ponere cultellum in manum furiosi. Fit igitur consilium ad consultandum nequius seu iniquius &c. De isto iniquo consilio allegando, prophetauit ille patriarcha Iacob Gen. sic di-
Gen. 49. cens. Simon & Leui fratres uasa iniquitatis bellantia, in consilium eorum non ueniat anima mea, nec in cętu eorum sit gloria mea, quia in furore suo occiderunt uirum, & in uoluntate sua suffoderunt murum. Maledictus furor eorum, quia pertinax, & indignatio eorum, quia dura. Nota historiam succincte. Egressa
Gen. 34. est Dina &c. Gen. Sichem qui interpretatur humerus uel labor, Christum significat, qui propriis humeris nostra portauit peccata, qui dicit per prophetam. Pauper sum & in laboribus a iuuentute mea, exaltatus, scilicet in cruce, & humiliatus, scilicet in contumeliis & despectione, conturbatus tormento. Hic Sichem bene dicitur filius principis terræ illius, scilicet Emor, qui amaricans interpretatur, idest deus patris, qui erat contra humanum genus propter peccatum, amaricans. Dina interpretatur amaritudines suscitans, & significat ecclesiam collectam in fide tam ex Iudæis quam ex gentibus, quæ passa est mundi ægritudines dum tyranni tam in capite quam in membris eam sunt diu crudeliter persecuti, & adhuc eam perse-

quuntur

quuntur,immo uerius iniqui consiliarii.Hanc Dinā, scilicet ecclesiam,Christus rapuit,& eam sibi coniugio legitimo copulauit,sed iniqui fratres Leui,de quo pontifices,& Simon,de quo Pharisæi,nocte luce scilicet gratiæ notitiæ extincta, irruperunt super ciuitatem congregationem,scilicet fidelium,& ut est Gen. 49.in furore suo non occiderunt uirum &c.illum, scilicet qui est unus de milibus.Est enim unus,& secundū non habet.Eccle.4.Iuxta illud quod sequitur Gen.49. Et in uoluntate sua suffoderunt murum, idest corpus benedictum Saluatoris. Et hic dolor siue uulnus plagarum magis molestabat Christum tempore quo ipse proximorum amore erat maxime uulneratus & afflictus dum non uidebat illos conuerti.Iuxta illud Gene, Et ecce die tertio quando grauissimus uulnerum dolor est.Factum est autem hoc die tertia.Prima dies fuit exmplaris conuersationis.Secunda,regularis informationis.Tertia,singularis operationis,scilicet miraculorum. De hac præcesserat figura Dani.ultimo.ubi dicitur quod egressa est iniquitas a senioribus mendacibus,qui uidebantur regere populum.Isti fuerunt illi duo senes antiqui in peccatis, pleni iniqua cogitatione,qui uoluerūt Susannam(quæ interpretatur gaudiū gratię),idest ecclesiā uel Christi humililitatē, uxorē Ioachim qui fuit altatus in cruce.[*Ego si exaltatus fuero a terra &c.*]Voluerūt cum illa mœchari & cogebāt illam ad meretricandum,sed Daniel qui dei iudicium interpretatur,sententiauit eos. *Gen. 34.*

Quantum ad secundum dicit quòd unus iniquus inter eos[*cui nomen Caiphas*,]qui uomitus oris interpretatur,quia uomit quod tenebat in corde,dedit tale cōsiliū.[*Expedit ut unus moriatur homo pro populo &c.*] Vere unus,quia singularis,uere homo quia mansuetus & dulcis.Expedit multiplici ratione.Primo, quia culpæ infinitę infinita satisfactio debebatur,ut ait Ansel. in libro cur deus hō.Secundo,quia omnes hoīes erant

debitores pro se nec per se satisfacere poterant. Tertio quia tanta debet esse satisfactio quanta est dignitas eius cui est fienda satisfactio, omne autem quod Deus non est, Deo satisfacere non poterat, ergo &c. Aliæ insuper rationes assignari possunt, uidelicet ut charitas Dei erga nos commendaretur. Ad Rom. Commendat autem Deus suam charitatem in nobis, qui cum adhuc peccatores essemus. Christus pro nobis mortuus est. Quis enim credere potuisset quod Deus tantã habuisset circa humanum genus dilectionem? O ineffabilis dilectio charitatis. Secundo ut quãtitas morbi tibi ostẽderetur, pro quo sanando oportuit filium hominis mori & occidi. Bernar. Agnosce homo quam grauia fuerunt uulnera tua, pro quibus necesse fuit Christum dominum vulnerari. Tertio vt nobis confidentia impẽderetur ad Rom. 5. Si enim cum inimici essemus recõciliati sumus Deo per mortem filij eius, multo magis reconciliati salui erimus in vita ipsius.

Quãtũ ad tertium explicat euangelista vnde huius mali uiridictum processerit q̃uo dixit [*Expedit &c. ne tota gens pereat.*] Vñ subdit. [*Hoc autem a semetipso nõ dixit sed cũ esset põtifex anni illius &c.*] ubi indicat dignitas põtificis, ĩ quo ẽt ꝑuerso spũs sãct⁹ dignat⁹ ẽ vera loqui.

Quantum ad quartum dicit. [*Ab illo ergo die cogitauerunt ut interficerent eum. Iesus ergo iam non in palam ambulabat apud Iudæos &c.*] Moraliter autem. Quid facimus &c. Cuilibet enim nostrum uerbum propositum dicitur. Peccatis namque inuoluimur, peccatis detinemur, peccata cumulamus, & tamen nobis scriptura dicit, quid facimus quia hic homo &c. Vel multa signa.

Dan. 4. Dan. Signa & mirabilia fecit apud me Deus excelsus. Est autem signum vt ait August. 1. de doctrina christiana quicquid præter speciem quæ ingeritur sensibus, aliud facit in cognitionem venire. O quot erga nos hic homo signa facit, & facere non desinit, & tamen infelices tam signa quam mirabilia minime co-

gitamus. Et timendum est ne si dimiserimus sic, ueniẽt Romani, qui excelsa tonitrua interpretantur, Angeli, scilicet executores diuinæ iustitiæ, & tollent locum nostrum & gentem, tollent animam & corpus, tollent uitam & opera. Quid igitur facimus, quia eius signa nostris mentibus non apponimus, nec aspicimis eum. Relinquimus a quo finaliter relinquemur si ea non pie & dulciter sentiamus. Si dicas, quęnam sunt illa signa? Respondeo quod multiplicia, quia non desinit nobis ostendere signa, aut amoris aut rigoris, quibus nos dignatur reuocare ad pœnitentiam. Vnde nobis ostendit signa Erigentis uel indulgentis fiduciæ. Attrahentis siue protegentis clementię. Corrigentis siue erigentis iustitię &c. Istud est signum sanguinis pro nobis effusi, quod est signum excessiuæ dilectionis. Dilexit nos, & lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Apocal. primo. Sicut bene figuratum fuit Genesis de Iuda. Lauabit (inquit) in uino stolam suam, & in sanguine uuæ pallium suum. Istud enim uinum non est aliud quam sanguis præciosus domini, quo debeant inebriari corda fidelium. Istud siquidẽ uinũ expressum fuit in torculari crucis, & ex ipso lota est stola nostra, dum, scilicet a peccato sumus loti, & pallium nostrum, dum, scilicet nobis innocentia est restituta. Aliter enim nisi mediante Christi cruce, lepra nostra non poterat expiari. Sed dum mens nostra in eius sanguine precioso, & candido cuem igne ęstuantis amoris feruescit, statim fumus curati a lepra. Non solum autem facit nobis sanguis Christi signum amoris, uerum etiam magnæ fiduciæ, dummodo ipsum per ingratitudinem non operiamus. Iob. Terra ne operias sanguinem meum, sed illum ponamus ueluti signum in mente nostra, sicut de hoc habemus figuram Exodi. 12. de sanguine agni paschalis. Agnus iste in paschate immolatus est Christus. Ecce agnus Dei. Hoc sumebatur cum

Gen. 49
Iob. 16.
Exod. 12

hyſopo, quę eſt herba humilis,& naſcitur in petra,& purgat pulmonem.Sic humilitas mentem ſtabilit,quę tendit deorſum,nec inaniter rapitur. ſupra ſe, purgat pulmonem,id eſt cogitationes & locutiones. Hierem. 11.Ego quaſi agnus qui portatur ad uictimam. Intinсto ſanguinis eſt memoria uel aſſumptio paſſionis Chriſti,ut fit in corde per meditationem.Et dicitur ad literam quod hęc intinctio fiebat ad modum Tau. id-eſt ad modum crucis quantum ad diſpoſitionem, quia in ſuperliminari, & ſuper utrumque poſtem.Nota tūc liniuit ſuperliminare ſuperius quando diuinitatem placauit , inferius quando terram ſacrauit quæ prius fuerat polluta.Per utrunque poſtem,quia naturam an gelicam & humanam,nunc autem naturam diuinam quam uidemus tantum pro nobis inclinatam. Terram quam uidemus tantum honoratam, & utrunque poſtem.Et ſuper eum tranſiens angelus executor diui næ iuſtitię,quando percutit in nocte,id eſt improuiſe primogenita ægypti,id eſt animas,quia eis debetur hę reditas cum corporis participatione,pertranſibit illos qui ſic erunt ſignati. Figura de hoc Ioſue. 2. de Raab meretrice Raab interpretatur dilatata,ſcilicet anima quæ debet meritis dilatari.hæc habitat in Hiericho, id eſt in defecto huius mundi,quę clamat.Ego deficio Pſalm. Viam mandatorum tuorum curri dum dilataſti cor meum. 2.Corinth.6.Tanquam filijs dicit apoſtolus.Os noſtrum patet ad uos o Chorinthij,cor noſtrum dilatatum eſt Hiericho interpretatur luna ſiue defectus.Eccl.9.omne opus corruptibile in fine deficiet , & qui illud operabitur ibit cum illo. Exploratores ſiue nuncij,ſunt inſpirationes. Iſti ſunt nuncij quo Ozias,id eſt fortitudo domini miſit per omnes ciuitates Iuda,Iudic.15.ut inſequerentur fugiētes milites. Holofernis.Item quos miſit dominus ad Iſrael.2.paral.ult.Item nota loca, quia qui in domo exaltari debet hic ſuſcipit nuncios, id eſt inſpirationes quas Io-

ſue

sue mittit ad explorandum terram, id est cor peccatoris, quod Deus vult occupare, abscondit sub humilitate in mente sua ne diabolus eos perimat. Deinde mittit eos ad montana perfectionis, quando propositum adimplendi inspirat. Hic si uult euadere oportet quod habeat per fenestram coccineum funem quo ligātur corpora, & intelligitur amor, quo ligantur mentes & aīæ. Coccineus rubeus, id est sanguis Christi. Sed hic funis non debet in domo teneri nec celari, sed appendi foris, quia debet ostendi operibus. Et uis bene uidere fiduciam huius sanguinis. Quia non clamat uindictam, ut sanguis Abel, sed misericordiam, Bene igitur signum erigentis fiduciæ. Cant. Pone ut signaculū &c. Attrahentis clementię. Nam quid aliud significāt Dei beneficia peccatoribus abunde collata, nisi clemētiam diuinam, quæ semper attrahere ipsos conatur. Gen. Arcum ponam &c. Nota arcus iste est securitas diuinæ iustitiæ. Hic ponitur in nubibus, dum, scilicet diuinam iustitiam in pluuiam beneficiorum conuertit, quæ sunt signa fœderis & dilectionis & amicitiæ inter Deum & terram, id est peccatorem. Et attende ibi de arcu, quomodo Deus chordam porrigit inimico in signum pacis clementiæ. Tertium signum corrigentis iustitiæ. Isa. 11. Leuabit dominus signū in nationes, & congregabit profugos Israel. Et dispersos Iuda colliget a quattuor plagis terræ. Vere plagę, pro quibus anima uulneratur &c. Est etiam signum comminātis sententiæ in reprobos, a qua nos præseruet misericors dominus. Amen.

Canti. 8.

Gen. 9.

SABBATO DOMINICAE passionis, De Christi clarificatione, in se, & in nobis.

D*omine uolumus Iesum uidere.*] Ioan. 12. Diuinæ gratiæ beneficijs affectus incitatur & inflamma-

tur ad uolendũ.[*Volumus.*]Aſpectus illuſtratur ad cõtuẽ dum.[*Videre.*]Effectus procuratur ad obtinendum ſeu accipiendum ſeu acquirendum.[*Ieſum.*
Ambulate dum lucem habetis ut tenebræ uos &c.]Gratia di uina habet effugare hortum torporis. Ambulate. Generare radium ſplendoris.Dum lucem habetis.Declinare denſum erroris.Vt tenebræ,Cogitauerunt principes ſacerdotũ &c.Secũdũ ſentẽtiã beati Aug.5.de ci. Dei.c.8.ſicut omnes uirtutes(ſi tñ uirtutes ſunt ueræ) conſtituunt hominem membrum Chriſti,ſic iuxta ſen tentiam doctorum, peccata conſtituunt hominem membrum diaboli.Et ſicut charitas eſt membrorum corporis myſtici connexio,ac etiam ligamentum, ſic in uidia eſt malorum ligamentum, dæmonis, ſcilicet capitis.Eſt enim ligamentum ſiue ordine,quia eſt corpus monſtruoſum,ubi nullus ordo inhabitat. Sicut igitur membra quæ per charitatem ſunt connexa Chriſto, non poſſunt eſſe ſine debita operatione, ſic membra quæ per inuidiam dæmoni connectuntur quieſcere nõ poſsũt quin ſuo capite conformiter operenť.Et iõ ſicut diabolus nũquã ceſſat,ſic nec mundus,quia nihil aliud cogitat niſi quomodo aut qualiter poſſit famam aut uitã alterius eneruare.De iſtorũ uitioſorũ numero fue runt Iudęi.Nã quieſcere erga Chriſtũ ac eius opera mi nime potuerũt,quin uel præpararẽt calũniã uel nequi tiã cogitarẽt,ſicut ex operibus ipſorũ declaratur, & ſicut patet ſingulariter in euãgelio hodierno, in quo po nũtur.4.ex quib. ipſorũ aggrauať, uidelicet Malignitas ſæuę machinationis ex parte Iudæorũ, [*Cogitauerũt prin cipes*]Humilitas diuinæ uel promptæ operationis ex par te populorum,[*In craſtinum à utem,*]Sedulitas gratæ p quiſitionis uel uiſionis ex parte paganorũ.[*Erant autem gẽtiles*]Sonoritas uel auctoritas ſeu ſublimitas clarę cõ demnationis ex parte ſupernorũ,[*Venit ergo uos de cælo.*
1 Quantum ad primum notatur quod iſti iniqui Iudæi cogitauerunt Lazarum interficere.Nã per ſtuporẽ miraculi

miraculi facta circa eum uel ad eum, plurimi conuerte bantur ad Christum. Erat enim negocium ſtupendum & mirum, & omnibus manifeſtum. Et ideo cogitaue-uerũt iſti iniq Iudæi eũ interficere, ſcilicet occulte, puta ueneno ut poſſent hominibus perſuadere quod Chriſtus eum non uere reſuſcitaſſet, ſed ſolum apparenter & modo illudificato ex certa malitia, quia uolebant cõtrã uitæ conſilium, id eſt Chriſtum dominum malitiã cogitare, cum tamen Prouerb. 21. dicatur. Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra dominum. Vnde Actuum dixit Gamaliel. Si eſt ex homini bus conſilium aut opus diſſoluitur, ſi uero ex Deo ẽ nõ poteritis diſſoluere, ne forte & Deo repugnare euideamini. Nota multi ſunt qui uolunt diuinum conſilium impedire. Nota ut ait Chryſoſtomus, nullũ Chriſti miraculum ita Iudæorum corda concuſſit ſicut iſtud, nec tamen eos ab inſania reuocauit, & hoc multiplici ratione. Tum quia inuincibilius, quia quatriduanus. Tũc quia erat in plurimorũ pręſentia factum. Tum quia erant ex alio prouocati. Tum quia nõ poterãt Chriſtũ ex hoc calumniari, ſicut ex alijs ubi dicebant ipſum ſabbatum nõ ſeruare. Tum quia iam turba dimiſſio feſto, quod erat Hierſolymis, ad Bethaniã ubi erat uidelicet Chriſtus properabant. Act. 5.

Quantum ad ſecũdum ponitur honor Chriſto exhibitus a turba, ſed hoc pertinet ad craſtinã ſolennitatẽ. Item hoc pręconium, quia Chriſtum laudabant & de facto per Chriſtum miraculo teſtimonium perhibebant.

Quantum ad tertium ponit deſiderium gentilium Chriſtum uidere & audire cupientium, quem, ſ. filij iniqui reprobabant, & de ſermone facto corã eis quo Chriſtus dixit, [*Venit hora ut clarificetur filius hominis.*) ſ. per mortem & paſſionem uel afflictionẽ & cõtumelias ſibi factas. Vbi aduertẽdum quod aliter fit clarificatio hominum per pœnitentiã ſiue afflictionẽ, aliter fuit de

Chriſto

Christo. Aliorum namquem hominum clarificatio est alicuius immūditiæ uel rubiginis peccati amotio, uel saltem maioris clarificantis gratiæ & meriti acquisitio. In Christo autem non sic quia ipse habuit in instāti incarnationis seu cōceptionis plenitudinem gratiæ & per consequēsnullam peccati rubiginem, ita quòd in se clarificauit non indiguit, sed solum quo ad oculum nostrum. Hanc autem claritatem quo ad nos habuit per uiam passionis & contumeliarum sibi illatarum. Sicut enim uidemus quod speculum clarificatur sputo, sic Christus qui (ut dicitur Sap.) candor est lucis æternæ, & speculum sine macula Dei maiestatis, & imago bonitatis illius fuit Iudæorum sputo clarificatus & contemptu & contumelia. Isa. 50. Faciem meā non auerti ab increpantibus & conspuentibus in me, & ideo non sum confusus, id est in me nulla est inuenta macula confusionis. Item uasa rubiginosa ex confricatione purgantur, sic Christus flagellis. Psalm. 72. Et fui flagellatus tote die, & castigatio mea in matutinis Nota aliqui flagellantur & purgantur in nocte alterius uitæ, & in sero mortis, & isti sunt illi qui in hoc mundo tranquillam uitam duxerat, sed non sic viri iusti, quia illi castigant in die huius mundi antequam ueniat nox. Talibus namque dicit dominus illud. Gen. 27 Accede huc ut tangam te fili mi & probem utrum tu sis filius meus &c. Tangam, scilicet flagellis. Item clarificatur aurum & argentum in fornace, sic Christus in fornace passionis suæ Eccl. 2. In igne aurum & argētum, id est in fornace, homines, uero receptibilis in camino humiliationis. Nota multi alij modi sunt quibus homines purgantur siue clarificantur. Primo quidem sicut panni lotione & conculcatione, sic anima lachrymarum effusione & corporali afflictione per abstinentiam, addendo humilitatem per mortis memoriam, in qua ueluti in cineribus aqua lachrymarum depuratur, & uim contrahit ablutiuam. Marc. 9. Vesti

menta

menta eius facta sunt splendida uelut nix, qualia fullo super terram facere non potest. Secundo per operis exercitium. Vasa enim argenta usu continuo magis clarent, & similiter moneta. Tertio per quietem contemplationum. Thren. 3. Sedebit solitarius, & tacebit. Nota uinum motu turbatur, quiescens uero purificatur & clarescit. Psal. Turbati sunt & moti sunt. Sic igitur uenit hora ut clarificetur filius hominis. Vere hæc hora est quando mortui, scilicet in peccatoris deberent audire uocem filij Dei. Nota sicut tangere monetam denigrat manus, sic spiritualiter diuitiarum & pecuniarũ contractatio aliquid nigredinis in manu derelinquit, & in ueritate interdũ ita eos maculat q͂ sordes ablui difficilime possunt. Similiter cœnũ luxuriæ, similiter quæ procedunt ex superbia ex odijs & rancoribus maculã terram inducunt. Item ostende contra ornamenta superflua quod illa maculam non auferunt sed inducũt, quia uanã gloriã & lasciuiã. [*Venit igitur hora &c*] Subdit autem saluator utilitatem homini per passionem clarificationis tam respectu sui quam etiam aliorum qui sic clarificantur, dicens. [*Amen amen dico uobis nisi granum frumenti &c.*] August. Ipse erat granum mortificandum & uiuificandum, cecidit. s. ab arce diuinitatis, descendit in terram, in carnem quam assumpsit, mortuus est in cruce, & tunc attulit fructum multum humano generi. Item cecidit in terram per ingratitudinem Iudæorum, quia in arcam cordis eorum non potuit recipi, & tunc mortuum, quo ad eos, attulit fructum respectu gentiliũ qui fidem receperunt. Item cadit in terram quo ad nos quando eius beneficiorũ non recordamur, moritur dum, scilicet gratiam eius uel ipsum mente crucifigimus peccatis, & ideo multum fructum affert, scilicet duræ & acerbæ iustitię, qua si non moreretur ipsum solum maneret, scilicet caput cum membris quod est unum corpus sicut igitur granum multiplicatur ex morte eius, sic sanctorũ merita ex pas-

Psalm.

Psal.56. ſione ipſorũ.Pſal. Singulariter ſum ego donec tranſeã
q.d.quia tunc ſum meritis aſſociatus.Iuſtus cadit per
humilitatem,moritur per paſſionem uel mortificatio
nẽ corporalẽ.Poteſt hoc dictum auaros tangere, quia
uere niſi granum frumenti ſpargatur in terram, ideſt
pauperes,& ſic moriatur a te,a quo temporaliter,ſub
trahitur, ipſum ſolum manebit, quia nihil gratiæ,
nihil meriti habebis, niſi ſic mortuum fuerit,
quòd non facis hoc ad mundi gloriam,ſed mortem.
Sequitur.[*Qui amat animã ſuam,*] ut,ſ.plus diligat pro
priam uoluntatem uel delectationem quam diuinũ be
neplacitum,[*perdet eam.*]Si uis dilatare materiam dice
2.Re.20 re potes quòd ſicut uir bonus,dum in peccatum cadit
multos a uia bona retrahit. Exemplũ.2.Re.de Amaſa
mortuo,ſuper quem populus ſubſiſtebat. Exemplũ de
candela quæ accenſa illuminat, extincta uero ex ſuo
fumo procurat abortiuum.Sequitur.[*Colligerunt ponti
fices &c.*]Sic diabolus cogitat illum interficere per cul
pã quem dominus ſuſcitauit per gratiam, maxime il-
lum qui fuit peccator,quia talis frequenter eſt cauſa
2.Reg.3 conuerſionis multorum:dũ.ſ.uident ubi abundauerit
delictum ſuperabundare gratiam. De hoc.2 Reg.de
Abner quẽ interfecit Ioab doloſe.Narra hiſtoriã.Qũo
Abner primo erat inimicus Dauid pugnãs cõtra eũ,
& qũo ipſi miſit nuncios de pace facienda cũ ipſo,&
de recognoſcendo ipſum pro domino, cui Dauid ac-
quieſcere noluit,niſi uxorem ſuam Michol quam ipſe
centũ præputiis Philiſtiim ſibi deſpõderat,quæ tradita
fuerat cuidam nomine Phaltiel,ſibi adduceret, quod
& factum eſt, quem Dauid benigne ad ſe uenientem
cum uiginti uiris ſuſcepit,fecitque ei conuiuium,quo
audito Ioab miſit poſt eum nunciũ, reduxitq; eũ de
ciſterna Syra ad mediũ portæ, ubi ad eum loquens in
dolo interfecit eum. Moraliter Abner gratificatione
conſurgens,ſignat peccatorem,qui diuina gratia reſur
git a peccato Ionæ.2,Subleuabis de corruptione uitã
meam

meam domine deus meus. Hic prius inimicus Dauid, ideſt Chriſti mittit ipſi bonum propoſitum & amicitiam offert, quem Dauid libenter acceptat, dum ſibi Michol, ideſt animam ſiue cõſcientiam (Michol enim omnis aqua interpretatur, ideſt omnis gratia. De ſpõſa autem Chriſti dicitur Heſter. Facies tua plena eſt gratiarum. Quæ tradita fuerat mundo, uel corpori, ꝑponitur in matrimonium illicitum & hoc per diabolum) reducat, quod & fecit per pœnitentiam, cum uiginti uiris, ideſt cũ obſeruatione præceptorum & geminę charitatis, cui & Dauid facit conuiuiũ, ſed Ioab inimicus ipſum abducit a ciſterna Syra, quæ aula eius interpretatur, ideſt a conſcientia ſua, quam iam intrauerat uelut in ciſternam, ubi deus pluuiam, ideſt gratiam uolũtariam poſuerat. In hac enim ciſterna recolliguntur aquæ gratię quę pluunt de cęlo. Inde reducit ipſum ad memoriam mundi. Mittit namque ipſi nuncium, ideſt ſuggeſtionem, ut ipſum reuocet a propoſito, quo facto ipſum ad medium portæ reducit, ſcilicet cogitationum, ut ſit undique circundatus, & hæ dicũtur Iob. 38. portæ mortis. Vel medium portæ eſt conſenſus, interius cuius eſt delectatio, exterius uero opera. Sed medium eſt conſenſus, ibi moritur, ſecundum beatum Greg 29. lib. Mor. ca. 8. Vbi dicit quòd prauæ cogitationes, portæ mortis idcirco uocatæ ſunt, quia profecto uia ad meritum per iniquas ſemper cogitationes aperitur. Et etiam quia diabolus per iſtas ingreditur conſcientiam. Nam ſuggeſtio pulſat, cogitatio aperit, ſed delectatio ſuſcipit, & tũc ibi percutitur ab inimico & moritur. Sic igitur diabolus ſemper cogitat Lazarum ſuſcitatum perimere. Sed quod eſt faciendum? Faciendum eſt iuxta illud quod fecit Ioannes filius Simonis illis inimicis Cẽdebeis qui uenerãt ipſum occidere primi Mach. ultimo. Narra hiſtoriã, & dic figuram &c.

Heſt. 2.

DOMI-

DOMINICA IN RAMIS PALmarum, De triumpho Christi, ad campum certaminis uenientis.

E*cce rex tuus uenit tibi mansuetus.*] Matth. 21. Tria quæ in uerbis istis tanguntur, nobis præstant fiduciam ad deum per impetranda gratia confidentius recurrendi. uidelicet Sublimitas fastigii. Quia[*ecce rex tuus*]Intimitas pręcordii Venit tibi.s. affectu. Benignitas colludij, quia mansuetus. [*Ecce rex tuus uenit tibi &c.*] Quærit beatus Bern. in quodā sermone cur ecclesia dei hodie duas processiones represen tet, unam uidelicet quę fuit reuerentiæ & honoris, alteram uero quæ fuit uerecūdiæ & doloris? propter quod notandum est quòd Christus eadē die qua sic soleniter fuit receptus expectauit per totam diem usque ad uespe ram in templo, an esset aliquis qui eum inuitaret, & tūc cum id nullus fecisset, iterum ieiunus reuersus est in Bethaniam unde recesserat, & ideo assignat Bernardus duplicem rationem. Vnam quidem ex parte Christi, alteram uero ex parte nostra, ex parte quidem sui Christus sic habere uoluit, ut maior esset passio quam talis præcessisset processio. O quam dissimile est audire crucifige eū, & benedictus qui uenit in nomine domini? Et quā dissimile, rex Israel, & non habemus regem nisi Cæsarem? Quam dissimiles rami uirentes, & uirgæ cædentes? Flores, & spinæ? Alienis uestimētis uiam ornari, propriis denudari. Ex parte nostra, ne scilicet frangamur aduersis, nec prosperis extollamur, quia licet multos frangat aduersitas, tamen multo plures extollit prosperitas. Iux ta quod scriptū est. Cadent a latere tuo mille, & decē,
Psal. 80. milia a dextris tuis. Id est a sinistris aduersitatis mille, & decem millia a dextris tuis, id est prosperitatis & glo-

riæ,

riæ. Item ne in mundi gloria confidamus. Fallax enim eſt. Et in ſequenti ſermone ſic dicit. Quantum quis ſperare iam debeat de ſucceſſu gloriæ temporalis, cuius finis labor, cuius fructus dolor & luctus? Nam & riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Hac igitur de cauſa ſancta mater eccleſia ſolennitatem huius duplicis proceſſionis hodie repræſentat. Verū quia ſecunda magis pertinet ad res ſequentes, idcirco igitur de prima eſt hodie ſolummodo memoria facienda, utique tangitur in euangelio hodierno, in quo oſtenditur ex quattuor triumphus domini ad capum certaminis uenientis, uidelicet

Ex præeminentia ingentis imperij. [*Ite in caſtellum.*]
Ex conuenientia p̄cedentis oraculi. [*Hoc autem totum.*]
Ex obedientia exequentis conſortij [*Euntes autem diſcipuli*]
Ex reuerentia occurrentis collegij. [*Plurima turba.*]

Quantum ad primum dicit Euangeliſta quod Ieſus de Bethania ubi conuerſatus fuerat cum Lazaro, Martha & Maria, uenit Bethphage, quæ erat in monte Oliueti, & cum appropinquaſſet Hieroſolymis, miſit duos diſcipulos, ſcilicet Petrum & Philippum. Petrus interpretatur agnoſcens, in quo ſcientia. Philippus os lampadis, in quo doctrina cum operibus exemplaribus. Miſit autem duos multiplici ratione, uidelicet propter geminam charitatem. Propter duplicem humilitatem, ſcilicet cordis, & oris. Propter teſtimonium ueritatis: Quia in ore duorum &c. Et propter myſterium fidei, quia omnes articuli aut ſunt de Chriſti diuinitate, aut de eius humanitate, & ſic ſunt de duobus. [*Et dixit eis. Ite in caſtellum quod contra uos eſt.*] Duo notanda dicit. Primum eſt, quòd uocat Hieruſalem caſtellum, & hoc multiplici ratione. Primo quidem, quia in eis non erat uinculum charitatis, ſicut narrat Ioſephus. Secundo, quia tanquam caſtrum munitionis contra dominum ſe munierant. Tertio, quia iam mortem ſui pontificis

tra-

tractauerant.Secũd um quòd dicit,[*quod contra uos est.* Contra inquam erat,quia contraria ui tæ euangelicæ, & apostolicæ perfectioni. [*Et statim inuenietis asinam et pullum,*]qui ad portam ciuitatis.Nota historiam.

Quantum ad secundum dicit ꝙ hoc factum prophe ticæ pronuntiationis. Zachariæ Quantum ad tertium dicit.5.Primo quod discipuli iuerunt.Secũdo quod iux ta præceptũ & pullũ & asinã soluerunt. Tertio, ꝙ soluta animalia ad Christum adduxerunt. Quarto quod uestimenta sua dictis animalibus imposuerunt.Quinto quod Christum de super sedere fecerunt.In uerbis autem thematis consideratur ingrediẽdi modus. Nam cũ dicitur [*Ecce*]innuit celeritas[*rex*]nobilitas[*tuus*]itimi tas,mansuetus,benignitas [*sedes,*] tranquillitas,*super asinam*,rectitas.s.ut dirigat,ut erigat,ut perducat. Quantũ ad quartũ dicit quod cum magna solenitate & reuerentia exceptus est a turba & populo. Nã quidam uestimenta propria prosternebant in uia per quam erat trãsiturus.Credendum etiam quòd uiam mundabant quidam arborũ ramos sternebant cum floribus,quia tunc erat uer.Specificantur aũt tria genera ramorũ, uidelicet oliuæ,palmarum,& salicum.Quidã Christũ prçcedebant,quidam comitabantur sicut discipuli, quidam ibant iuxta dñm,quidam sequebantur.Iterũ inter eos quidam erant antiquiores, quidam iuniores,oẽs autẽ clamabant [*Osanna*] idest obsecro salua nos rex Israel. [*Benedictus qui uenit &c.*] Hic cadit duplex expositio, uidelicet una allegorica,altera uero moralis.Quantum ad allegoricã nota hic de Christo Saluatore meo multa uidelicet Locum a quo discessit.Situm ad quem prçcessit.Terminum ad quem accessit. Modum per quem incessit.Cætũ quem tunc direxit. Quantum ad primũ, exprimitur nobis locus a quo Christus discessit, quia de Bethania. Situs siue locus medius per quem incessit,quia per montem Oliueti,& per Bethphage.Terminus ad quem accessit,quia ad Hierusalem. Modus per

quem

quem iuit,quia ſuper aſinam & pullum eius.Tangitur igitur primo locus a quo diſceſſit immediate, quia a Bethania.Bethania namque triplicem habet ſignificationem.Interpretatur enim domus gratifica. Item domus obedientiæ.Item domus afflictionis,& rõne oĩm ſignificat uirginẽ glorioſam,de qua Chriſtus ad hunc modũ proceſſit,Nam ipſa fuit primo domus gratifica, Aue(inquit angelus)gratia plena.Et infra. Inueniſt i enim gratiam apud deũ.Scđo domus obediẽtiæ,& humilitatis,quia ipſa eſt obedientię mater & nutrix.Ecce ancilla domini &c.Tertio domus afflictionis, quia uere in morte filij ſui ipſa oppreſſa eſt amaritudine. Vnde dicitur Thr.1.Subuerſum eſt cor meũ in memet ipſa,quoniã amaritudine plena ſum. Vnde bene dicitur Maria,quia marę amarũ,quia amaritudine repleuit eam dñs.Tangitur ſecũdo locus per quem inceſſit, quia per montẽ oliueti,qui dicitur mons trium luminũ,ubi ſunt oliuæ quæ nunquã emittunt foliũ ſed ſemper uirẽt.Itẽ a Bethphage,quæ interpretatur domus maxillæ,uel domus buccæ,& ibi habebant ſacerdotes pecora,ibi etiã erat ipſorum recreatio,ut.ſ.interdũ ſe queſtrati a multitudine,ibi ſolatium reciperent,Mõs iſte ratione eminentiæ figurat eccleſiam.Iſa.2.Et erit in nouiſſimis diebus præparatus mons domus domini in uertice montium.Hic eſt mons dei pinguis, & ideo oliueti mõs, & triplicis luminis, quia illuſtratur lumine cognitionis,lumine gratiæ, & lumine inſpirationis. Bethphagæ domus buccæ,quia hæc eſt domus diuini præconii,& diuinæ laudis. Vel peccatorũ confeſſio,audietur in ea uox ſiue ſonus exultationis, & uox laudis.Itẽ cõfeſſio fidei. Ore,n,confeſſio fit ad ſalutem ad Ro.Domus inſuper maxillę, quia ibi deguſtatio & maſticatio diuinarum conſolationũ. Vnde ibi ſacerdotes doctrina & exemplis debẽt dñicas oues diuino ſacrificio deputatas & alere & nutrire.Tertio tangũtur nuncii quos miſit & ad quid miſit,quia duos

Luc. 1.
Rmo. 10

discipulos,in quibus erat gemina charitas,gemina humilitas cordis & conuersationis,gemina fides,ut dictũ est superius,stolam geminam prę mittens.Item misit geminos propter testimonii firmitatẽ, quia ipsorum confirmatur doctrina,miraculis,& conuersatione.Modo per duos discipulos Petrum & Philippum in quotlibet istorũ duo possunt considerari,uidelicet in Petro abdicatio terrenorum,(Petrus enim interpretatur discalceans se. Christus aũt discipulos suos sine pera & calceamento destinauit)& reseratio secretorum. Ideo Petrus cognoscens.Vnde Christus sensum aperuit discipulis ut intelligerent scripturas, In Philippo uero qui dicitur os lampadis,degustatio consideratur supernorũ & exhibitio exemplorum. Os lampadis. Lãpas facit lumen.Vos estis lux mundi,sic luceat lux uestra &c.Mittuntur ad absoluẽdũ asinã,i.populũ Iudaicũ iam assuetum ad onus legis ferendũ,& pullũ.i.populũ gentilẽ tanq̃,idomitũ atque nimis rudẽ,Ad quos soluendos misit dominus,licet ille sit populus male affectus,hic populus rudis,quia dominus his opus habet. Volebat namque illis insidere ut illos perduceret in Hierusalem.Dilata quãtum uis. Quantum ad sensum integrum moralem est aduertendum quod significent hęc animalia,quod uero nuncii sic missi.Per hæc namque animalia,teste Greg.li.1.Mor.ca.16.intelliguntur hoĩes dediti mundo, herbas interdum spinosas & pungitiuas hominibus peccatorum exponentes, & adhuc ligati uinculis animale,nulli deferẽtes honorem,quia peccator nullum reueretur, quia nec deum timet &c. Dilata.Hier.22.Sepultura asini sepelietur putrefactus proiectus extra portas Hierusalem.Sed hic aduerte ꝙ per asinam anima significatur quæ magis est domita, per pullum uero calcitrantẽ significatur corpus. Hęc animalia oneribus exposita,sicut dixi,ligantur uinculis multiplicis culpę in platea huius mũdi,nec ab alio pascua accipiunt nisi ab ille a quibus eis onera impo

nuntur,

nuntur, quia peccator in nullo alio quam in turpi delectatur & nutritur, & in turpi delectatione pasci desiderat. Quid igitur facit dominus, Ipsæ uenit a Bethania ad montem Olіueti, idest ad montē misericordiæ seu in Hierusalē ascēsurus. Mōs iste ē ille in quo Christus uoluit exaltari, s. sua crux benedicta, significatus ꝑ illū mōtē ubi Abrahā fuit domino filiū immolaturus. Hic mons fuit quantum ad ipsum domus buccæ, quæ tum pie sonuit dū ad patrem clamauit pro peccatoribus ueniam postulando. Os insuper maxillæ dicitur, quia degustauit & masticauit bolum durissimum, mortis. Morsus tuus ero inferne, idest ortis culpæ quę ad infernum deducit. Mons insuper trium luminum, quia ab oriente illustratur lumine diuinitatis, ab occidente lumine humanitatis, a meridie lumine charitatis. Sed est ibi oleum deuotionis fomentum, ab oriē te dico quod iillustratur lumine diuinitatis, quā portat quæ dicit. Ego sum lux mundi, & ita oriens, quæ illuminat omnē hominē. Ab occidēti illuminantur scripturæ auctoritate, quia a luce templi. Namque scripturæ huic mysterio crucis testimonium perhibent. Iob. Frumētū (.i. electi) desiderat nubes (.i. doctores) & nubes spargunt lumen suū. Quæ lustrant cuncta per circuitum &c. Habet in se luminis fomētū, s. oleum. Glossa. Oleum .i. mīa, mōs olіueti cumulus mīæ. Vnde Sap. 17. Omnis enim orbis terrarū limpido illuminabatur lumine, & nō impeditis opibus cōtinebatur. Hoc debēt ali & nutriri diuinæ oues. Psal. Respice in faciem Christi tui. Si desideras colorari candore respice innocētiā Christi in cruce. Si rubore, respice roseū sanguinē eius. Si uis os ornari purpura, respice corpus flagellatū. Cōsiderare debes oēs sensus, & uidebis speculū sine macula, qđ dat formā & modū cuilibet ornamēto. Dilata. Ibi oues dñicæ debēt pasci sicut ipsemet dicebat. Ioā. 10. Siquis introierit ingredietur & egredietᷣ & pascua inueniet. Ingredietur si statū gratiæ, & egredietur

Osee. 13.

Ioan. 8.

Iob. 37.

Psal. 83.

tur ſtatum culpę. Et dicit per me, quia ipſe eſt oſtiũ oĩs meriti. Item mittit duos diſcipulos. Certe ipſe multos habet diſcipulos, ſed inter alios habet duos fideliores, quos nunquã uult abinuicem ſeparari, qui continue faciunt iuſſum ſuũ. Hos mittit ad ſoluendũ aſinã & pullum, & hos uult ut tu ſimiliter mittas. Iſti duo ſunt timor & ſpes, & iſti nunquã ſeparari debẽt, quia unus ſine altero nõ uerũ dicit, nec hominẽ ſoluit ſed amplius ligat, Sed in ore duorum fiat omne uerbũ. Si enim ſolus timor mittatur ſine ſpe, ipſum peccatorẽ amplius ligat, ſ. uinculis deſperationis, nec tibi dicet ueritatem. Similiter ſi ſola ſpes mittatur ſine timore, hominẽ ligatum non ſoluit ſed ligat uinculis præſumptionis & deceptionis ac fallaciis fiducię, & dimittit hominẽ adhuc paſci in uoluptatib. nec ad deũ adducit, nec ueritatẽ dicit illi cui mittit, nec illi cui mittit. Vnus igitur illorũ ſine altero ſolus, cadit in uia, nec per ſe, nec ab alio ſubleuari poterit. Si enim timor cadat in foueam deſperationis niſi ſibi ſpes ſuccurrat quæ ipſum reuelet, nunquã ſurgere poterit, ſed amplius profundatur. Similiter ſi ſpes ruat nunquã eleuatᷣ niſi per timorem,
Eccle. 4 & ideo dicit. Sapiens, Eccl. Væh ſoli, quia cum ceciderit non habet ſubleuantẽ ſe. Hos igitur, duos Chriſtus mittit, & hos duos mittere debemus ut ſoluant pullũ
Pſa. 118 & aſinã, corpus, ſ. & animã, quæ ſunt pctõrũ funibus colligata miſerrime. Pſal. Funes peccatorum circunderunt me &c. Et quid debent dicere ſi inueniant prohibentẽ? [*Dominus his opus habet.*] Pauca ſunt uerba, ſed magna ſententia. Vterque namque nuncius facit reſpõſionẽ prohibẽti ſoluere, dominus inquiũt his opus habet. Vbi aduertẽdũ ꝙ duo in gñe tenẽt hæc aĩmalia ligata, uidelicet puſillanimitas uel quaſi diffidẽtia de bono ꝑficiẽdo uel incipiẽdo, & ideo miſerabiliter ſtãt ſic ligata. Talibus nẽpe loquitᷣ ſpes dicẽs. [*Dominus his opus habet.*] Vult. n. ꝑ beneficia in ſidere eiſdẽ ſuã mĩam conferẽdo. Et amor mundanus ad parentes, ad corpus proprium,

propriũ,& ad diuitias. Ista uincula multos ligãt,& istę affectiones impediunt hoĩem ne dissoluatur,sed eis respondet timor,his dñs opus habet,quia nisi sedeat super eos suis beneficjs,sicut dixit spes,proculdubio insidebit eis per iustitiã qñ pedibus eos conteret,& conculcabit. Igitur bene,[*Dominus his opus habet.*] Et si sic dicatur,proculdubio confestim dimittentur. Isto duo nũcij solũmodo inter alios sunt fideles figurati per Iosue & Caleb. Num. qui solum ueritatem dixerunt de terra ad quam explorandam transmissi fuerunt, aliis eisdem multipliciter detrahentibus, & dicentibus ꝙ ibidẽ habitarẽt cultores fortissimi qui erant de stirpe Enach.i.de stirpe terribiliũ,de fortitudine populi terræ,de habitatione hoĩm in ea, ꝙ habitabat Amalech in meridie,Chananęus iuxta fluenta Iordanis,Eueus, Iebuzeus, & Amorreus, in montanis de terra dicebãt quòd deuorat habitatores suos. Isti autẽ quantum ad illa oĩa uerũ dicebant,sed ꝙ adiungebãt quòd nõ possent eos superare,hoc falsum erat. Nota pro his duobus nuncijs quòd deus duplices statuit iudices.s.reges hic est timor,& prælatos sacerdotes sacra donantes, hæc est spes. Hæc terra est hõ terrenus,qui de terra est & in terram finaliter conuertetur. Nam nunc natat in mundi uoluptatibus,ut ex terra corporis sui,& illis cõponatur lapis qui fortiorẽ ignẽ sustentet in fornace inferni,sed nunquã possit resolui,sed continue amplius indurari. Ad hãc terram deus mittit exploratores, & mẽs tua mittit explorationem quando tibi aliquã spiratio immittitur,uel quando ratio clamat. Sed quid, [illegible] itim eisdẽ nũcijs creditur nisi assit Iosue.i.spes salu[illegible], & Caleb canis uiridis,idest timor latrans,& corrode[illegible]ste. Licet enim & hi omnis inspiratio uerũ dicũt quo[illegible] habitant gigantes.i.dæmones, qui sunt de stirpe Enach.i.terribiliũ. Itẽ Amalech gens brutalis,idest lasciui in meridie,quia semper uolũt ornate lucere. Itẽ Amorrei,i.iracundi. Itẽ Iebusei,i.inuidi. Itẽ Euei,idest

Nu. 13

pessimi siue ferrei oppressores in montibus superbiæ, quia inde hæc omnia habent ortum. Chananæi iuxta flueta Iordanis. Chananæus zelotypus, scilicet pro mũdo, uxta mundi delectationes quæ sunt riuus iudicij, quia ad iudicium perducunt. Ad literam, Iordanis influit in mare mortuum. Licet inquam isti, uerum dicunt quod isti sunt nobis fortiores, & quod terra, idest cor terrenũ deuorat habitatores suos, quia consumit omnem bonam inspirationem, tamen Caleb, id est timor, & Iosue. i. spes uerum dicũt, quod eas terras diuino auxilio poterimus superare. Vnde isti soli sunt qui dicunt inter alios ueritatem, & isti sunt qu dissoluũt, & qui homines adducunt de tenebris ægypti & peccatorum. Psalm. Deduxisti sicut oues populum tuum in manum Moysi & Aaron. Aaron montanus, id est, spes. Hi igitur habent soluere & ad Christum adducere, ut Christus eis insideat per gratiam, sed oportet ut ibi ponant uestimenta sua. Primo siquidẽ oportet ut ponant uestimenta pnīæ, quibus corpus atteritur & domatur, & similiter cor. Oportet enim tã corpus quam cor atteri, quæ attritio fit per pœniten-

Prou. 10 tiam. Cordi namque dominus insidere uult dicentes. Prouer. Fili mi præbe cor tuũ mihi. Nota quod Sem & Iaphet a tergo, id est cum humilitate accesserunt ut pallio cooperiant Noe. Hęc igitur sunt uestimenta. Asina uero est caro. Pullus caralnis appetitus. [*Et statim inuenietis,*] quia sine magna sollicitudine quærendi statim occurrunt peccatores alligati. Prou. 7. Intexui funibus lectulum meum. Funes: ligantes sunt, iuuentã sanitas nobilitas, prosperitas, diuitiæ, delitiæ, Soluitę uerbo correptionis ex fructu uitæ, & orationis. Vestimenta, id est conuersatio sternenda est sub pedibus, quia Christi uita & eius uestigia dẽnt superferri, in tua conuersatione. Aliter Castrum corpus est, asina concupiscẽtia pullus cor dissolutũ. Hoc uiculo peccatorũ maculant duo discipuli cõtinẽtia & abstinẽtia [*Discite q; do*

minus

minus his opus habet, & cōfestim dimittent,] quia modica ē uirtus tentationis contra imperium uirtutis & gratiæ. Vestimenta sunt charitas. Nam omnes uirtutes sunt nudæ sine charitate. Vnde ipsa est ornamentum uirtutum. Rami affectiones temporalium a nobis amputandi & conculcandi antequam tota arbor amputetur. Luc. Iam ad radicem arboris securis posita est. Nota, non timemus securim, quia attendimus manubrij longitudinem & non ferri ictus, & credimus in longitudine manubrij dilationem. *Luc. 2.*

FERIA V. HEBDOMADAE Sanctæ, De cœna Domini, & multiplici pane.

PAnis quem ego dabo, caro mea est pro mundi uita.] Ioan. 6. Quoniam secundum beatum Greg. probatio dilectionis est exhibitio operis, quantum Christus Dei filius humanum genus dilexerit, uerba ista dominica & euangelica euidenter ostendūt. Verba igitur proposita, Ioannes. 6. scripta, illius ore qui est ueritas infallibilis, uia inobliquabilis, felicitas interminabilis sunt prolata. Saluator nanque noster a patre ab æterno procedens, ut a mente uerbum, a sole radius, & a fonte fluuius, carnem assumens & de uirgine nascens humanum genus propter trāsgressioné primorum parentum immortalitatis gloria spoliatū uenit misericorditer recepturus, sicut uerba præhabita de Ioanne sumpta euidenter exprimūt & declarāt. Nā dicit saluator. [*Panis quem ego dabo &c.*] In quibus uerbis tria per ordinem scribuntur quæ hanc sacratissimam cęnam omni reuerentia dignam reddunt commendabilem & acceptam. Primum quo ibi describitur & quod reddit hodiernam cœnam commendabilem est nobilitas alimenti. Secundum est sublimitas

sacramenti. Tertium est abolitio detrimenti. Alimentū enim in hac cœnam dispensatum, est mentis refectiuū. Sacramentum institutum est morbi curatiuum. Detrimentum ablatum est humani generis depressiuū. Nobilitate alimenti probat cibi expressio, propter quod dicit Saluator. [*Panis quem ego dabo.*] Sublimitatem sacramenti probat miraculosa transubstantiatio, propter quod addit. [*Caro mea est.*] Ablationem detrimenti probat humana redemptio, propter quod subiungit [*Pro mundi uita*] Dicit igitur Saluator. [*Panis quē ego dabo &c.*] Sacra autē pagina a spiritu sancto (ut ait Hugo) reuelata & per sanctos uiros (ut ait beatus Petrus) administrata dicit saluatorem nostrum humano generi panem multiplicem exhibere. Ipse enim dat nobis panem materialem, dat etiam panem sapientialem, dat etiam panem sacramentalem, dat etiam panem cælestem. Primus est panis naturæ. Secundus est panis doctrinæ. Tertius est panis eucharistiæ. Quartus est panis gloriæ. Panis naturæ, est panis uniuersorum. Panis doctrinæ, est panis conuersorum. Panis eucharistię, est panis electorum. Panis gloriæ, est panis beatorum. Inuenitur igitur in sacra pagina. Primo quidem panis naturæ. Hic autem panis datus est homini post lapsum primorum parentum in recompensationem pomi ligni uitæ, quod homo perdidit hoste seggerente, muliere consentiente, & ipso tandem perficiente. Vnde Chrysostomus loquens de ruina facta per mulierem, ait. Hæc est mulier antiqua malitia &c. Hieronymus etiam ammonet ut huius ruinæ semper memores existamus, cū dicit. Nec Dauid sanctior, nec Salomone sapientior esse poteris &c. Hoc etiam peccatum deplorans Iob ait c.3. Pereat dies in qua natus sum, quod exponēs Greg. ait Viderat (inquit) uir sanctus &c. Quod homo etiam perdidit propter scientię appetitum, sicut dicit Ber. de ascensione Saluatoris. Potestatis, inquit,

ambi tio

ambitio angelum societate priuauit angelica, scientiæ appetitus, hominem immortalitatis spoliauit gloria. Multis enim appetitus scientiæ fuit occasio ruinæ. Propter quod consilio Apostoli est utendum admonẽtis non plus sapere quam oportet. Sic quis autem uellet perfecte sapere, sacer doctor Greg. docet per sanctã scientiam eam innui, quæ non est occasio superbiæ & ruinæ, immo potius est uia &, regula perfectæ iustitiæ uolenti secundum illam uiuere. Ait enim in Moralibus. Perfecta quidem iustitia est in hoc quidem mundo uiuere, & de huius mundi concupiscentia nil habere, aliena non appetere, propria non timere, laudes mundi despicere, & pro Christo opprobria amare &c. De isto naturali & materiali pane homini lapso collato, scribitur Gen. In sudore uultus tui uesceris pane tuo. Ac si dicat Deus homini iam collapso, propter præceptum quod neglexisti, propter peccatum quod consumpsisti, propter mulierem cui obedisti potius quam mihi, in sudore, scilicet corporis, sollicitudine mentis, formidine mortis, in dolore & in labore uultus tui uesceris pane tuo, quia pomum ligni uitæ perdidisti, quod uirtute sibi collata diuinitus poterat tibi (si non peccasses) uitam conseruare. Sic igitur inuenitur quidam panis naturæ. Inuenitur etiam quidam panis sapientiæ & doctrinæ. De isto pane loquitur Sapiens Ecclesiasticis. Cibauit illum pane uitæ & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potauit illum. Dicit ergo. Potauit illum, scilicet uirum fidelem, uirum humilẽ, mũdi uirum contẽptorẽ, uirũ Dei amatorẽ. Talẽ enim cibat Deus pane uitę, pane sapiẽtię, pane gratię. Psal. Cibabit uos pane lachrymarũ. Et attende quod dicit cibauit, quia sicut panis materialis est cibus corporis, ita spũalis uel diuini sermonis est cibus mentis, sicut dicit beatus Greg. in quadã homilia. Verba (inqt) Dei quę aure pcipitis mẽte retinete, cibus. n. mentis est sermo Dei quasi autem lassescẽte stomacho

Gezno. Eccl. 15. Psal. 79.

cibus

cibus reijcitur, cum auditus sermo in uentre memorię non tenetur. Panis enim doctrinæ mentem sanat, animam roborat, mentem illustrat. Vnde Greg. 8. Moral. Sicut fames carnis est subtractum subsidium corporis, ita fames mentis est silentium diuinæ locutionis, quia dum humanam mentem diuina allocutio deserit, contra eam carnis tentatio inualescit. Mentem etiã illuminat, sicut dicit ꝓpheta. Declaratio sermonũ tuorũ illuminat. Cibauit ergo illum pane uitæ & intellectus, q̃ diuinum eloquium illuminat intellectum, quamuis spiritus sanctus illuminet affectum, sicut dicit beatus Greg. 29. Mora. c. 13. in persona sapientiæ increatę. Dũ dura, inquit, corda emollio, dum aspera mitigo, dum rigida inflecto, dum frigida accendo, dum vaga stabilio, dum nutantia confirmo, dum debilia corroboro, intuere si uales incorporaliter ueniens quibus meatibus ea illustro. Cibauit ergo illum pane uitę & intel. Sequitur. Et aqua sapientiæ salutaris potauit illum. Attende quod signanter dicit sapientiæ salutaris, quia ẽ quædam sapientia salutaris, quædam damnabilis, quædam mundanorum, quædam iustorum. Hanc duplicẽ sapientiam distinguit beatus Greg. super illo nerbo Iob. Deridetur iusti simplicitas. lib. Mora. 10. ca. 27. vbi sic ait. Huius mundi sapientia est cor machinationibus tegere, sensum verbis velare, quæ vera sunt falsa ostẽdere, quæ falsa sũt veracia demõstrare. Hæc nimirũ prudentia vsu a iuuenibus scitur, hæc a pueris præcio discitur, hanc qui sciunt cæteros superbiendo despiciunt, hanc qui nesciunt, subiecti & timidi in alijs mõstrantur, Hæc sibi obsequentibus præcipit honorum culmina quærere, adepta tẽporalis uitæ uanitate gaudere irrogata ab alijs mala multiplicius reddere, cum vires suppetunt, nullis resistentibus cadere, cum vero virtutis possibilitas deest, quicquid per malitiã explere nõ ualet, hoc in pacifica bonitate simulare. Istaẽ sapiẽtia plena tumiditate, plena uanitate plena calamitate.

Cant. 5.

uũ Aug. Sapiẽtes in naturis rerũ stulti facti sunt in deo. Ponit etiam idem beatus Greg. aliam sapientiam iustorum, scilicet quæ est sapientia laudabilis, imitabilis & desiderabilis, ait enim ibidem. Iustorum sapientia ẽ nihil per ostensionem fingere, sensum uerbis aperire, vera vt sunt diligere, falsa deuitare, bona gratis exhibere, mala libentius tolerare quam facere, nullius iniuriã quærere, & pro ueritate contumeliam pati lucrum putare. Hæc est sapientia plena charitate, plena sanctitate, digna æterna felicitate. Vnde Iacobus. Quæ, inquit, desursum est sapientia primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis, iudicans sine simulatione. Aqua ergo sapientiæ salutaris potauit illum. Inuenitur tertio quidam panis Eucharistię. Et iste est panis cælicus, panis angelicus, panis beatus. Hũc panem dedit Christus apostolis in hac cœna sacratissima sicut dicit beatus Mathæus. [*Cœnantibus illis accepit Iesus panem, bene dixit, fregit, & dedit discipulis suis, & ait illis. Accipite & comedite, hoc est corpus meum.*] Dicit ergo cœnantibus illis, scilicet apostolis. Saluator enim sic cænauit cum suis fidelibus per præsentiam corporalem, cœnat nunc per inhabitationem mentalem, cœnabit in fine per remunerationem æternalem. Beati inquit Ioannes Apoc. qui ad cœnam nuptiarum agni uocati sunt, cœnantibus ergo illis accepit Iesus panem. Iesus inquit qui est salus morientium, scilicet per culpam, nam si tales uolunt ad eum redire sanantur. Vnde Petrus Rauennas, super illo uerbo Lucæ. 1. Vocabis nomen eius Iesum, Hoc est inquit nomen quod est super omne nomen, quod dedit cæcis uisum, surdis auditum, laudis gressum, sermonem mutis, uitam mortuis, totamque diaboli potestatem ab obsessis corporibus effugauit. Est etiam Iesus medicina infirmantiũ contra plagas & pestes mentis. Nulla enim efficacior medicina, sicut dicit Bern. Hoc inquit nomen Iesus est

Mat. 26.

Apoc. 16

medicina quod iræ impetum cohibet, superbiæ tumorem sedat, sanat liuoris vulnus, restringit luxuriæ fluxum, extinguit libidinis flammam, & sitim temperat auaritię. Est etiam super præcium nostrũ. Dedit enim seipsum pro nobis, laboribus, uigilijs, & contumelijs multis, de quibus debemus esse memores cum beato Ber. qui dicit. Memor ero quandiu uixero laborũ quos pertulit in prædicando, fatigationum in discurrendo, uigiliarum in ieiunando, contemplationum in orando lachrymarum in coompatiendo, insidiarum in colloquendo, prostremo (inquit) memor ero sputorum, colaphorum, & clauorum, &c. Accepit ergo Iesus panem. Panis, enim qui est Christus, est panis uiuificans, panis lætificans panis fortificans, panis beatificans. Est (inquit) Christus panis uiuificans reuertentes. Ego (inquit) sum panis uiuus qui de cœlo descendi. Est etiam panis lætificans pœnitentes. Sap. 16. Panem de cœlis præstitisti eis sine labore, omnem delectationem in se habentem, & omnis saporis suauitatem. Est etiam panis fortificans. Ioan. 6. Si quis manducauerit ex hoc pane uiuet in æternum. Accepit ergo Iesus panem & benedixit & fregit. Sunt tres partes. Vna pars, quæ est mixta cum sanguine, significat comprehensores. Altera duarum quæ sunt in patena, significat, uiatores. Alia significat fideles in sepulchris quiescentes. Deditque discipulis suis. Multa nobilissima dona dat homini deus sicut dicit beatus. Augustinus. Dedit (inquit) deus homini animam cum potentijs, corpus cum membris, mundum cum elementis, fidem cum sacramentis, artẽ cum documentis, seipsum cum tormentis. [*Et ait accipite,*] tanquam donum magnificum. [*Et comedite,*] tanquã cibum saluificum. [*Hoc est corpus meum,*] hoc est inquã corpus uirtute spiritus sancti conceptum, hoc est corpus in instanti formatum, hoc est corpus de uirgine natũ, hoc ẽ corpus uinculis ligatũ, hoc ẽ corpus dure flagellatũ, hoc est corpus in cruce leuatum, hoc est corpus

Ioan. 6.

felle

felle potatum,hoc est corpus lancea sauciatum. Hæc omnia quæ pro nobis sustinuit debetemus respicere, sicut ammonet Bern. Respice,inquit,fidelis,anima,respice in faciem Christi tui,& uidebis eum deorso flagellato,latere sauciato,capite uepribus puncto, manibus perforatis,pedibus fossis. Volue inquit & reuolue totum corpus dominicum a capite usque ad pedes,a latere usque ad latus,& ibi circunquaque inuenies cruorē & dolorē. Sic igitur inuenitur qui dā panis eucharistię. Inuenitur ultimo quidā panis gloriæ,& iste ē panis sufficiēs,panis indeficiēs. De isto pane dicitur Luc. Beatus qui manducabit pane in regno cælorum. Vere beati propter habitationis amœnitatē, propter affectionis satietatē,propter beatitudinis securitatē, propter cōtēplationis suauitatē,beatitudo secūdū Augustinū est status omniū bonorū aggregatione pfectus. Vere est ibi oē bonū,quia secūdū Bern. ibi est dies sine nocte,certe sine sorte,uita sine morte. Ibi erit iocūditas sine dolore tranquillitas sinel abore,securitas sine timore. Ibi erit pulchritudo sine deformitate,fortitudo sine debilitate,rectitudo sine peruersitate. Ibi erit ueritas sine fallacia,charitas sine malitia,felicitas sine miseria. Ad hāc felicitatē nos pducat saluator noster q̄ pro nobis redimendis dignatus est carnē assumere, mortē subire,& cū mortuis triūphare,qui cū patre & spiritu sancto uiuit & regnat per immortalia secula. Amen. Luc.14.

FERIA VI. IN PARASCEVE Domini, De causis mortis Christi.

Posui faciē meā ut petrā durissimā & scio quoniā nō cōfundar.] Isa.50. Verba illa sunt Christi in certamine positi,in quibus ostēdit in se documētū sūme pfectiōis & duo ponit primo fortitudinē triūphātis patiētię ibi

[*Posui faciem meam ut petram durissimam,*] ut sic cõplea-
Ezech. 3 tur eo illud Eze. Ecce dedi faciem tuam ualentiorem faciebus eorum,& frontem tuam duriorem frontibus eorum, ut adamantem & silicem dedi faciem tuam. Secundo rectitudinem perseuerantis innocentiæ, ibi. [*Et scio quoniam non confundar*] scilicet in innocentia condé-
Psal. 30. natis. Vnde Psal. In te domine speraui, non confundar in æternum. Dicit ergo. [*Posui faciem &c.*] in quo insinuat fortitudinem & rectitudinem. s. patientiæ & innocentiæ, quia terroribus perstitit aduersa, non fuit flagellis attonita, nec conuitijs consternata. Propter quod nota ꝙ per faciem, Christus in hoc propheta totum corpus suum intelligit, & est sensus. [*Posui faciem meam*] idest me totum exposui opprobrijs uolũtariè, quia circa passionem suam, a diuina uoluntate nõ discordauit, immo consensit dicens, Non mea sed tua uoluntas, etsi factus obediens usque ad mortem. Quod fuit conueniens tripliciter. 1. Propter iustificationem nostram, ut sicut per inobedientiam unius, peccatores constituti sunt multi, ita per unius obedientiã iusti constituentur multi. Rom. 5. 2. Propter nostrã recõciliationẽ inquantũ mors Christi fuit sacrificium quoddam, Deo acceptissimum. Ephe. 5. quod ex obedientia procedere debebat. Melior enim est obedientia quàm uictima. 3. Propter uictoriam sui, qua de morte, & auctore mortis triumphauit. Sicut enim miles, ut uincere ualeat, oportet quod obediat duci. Ita Christus uictoriam consecutus est, quia fuit patri obediens Prou. 21. uir obediens, loquitur uictorias, Iudith 12. Quæ sum ego, ut contradicam Domino meo regi? Hac obedientia postquam suos confortauit, surgens a cœna (hymno dicto) uenit cum discipulis suis in uillam quæ dicitur Gethsemani, ut sciamus neminem ascendere in crucem Iesu, nisi prius descendat in uallem Cedron, nõ quia cedros habeat, (transierunt enim delitiæ in Adã) sed quia profunda, & obscura, humilitatem signifi-

cans

cans [*Introiuit in hortum,*] quia Adam in horto peccauit. [*Orauit,*] ostendens quibus armis Christiano militi, in afflictionibus utendum sit [*tristatur*] prout tristitia est naturalis affectio, uel passio appetitus sensitiui secundum Hieronym. Sed non dominabatur illi uspiam ulla tristitia, neque a culmine uirtutis deiecit, ut nos sæpe nostro malo experimur. Sed rationis imperium sequebatur. Duo potissimum Christum unxerunt, peccatum scilicet & Dei offensa, Isai. 53. Dominus posuit in eo iniquitates omnium nostrum. Alterum modo ex animo, modò ex corporis qualitate nascebatur, sensum enim habebat clarè omnia iudicantem uaria scilicet supplicia quæ passurus erat, & hominum pro quibus debebat pati ingratitudinem. Verum quia [*posuerat faciem suam ut petram durissimam*] surgens ab oratione consolatur suos discipulos, inuigilat tanquam bonus pastor super gregem suum, sese offert cohorti procesiit obuiam dixit. Quem quæritis ego sum. Ad Iudam autem conuersus ait Amice ad qd uenisti? acriter obiurgat Petro, qui gladio eum defendere uolebat docens quomodo gladius utendus sit, & quomodo non debemus malum pro malo reddere. Non consternitur ante tribunal Annæ Pontificis ad quem ducitur ligatus, respondit intrepide pontifici, Rom. 12
cæditur in faciem, iuxta illud Threno. 3. Dabit percutienti se maxillam, & ostendit quomodo pro ueritate nonnunquam fortiter respondendum dicens. Si male locutus sum &c. fugiunt discipuli Petrus eũ negat, Annas mittit ad Caypham. Principes & omne concilium quærunt contra eum falsum testimonium, ipse silet, tacet, & cum loquitur constanter loquitur dicens pontifici. Tu dixisti, quod ego sum Christus filius Dei benedicti. Quo uerbo uere Christus se ut petra durissima exposuit. Nam quàm primũ Iudæi audierũt Christum se filium Dei dixisse, tunc ueluti in iure damnatum sæuire cœperunt, expuentes in faciem eius, &

bera sustinebat,secundum illud Thre. 3. Dabit percutienti se maxillam,saturabitur opprobriis. Noli igitur homo tantis beneficiis ingratus esse,quia precium sanguinis Christi es.Psal. 104. Quærite dominum,& confitemini,quærite faciem eius semper. Quærenda est facies Christi per meditationem, ut ibi sit semper.

Est.n.facies Christi plena gratiarũ,cũ ipse sit specio sus præ filiis hominũ. Psal.44. Quã multi reges & pro phetæ uoluerũt uidere.Vnde hãc expetiuit Moyses, & *Luc. 20.*
Dauid dicebat. Ostende nobis Domine faciem tuam, *Psal.79.*
& ad pietatem, & amorem omnes trahebant præter Iudæos,qui eam uelarunt,ut liberius malitiam suam in ipsum exercerent.

Sed nota quod charitas Christi erga genus humanũ tanta fuit,ut non solum faciem suam uelari uoluerit, sed etiam corpus flagellari, & crucifigi. Quapropter narra quõ Christus fuit præsentatus coram Pilato, & Herode,& falsa accusatione accusatus,usq; ibi tũc ergo apprehendit Pilatus Iesum,& flagellauit.Vnde nota qđ Christus fuit flagellatus primo crudeliter, multis flagellationibus,ut multa purgaret peccata ex utra que parte corporis,quia homo etiã dupliciter,peccaue rat.1.spiritualia deserendo.2.temporalib. inhærẽdo,ut primo satisfaceret,flagellatus fuit in parte dextera, in sinistra uero ut primo satisfaceret. 2. fuit flagellatus utiliter,quia hoc modo purgauit peccata nostra.Iud.7. Psalmus cõgregauit sup me flagella, hoc aũt sustinuit *Psalm.*
tribus de causis.1.Propter remediũ quia patrẽ placauit,Isa.53.Disciplina pacis nostræ super eum fuit certè corpus Christi tanq̃ saccus thesauro plenus homo erat captiuus,Christus uulnerari uoluit,ut scisso sacco,The saurus inde exiret,quo captiuus redimeretur 1. Pet.1. Prou.7. 2.Propter documentũ, ut discamus, qđ nõ so lum propter culpã propriã, quandoq; flagellatur homo, sed propter aliorum utilitatem, sicut uerberatur canis, propter leonem. Vnde Isaias ait, Attritus est

Isa. 53 propter scelera. 3. Propter exemplũ, ut etiã nos nõ ti
1.Pet. 2. meamus uulnerib⁹ & flagellis exponere hinc est qđ ait
Petrus Christus ꝓ nobis passus est &c. Et in tm̃ passus
est quod mori uoluit, & crucifigi, ut nos deo reconcilia
ret, Tradidit in mortem animam suam, cuius liuore sa
Colos. 1. nati sumus. Propter tria uoluit Christus crucifigi. 1. ut
Isa. 53. nos liberaret a seruitute peccati, ut dicit Paulus uetus
Rom. 6, homo noster simul crucifixus est. Nam inclinatio capi-
tis crucifixi, docet te non seruire superbiæ. Brachiorum
extensio non seruire inuidiæ. Nuditas corporis nõ ser-
uire auaritiæ. Crucis affixio, non seruire accidiæ. Eius
oratio pro crucifixoribus, non seruire iræ. Fellis & ace-
ti potatio, non seruire gulæ. Corporis afflictio siue uul
neratio, nõ seruire luxuriæ. 2. uoluit Christus crucifigi
ut nos uiuificaret. 2. Cor. 13. crucifixus est, ex infirmita
te. Oĩs anima in sanguine &c. & Osea, uiuificabit nos
Leu. 17. post duos dies. fuit Christus tanquã pellicanus qui in
Ose. 6. quinque partibus corporis sui uoluit uulnerari, ut pul-
los suos mortuos. i. homines uiuificaret. 3. uoluit cruci
figi ut nos erudiret de tribus. 1. de obediẽtia. Gal. 4. O
Insensati Galathi. 2. de pœnitentia ut carnem nostram
mortificemus. Galat. 5. Qui Christi sunt &c. 3. de san-
ctimonia, ut moriamur. s. mundo & mundus moriatur
nobis, iuxta illud. Mihi autem absit gloriari.

Gal. 6. Secundo ponit rectitudinem perseuerantis innocen
tiæ, dicens. [*Et scio, quia non confundar.*] Quia spes Chri
sti fuit scientia, non enim fuit in Christo fides, & spes
puri hominis, sed solum quantum ad ea, quæ sunt, ex
parte corporis. Vnde certissime præuidebat resurre-
ctionem corporis sui, & fœlici expectatione expecta-
bat, ut dixit in Psalmo 15. qua postea irrisit, & subsan
nauit Iudæos, ut prẹuidit psalmo secundo. Non est igi
tur confusus, quia morte sua, cessant umbræ Deus pla-
catur homo redimitur, Diabolus eijcitur, latro cõuer
titur, Cẽturio eruditur, mundus fidem Christi recipit.
Et tandem, qui prius Christi mortem impetrasse gau-
debant,

debant, poſt mortem eius timẽtes Deum amplius glorificarunt. Nos ſoli ſumus inimici crucis Chriſti &c. Rogemus ergo Dominum ut nobis pro ſua miſericordia concedat uitam æternam. Amen.

In die ſancto Paſchæ, require in Sermonibus Dominicalibus. fol. 204.

FERIA SECVNDA Paſchæ.

DVO *ex Diſcipulis ibant ipſa die in caſtellum &c.*] Luc. 24. Sicut Doctrina euangelica, contriſtat corda per paſsionem, & mortem Chriſti, ita per reſurrectionem conſolatur, & in amorem Chriſti accendit. Vnde diſcitur, quod in hoc mundo, non tantum præſentia ſunt reſpicienda, ſed potius de futuris, & promiſsis Dei auxilijs bene ſperandũ, Quod cum non haberent hi duo diſcipuli, imo cum de regno Chriſti carnaliter ſentirent non eſt mirum, ſi metu & anxietate relicta ciuitate, irent in Emaus ut dictum eſt ex Eua ngelio, In quo duo erunt conſideranda. Primum Aſſociatio gratioſa ibi [*Ieſus appropinquans ibat cum illis*] Secundum communicatio fructuoſa ibi, [*& ipſe dixit ad eos, o ſtulti & tardi corde ad credendum*] dicendum de primo uidelicet qualiter dominus ſe gratioſiſſime aſſociauit duobus diſcipulis euntibus in Emaus, & nobiſcum etiam aderit ſi tales fu erimus, ut diſcipuli illi, ipſi enim nobiſcum eſſe deſiderat. Prouerb. Deliciæ meæ eſſe cũ filijs hominum. Ad hoc autẽ neceſſariæ ſunt tres conditiones quas iuxta euangelium notare poſſumus. *Prou. 8.*

Prima eſt conditio deuotæ affectionis.

Secunda eſt conditio ſanctæ recordationis.

Tertia eſt conditio pie lamentationis.

Prima est conditio deuotæ affectionis hoc datur intelligi ex hoc quod isti duo discipuli ibant in Emaus quod interpretatur desiderium consilij. Sanctum quippe desiderium, disponit animam, ut digna sit
Sap. 5. habere dominum Iesum secum. Sap. Præoccupat eos qui se conspiciunt, Ideo dicit August. Tota uita boni christiani sanctum desiderium quod desideras non uides, sed desiderando capax eris, Et certe sicut di. Ber. Bonum desiderium, seu bona uoluntas origo est,& mater omnium bonorum. Ex opposito autem defectus boni desiderij reddit hominem impotentem ad bonum, Vnde ipse Ber. Fortasse ideo non possumus, quia non multum uolumus, In his ergo paschalibus gaudijs studeamus sanctis desiderijs in calescere, ad quod nos hortatur Greg. di. Ecce paschalia solennia peragimus, sed ita nobis uiuendum est, ut peruenire ad gaudia æterna mereamur, Transeunt cuncta quæ temporaliter festiuè celebrantur. Cu rate ergo qui his solenitatibus inter estis ne ab æterna solenitate separemini. Quid prodest intereẽ festis hominũ si deesse cõtĩgat festis angelorũ, Vmbra futuræ solenitatis ẽ solenitas pñsens. Frequẽtatiõe ergo tẽporalis gaudij ad æterna gaudia mẽs incalescat. Si sic fecerimus, ibimus in Emaus.i.in desideriũ cõsilij, s.implẽdi.
Secũda ẽ cõsideratio sãctæ recordatiõis, q̃ notat in hoc ꝙ isti duo discipuli de morte dñi loquebãtur ad memorias reducẽtes passionem ejus, Ideo uenit ipse dñs & iũxit se cu illis. Et nos igitur si deuotæ recordemur amaritudines quas pro nobis passus libenter ꝓfecto nobiscũ aderit. Ipse ei di. Exo. In omni loco ubi fuerit memo-
Exod. 20 ria nominis mei ueniã Vñ Ps. Memor fui dei & delectatus sũ, s.p.p præsentiã diuinæ gratiæ. Tertia ẽ cõsideratio piæ lametatiõis quæ intelligitur est hoc, ꝙ isti duo discipuli tristes erãt loquẽdo ucz de Christi passiõe. Mat. 5 Bti q lu. qm̃ ipsi consola. s.a dño ei spũaliter pñtæ. Cũ itaq; sic ãbularẽt dolẽtes iunxit se dñs illi corporaliter

liter,scilicet,& spiritualiter,& ibat cum eis tanquã so cius itineris Sed cur hoc, ut sc͞dm Bedã fidẽ suę resur rectiõis astrueret & qđ factutũ ꝑmiserat impleret,uide licet, ubi sunt duo uel tres cõgregati in no.m.ibi sum ĩ medio eorũ. Et qa intus dñm amabãt,sed tñ de eius resurrectione dubitabant.Iõ dñs foris in corpore eis apparebat,sed quis esset nõ cognoscebãt Greg.De se loquentibus Dñs pñtiã exhibuit,sed de se dubitantibus cognitionis suę speciẽ abscondit Cõsidera dñi be nignitatẽ,nõ potuit ei⁹ amor sustinere sic suos tristari & errare.Præterea cõsidera eius humilitatẽ,quo humiliter uadit cũ eis tanq̃ socius, neque dedignatus est hos discipulos inferioris gradus.Nõ.n.erãt de Aposto lis.Nõ sic faciũt elati,qui nolũt nisi cũ præcipuis uiris ambulare & cõuersari, Ex dictis,itaq; instruimur, ut sæpe dñicã passionẽ recolẽtes dño,patiamur,ut ipse di gnetur manere nobiscũ.Inepta nãq; lętitia sępe est cã eijciẽdi dñm a societate nostra,& sic amittẽdi omnia spũalia bona qđ in multis sæpe cõtingit post pascha q ad ludos currũt & spectacula uana,& cor suũ relaxãt ad gaudia exteriora.Iõ bñ di.Salu.Luc.Vęh uobis qui Luc.5. ridetis quia lugebitis.Exẽplũ figurale.Misit me Roda 4.Re.20 ch rex Babiloniorũ literas,& munera ad Ezechiã regẽ iuda,Lętatus est autem Ezechias in aduentu eorum,& oñdit eis oĩa quæ habere poterat in thesauris.s. non fuit uerũ qđ nõ oñdet eis Ezechias in Domo & ptãte sua.Venit ergo Isa.ad regẽ,& dixit ei,quid dixerunt ui ri isti, aut unde uenerũt ad te. Cui Ezec.De Babilone uenerũt.Et Isa.quid uiderũt in domo tua.Ait Eze.Oĩa quęcũq; in domo mea sunt,uiderunt.Nihil est qđ non mõstrauerim eis.Dixit ergo Isa. Audi sermonẽ dñi.Ec ce dies ueniũt & auferẽtur oĩa q̃ in domo tua sunt,& portata erũt ĩ Babilonẽ, nõ remanebit quicq̃,ait dñs. Cauete nũc ergo carissimi a uana lætitia, heri qppe re cepistis præciosissimũ iocale, uidelicet corpus dñi,qđ ꝑualet oĩbus mũdi thesauris q flos est amenissimus de

quo Isa.11.Flos de radice eius ascendet.Spero etiam ꝙ in uobis habetis flores boni propositi.Nūc ergo floridi sunt orti ecclesiæ,id est conscientię iustorū.Sed cauēdū est ne pluuia uanę uoluptatis aut vētus mūdanę lætitię & uanitatis lædantur & non afferant fructum.Nunc de secūdo quod est cōicatio fructuosa, fructuosa (inquā) propter tria primo propter incr epationē incredulitatis.Secundo propter information ē ueritatis. Tertio ꝓpter recognitionē dom.maiestatis.primo igitur &c.q̃a increpauit eos de tarditate credendi ubi considerandū quod cum dominus sociasset eis ait.[*Qui sunt hi sermones quos confertis ad inuicē ambulantes & estis tristes?*] Nō quærit ex ignorantia,sed cōueniētibus ex eorū respōsio nē sua incredulitas arguatur,ut di.Gre.[*Et respōdēs unus cui nomen Cleophas dicit. Tu solus peregrinus es in Hierusalē & non cognouisti quæ facta sunt in ea his diebus*] ly.solus non facit exclusionem aliorum peregrinorum cū multi alii peregrini tunc essent in Hierusalē, sed notat exclusionem cognitionis ab illo sic apparente ut sit sensus . Cum multi peregrini uenerint in Hierusalem his die bus mirum est quod tu solus inter eos ignoras quæ fa cta sunt in ea.Beda.Peregrinū putabant cuius uultum nō recognoscebant. Et dominus interrogauit quæ.s.sunt illa quæ facta sunt . Et dixerat. [*De Iesu nazareno qui fuit uir propheta potens in opere & sermone*]prædicationis . Et quomodo traditus fuisset, & crucifixus.Beda prophetam fatentur,filium Dei tacent,uel nondum credentes uel solliciti ne inciderent in manus iudæorū, quia nesciebant quis esset.Et subiūgitur,quia[*sperabamus ipsum redempturum esse Israel.*] quia iam euanescent spes illorum.Cuius causa subdit [*quia iā tertia dies erat*]ab illis factis qua se resurgere ꝑ dixerat . Et addunt,quia quædam mulieres terruerūt nos de ablatione corporis eius non inuenti.Tunc ergo dominus increpauit eos di.[*o stulti*] propter cæcitatē intellectus[*et tradi corde*]propter tarditatē effectus

[*ad*

[*ad credendum his quæ locuti sunt prophetæ*] de christi mor te & resurrectione. Considera domini benignitatē quo modo eos, instruit di. [*O stulti &c.*] O uerbum maximæ charitatis, o quam multis non dici potest. O stulti & tardi corde ad inquirendum pręcepta Dei, & tardiores ad implendum. O quam benigne recipiendæ sunt hmōi increpationes correctiue. Ecclesiastes: Melius est a sapiente corripi, quam stultorum decipi adulationib. Secūdo propter informationē ueritatis, cū di. Eccl.8
[*Nonne oportebat Christum pati & ita intrare &c.*] Ber. caput nostrum per tribulationes & angustias cœlū intrare uideamus & nos eius mēbra alia itinera somniamus pudeat super spinato capite membra fieri delicata. Nam si pati oportuit eum cuius naturaliter est regnum multo magis eos quorum non est regnum nisi de gratia speciali. De hoc exemplū habemus in omnibus electis, q p uiā tribulationis uenerūt ad regnū Dei Iudith.8. Omnes qui placuerūt Deo per multas tribulationes transierūt fideles. [*Et incipiens a Moyse & omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis quæ de ipso erant*] inducendo scripturæ testimonia, & aperiendo mysteria quantū ad propositum sufficiebat adducendo nunc unam scripturę auctoritatem. Dehinc aliam exponendo & illi pau latim magis ac magis proficiebāt & amplius audire desiderabāt & ī Christi amore feruebant, Gre. Ex audito quippe diuino sermone in ardescit animus corporis frigus recedit, fit mēs in sup no desiderio anxia a concupiscentijs terrenis aliena audire ei libet præcepta cœlestia. Tertio propter recognitionē dominicæ maiestatis, Ad cuius cōsiderationē notādum quod cum appropinquarent castello Emaus [*Dominus se finxit longius ire*] ad designandum eius distantiam ab eorum cordibus propter fidei defectum. Aug. Non omne quod fingimus mendacium est, sed quando id quod fingimus nihil signat. Sicut autem sine falsi tate non potest fingi aliquot uerbum ut in pa-

rabol. ueteri ac noui testamenti, ita & factis ut in proposito. Et coegerunt eum inuitãdo dicen. Mane nobiscum &c. Moraliter heri, recepistis dominum Iesum. Nunc ergo inuitate eum dicentes. [*Mane nobiscum*] Verus amicus nõ ipse est, qui ad propriũ cõmodũ, sed ad proprios sũptus nos dilexit. Immo de seipso fecit sumptus. Ioannis. 6. Caro mea uere est cibus, & sanguis meus uere est potus. Cibus quippe uirtuosus trahit sumẽtẽ ad unũ, licet ex natura incline tur ad cõtrariũ. Ponit exẽplũ Aug. de Adã quẽ natura inclinabat ad debilitatẽ, & mortẽ, tamẽ Deus dederat

Ioan. 6. ei cibũ ligni uitę tantę uirtutis ꝙ eum prę̨seruare poterat a morte. Cibus iste spũalis, uidelicet caro Christi est cibus uitæ. Ioan. Ego sum panis uitæ. Eos enim

Exod. 16 qui deuotẽ eum summunt a debilitate & morte peccati præseruat. Figura. Exodi. Filijs Israel datus est cibus, de cœlo, scilicet manna, quod sicut dicitur Nee. 9 Tantæ uirtutis fuit quod dum ipsum sumerent filij Israel non erat in tribubus eorum infirmus, uestimẽta quoque eorum non sunt attrita. Sic corpus domini spiritualiter ab infirmitate & attritionẽ præseruat. Rogate ergo dominum cum discipulis illis. [*Mane nobiscum &c.*] Intrauit ergo dominus cum illis, & dum recumberent, accepit panem, & aperti sunt oculi eorum & cognouerunt eum, in modo frangendi. Sic enim frãgebat sola manu, ac si scinderetur cum cutello. Gre. Audiendo Dei uerba non sunt illuminati, faciendo sunt illuminati, quia scriptum est. Non auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur Dominus autem cognitus statim euanuit ab oculis eorum, ut eorum desiderium augeret, & se gloriosum corpus habere ostenderet, quod per dotem agilitatis subito disparere potest. Vnde iam certi de resurrectione dixerunt adinuicem [*Nonne cor nostrum ardens erat &c.*] Quare eum non tenuimus? Nam sicut dicit Origenes. Prolato sermone a Saluatore accenduntur audientium

corda ad amorē diuinū. Vnde patet quam utile sit uerbum Dei audire.

FERIA TERTIA POST Pascha.

S*Tetit Iesus in medio Discipulorum suorum, & dixit eis, Pax uobis.*]Lu.24.Quādo homines, neq; cū Deo, neq; cū cōscientiis propriis, neq; cū hoībus pacem haberent, sed dissidia & inimicitias : Venit Christus, & pacem cœlestem, & æternam, quām optarunt Angeli tempore natiuitatis eius discipulis offert, non ut sibi tantum retineant, sed aliis etiam omnibus communicent per Euangelii prædicationem, qua scilicet omnibus credentibus bona cœlestia per Christum, iam comparata annuncient, atque per sacramenta applicent, & pro pœnitentia, ac bonis operibus polliceantur uitam æternam. Hoc autem ostendit in præsenti Euangelio in quo sunt contemplandę duæ consolationes gratię. Prima est amorosę apparitionis quia [*Stetit Iesus in medio discipulorum suorum*]. Secunda est fructuosæ allocutionis dicens [*Quid turbati estis?*] Quantum ad primam dicitur [*Stetit Iesus in medio discipulorum suorum, & dixit eis. Pax uobis*, Ego *sum, nolite timere.*] O quanta consolatio cum uiderunt eum pręsentem in medio sui. In hac autem contemplatione contemplanda est triplex dulcedo.

Prima est dulcedo iocundissimæ pręsentiæ.
Secunda est suauissimę beniuolentiæ.
Tertia est securissimæ confidentiæ.

Prima est &c. Quia stetit in medio discipulorum suorum ut se uerum mediatorem ostenderet. 1. Thimo.2. Vnus est Dei & hominum mediator homo Christus Iesus. Simus autem & nos ueri Christi discipuli

& statim aderit nobis per gratiam Sed quomodo erimus eius discipuli. Audi ipsum.di. Ioannis.8.Si man seritis in sermone meo,uere discipuli mei eritis.(Ample)hoc dilatare potes. Secunda est dulcedo suauissime beniuolentię quia di.eis.Pax uobis . O salutatio dulcis & gaudiosa in qua princeps & mediator pacis pacem annunciat inter Deum et homines . Rom. 5.Iustificati igitur ex fide pacem habeamus ad deum. Tertia est dulcedo securissime confidentie quia di. [*Ego sum , nolite timere* ,] ubi enim dominus , ibi securitas . Qui Dei gratiam habet , non habet quod timeat . Spiritualiter & allegoricè. Stat dominus filijs ecclesię prædictas eis dulcedines offerens,Psalm.
Psal.30. Quam magna multitudo dulcedinis tuę domine , quam abscondisti timentibus te . Anagogicæ autem stat dominus in medio amicorum suorum in regno cœlesti dans eis plenissime dulcedinem , scilicet præsentiæ pacem eis conferēdo sempiternam & securitatem imperturbabilem,di. [*Ego sum*]ille quem dilexistis,& cui seruiuistis,&c.Iam non habetis quod timere debeatis. Aug.Felix illa anima quæ terreno resoluta carcere libera cælum petit quæ te dulcissimum dominum facie ad faciem cernit,quæ nullo metu mortis afficitur , sed de incorruptione perpetuæ gloriæ lętatur tranquilla est & secura non timet hostem,neque mortem,habet iam te pium dominum quem diu quæsiuit,& semper amauit.O quam dulcis cōsolatio, & quam fructuosa hmōi gaudia cęlestia contemplari.
2.Cor.4. Ideo benedicit Paulus.2.Corin. Non contemplantibus nobis quæ uidentur sed quæ non uidentur , quæ enim uidentur temporalia sunt, quæ uero non uidentur æterna.Exemplum in uitis patrū.Beatus Arsenius cum moreretur a fratribus requisitus ut eis relinqueret unum ædificatorium, et memoriale uerbum,dicit eis , Ibi,ubi , quo dicto emisit spiritum . Post cuius transitū solliciti fratres de intelligētia uer

bi

bi miserunt ad alium quendam sanctum qui rescripsit eis, hęc est puto uerborum intellgentia sibi fixa sint corda, ubi uera sunt gaudia. Vnde Hieron. ad Eusto. Quotiens uana seculi te delectat ambitio, quotiēs in mundo aliquid uideris gloriosum ad paradisum mente transgredere esse, incipe quod futura es & audies a sponso tuo. Pone me ut signaculum brachio tuo.

Dicendum. Nunc de secunda quę est fructuosæ allocutionis quę est triplex.

Prima est increpatiuę redargutionis.

Secunda est declaratiuę manifestationis.

Tertia est illuminatiuę informationis.

Prima igitur, &c. [*Cum enim turbati & conterriti existimarent se spiritum uidere, Dixit eis. Quid turbati estis & cogi. ascen. in cor. ue.*] q. d. Abinfimo ueniunt tāquam falsę et fantasticę non de super de cæ lo descendētes tā quam uerę & bonę. Leo papa ad nostre ambiguitatis detergendam caliginem trepidantium corda increpat & in eis arguit Dominus cogitationes a ueritate discordes. Psalm. Dominus scit cogitationes hominum quoniam uanę sunt. Secunda est allocutio declaratiuę manifestationis, quia declarat eis ueritatem suę resurrectionis. Primo per uisum di. [*Videte manus meas & pedes meos, quia ego ipse sum.*] O quam deuotè uidere debemus in hæc fidei uulnera manū & pedū Iesu Xpi atque uulnus illud laterale. O quam nos ad amorem Christi inflammare debet talis contemplatio. Nam ut dicit Augusti. Per foramina corporis, mihi patent archana cordis. Patet magnum pietatis sacramentum uulnera Iesu Christi plena sunt nunc dulcedine, & charitate. Per has rimas placet mihi gustare quàm suauis est dominus. Secundo per tactum cum dicit [*palpate, & uidete quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me uidetis habere.*] Tertio per gustum [*quia illis adhuc non credentibus & mirantibus præ gaudio*] *Psalm.*

gaudio dicit, Habetis hic ne aliquid quod manducetur. At il li obtulerunt ei partem piscis assi & fauum mellis, & cum mā ducasset coram eis sumens reliquias dedit eis.]Conuenienter oblata sunt ei illa duo. Ipse erat piscis assus p natu re humanæ passionem & fauus mellis per naturę diuinę dulcedinem. In fauo etiam mellis utraque natura si gnificatur, fauus enim est mel in cera. In quo significa tur dulcedo diuinitatis in humanitate. Moraliter Christo offerimus piscem assum per carnis mortificationē & fauum mellis per mentis deuotionem. Aliter Christum resurrexisse uident eum Discipuli qui resurrectionis eius gloriam meditantur; Ipsum tangunt, & palpant qui sibi caritate copulantur. Piscem assum offerunt qui patientiam igne tribulationis decoctam habent pro nomine Christi, sed illi offerunt fauum mellis qui membris eius exhibent opera charitatis. Sequitur. [*Et cum manducasset coram illis sumens reliquias, dedit eis*]ad amoris probationem quod mādacasset partem, et ad innuendum quod passionem suam eis imitandam proponeret quæ imitatio amara est in dolore corporis, sed dulcissima in spe remunerationis. Tertia est allocutio illuminatiuæ informationis, cum dicit. [*Hæc sunt uerba, &c.*]uerba inquam, idest res uerborū
Mat. 20 [*quæ locutus sum uobis.*]Math. Ecce ascendimus hierosolymam & filius hominis tradetur &c. [*cum adhuc essem uobiscum*]carne mortali ante passionem[*quoniam necessaria*]sunt impleri, &c. [*Tunc aperuit sensum illis ut intelligerent scripturas*]idest mysteria in scripturis inclusa. Tunc enim agnus qui occisus, est, iudicatus est, esse dignus accipere librum & soluere septem signacula eius, Apoc. 5. idest uniuersaliter omnia mysteria quæ scripta sunt, De redemptione humani generis & de redemptore quæ non possunt intelligi nisi ille aperiat qui habet clauem Dauid qui aperit & nemo claudit, qui claudit & nemo aperit. Apoc. 3. [*Et dicit eis quoniam scriptum est oportebat pati Christum et resurgere a mor-*

tuis tertia die.]Beda.Perdiderat Christus fructum passionis si non esset ueritas resurrectionis [*& prædicari in nomine eius pœnitentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes.*]1.Ioan. 2. Remittunt uobis peccata uestra propter nomen eius. Hoc dicitur uere pœnitentibus qui et per nomen Iesu uitam ęternam & salutem consequuntur si in pœnitentia perseuerent.Si autē ad diabolum redeant multum timere debent ne dominus eos diabolo relinquat,iuxta illud Hiere. 17. Domine omnes qui te derelinquunt, confundentur &c. Quod tamen Deus auertat ob suam misericordiam, & Christi resurrectionem,qua diabolus uictus nos liberati sumus in gloriam filiorum Dei.Amen.

FINIS.

REGISTRVM.

†A B C D E F G H I K L M N O P
Q R S T V X Y Z.

TVTISSIMA VIRTVS: PIETAS HOMINI

Dolce, sacrato, et ualoroso Legno
Trovato dal alto cielo nra salute,
Appoggio de sto mondo, alto sostegno.
All'anime meschine, a noi uirtude
Scesso dal alto, et triunfante regno
Per esser luogho de nra salute,
In te riposo fe quel Eneo Legno
Ad altri affanni, ad altri a nui salute
Per te fu aperto, quel celeste regno
Perte resalse fu nra salute.

A [illegible] 43. 9 marzo. [illegible]

y-2-2:

-ffari di pietà, e della religione christiana, di gran zelo,
di gran prudenza, di gran lettere, di gran valore, e quel che
più grande in ogni genere di virtù christiane e morali. quin-
di commun consenso i Cittadini, e nobili Patritij Romani
...lo communemente Albertone, dal che poscia
... famiglia Pabutij il cognome aumentativo Al-
...i che Alberto alias Albertone non mutò altro
...ne alla sua stirpe, ritenendo le sue armi antichis-
-me di un lione andante sopra l'orizonte contro sbarre

